

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

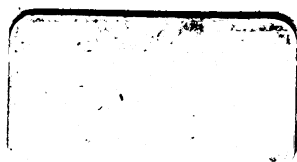
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

**HARVARD
COLLEGE
LIBRARY**

METHOD GASPEY-OTTO-SAUER
OR THE STUDY OF MODERN LANGUAGES

GULIAN
ELEMENTARY
MODERN ARMENIAN
GRAMMAR

JULIUS GROOS, HEIDELBERG

ELEMENTARY
MODERN ARMENIAN GRAMMAR.

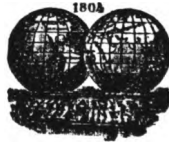
METHOD GASPEY - OTTO - SAUBER.

ELEMENTARY
MODERN ARMENIAN GRAMMAR

BY

KEVORK H. GULIAN / A. B.
INSTRUCTOR IN ANATOLIA COLLEGE

MARSOVAN (MERZIFOUN).

218M
#37-64

LONDON.

DAVID NUTT, 57-59 Long Acre.   **DULAU & Co.**, 87 Soho Square.
SAMPSON LOW, MARSTON & Co., St. Dunstan's House, Fetter
Lane, Fleet Street.

NEW YORK.

BRENTANO'S,   **F. W. CHRISTERN**,   **E. STEIGER & Co.**,
31 Union Square.   254 Fifth Avenue.   25 Park Place.
BOSTON, **C. A. KOEHLER & Co.**, 149A Tremont Street.

HEIDELBERG.

JULIUS GROOS.

1902.

3264.22

~~3264.22~~

The method of Gaspey-Otto-Sauer is my own private property, having been acquired by purchase from the authors. The text-books made after this method are incessantly improved. All rights, especially the right of making new editions, and the right of translation for all languages, are reserved. Imitations and fraudulent impressions will be prosecuted according to law. I am thankful for communications relating to these matters.

Heidelberg.

Julius Groos.

Contents.

	Page
Alphabet	1
Pronunciation	2
Tonic Accent	3
Punctuation	4
<hr style="width: 20%; margin: 5px auto;"/>	
Lesson 1. Indefinite Article	4
" 2. Definite Article	5
" 3. Plural of Nouns	6
" 4. The partitive Sense	8
" 5. Declension of Nouns; First Declension	9
" 6. Second Declension	11
" 7. Postpositions	12
" 8. Third Declension	14
" 9. Law of Permutation and Elision	15
" 10. Fourth Declension	17
" 11. Fifth Declension	18
" 12. Sixth Declension	19
" 13. The Auxiliary Verb <i>bu' I am</i>	20
" 14. Determinative Adjectives; Demonstrative Adjectives	22
" 15. Irregular Declensions	24
" 16. Possessive Adjectives	26
" 17. Proper Nouns	28
" 18. Formation of Female Appellations	31
" 19. Numeral Adjectives; Cardinal Numbers	34
" 20. Ordinal Numbers	37
" 21. Indefinite Adjectives	40
" 22. Adjectives	42
" 23. Degrees of Comparison	46
" 24. Regular Verbs; First Conjugation	49
" 25. Second Conjugation	53

A. W. Ward

VI

	Page
Lesson 26. Third Conjugation	56
" 27. The negative Forms of the Verbs	58
" 28. Pronouns	61
" 29. Demonstrative Pronouns	63
" 30. Possessive Pronouns	65
" 31. Indefinite Pronouns	69
" 32. Passive Verbs	72
" 33. Impersonal Verbs	74
" 34. Irregular Verbs; First Class	75
" 35. Irregular Verbs; Second Class	78
" 36. Adverbs; Adverbs of place, Adverbs of time .	81
" 37. Adverbs of quantity etc.	84
" 38. Derivative Adverbs	86
" 39. Conjunctions	89
" 40. Interjections	91
" 41. Defective Verbs	92
" 42. The Participle	95
" 43. Some derivative verbs	99
" 44. Apposition, Vocative etc.	102

Appendix.

I. Selection of useful words	105
II. Phrases for Armenian Conversation	119
III. Reading Exercises	
A. Prose	134
B. Poetry	152
IV. Vocabulary	
A. Armenian-English	167
B. English-Armenian	185

I have begun, and am proceeding in the study
of the Armenian language . . .

It is a rich language, and would amply repay
any one the trouble of learning it.

Lord Byron.

Armenian Writing Alphabet.

Forms	Names	Pronunciation	Forms	Names	Pronunciation
Աս	aïp	a in father	մ	men	m
բ	pen	p	հ	he	h or y
գ	kim	k	ն	noo	n
դ	tah	t	շ	shah	sh
յ	yetch	ye in yes	ո	vo	vo or o
չ	zah	z	խ	chah	ch in charm
ֆ	a	a in fat	պ	bay	b
ւ	yet	u in us	կ	chay	ch in charm
փ	toh	t	ռ	rrah	r Scotch
շ	zhay	s in measure	ս	say	s
ի	inni	e in me	վ	vev	v
լ	lune	l	դ	dune	d
խ	khay	ch German	ր	ray	r
ց	dzah	dz	տ	tso	ts
ղ	ghen	g hard	հ	hune	u or v
հ	ho	h	ք	pure	p
ձ	tsah	ts	կ	kay	k
ղ	ghad	γ Greek	օ	o	o
յ	jay	j	ֆ	fay	f

Հ is a contraction for հւ.

Alphabet.

The Armenian alphabet consists of 38 letters, viz.

Capitals	Text	Name	Proper sound
Ա	ա	aĭp as in <i>ripe</i>	a as in <i>far</i>
Բ	բ	pen	p
Գ	գ	kim	k
Դ	դ	tah	t
Ե	ե	yech	y as in <i>yet</i>
Զ	զ	zah	z
Է	է	a	e as in <i>met</i>
Ը	ը	yet	u as in <i>us</i>
Թ	թ	to	t
Ճ	ճ	zhay	s as in <i>measure</i>
Ի	ի	ini	i as in <i>fin</i>
Լ	լ	lune	l
Խ	խ	kh	kh guttural; Greek χ
Ծ	ծ	dzah	dz
Կ	կ	ghen	g hard
Հ	հ	ho	h
Ձ	ձ	tsah	ts
Ղ	ղ	ghad	gh guttural; Greek γ
Ճ	յ	jay	j
Ս	ս	men	m
Ծ	ժ	he	h or y
Ն	ն	noo	n
Շ	շ	shah	sh
Ո	ո	vo	vo or o

Capitals	Text	Name	Proper sound
2	𐌲	chah	ch as in <i>church</i>
𐌶	𐌺	bay	b
𐌷	𐌸	chay	ch as in <i>church</i>
𐌹	𐌻	rrah	r Scotch
U	𐌽	say	s
𐌿	𐌾	vev	v
S	𐌾	dune	d
𐌺	𐌺	ray	r
8	𐌺	tso	ts
𐌺	𐌺	hune	u or v
𐌺	𐌺	pure	p
𐌺	𐌺	kay	k
O	𐌺	o	o
𐌺	𐌺	fay	f

The original alphabet consisted of 36 letters, O and 𐌺 were added during the twelfth century.

𐌲 is a contraction for 𐌺𐌻 (yev).

Of the above letters 𐌺, 𐌶, 𐌷, 𐌸, 𐌹, 𐌻 and 𐌽 are vowels, the rest are consonants.

𐌲𐌻, 𐌺𐌶, 𐌺𐌷, 𐌺𐌸, 𐌺𐌹, 𐌺𐌻 and 𐌺𐌽 are *compound vowels*.

𐌺𐌷, 𐌺𐌸, 𐌺𐌹, 𐌺𐌻, 𐌺𐌽, 𐌺𐌷, 𐌺𐌸, 𐌺𐌹, 𐌺𐌻, 𐌺𐌽 and 𐌺𐌺 are *diphthongs*.

𐌺𐌻

Pronunciation.

𐌲 b, when it begins a word and is followed by a consonant, is pronounced like *ye* in *yet*, as 𐌲𐌺 I; elsewhere followed by a consonant it is like *e* in *met*, as 𐌺𐌺 hair; followed by a vowel it is simply *y*, as 𐌺𐌺𐌺 *gyank* life.

It is not used at the end of words.

𐌺, x Greek and 𐌺, γ Greek are deep gutturals, and the pronunciation of them must be acquired through the ear.

Ե is *h* at the beginning of words, as Եակոբ Jacob; elsewhere it is *y*, as հայր *hire* father, այո *ayo* yes; this letter retains the sound of *h* in compound words in which the latter part is a word beginning with *յ*, as լիայոյ *li-a-hoys* hopeful, compounded of *լի* *full* and *յոյ* *hope*. At the end of words it is silent, as սատանայ *sadanah* Satan, մեքենայ *mekenah* machine. The following nine words are the exceptions to this rule: ոյ *O!*, բայ *verb*, թէյ *tea*, խոյ *ram*, Հայ *Armenian*, ճայ *jay*, պայ *fairy*, վոյ *wo!* and նայ *liquid* (letter).

Ո is *vo* at the beginning of words, as որդի *vorti* son, except when followed by *վ*, as ով *ov* who?; elsewhere it is *o*, as կով *gov* cow, նոր *nor* new.

Օ is *oo*, as օւլ *ool* kid, օոն *doon* house; but it is pronounced *v* before a vowel, as Աստված *asdvadz* God.

Ոյ is simply *o* at the end of words, as նոյ *no* Noah, երեկոյ *yerego* evening; but in the middle of a word it becomes *ooy*, as լոյս *looy*s light, քոյր *kooyr* sister.

Ի is *eev* before a vowel or at the end of a word, as թիւ *teev* number, դիւահայր *teevahar* possessed of devils; elsewhere it is *u* French, as ձիւն *tsune* snow. In any other combination, *ւ* is *v*, as հաւ *hav* hen, նավատորմ *navadorm* navy.

The remaining letters are uniform in their pronunciation, and need no remark.

When two or more consonants come together without a vowel, they are pronounced as if written with *ը*, as Մկրտիչ *Baptist* is pronounced մկրտիչ. In the case of primitive words commencing with one of the sibilants *չ*, *շ*, " preceded by only one consonant, this euphonic *ը* is generally pronounced as if written before the sibilant, as զգաստ *sober*, շտապ *haste*, ստակ *money*, pronounced as if written ըզգաստ, ըշտապ and ըստակ.

Tonic Accent.

The tonic accent in Armenian stands on the last syllable, whether the word be primitive or derivative, except when the word end in *ը*; in this case the tonic accent is thrown back on the penultimate, as դանակը *the knife*, լրագիրը *the news-paper*.

Punctuation.

The pauses used in Armenian are three, viz.

Comma (,), Colon (:), Period (.)

The note of interrogation (?) is placed over the accented vowel of the principal word in the question. Accordingly in the question, *Have you an orange?* the interrogation point may be placed over any one of the words of which it is composed in Armenian; thus, Դուք նարինջը յի՞նք, *Have you an orange?* Դուք նարինջը յի՞նք, *Have you an orange?* Դուք նարինջը յի՞նք, *Have you an orange?*

The exclamation point (!) in like manner, is placed over the accented syllable of interjections, or of other words used as exclamations, or uttered with emotion, as ահա՛ alas! Սիրուն՛ Արևուն՛ Sweet Auburn! լի՛ք, հեա՛նք, light! life!

Sentences, which contain a mark of interrogation or exclamation, have still their appropriate pauses at the close, in the same way as other sentences.

The hyphen (—) is placed at the end of a line, where a word is incomplete.

The acute accent (´), though it is placed upon the tone syllable of words, has for its object to mark rather *emphasis* than accent.

The grave accent (`) indicates a brief suspension of the voice. It is placed after words, and is in effect of a pause shorter than a comma.

The remaining signs of punctuation being the same as in English, need no further explanation.

First Lesson.**Indefinite Article.**

The indefinite article *a, an* is expressed in Armenian by յի՞նք or յի՞նք, and uniformly follows the noun to which it belongs.

The յի՞նք becomes յի՞նք when followed by ալ too, also, եմ I am, ես thou art, է he, she or it is, էնք we are, էք you are, էն they are; էի I was, էիր thou wast, էր he was, էիք we were, էիք you were, էին they were.

Words.¹⁾

վարդ մը a rose.	գիրք մը a book.
կատու մը a cat.	դրիչ մը a pen.
ձի մը a horse.	մատիտ մը a pencil.
էշ մը an ass.	դգալ մը a spoon.
եղ մը an ox.	այո՛ yes. ոչ no.
շուն մը a dog.	տէր sir. եւ, ու and.
<i>Sing.</i> (ես) ²⁾ ունիմ I have.	<i>Plur.</i> (մենք) ունինք we have.
(դուն) ունիս thou hast.	(դուք) ունիք you have.
(ան) ունի he, she or it has.	(անոնք) ունին they have.

Exercise 1.

Վարդ մը ունիմ: Շուն մը ունիս: Կով մը ունի: Զի մը
եւ էշ մը ունինք: Դանակ մը ունիք: Եղ մը ունին: Գիրք
մը ունիս: Ո՛չ, գրիչ մը ունիմ: Զի մը ունիք: Այո՛, Տէր,
էշ մըն ալ ունինք: Դգալ մը ունի: Ո՛չ, դանակ մը ունի:
Գրիչ մը ունին: Այո՛, մատիտ մըն ալ ունին: Տուն մըն է:

Translation 2.

I have a pen. We have a dog. They have a book.
Have you an ass? No, Sir, I have a horse. Has he an
ox? Yes, he has also a cow. She has a rose. They
have a cat. Thou hast an orange. It is a hen. It was
a machine. You have a son.

Second Lesson.

Definite Article.³⁾

The definite form of nouns is produced by adding
ը to the simple form when the latter ends with a
consonant, and ՚ when it ends with a vowel, as:

դուռ door.	դուռը the door.
բանալի key.	բանալին the key.

¹⁾ These words as well as those contained in the preceding rules must be thoroughly committed to memory, before doing the exercises and translations.

²⁾ Observe that a *paranthesis* (...) encloses a word to be translated or an annotation, whereas *brackets* [...] signify 'leave out'.

³⁾ The *article* should be repeated after each substantive of a sentence. For the *partitive sense* see the 4th lesson.

Nouns ending in silent *յ* drop that letter in their definite form, which is formed by adding *ն*, as:

աղայ boy.

աղան the boy.

ական tooth.

ականն the tooth.

The *ն* is added also to nouns followed by *ու* and, *ալ* also, too, *անգամ* even, *իսկ* too; *եմ* I am, *ես* thou art, *է* he is, *եք* we are, *էք* you are, *են* they are; *էի* I was, *էիր* thou wast, *էր* he was, *էինք* we were, *էիք* you were, *էին* they were.

Words.

հայրը the father.

սև (sev) black.¹⁾

մայրը the mother.

ճերմակ white.

եղբայրը the brother.

բարի good.

դուստրը the daughter.

աղէկ well, good.

գինին the wine.

դէշ bad.

քահանան the priest.

չար naughty, bad.

Exercise 3.

Հայրը ձի մը ունի: Քահանան գիրք մը ունի: Մայրը բարի որդի մը ունի: Եղն ու կովը ճերմակ են: Գրիչն ու մատիտը աղէկ են: Գիրքն ալ աղէկ է: Գինին կարմիր (red) էր: Քոյրն ու եղբայրը չար են: Շունը սև է: Այս, շունն ու կատուն սև են: Տղան բարի է:

Translation 4.

The mother has a good daughter. Have they a red rose? Yes, Sir, they have also a white rose. Is the daughter beautiful? Even the mother is beautiful (դեղին). The door and (the) key are bad. The son has a knife and (a) spoon. It is the orange.

Third Lesson.

Plural of Nouns.

The plural is regularly formed by adding to monosyllables *եր*, to words more than one syllable *ներ*, as:

¹⁾ Adjectives, as in English, are undeclined, except when used as substantives. This part of speech is fully treated in Lesson 22.

<i>Sing.</i> պս cheek.	<i>Plur.</i> պսեր cheeks.
քիթ nose.	քիթեր noses.
ականջ ear.	ականջներ ears.
աղջիկ girl.	աղջիկներ girls.

Nouns ending in silent *յ* drop that letter in the plural, as:

շուկայ market.	շուկաներ markets.
քրիստոնեայ Christian.	քրիստոնեաներ Christians.

Compound words in which the latter part is monosyllable, form their plurals by adding *եր*, as:

շոգենաւ steam-ship.	շոգենաւեր steam-ships.
դպրատուն school-house.	դպրատուներ school-houses.

Words (բառեր).

գլուխը the head.	սիրուն pretty.
աչքը the eye.	ազեղ ugly.
աշակերտը the pupil.	ջանասէր diligent.
ուսանողը the student.	ծոյլ lazy, idle.
ուսուցիչը the teacher.	գորշ grey.
խնձորը the apple.	դեղին yellow.
գրաստեայրը the writing-book.	թուխ brown.
մարդը the man.	բայց but. ի՞նչ what?

Exercise 5.

Ի՞նչ ունիք: Ես կարմիր խնձորները ունիմ: Աշակերտները ի՞նչ ունին: Անոնք գիրքերը, գրիչները եւ գրաստեայրերը ունին: Աղջիկը ճերմակ ականներ, կարմիր այտեր եւ թուխ աչքեր ունի: Խնձորները կարմիր են, բայց նարինջները դեղին են: Վարդերն ալ կարմիր էին: Ո՛չ, անոնք ճերմակ էին: Շոգենաւերը մեքենաներ ունին: Ուսանողները ծոյլ են: Ո՛չ, անոնք ջանասէր են:

Translation 6.

The teachers have many (շատ) school-houses. The doors have many keys. The sister has pretty eyes and white teeth. Have you the horses? No, Sir, I have the asses and (the) cows. What have the teachers? They have the diligent students. Asses have big (խոշոր) ears. The mothers are ugly, but the daughters are pretty.

Fourth Lesson.

The partitive Sense.

The idea conveyed by *some* or *any* before a noun employed in the partitive sense, is expressed in Armenian by the *mere* word, without any article, both in the singular and plural. Ex:

Sing. Հաց bread or some *Plur.* ծաղիկներ flowers.
bread.

կարագ (some) butter.

սկի gold.

արծաթ silver.

մելան (some) ink.

սյծեր goats.

չխարներ sheep.

հակթներ eggs.

խոզեր pigs.

This form (without article) is also employed after nouns importing *measure*, *quantity* and *weight*; nor is the English preposition *of* then translated in Armenian. Ex.:

գաւաթ մը սուրճ a cup of *քաշ մը կեռաս* a pound of
coffee. cherries.

շիշ մը գինի a bottle of wine. *զոյգ մը կոշիկ* a pair of shoes.

պատառ մը հաց a slice of *երկուսանեակ մը գրիչ* a dozen
bread. of pens.

Sing. (ես) ունեի I had.

(դուն) ունեիր thou
hadst.

(ան) ունէր he had.

Plur. (մենք) ունեինք we had.

(դուք) ունեիք you had.

(անոնք) ունէին they
had.

Words.

պանիր cheese.

միս meat.

ջուր water.

կաթ milk.

շաքար sugar.

աղ salt.

պղպեղ pepper.

կտոր piece, bit.

գուլպայ stocking.

ձեռնոց glove.

բաժակ glass, cup.

քացախ vinegar.

կ'ուզե՞ք { will you have?
do you wish?

կ'ուզեմ { I will have.
I wish.

Exercise 7.

Ես հաց եւ կարագ ունեի: Անոնք սկի եւ արծաթ ունեին: Ի՞նչ կ'ուզեք: Շիշ մը մելան եւ երկուսանեակ մը

մատիտ կ'ուզեմ: Գաւաթ մը (թէյ ունիք: Ո՛չ, Տէր, գաւաթ մը
սուրճ ունիմ: Ան պատահաւ մը հաց եւ կտոր մը պանիր ունէր:
Աշջիկը զոյգ մը գուլպայ ունի: Գինի կ'ուզէք: Այո՛, շին՝ մը
գինի եւ կտոր մը միս կ'ուզեմ: Մայրը քաշ մը խնձոր ունէր:

Translation 8.

What has the daughter? She has a pair of gloves.
Who (*ով* ov) has [some] sugar? We have [some] sugar
and milk. Will you have a glass of water? No, I will
have a glass of wine and a slice of cheese. The
teacher has a pair of shoes. The fathers have pigs
and goats. The brothers had a dozen eggs. Who has
many flowers? The man has a pound of cherries.

Fifth Lesson.

Declension of Nouns.

There are in Armenian six cases:

the Nominative	Ուղղական.
the Accusative	Հայցական.
the Genitive	Սեռական.
the Dative	Տրական.
the Ablative	Բացումական.
the Instrumental	Գործիական.

These cases present only *four* distinct forms, the
Accusative being (in nouns though not in pronouns)
the same with the Nominative, and the Dative with
the Genitive, both in singular and plural, and in order
to distinguish them in the sentence, we must ask the
following questions:

for the Nominative	'who'? or 'what'?
" " Accusative	'whom'? or 'what'?
" " Genitive	'whose?', 'of whom'? or 'of which'?
" " Dative	'to whom'? or 'to which'?
" " Ablative	'from whom'? or 'from which'?
" " Instrumental	'with whom'? or 'with what'?

There are *six regular declensions*, the first of which
presents the most usual mode and comprises the
greatest number of nouns.

First Declension.

a) without article (monosyllable).

Singular.

Plural.

Nom. and Acc. վարդ rose.	վարդեր roses.
Gen. and Dat. վարդի of or	վարդերի of or to roses.
to rose.	
Abl. վարդի from rose.	վարդերի from roses.
Inst. վարդով with rose.	վարդերով with roses.

b) with the definite article¹⁾ (polysyllable).

Nom. and Acc. աթոռ the	աթոռներ the chairs.
chair.	
Gen. and Dat. աթոռի of	աթոռների of or to the
or to the chair.	chairs.
Abl. աթոռի from the chair	աթոռների from the chairs.
Inst. աթոռով with the	աթոռներով with the chairs.
chair.	

Remarks.

1. Nouns ending in *ա* preceded by a consonant add *յ* in the oblique cases of the singular. Ex.:

Nom. and Acc. կլիմա climate	Abl. կլիմայի.
Gen. and Dat. Սինայի Sinai.	Inst. Սինայով.
" " " Սինայի.	" " " Սինայով.

2. The possessor must in Armenian precede the object possessed, and the article is to be added to both. Ex.: Թագաւորի գահը the king's throne. Իշխանի որդի the prince's son, աթոռների ոտքերը the chairs' feet.

Words.

ծառ the tree.	պատուհանը the window.
տերեւ the leaf.	վարագույրը the curtain.
բարեկամը the friend.	սուրը the sword.
թռչունը the bird.	պատեանը the sheath.
վանդակը the cage.	պարտեզը the garden.
խանութը the shop.	նոր new. պալատ palace.
ճիւղը the branch.	ծեր, հին, old. տուր give
	(thou).

¹⁾ For the indefinite article see the 1st lesson.

Exercise 9.

Բարեկամին հայրը ծեր է: Աշակերտին մելանը սեւ է: Սուրբերուն պատեանները: Թուռնին վանդակէն: Հուկային խանութներէն: Ուսանողին մատիտովը: Իշխանին պալատները նոր էին: Ի՞նչ կ'ուզէք: Կարմիր վարդին տերեւները կ'ուզեմ: Պարտէզին ծաղիկներուն (Dat.), Թուղթով եւ մելանով: Պատուհանին վարագոյրը հին է: Բաժակ մը ջուր տո՛ւր ծեր բարեկամին:

Translation 10.

The king's palace is new. The prince's daughter has a pair of white gloves. From the branches of the trees. With the machines. Give the eggs to the teachers. Give a cup of milk to the friend. The pupil's father has a black dog. They have a dozen bottles. From the curtains of the windows. She had the bird's cage. With the soldier's (*զինուոր* - *zinvor*) sword.

Sixth Lesson.

Second Declension.

This declension includes the nouns, excepting the monosyllables, ending in *ի*, which make the Gen. and Dat. singular¹⁾ in *-ոյ*, *vo*. Ex.:

Singular.

a) *without article.*

b) *with the definite article.*

Nom. and Acc. *եկեղեցի որդի* the son.
church.

Gen. and Dat. *եկեղեցի-ոյ որդի-ոյն²⁾* of or to the son.
of or to church.

Abl. *եկեղեցիէ* from church. *որդիէ* from the son.

Inst. *եկեղեցի-ով* with church. *որդի-ով* with the son.

Words.

որբասեղի sanctuary.

օլիւնի olive-tree.

դրացի neighbour.

արմուկնի date-tree.

հոգի soul.

անկլիացի Englishman.

¹⁾ In the other cases of the singular and throughout the plural, they are uniform with the 1st declension.

²⁾ See the pronunciation of *ոյ*.

սյգի vineyard.	մատանի ring.
կղզի island.	ոստ limb.
կենդանի animal.	խաղող grape.
աղաւնի pigeon.	բնակիչ inhabitant.
փրկութիւն salvation.	տէր lord, owner.
գոյն colour. բոյն nest.	պտուղ fruit.
զանգակատուն belfry.	բարձր (... ձր) high.

Exercise 11.

Եկեղեցւոյն զանգակատունը բարձր է: Սրբապետը յնձնարարեց արագորէն գեղեցիկ են: Ոսկւոյն գոյնը դեղին է: Կենդանւոյն ոտքերը կարճ (short) էին: Դրացւոյն դուռը ծով էր: Հոգւոյն փրկութիւնը: Աղաւնւոյն բոյնը նոր է: Որդւոյն բարեկամը թռչուն մը եւ վանդակ մը ունէր: Ի՞նչ կ'ուզէք: Արմաւենւոյն ոստը եւ ձիթենւոյն պտուղը կ'ուզեմ:

Translation 12.

The lord of the vineyard was a good man. The son's teacher had a pretty rose. Give [some] grass (խոտ) to the animal. The inhabitants of the island were rich (հարուստ). What will you have? I will have the keys of the church. The neighbour's house was new. The horses of the Englishman were brown. The owner of the ring is a rich man.

Seventh Lesson.

Postpositions.

Only a few *prepositions* are retained from the Ancient and used in the Modern Armenian; the rest are *postpositions*, since they uniformly follow the nouns or pronouns which they govern.

a) Postpositions governing the *genitive*:

առջեւ before.	դուռին առջեւ before the door.
ետեւ behind.	տունին ետեւ behind the house.
դէմ against.	աշակերտին դէմ against the pupil.
մէջ in.	սենեակին մէջ in the room.
մէջեւ } between.	գետին եւ քաղաքին մէջ between the river and the town.
միջեւ }	թուրի եւ սեւի միջեւ between brown

վրայ on, upon.	գրասեղանին վրայ on the desk.
տակ under.	սեղանին տակ under the table.
քով } near.	բլուրին տակ near the hill. [waters.
beside.	հանգաբառ ջուրերուն տակ beside the still
տեղ instead of.	որդւոյն տեղ instead of the son.
շուրջ round, a—.	պարտեզին շուրջ round the garden.

b) Postpositions with the dative:

առանց (prep.) without.	առանց բարեկամի մը without a friend.
համար for.	ուսանողին համար for the student.
հետ with.	գրացւոյն հետ with the neighbour.
մօտ near.	գիւղին մօտ near the village. [tree.
պէս like, as.	վարդի պէս like a rose. ծառի պէս as a

c) Postpositions with the ablative:

զատ or ի զատ besides.	ձիերէն ի զատ besides the horses.
գուրս out of.	քաղաքէն դուրս out of the city.
հեռու far from.	տունէն հեռու far from home.

d) Postpositions with the accusative:

դէպ (prep.) towards.	դէպ ի ծովը towards the sea.
ի վար down.	դեան ի վար down the river.
ի վեր up.	լեռն ի վեր up the mountain.

Remark.

Where the prepositions *in*, *at*, *to* or *into* are used in English, we employ very often a simple accusative, especially with verbs indicating a state of rest or denoting a direction or motion from one place to another. Ex.:

քահանան եկեղեցին	է the priest is <i>in</i> the church.
աղջիկը պատուհանն	է the girl is <i>at</i> the window.
աղան դպրոց	է the boy goes <i>to</i> school.
մարդը ջուրը ինկաւ	the man fell <i>into</i> the water.
ուսուցիչը Լոնտոն կը բնակի	the teacher lives <i>in</i> London.
ծառէ ծառ	from tree <i>to</i> tree.

Words.

կայ there is.	ձուկը the fish (sing.).
կան there are.	կաղամարը the inkstand.
կար there was.	պատը the wall.
կային there were.	կամուրջը the bridge.

Exercise 13.

Թռչուն մը կայ վանդակին մէջ: Դանակ մը կայ սեղանին տակ: Բոյնը ծառին վըայ է: Այգիները գիւղին մօտ էին: Պատ մը կար պարտեզին շուրջ: Քաղաքին եւ լեռին մէջտեղ գետ մը կար: Նոր Եօրքի եւ Պրուքլինի միջեւ հոյակապ (grand) կամուրջ մը կայ: Մարդը դրացւոյն հետ այգին (to) կ'երթայ: Նաւաստին (sailor) ծովը ինկաւ: Մատանին Անկլիացւոյն համար է: Սատան (Satan) ին դէմ: Փառք (glory) ի լեռն ի վեր:

Translation 14.

The mother was [at] the window. There was a dish of meat upon the table. The bird's nest is on the tree. The ship goes down the river. There was [some] ink in the inkstand. The prince lives [in] Berlin (Պերլին). The preacher (քարոզիչը) goes [to] the church. He is far from home. She went (գնաց) out of the school-house without permission (հրաման). Besides the roses there was also a lily (շուշան).

Eighth Lesson.

Third Declension.

This declension contains a few nouns, chiefly monosyllables, which make the Gen. and Dat. singular¹⁾ in --. Ex.:

Singular.

a) Without article.

Nom. and Acc. ծով sea.

Gen. and Dat. ծովի- of or to sea.

Abl. ծովի- from sea.

Inst. ծովով- with sea.

b) With the definite article.

արեւ the sun.

արեւի- of or to the sun.

արեւի- from the sun.

արեւով- with the sun.

Such are: Հայ Armenian. դաս class. ժամ hour. դար century. գահ throne. շահ gain. որթ calf. արջ bear. էջ ass. ձի horse. հաւ hen. նաւ ship. կով cow. հով wind. մահ death. մանչ lad, boy. պահ watch. դի corpse. Թի shovel. սով famine.

¹⁾ See the footnote ¹⁾, 6th lesson.

The following four nouns elide in all other cases the vowel or compound vowel of the Nom. singular. Ex.:

Nom. and Acc.	գլխի head.	Abl.	գլխի.
" " "	ամի month.	"	ամի.
" " "	շաբաթ week.	"	շաբթի.
" " "	ճամբայ way.	"	ճամբի.
Gen. and Dat.	գլխի.	Inst.	գլխով.
" " "	ամի.	"	ամիով.
" " "	շաբթի.	"	շաբթով.
" " "	ճամբի.	"	ճամբով.

Words.

կայմ mast.	բարձր tall, high.
թամբ saddle.	երկայն long. կարճ short.
թոժիւն cub.	պայծառ bright.
պոչ tail. օր day.	վերջին last.
վառեակ chicken.	խոշոր big.
վայրկեան minute.	տարի year.

Exercise 15.

Արեւուն լոյսը պայծառ է: Հայուն աչքերը սեւ են: Էշուն աղանջները խոշոր են: Նաւուն կայմը բարձր էր: Ձիուն թամբը հին է: Ամսուն շաբաթները, շաբթուն օրերը, օրերուն ժամերը եւ ժամուն վայրկեանները: Ճամբուն վրայ հարուստ մարդ մը կար: Գլխուն տակ: Դարուն վերջին տարին է: Արջուն թոժիւնը տգեղ է: Որթուն պոչը կարճ էր: Ըոգենաւը հովուն դէմ ալ կ'երթայ:

Translation 16.

Give the lily to the lad. I like (կը սիրեմ) the cow's milk. In the first (առաջին) watch. Around the bright throne. The waves (ալիք) of the sea. Without gain. For the death of the friend. The chickens were near the old hen. With the helve of the shovel. The years of famine. The pupil is the last in the class. The first day of the week. Out of the way.

Ninth Lesson.

Law of Permutation and Elision.

It is a peculiarity of the Armenian language that when a syllable is added to a word ending in a con-

sonant, the vowel of the *last* syllable is either permuted or elided.

All words undergo these changes through *conjugation*, *composition* and *derivation*; as to *declension*, there are only a few nouns which are liable to the same changes in the Gen. and Inst. singular, with certain exceptions¹⁾ however.

These vowels or compound vowels are: *ե, է, --, ոյ, եւ, էւ* and *եւոյ*.

1. *ե* changes into *է*, as:

սէր love; *սիրեալ* to love; *սիրերգ* lovesong; *սիրելի* dear. *պարտեալ* garden; *պարտեգպան* gardener.

2. *է* and *-- a)* are elided in polysyllabic words, as:

ծաղիկ flower; *ծաղիկեալ* to flower; *ծաղկաց* flower-garden. *պտուղ* fruit; *պտղաբերեալ* to fructify; *պտուղեալ* fruitful.

b) are changed into euphonic *ւ* in polysyllables, when preceded or followed by *two* consonants, and in monosyllables, as:

կարմիր red; *կարմրեալ* toadden; *կարմրաւունջ* redbreast.

հանգիստ rest; *հանգստանալ* to rest; *հանգստարան* resting-place.

գիր writing; *գրեալ* to write; *գրող* writer; *գրաստան* library.

ջուր water; *ջրեալ* to water; *ջրհաւ* waterfowl.

3. *ոյ* changes into *--*, as:

յոյս hope; *յոսալ* to hope; *յոսալից* hopeful.

ողջոյն salutation; *ողջոնեալ* to salute.

4. *եւ* changes into *ե*, as:

մատեն book; *մատենագարան* bookcase.

սենեակ chamber; *սենեկապետ* chamberlain.

5. *էւ* (eev), at the end of words, changes into *--²⁾* as:

պատէւ honour; *պատուեալ* to honour; *պատուարժան* honourable.

թիւ number; *թուեալ* to number; *թուական* date.

6. *եւոյ* changes into *ե*, as:

քրիստոնէւոյ Christian; *քրիստոնէութիւն* Christianity.

պաշտօնեւոյ minister; *պաշտօնութիւն* ministry.

¹⁾ The beginners will be assisted with practical hints.

²⁾ For the pronunciation of *--* see the 3. page.

Tenth Lesson.

Fourth Declension.

This declension includes the nouns denoting time which make the Gen. singular ¹⁾ in *-ան* (pron. *վան*). Ex.:

N., Ac. <i>օր</i> day, &c.	<i>գիշեր</i> night, &c.
Gen., Dat. <i>օրան</i> .	<i>գիշերան</i> .
Abl. <i>օրի</i> or (rarely) <i>օրանէ</i> .	<i>գիշերի</i> or (rarely <i>գիշերանէ</i>).
Inst. <i>օրով</i> .	<i>գիշերով</i> .

ամառ summer; *մեռ* winter; *ցերեկ* day, -time; *կէսօր* noon; *կէսգիշեր* midnight; *այսօր* to-day; *ժամանակ*, *ատեն* time; *առտու* (*առտուան* - pron. *առտրվան*) morn; *առաւօտ*²⁾ morning; *իրիկուն* evening; *ամիս*³⁾ (*ամսուան*) month; *շաբաթ*²⁾ (*շաբթուան*) week; *երէկ* yesterday; *վաղը* (*վաղուան*) to-morrow; *ժամ*³⁾ hour; *մահ*³⁾ death; *տարի*³⁾ (*տարուան*) year.

Words.

<i>գարուն</i> spring.	<i>զով</i> cool.
<i>աշուն</i> autumn.	<i>խիստ</i> very. (<i>severely, strictly</i>)
<i>եղանակ</i> season. (<i>monthly</i>)	<i>չորս</i> four.
<i>լուսին</i> moon.	<i>սրտում</i> sad.
<i>Թագուհի</i> queen.	<i>ինչո՞ւ</i> why?

Exercise 17.

Լուսինը գիշերուան Թագուհին է: Արեւը ցերեկուան Թագաւորն է: Ամառուան օրերը կարճ են: Ո՛չ, ամառուան օրերն ու ձմեռուան գիշերները երկայն են: Առտուան եւ իրիկուան ժամերը զով են: Կէսօրուան դէմ: Տարուան չորս եղանակներն են գարուն, ամառ, աշուն եւ ձմեռ: Քարոզիչը ինչո՞ւ սրտում էր: *(խա)* սրտում էր իր (his) դրացեւին մահուան համար: Երեկուան, այսօրուան ու վաղուան Տէրը (Lord) մեծ (great) է:

Translation 18.

I have a dozen books. We had a glass of wine. The son of the queen has a gold ring. The daughter

¹⁾ See the footnote ¹⁾, 6th lesson.

²⁾ Declined also after the 3^d declension.

³⁾ Declined also after the 2^d declension.

of the neighbour had a silver watch (*ժամացույց*). The bird is on the roof (*ասեղք*). There was a bottle of water on the table. Where (*սր*) are the fish? They are in the sea. Where are the girls? They are at the window of the church. Where are the books of the Armenian? They are upon his desk.

Eleventh Lesson.

Fifth Declension.

Nouns terminating in *-ս* make the Gen. sing. in *-ւ*, the Inst. sing. in *-ի*, and the Gen. plur. in *-ւ*. Ex.:

Singular.

Plural.

N., Acc. *խոստումս* promise, &c. *խոստումներ* promises, &c.
G., Dat. *խոսումն* or *խոսումն* *խոսումն* or *խոսումներ*.
տումն.

Abl. *խոսումի*. *խոսումների*.
Inst. *խոսմանի* or *խոսումնով*. *խոսումներով*.

Also a few nouns¹⁾ of different terminations make the Gen. Sing. in *-ւ*, as:

	Gen.		Gen.
<i>աղջիկ</i> girl.	<i>աղջիկն</i> .	<i>տուն</i> house.	<i>տուն</i> .
<i>կնիկ</i> wife, woman.	<i>կնիկն</i> .	<i>շուն</i> dog.	<i>շուն</i> .
<i>երեկ</i> husband.	<i>երեկն</i> .	<i>մանուկ</i> child.	<i>մանուկն</i> .
<i>գարուն</i> Spring.	<i>գարունն</i> .	<i>անուն</i> noun, name	<i>անունն</i> .
<i>աշուն</i> Autumn.	<i>աշունն</i> .	<i>մկ</i> fish.	<i>մկն</i> .

Words.

<i>հրկում</i> declension.	<i>ընթացք</i> course.
<i>խոնարհում</i> conjugation.	<i>ձև</i> form.
<i>ուսում</i> study.	<i>հաւատարմ</i> true, faithful.
<i>կոչում</i> calling.	<i>դժուար</i> difficult.
<i>յայտագիր</i> program.	<i>հարուստ</i> rich.
<i>բայ</i> verb. <i>բակ</i> yard.	<i>աղքատ</i> poor.
<i>հիացում</i> admiration.	<i>զուարթ</i> (pron. <i>զեւարթ</i>) blithesome. (<i>cheerful</i>)

¹⁾ The *ի* and *ուն* in the last syllable of these words are subject to the law of permutation; see the 9th lesson.

Exercise 19.

Ուսմանց յայտագիրը: Բայերուն խոնարհումը դժուար է: Ո՛չ, բայց անուան հղովմանց ձեւերը դժուար են: Ո՛վ աղքատ է: Աղջկանը հայրը աղքատ է: Ո՛վ հարուստ է, թէ՛ր: Կնիկանը էրիկը հարուստ է, բայց էրկանը կնիկը աղքատ է: Ուսուցիչը հաւատարիմ էր իր կոչմանը: Հիացմամբ (admiration) Գարնան զուարթ եղանակը: Աշնան տխուր (sad) օրերը:

Translation 20.

Where are you? I am [in] the yard of the old house. What will you have? I will have the rings of the girl. Give a bit of bread and a cup of milk to the poor child. There is a nest on the belfry. They had a long course of study. The doors of the school-house are old. The leaves of the flowers are yellow. The smile of the child. The tail of the black dog is long. The head of the fish (sing.).

Twelfth Lesson.

Sixth Declension.

Nouns terminating in *-թիւն* are declined after the following paradigm.

Singular.

N., Acc. բարեկամ-*թիւն* friendship, &c.

G., Dat. բարեկամութեան.

Abl. բարեկամութիւն.

Inst. բարեկամութեամբ or բարեկամութիւնով.

Plural.

N., Acc. բարեկամութիւններ friendship, &c.

G., Dat. բարեկամութեանց or բարեկամութիւններ.

Abl. բարեկամութիւններ.

Inst. բարեկամութիւններով.

Words.

պատմութիւն history.

թուարանութիւն arithmetic.

նախադասութիւն sentence.

յաջողութիւն success.

քերականութիւն grammar.

թարգմանութիւն translation.

ծուլութիւն laziness, idleness.	իմաստութիւն wisdom.
գիտութիւն science.	երիտասարդ young man.
համբերութիւն patience.	շահեկան interesting.
պարտականութիւն duty.	մեծ great, large.
անկեղծութիւն sincerity.	բոլոր all. բայ verb.
մոլութիւն vice.	մատենագրութիւն literature.
առաքինութիւն virtue.	նախահայր forefather.

Exercise 21.

Ունայնութիւն ունայնութեանց: Պատմութեան ուսումը շահեկան է: Բարեկամութեանց անկեղծութենէն: Քերականութեան դասը դիւրին է: Շատ սխալներ կային ձեր (your) թարգմանութեանց մէջ: Իմաստութեամբ (wisely): Թուարանութենէն զատ: Բոլոր մոլութեանց դէմ: Յաջողութեան համար: Բոլոր գիտութիւններէն: Սահակ եւ Մեսրոպ Տայ մատենագրութեան նախահայրերն են:

Translation 22.

The young man is true to his duties. The study of sciences is very useful. There are many words in the translations of your grammar. The teacher's patience is very great. Patience is a great virtue. Without success. Idleness is the mother of all vices. The verb is the life of the sentence.

Thirteenth Lesson.

The Auxiliary Verb.

Եմ¹⁾ I am.

Indicative Mood (Ս-հ-ն-լ-ն ել-ն-լ).

Present Tense (Եմբկայ ժամանակ).

Singular (Ել-ն-լ).

Plural (Եմ-ն-լ).

Եմ²⁾ եմ I am.

Եմք we are.

Ես²⁾ ես thou art.

Եք²⁾ եք you are.

Են է he, she or it is.

Ենք են they are.

¹⁾ This verb is strictly *defective*, its wanting tenses being supplied from *լիւր* to be, to become.

²⁾ The Armenian verb does not always require the *personal pronouns* եմ, Ես, Են etc., the persons being sufficiently marked by the *terminations* of the verb.

Imperfect (Անկադր).

Եւ էի I was.	Դն էինք we	} were.
Դուն էիր thou wast.	Դուք էիք you	
Ան էր he, she or it was.	Անն էին they	

*Perfect*¹⁾ (Կադրեալ).

Եւ եղայ I was.	Դն եղանք we.	} were.
Դուն եղար thou wast.	Դուք եղաք you.	
Ան եղաւ he, she or it was.	Անն եղան they.	

Future (Ապագայ).

Եւ պիտի ըլլամ I shall	Դն պիտի ըլլանք we shall	} be.
Դուն " ըլլաս thou wilt	Դուք " ըլլաք you will	
Ան " ըլլայ he will	Անն " ըլլան they will	

First Conditional (Թե-ի-ն ապագայ).

Եւ պիտի ըլլայի I should	} be.
Դուն " ըլլայիր thou wouldst	
Ան " ըլլար he would	
Դն " ըլլայինք we should	
Դուք " ըլլայիք you would	
Անն " ըլլային they would	

Imperative Mood (Հրահայտեալ եղանակ).

Ընչ ըլլամ let me be.	Ընչնք let us be.
Եղիր be.	Եղիք or եղէք be.
Ընչ ըլլայ let him be.	Ընչնք let them be.

Subjunctive Mood (Ստորոգրեալ եղանակ). *Present* (Եւրիս).

Եւ որ ըլլամ that I	Դն որ ըլլանք that we	} be.
Դուն " ըլլաս " thou	Դուք " ըլլաք " you	
Ան " ըլլայ " he	Անն " ըլլան " they	

Imperfect (Անկադր).

Եւ որ ըլլայի that I were.	Դն որ ըլլայինք that we	} were.
Դուն " ըլլայիր " thou wert.	Դուք " ըլլայիք " you	
Ան " ըլլար " he were.	Անն " ըլլային " they	

¹⁾ This tense corresponds in sense with the French *passé défini* or the Italian *passato remoto*; in Armenian, the tense corresponding with the English *perfect* is called Յադրեալ preter-perfect.

Participles (Ընդհանրականներ).

Present եղող being.*Past եղած* been.*Future ըլլալու* about to be.

Remarks.

1. The *compound tenses* are formed by combining the *Past Participle* of the principal verb with the auxiliary verb *եմ* or *լինի*, as: *եղած եմ* I have been (liter. I am been); *եղած էի* I had been (I was been); *եղած պիտի ըլլամ* I shall have been (I shall be been).

2. The *negative* of the auxiliary *եմ* is formed by prefixing the letter *չ*, as: *չեմ* I am not; *չէ* he, she or it is not; *պիտի չըլլանք* we shall not be.

3. The *predicate adjective*, as in English, is always in the singular, as:

Արեւը պայծառ է, The sun is *bright*.Աստղերը հեռու են, The stars are *distant*.

4. When in English, the *predicate noun* always agrees in number with the subject, it may sometimes be, in Armenian, put also in the singular, with nouns or pronouns implying plurality, as:

Մենք եղբայր եմք, We are brethren (liter. brother).

Fourteenth Lesson.

Determinative Adjectives.

These words always take their place before a substantive and remain *undeclined*. They are divided into four classes: *demonstrative*, *possessive*, *numeral* and *indefinite* adjectives.

Demonstrative Adjectives.

These are:

այս, աս or ան this or these.

այդ or ան that or those.

այն or ան that or those (referring to an object more distant than այդ or ան).

These adjectives precede the *definite form* of the noun. Ex.:

այս ածականը <i>this</i> adjective.	այս տանձերը <i>these</i> pears.
այդ գիրքը <i>that</i> book.	այդ խնձորները <i>those</i> apples.
այն տիկինը <i>that</i> lady.	այն գտակաները <i>those</i> caps.
նույն կատունը <i>the same</i> cat.	նույն անձերը <i>the same</i> persons.

Words.

աստղ <i>star</i> .	յիշատակարան <i>monument</i> .
գեղ <i>medicine</i> .	ծնողք <i>parents</i> .
պալատ <i>palace</i> .	դպրոց <i>school</i> .
այս <i>cheek</i> .	գոհ <i>contented</i> .
ազգ <i>nation</i> .	շատն <i>bitter</i> .
հիւանդանոց <i>hospital</i> .	ծանր <i>heavy</i> .
երջանիկ <i>happy</i> .	թանկագին <i>precious</i> .
ապերջանիկ <i>unhappy</i> .	պարզ <i>simple</i> .
թարմ <i>fresh</i> .	հնազանդ <i>obedient</i> .
հասուն <i>ripe</i> .	եթէ <i>if</i> . մետաղ <i>metal</i> .
ուրախ <i>glad</i> .	անմահ <i>immortal</i> .
անօթի <i>hungry</i> .	մահկանացու <i>mortal</i> .
ծարաւ <i>or -ի</i> <i>thirsty</i> .	

Exercise 23.

Այս թագաւորը հարուստ է: Այն թագուհին ալ հարուստ է: Այդ աղջկան այտերը կարմիր են: Ոսկին եւ արծաթը թանկագին մետաղներ են: Աս տիկինները ուրախ եղան: Նոյն իշխանը կը բնակի այս հոյակապ պալատին մէջ: Ան շոգենաւուն կայմերը բարձր էին: Աս թագուհւոյն որդիները երջանիկ էին, բայց ապերջանիկ եղան: Նոյն տխուր մարդը հոս պիտի ըլլար. երէկ: Եկեղեցիները, դպրոցները եւ հիւանդանոցները ազգի մը յիշատակարաններն են: Հնազանդ եղիք ձեր ծնողքներուն: Մարմինը մահկանացու է, բայց հոգին անմահ է:

Translation 24.

This butter is fresh. That medicine was very bitter. These apples are ripe, but those pears are not ripe. That child will be good. Those girls were very idle. Give these flowers to the same ladies. The sun is bright. The stars are distant. Those mountains are not high. The forms of these adjectives are simple. Those young men would be contented. Are you hungry? No, I am not hungry, but I am thirsty. Be a good boy.

Fifteenth Lesson.

Irregular Declensions.¹⁾

	A.	B.
Singular.	N., Acc. հայր father, &c.	սուլ sister-in-law (husband's sister).
	G., D. հօր.	սուլ-ի.
	Abl. հօր-ի.	սուլ-ի-ի.
	Inst. հօր-ի-ով or հօր-ով.	սուլ-ի-ով.
	C.	D.
Singular.	N., Acc. սէր love, &c.	Աստուած ²⁾ God, &c.
	G., D. սիրոյ.	Աստուծոյ.
	Abl. սիրի.	Աստուծոյ-ի.
	Inst. սիրով.	Աստուծոյ-ով.
	E.	
	Singular.	Plural.
	N., Acc. աղայ boy, &c.	աղայ boys, &c.
	G., D. աղա.	աղայ.
	Abl. աղայի.	աղայ-ի.
	Inst. աղայով.	աղայ-ի-ով.
	F.	
	N., Acc. մարդ man, &c.	մարդիկ ³⁾ men, &c.
	G., D. մարդո.	մարդոյ.
	Abl. մարդի.	մարդոյ-ի.
	Inst. մարդով.	մարդոյ-ի-ով.

A. Like հայր are declined its derivatives; also հայր, and եղբայր and their derivatives.

B. In the the same manner as սուլ are declined: կին³⁾ (կն-ի) woman or wife; տիկին (տիկն-ի) lady; տէր³⁾ (տիր-ի) lord, owner; քույր³⁾ (քր-ի) sister; կեսուր (կեսր-ի) mother-in-law (husband's mother); ասոր brother-in-law (husband's brother); ներ sister-in-law (the wife of the husband's brother); աներ father-in-law (wife's father); ընկեր³⁾ mate.

¹⁾ The irregularities are chiefly confined to the singular.

²⁾ Աստուած when denoting a god follows the first declension.

³⁾ Also its derivatives.

C. In the same manner as *աբ* are declined among a few others:

Լոյս (լուսոյ) light; *յոյս* (յուսոյ) hope; *հոյր* (հրոյ) fire.

Remark.

Excepting the irregular nouns, and those of the sixth regular declension, all nouns may also follow the *first declension* (the most usual paradigm); but for the sake of *euphony*, the learner is advised to decline every noun after the proper forms of its declension.

Words.

<i>Հօրեղբայր</i> uncle (paternal).	<i>Հայելի</i> looking-glass. <i>միրոյ</i>
<i>Հօրաքոյր</i> aunt "	<i>վերարկու</i> coat.
<i>մօրեղբայր</i> uncle (maternal).	<i>Թաշկինակ</i> handkerchief.
<i>մօրաքոյր</i> aunt "	<i>շրջագգեստ</i> gown.
<i>օրէնք</i> law.	<i>դողնոց</i> apron.
<i>ճառագայթ</i> ray. [ers.	<i>դրպան</i> pocket.
<i>հեշտագարան</i> chest of draw-	<i>գլխարկ</i> - <i>ֆէշ</i> <i>խա</i>
<i>փեղդիր</i> hat, bonnet.	<i>հոս</i> here.
<i>վսեմ</i> sublime.	<i>հոն</i> there.
<i>անկեղծ</i> sincere.	<i>միշտ</i> always. <i>հիմա</i> now.
<i>հիւանդ</i> ill, sick.	<i>կատարեալ</i> perfect.

Exercise 25.

Աստուած սէր է: Աստուծոյ օրէնքը կատարեալ է: Հօրը խրատը բարի է: Մօրը սէրը անկեղծ է: Տալովը որդին չար էր: Ներովը դուստրը հնազանդ չէր: Միշտ Տիրովը սիրոյն մէջ: Այս կարմիր վարդերը այն տղոցը համար են: Մօրաքրովը փեղդրը հեշտագարանին վրայ է: Աներովը գլխարկը կարմիր էր: Կեսրովը շրջագգեստը սեւ էր: Այս հայելին ձեր քրովը համար է: Այն մարդոցը կօշիկները հոս էին: Լուսոյ ճառագայթները պայծառ են միշտ: Ան է աստուածներուն Աստուածը, տէրերուն Տէրը եւ բոլոր մարդոց հայրը: Այդ կնոջ էրիկը հիւանդ էր: Տղոցը ֆէսերը եւ աղջկանց փեղդրները հոն էին: Սիրով եւ յուսով:

Translation 26.

The lady's brother was [in] that palace. Where was the uncle's book? It was [in] the pocket of the father. These boys are diligent. Those men are idle.

The boys' mother will be here to-day. Lives of great men are sublime. This coat is for the brother, and that gown is for the sister. From the old aunt. That bitter medicine was for the sick brother-in-law. From the father of light. Give this handkerchief to the aunt. This boy goes to school with the class-mate (*դասընկեր*). I shall be [in] Amassia (*Ամասիա*) to-morrow.

Sixteenth Lesson.

Possessive Adjectives.

These are:

<i>իմ</i> or <i>իմին</i> my.	<i>մեր</i> or <i>մերին</i> our.
<i>քու</i> և <i>քուին</i> thy.	<i>ներ</i> և <i>ներին</i> your.
<i>իւր</i> և <i>իւրին</i> his, her or its.	<i>իւրեանց</i> their.

The *suffixes*¹⁾ *-*, *դ* and *ն* or *ւ* are appended to the nouns followed by these adjectives. Ex.:

<i>իմ մատիտ</i> my pencil.	<i>Մեր խանութ</i> our shop.
<i>քու հոլդ</i> thy top.	<i>Ներ տուն</i> your house.
<i>իւր ասեղ</i> his or her needle.	<i>Իւրեանց պարտեզ</i> their garden.

The *suffixes* *-*, *դ* and *ն* or *ւ*; *նի*, *նդ* and *նի*; *երին*, *երնդ* and *երին* are usually substituted for these adjectives.

a) The *-*, *դ* and *ն* or *ւ* for the *singular*,²⁾ as:

<i>դդալ</i> my spoon.	<i>դդալներ</i> my spoons.
<i>պատառաքաղդ</i> thy fork.	<i>պատառաքաղներդ</i> thy forks.
<i>աւել</i> his or her broom.	<i>աւելներ</i> his or her brooms.

b) The *նի*, *նդ* and *նի* for the *plural*¹⁾ of polysyllabic words, as:

<i>քանակնի</i> our ruler.	<i>քանակներնի</i> our rulers.
<i>կաշամարնդ</i> your inkstand.	<i>կաշամարներնդ</i> your inkstands.
<i>շմլիկնի</i> (pron. <i>շլ . . .</i>) their penknife.	<i>շմլիկներնի</i> their penknives.

¹⁾ An unaccented euphonic *ւ* is inserted between the substantives ending in a consonant and the suffixes *-* and *դ*, as: *քանկ* (= *քանկւ*), *դրպանդ* (= *դրպանւդ*).

²⁾ Of the possessor, and not of the possessed object.

c) The *երնի*, *երնիք* and *երնիք* for the plural¹⁾ of monosyllabic words, as:

կովերնիք our cow or cows,¹⁾ &c.

The *possessive adjectives* must be repeated before every noun of the same sentence, as:

Իմ հայրն եւ իմ մայրն or *հայրն եւ մայրն հոս են*.

My father and my mother are here.

Words.

քուակ purse.

ժամացոյց watch.

դաւաղան stick.

նաւապետ captain.

դեղձանիկ canary-bird.

սխալ mistake.

անմահ immortal.

մահկանացու mortal.

հօրեղբորորդի cousin.

եղբօրաղջիկ or *քեռաղջիկ*
niece. [ew.

եղբօրորդի or *քեռորդի* neph-

երկայնահասակ tall.

Exercise 27.

Իմ մայրն հոս է: Քու քորդ երկայնահասակ է: Մեր հօրեղբորորդին հարուստ էր: Ձեր մօրաքոյրն ու հօրաքոյրը աղքատ եղան: Հօրս քսակը իր գրպանն է: Քեռորդույս ժամացոյցները հեշտադարանին վրայ էին: Ո՛ւր են իմ դգալս եւ իմ պատառաքաղս: Անոնք քու սեղանիդ վրայ են: Այս մարդիկը մեր բարեկամներն են: Այդ տղոցը մայրը քեռաղջիկս էր: Այն շոգենաւուն նաւապետը հօրեղբայրդ էր: Ձեր եղբօրորդին ֆէն մը ունէր: Ո՛չ, փեղոյր մը ունէր: Քու քորբերդ իրենց աւելները ունէին: Դեղձանիկս իր վանդակին մէջ է: Մենք իրեն քանակը եւ իրեն զմեկին ունէինք: Այս տղուն հօրը քու ձեռքդ (in thy . . .) էր: Եղբայրս ունի այս աղջկան քանակը եւ կաղամարը: Ասեղնին ասղամանին (needle-case) մէջ էր:

Translation 28.

My dog is old. Thy cat is white. Where are my books? Your books and (your) pens are on your desk. She has many mistakes in her translation. Here is

¹⁾ In order to avoid this ambiguity, it is better to use the possessive adjectives *եր*, *ներ* and *երնիք*, with their respective suffixes, as: *մեր տունը*, *ձեր կովը*, &c.

your father's stick. My soul is immortal. My body is mortal. Your cousins were [in] our garden. Where is his sister? His sister is not here. That is our mother's purse. Their brothers would be here to-day. My niece goes to school with her nephew. Our flowers and (our) lilies are pretty. Her eyes and (her) eyebrows are black. Their uncle's horse is brown. My cousins will be here to-morrow.

Seventeenth Lesson.

Proper Nouns.

There are in Armenian:

1. Proper names of *persons*:

a) *Christian* names, as: Յակոբ Jacob; Մարիամ Mary.

b) *Surnames*, which are formed by appending *ի-ն* a particle denoting origin or family, and corresponding in sense with the English *son* or Scotch *mac*, as: Ադամի-ն Mac Adam; Ստեփանի-ն Stephenson.

2. Names of *countries, provinces, towns, mountains, seas, rivers, lakes, months*, as: Եւրոպա Europe; Թուրքիա Turkey; Կոստանդնուպոլիս (Կ.Պոլիս) Constantinople; Արարատ Ararat; Միջերկրական Mediterranean; Դանուբ the Danube; Էրի լիճ lake Erie; Ապրիլ April.

Remarks.

1. Proper nouns follow the *first declension*.¹⁾

2. All the proper nouns (excepting those of persons) ending in *ի-* make the Gen. in *ի-յ*, as:

Անգլի- England; Անգլի-յ Թագուհին the queen of England.

Գերմանի- Germany; Գերմանի-յ կայսրը the emperor of Germany.

3. Proper nouns admit of no article in the Nom., Gen. and Inst., if not preceded by an adjective or a possessive modifier, however they always have the definite article, when in the Acc. and Abl. cases, as:

¹⁾ For the 1st declension and the nouns ending in *-* see the 5th lesson.

Յովէփ Եակոբի որդին էր Joseph was Jacob's son.

Մարիամ եկեղեցի կ'երթայ Mary goes to church.

Պէրլինէն կու գամ I come from (the) Berlin.

Կը սիրեմ Յովհաննէսը I love (the) John.

4. Proper names of places take no article and remain in the *simple accusative*, where in English, the prepositions¹⁾ *in* or *at*, *to* or *into* are used, as:

Հայրս Իտալիա կ'երթայ My father goes to Italy.

Եղբայրս Աստուրիա կը բնակի My brother lives in Austria.

5. Proper names of *seas*, *ivers*, *mountains*, *cities* and *months* followed by the class names ծով sea, գետ river, լեռ mountain, քաղաք city and ամիս month, when as appositive modifiers, remain undeclined, whereas each of the latter is varied after its respective declension, as:

N., Acc. Սև ծովը the Black sea.

G., D. Հռենոս գետին of or to the river Rhine.

Abl. Ողիմպոս լեռնէն from mount Olympus.

Inst. Սեբաստիա քաղաքովը with the city of Sivas.

6. *National appellations*²⁾ are formed from the names of *countries*, *cities* and *places*, by appending to them the suffixes յի, -ացի or եցի, as:

Ամերիկա America; Ամերիկացի an American.

Շուէտ Sweden; Շուէտացի Swede. Ադրիանուպոլիս Adrianople;

Ադրիանուպոլեցի Adrianopolitan.

Words.

Վարդուս Charles.

Յուլիոս Julius.

Կեսար Caesar.

Գէորգ George.

Ռափայէլ Raphael.

Դաւիթ David.

Իսրայէլ Israel.

Տէր, Տիար³⁾ Sir.

Պարոն, Պ.³⁾ Mister, Mr., Sir.

Տիկին, Տիկ. Mistress, Mrs.

Օրիորդ, Օր. Miss.

Պատուելի, Պատ. Reverend,

Rev.

Երանուհի Beatrice.

¹⁾ See also the 7th lesson, Remark.

²⁾ These follow the 2^d declension.

³⁾ To these correspond the Turkish words *թէթի* and *թի* which are also frequently employed, the former for educated persons, and the latter for persons in general.

Զապէլ Isabella.
 Յովհաննէս John.
 Ասիա Asia.
 Ափրիկէ Africa.
 Միջագետք Mesopotamia.
 Ռուսիա Russia.
 Միացեալ United.
 Նահանգներ States.
 Եփրատ the Euphrates.
 Տիգրիս the Tigris.
 Հիւսիսային north.
 Հարաւային south.

Լուսին Selina.
 ծնաւ (was) born.
 մեռաւ died.
 Թարգմանեց translated.
 այցելեց visited.
 դաշտ plain, field.
 խաղալիք toy.
 գետափ, ափունք bank.
 կը տարածուի lies.
 բանաստեղծ, պոետ poet.
 համբաւեալ famous.

Exercise 29.

Այս խաղաղիքները Ստեփանին համար են: Արմինէ եւ
 Հրանդ Տիկ. Մարինէ Կիւլեանի դուստրներն են: Քեռաղ-
 ջիկս Սամսնէն կու գայ: Պ. Պետրոս Ագամեան համբաւեալ
 դերասան (actor) մըն էր: Օր. Արեգնաղ Սիմոնեան գեղե-
 ցիկ աղիկ մըն է: Անկիւի Թագուհին ֆրանսա (France)
 կ'երթայ ամեն (every) տարի: Գերմանիոյ կայսրը այցելեց
 Երուսաղէմը: Հռոմոս գետին ափուները շատ հին գղեակ-
 (castle) ներ կան: Պատ. Կարողոս Թրէյսի Ամերիկացի մըն է.
 Մարսուան (Marsovan) կը բնակի եւ Անաթոլիա Գօլէճի
 տնօրէն (director) է: Ուօշինկիթան Ամերիկայի Միացեալ
 Նահանգներուն մայրաքաղաքն (capital) է: Միջերկրական
 ծովը Եւրոպայի եւ Ափրիկէի մէջտեղ կը տարածուի: Կով-
 կասեան լեռները (Caucasus Mountains) լի են ծովուն եւ
 Կասպից (Caspian) ծովուն մէջտեղ են: Կը սիրեմ Պ. Հրանդը
 եւ Օր. Լուսինը: Մկրտիչ Պէշիքթաշեան եւ Պետրոս Գուր-
 եան Հայ բանաստեղծներ էին: Ալիս եւ Իրիս գետերը կը
 թափին (flow) լի են ծովը:

Translation 30.

George is my friend. Where is my daughter
 Beatrice? She is with her sister Isabella. My teacher
 was [in] Russia. Constantinople is the capital of
 Turkey. Shakespeare [was] born [at] Stratford, [in]
 England. David was the king of Israel. Julius Caesar
 was a great man. Raphael was an artist (գեղարուես-

տաւոր). Mr. Zohrabian translated these books. Miss Sirpoohi lives now [in] Marsovan. Mr. Jacob Afarian goes from Samson [to] Charshanba. Amassia is an old city on the banks of the Iris. Where are Mrs. Hagopian's white gloves? They are on the chest of drawers of Mr. Hagopian. The Red sea lies between Africa and Arabia (Արաբիա). The great plain of Mesopotamia lies between the Euphrates and the Tigris. Mrs. Zabel Donelian is a learned lady. Lake Erie is in North America. The Amazon, the Orinoco, and the Parana are in South America, and flow [to] the Atlantic (Ատլանտիկ) Ocean (օվկիանոս). April is the singing (Երգող) month.

Eighteenth Lesson.

Formation of Female Appellations.

As in English, Armenian *nouns* have no *distinctive forms*, but a few have different forms to distinguish the *masculine* from the *feminine*.

The *masculine* is distinguished from the *feminine*:

a) By using words wholly or radically different, as:

Masculine (արական).

Feminine (իգական).

սքաղաղ cock.

հալ hen.

շուն dog.

քած bitch.

զուարակ bullock.

երինջ heifer.

ցուլ bull; եղ ox.

կով cow.

այծեամ buck.

այծեմերկ doe.

խոյ ram.

մաքի ewe.

նոխաղ he-goat.

այծ she-goat.

ի՛ի horse.

զամբիկ mare.

որ զայլ he-wolf.

ե՛ի զայլ she-wolf.

առիւծ lion.

հարակ առիւծ lioness.

վարուժան bird (cock).

մարի bird (hen).

հայր father.

մայր mother.

հայրիկ papa.

մայրիկ mama.

եղբայր brother.

քույր sister.

որդի or ուսոր son.

դուստր daughter.

մանչ boy.

աղջիկ girl.

փեսայ bridegroom.	հարս bride.
այր or էրիկ husband.	կին or կնիկ wife.
եղբորորդի or քեռորդի nephew.	եղբորաղջիկ or քեռաղջիկ niece.
տիար, պարոն Mister, Mr.	տիկին Mistress, Mrs.
պարոն gentleman. [man.	տիկին, օրիորդ lady.
երեսասարգ master, young	օրիորդ miss, young lady.
ամուրի bachelor.	կոյս, աղջիկ maid.
ծերունի old man.	պառաւ old woman.
մարդ man.	կին woman.
պապ or հաւ grand-father.	մամ or հանի grand-mother.

b) By appending the suffixes *-ւն* and *-ույշ*, as:

աստուած <i>մը</i> a god.	աստուածուհի <i>մը</i> a goddess.
սուրբ ¹⁾ <i>մը</i> a saint.	սրբուհի <i>մը</i> a saintess.
երգիչ ¹⁾ songster.	երգչուհի songstress.
գիւցազն hero.	գիւցազնուհի heroine.
թագաւոր ²⁾ king.	թագուհի queen. [lady.
Հայ <i>մը</i> an Armenian.	Հայուհի <i>մը</i> an Armenian
Անգլիացի ²⁾ <i>մը</i> an English-	Անգլուհի <i>մը</i> an English
man.	lady.
դուռնի ²⁾ neighbour.	դուռնուհի neighbour (fem.).
Պ. Վարդ Mr. Rose.	Տիկ. or Օր. Վարդուհի Mrs.
	or Miss Rosa.
Պ. Սէր Mr. Love.	Տիկ. or Սիրուշ Mrs. or
	Miss Love. [noosh.
Պ. Հայկ Mr. Haïg.	Տիկ. Հայկուշ Mrs. Haïga-

Remark.

Proper names and appellations derived from them begin with *capital* letters; but adjectives derived from them begin with *small* letters, as:

Սպանիա Spain; Սպանիացի Spaniard; սպանական Spanish.

Words.

բանաստեղծ, պուէտ poet.	ծաղկաւոր, դեռաւոր young.
հովիւ (hoviv) shepherd.	սիրուն lovely, pretty.
նկարիչ painter.	կապոյտ blue.

¹⁾ The learner is requested to observe the *law of permutation and elision*; see the 9th lesson.

²⁾ Drop the suffix or the final vowel of a word when another suffix is to be appended to the same word.

կոմս count.	որբ orphan.
անուն name, noun.	տեսած եմ I have seen.
դառապեղ menagerie.	կը ճանչնամ I know.
ախոռ stable.	կը գործեն they work.
պարտիզպան gardener.	ունեցած է he has had.

Exercise 31.

Արուսեակ (Venus) գեղեցկութեան աստուածուհին էր։ Տիկ. Հրաչեայ դերասանուհի մըն է։ Արուսեակը եւ մարին բոլորն մէջ են հիմա։ Առիւծը եւ մատակ առիւծը գառա-գեղին մէջ էին։ Չեր ախոռին մէջ կան ձիեր եւ զամբիկներ։ Այծեմիկները դաշտ կ'երթան (go) այծեամին հետ։ Անոր հայրը զուարակներ եւ երինջներ, խոյեր եւ մաքիներ ունի։ Եկեղեցին ունեցած է իր սուրբերն ու սրբուհիները։ Ո՞վ է այդ Հայուհին։ Տիկ. Երանուհի բոլորն է։ Այդ աղջիկը մեր սպասուհին է։ Օր. Գեղանոյշ սիրուն երգչուհի մըն է։ Կը ճանչնամք այս աղջիկը։ Այո, ան մերաբորջս գուստրն է. իր անունն է Հուլան (Lily). Պարտիզպանը եւ պարտիզպա-նուհին կը գործեն պարտեզին մէջ։ Օր Հայկանոյշ սխալ մը ունի իր թարգմանութեանը մէջ։ Բարիզուհիները նորա-ձեւութեան (fashion) գերիներն (slaves) են։

Translation 32.

My uncle is a bachelor. Her daughter is a poetess. I have seen the bridegroom and the bride. His niece is a young girl. Is it a he-wolf or a she-wolf? It is a she-wolf. They have seen the actor and the actress. Your sister is a shepherdess. Their aunt is my neighbour. Your mother is a German lady. That lady is a princess. Mr. Arshag is a painter, and Miss Rosa is a paintress. The count and the countess were [in] York yesterday. George is the king of Greece (Յուլիստան), and Victoria is the queen of England. Elisabeth was a heroine. Do you know that gentleman? Yes, Sir, his name is Arsen. Our nephews have many horses and mares. My niece lives with an Italian lady. The little girl with the blue eyes is an orphan. Those gentlemen are the cousins of these young ladies.

Nineteenth Lesson.

Numeral Adjectives.

There are in Armenian two kinds of *numeral* adjectives, viz. *cardinal* and *ordinal*.

1. Cardinal Numbers.

զրօ, ռիֆնչ zero.

մէկ one.

երկու two.

երեք three.

չորս four.

հինգ five.

վեց six.

եօթը seven.

ութը eight.

ինը nine.

ասոր ten.

ասանեւմէկ eleven.

ասաներկու twelve.

ասաներեք thirteen.

ասանեւչորս fourteen.

ասանեւհինգ fifteen.

ասանեւվեց sixteen.

ասանեւեօթը seventeen.

ասանեւութը eighteen.

ասանեւինը nineteen.

քսան twenty.

քսանեւմէկ twenty-one.

քսաներկու twenty-two.

քսաներեք twenty-three, etc.

երեսուն thirty.

քառասուն forty.

յիսուն fifty.

վաթսուն sixty.

եօթանասուն seventy.

ութսուն eighty.

իննսուն ninety.

հարիւր a hundred. | one.

հարիւր մէկ a hundred and

երկու հարիւր two hundred.

երեք հարիւր three hundred.

հազար a thousand.

հազար հինգ հարիւր fifteen
hundred.

րիւր ten thousand.

միլիոն a million.

Remarks.

1. Nouns preceded by the cardinal numbers remain in the *singular*, as:

երկու տուն two houses; հինգ մարդ five men.

2. երկ- without a substantive expressed becomes երկ-+, as:

Մենք երկուք ենք we are two.

3. It is not permitted to say ասանեւմէկ հարիւր, ասաներկու հարիւր, ասանեւութ հարիւր etc., but հազար հարիւր, հազար երկու հարիւր, հազար ութ հարիւր etc.

4. Հ-րիւր and հազար are never accompanied by the indefinite article, as in English. Ex.:

A hundred or a thousand piasters, *հարիւր կամ հազար դահեկան*.

5. The expression: 'I am 15, 20, 40 etc. *years old*' cannot be rendered literally, but must be expressed thus: *ասար, քսան, քառասուն դարեկան եմ*. — *How old are you?* is translated; *քանի՞ տարեկան եք*. Ex.:

ձեր քոյրը քանի՞ դարեկան է, how old is your sister?
ան քսան դարեկան է, she is twenty years old.

6. Days of the month are expressed by cardinal numbers. Ex.:

Ապրիլ յէկ, the 1st of April. Մայիս երկուք, the 2d of May.

7. The question: '*What day of the month is it today?*' is translated: *Այսօր ամսուն քանի՞ն է*.

Answer: *Այսօր ամսուն վեցն է*.

8. The English '*on the sixth*' etc. is rendered in Armenian *վեցին*. Ex.: On the 6th of June, *Յունիս վեցին*.

Note. Verbs denoting time govern the Dative, as: at noon, *կեսօրին*; at midnight, *կեսգիշերին*; at two three, four etc. *երկուքին, երեքին, չորսին*, etc.; in time *տանին, ժամանակին*; in the morning *առաւօտուն*; in my childhood, *մանկութեան*.

9. The hours of the day or night are expressed (see the note above, 8) thus:

at two o'clock, *ժամ երկուքին*.

at half past three, *ժամը երեք ու կէսին*.

what o'clock is it? *ժամը քանի՞ն է*.

it is ten o'clock, *ժամը տասն է*.

a *quarter* past five, *հինգը քառորդ անցած է*.

a *quarter* to four, *չորսին քառորդ է*.

five minutes *to* one, *ձեկին հինգ վայրկեան է*.

10. *Collective numbers* are formed by suffixing *եւ*, as:

<i>դուր յը</i> a pair, a brace.	<i>երեսնեւ</i> —	about 30.
<i>վեցեւ</i> half-dozen.	<i>քառասնեւ</i> —	40.
<i>երկվեցեակ</i> or <i>երկստասնեւ</i>	<i>յիսնեւ</i> —	50.
a dozen.	<i>հարիւրեւ</i> —	100.
<i>տասնեւ</i> about ten.	<i>հազարեւ</i> —	1000.
<i>քսանեւ</i> a score.		

11. *Proportional numerals* which express a quantity multiplied, are:

պարզ simple.	քառապատիկ fourfold.
կրկին or երկպատիկ double	հնգապատիկ fivefold.
or twofold.	[fold. հարիւրապատիկ 100fold.
եռապատիկ triple or three-	

12. The English 'some twenty' etc. is rendered in Armenian քսան հը or քսանի չէ՛ք, as:

քսան հը or քսանի չէ՛ք տանձ, some twenty pears.

Words.

Սուրբ (Ս.) Գիրքը the Bible.	Ժամ hour. էջ page.
...ին, յամին in the year	նախ քան զՔրիստոս (Ն. Ք.)
յամի Տեառն (Յ. Տ.) in the	before Christ (B. C.).
year of our Lord (A. D.).	գտաւ discovered.
առաջ ago, before.	հատոր volume.
կ'ապրէր lived.	գիւղացին the peasant.
... եւ ... or ... ալ ... կ'ընէ	զաւակ child.
... and ... are.	դար century.
կ'ընէ make.	says կ'ընէ. որ that.
անգամ times.	

Exercise 33.

Հօրեղբայրս Եօթը զաւակ ունի հինգ մանչ եւ երկու աղջիկ. Գիւղացին երեսունեւհինգ եղ, քառասուներկու կուլ, ութսունեւութը այծ ու Եօթանասունեւչորս ոչխար ունէր: Ուսանողը ինը սխալ ունի իր հրահանգին մէջ: Եօթը եւ ութը տանեւհինգ կ'ընէ: Քսանեւմէկ անգամ երեսուներկուք քանի՞ կ'ընէ: 21 անգամ 32 կ'ընէ վից հարիւր Եօթանասուներկուք: Մէկ լերան հարիւր դահեկան կ'ընէ: Քանի՞ տարեկան էք: Ես ծնած եմ յամին հազար ութը հարիւր վաթսունեւչորսին, եւ հիմա երեսունեւհինգ տարեկան եմ: Դուստրս ծնած է 1892 Ապրիլ հինգին: Պետրոս Դուրեան՝ Հայ բանաստեղծը՝ մեռաւ 1872ին, իր քսանեւմէկ տարեկան հասակին (in the 21st year of his age) մէջ: Լիգուրկոս կ'ապրէր ութ հարիւրին Ն. Ք.: Տարին երեք հարիւր վաթսունեւհինգ օր ունի: Ամսուան օրերը երեսուն եւ շաբթուան օրերը Եօթն են: Ժամը 60 վայրկեան ունի:

Այսօր ամուսն քանի՞ն է: Տասնեւինն է. երեկ տասնեւութն էր: Նախօրէն մեռաւ Ս. Հելլենէ (St. Helena) կղզւոյն մէջ 1821 Մայիս 5ին: Ժամը քանի՞ն է: Ժամը ութն է: Ժամը իննին քառորդ. մնացած դարոց կ'երթամ եւ չորսը տասը անցած տուն կու գամ: Մենք յիսունի չափ խնձոր եւ երկու զոյգ հաւկիթ ունինք: Կ. Պոլիս, 28 Յունիս 1899: Երկվեցեակ մը գրիչ եւ քսանեակ մը գիրք ունիմ:

Translation 34.

My neighbour has 3 pounds of sugar. The princess has two palaces. We have 240 pupils. 489. 1864. 55. 500. 11. 1000. 10000. 1000000. I have seen 21 merchants. The city of Trebizond has 45000 inhabitants. A (the) day has 24 hours, and an (the) hour has 60 minutes. We have a score roses. 35 and 42 are 77. How much is three times nine? 3 times 9 make 27. In 1860 the city of Heidelberg had 14,502 inhabitants; now it has 40,000. 7 days make a week. 30 days make a month. The Bible says that the days of man are three score years and ten. Columbus discovered America in 1492. My father was born in the year 1844. How old is your mother? She is 55 years old. Where were you yesterday at seven o'clock? I was [in] my room with the singer. The king and the queen will be [in] Rome (Հռովմ) on the 10th of June. What o'clock will it be to-morrow at this hour (այս ժաման)? It will be eight. My teacher has some 200 volumes of books. This grammar has 144 pages. Anatolia College, Marsovan, Nov. (Նոյեմբեր) 3, 1895.

Twentieth Lesson.

Ordinal Numbers.

Except ~~առաջին~~, ~~երկրորդ~~, ~~երրորդ~~ and ~~չորրորդ~~, the ordinal numbers are formed from the cardinal by appending ~~երրորդ~~. They are as follows:

~~առաջին~~ first.

~~երկրորդ~~ second.

~~երրորդ~~ third.

~~չորրորդ~~ fourth.

~~հինգերորդ~~ fifth.

~~վեցերորդ~~ sixth.

եօթներորդ seventh.
 ութերորդ eight.
 իններորդ ninth.
 տասներորդ tenth.
 տասնեւմէկերորդ 11th.
 տասներկուերորդ 12th.
 տասներեքերորդ 13th.
 տասնւշորսերորդ 14th.
 քսաներորդ 20th.
 երեսուներորդ 30th.
 քառասուներորդ 40th.
 յիսուներորդ 50th.
 վաթսուներորդ 60th.
 եօթանասուներորդ 70th.

ութսուներորդ 80th.
 իննսուներորդ 90th.
 հարիւրերորդ 100th.
 հարիւր տասնեւհինգերորդ
 115th.
 հինգ հարիւր մէկերորդ 501st.
 հազարերորդ 1000th.
 տասը հազար վեցերորդ
 10006th.
 միլիոններորդ 1000000th.
 հարիւր քսանեւվեց միլիոն-
 երորդ 126000000th.
 վերջին last.

Remarks.

1. *Fractional numbers* are expressed by ordinal numbers, as in English, as:

կէս or մէկ երկրորդ a half; երկու ութերորդ two eighths; մէկ հինգերորդ a fifth; չորս տասներորդ four tenths. մէկ ու կէս քաշ one pound and a half; կէս ժամ half an hour; ժամ ու կէս one hour and a half.

2. *Proper names of princes* take the ordinal numbers *without* an article, as:

Վիլյամ Բ.¹⁾ (Երկրորդ) William II.; Գեորգ Գ.¹⁾ (Երրորդ) George III.

3. The *distinctive numbers* (numeral adverbs) are expressed by the ordinal numbers, as:

առաջին or նախ first; երկրորդ secondly;
 երրորդ thirdly, etc.

¹⁾ Value of the letters of the alphabet used as numerals

ա	1	ժ	10	ճ	100	ւ	1000
բ	2	ի	20	մ	200	ռ	2000
գ	3	լ	30	յ	300	վ	3000
դ	4	խ	40	շ	400	տ	4000
ե	5	ծ	50	չ	500	ր	5000
զ	6	կ	60	ւ	600	ց	6000
է	7	հ	70	լ	700	ւ	7000
ը	8	ձ	80	պ	800	փ	8000
թ	9	ղ	90	ջ	900	ք	9000

4. *Both, all three, all four* are to be rendered by *ալ*; the preceding numeral or substantive takes the *definite article*, as:

Երկուքն ալ both; *երեքն ալ all three*; *չորսն ալ all four*.

Երկու քոյրերն ալ both sisters; *վեց եղբայրներն ալ all six brothers*.

5. All the numeral adjectives follow the *first declension*.

Names of the months.

Յունուար January.

Փետրուար February.

Մարտ March.

Ապրիլ April.

Մայիս May.

Յունիս June.

Յուլիս July.

Օգոստոս August.

Սեպտեմբեր September.

Հոկտեմբեր October.

Նոյեմբեր November.

Դեկտեմբեր December.

Names of the days.

Կիրակի Sunday.

Երկուշաբթի Monday.

Երեքշաբթի Tuesday.

Չորեքշաբթի Wednesday.

Հինգշաբթի Thursday.

Ուրբաթ Friday.

Շաբաթ Saturday.

(On) Tuesday *երեքշաբթի*.

Words.

մաս part.

կարգ class. (տեղ)

Գլուխ (ԳԼ.) chapter. (խաձ)

նաւապետ captain.

ամբողջ whole.

Սաղմոս Psalm.

կարող able.

յառաջիկայ next.

ջերմեւանդ devout.

կը սկսի begins.

զիս (acc.), ինձ (dat.) me.

սուսած են they have given.

Exercise 35.

Եղուարդ իր կարգին քսաներեքերորդն է: Յունուար տարւոյն առաջին ամիսն է, Մարտ՝ երրորդը եւ Յունիս՝ վեցերորդը: Ամիսը տարւոյն տասներկուերորդ մասն է: Փարան դահեկանին քառասուներորդ մասն է: Այսօր Ապրիլի վերջին օրն է: Կը ճանչնամ այս նաւուն երկրորդ նաւապետը: Կէս քաշ շաքար եւ հինգ ու կէս քաշ սուրճ ունիմ: Չորրորդ կարգի աշակերտները հոս էին կէս ժամ առաջ: Կարողս եւ ծնաւ հազար հինգ հարիւրին: Կլիմա Ա.

եւ փրեստերիկոս Գ., երկուքն ալ բարի կայսրներ էին: Քանի տարեկան էք: Յառաջիկայ Հինգշաբթի երեսուններեք տարեկան պիտի ըլլամ: Երեք չորրորդ եւ երկու ութերորդ մէկ ամբողջ կ'ընեն: Լուդովիկոս Ժ.Զ., Գրանսայի (Ժագաւորը, մեռաւ Բարիզ 1793 Յունուար 21ին: Յովհաննէս Էֆէնտի¹⁾ Մանիսաճեան, Առաքել Էֆէնտի Սիվասլեան եւ Յովհաննէս Էֆէնտի Յակոբեան, երեքն ալ կարող ուսուցիչներ են: Մարութ աղա²⁾ Իսրանոսեան եւ Կարապետ աղա Մուրատեան, երկուքն ալ համբաւեալ վաճառականներ են: Սաղմոս Ժ. Գլ. ԺԸ. Դաս ԻԱ. Այս տասնեւիններորդ դարուն վերջին տարին է: 1901 Յունուար 1ին կը սկսի քսաներորդ դարը:

Translation 36.

This man has 4 1/2 pounds [of] pears for his children. Saturday is the last day of the week. My niece visited me [on] Wednesday. The days are not short in June and July. February is the second month in the year; August is the eighth. Henry VIII. king of England. (The) four is the half of (the) eight. Give me three pounds and a half [of] sugar. His nephews will be here [on] Friday. They have given the half of that cheese to my neighbour. When does that devout old lady go to church [on] Sunday? She goes at eleven o'clock and comes home at half past one.

Twenty-First Lesson.

Indefinite Adjectives.

When used *without* a substantive, these words are *pronouns*.¹⁾ With a substantive, however, they are *adjectives*.

ամեն every.

բոլոր all.

ամբողջ whole.

նոյն same.

մաս մը, քիչ մը any, some.

ի՞նչպիսի what kind of...?

¹⁾ See the footnote ²⁾, 17th lesson.

²⁾ See the 31st lesson.

ուրիշ another.	տասնկ, աստանկ, անանկ such,
միւս, ուրիշ other.	— a.
իւրաքանչիւր each.	այդքան so many.
քանի մը a few, some.	այդչափ so much.
շատ many, much.	ինչ ինչ, այսինչ, երբեմն
շատ մը a great many.	certain.
մէկ քանի several.	քիչ little.
քանի՞ how many?	երկուքն . . . ալ both.
որչափ how much?	ի՞նչ what?
ոչ մի, չ. . . no, not.	որ which?

Words.

Հասակ age; size.	բառարան dictionary.
վիշտ sorrow.	ձեռնարկ enterprise.
ուրախութիւն joy.	երիտասարդներ young
երկիր country.	people.
փուշ thorn.	կանոն rule.
գրչակալ pen-holder.	բացառութիւն exception.
Հարստութիւն wealth, riches.	յաւիտենական eternal.
արաղյա lark.	ցուրտ cold.
թերութիւն fault.	ընդունած է has received.
բան thing.	մեռած dead.
անձ person.	

Exercise 37.

Ամեն բան իր ժամանակը ունի: Ամեն հասակ իր ուրախութիւններն ու վիշտերն ունի: Ամբողջ երկիրը աղքատ է: Ոչ մի ուրախութիւն յաւիտենական է: Այս սիրուն վարդը քանի մը փուշ ունի: Շատ երկիրներ ցուրտ են: Իւրաքանչիւր մարդ կը սիրէ (loves) կեանքը: Բոլոր մարդիկ մահկանացու են: Օր. Աննա քանի՞ սխալ¹⁾ ունի իր թարգմանութեանը մէջ: Ան սխալ չունի: Ո՞րչափ գինի ունէին: Քիչ մը գինի եւ կտոր մը պանիր ունէին: Ասանկ գեղանի (fine) ծաղիկ մը: Այս իմ գրչակալս է. ո՞ր է միւս գրչակալը: Ուրիշ քերականութիւն մըն ալ ունիմ: Չեմ հօրեղբայրը որ տունը կը բնակի: Ան այդ նոր տունը կը բնակի քանի մը ուրիշ անձերու հետ: Ի՞նչ գիրք է այդ: Ուէպս-թըրի բառարանն է: Ինչ ինչ ձեռնարկներ:

¹⁾ Nouns preceded by *many*, *how many?* etc. usually remain in the *singular*.

Translation 38.

God is the father of all men. Every rose has its thorns. All the houses of this town are very high. Such a translation would be easy. Give me a few pens. Many a man is happy. Several (շատ) men have the same name. Each boy has received seven piasters. She had some mistakes in her translation. Both soldiers are dead. Certain books are not good for young people. The whole night was cold. No rule is without exception. It is rare (հազուադէպ) to have many good friends. Little wealth, little sorrow. That girl has no friends. Every man is mortal. What bird is that? It is a lark. A little boy had a great many pretty flowers in his garden. My sister has received a letter from a certain Mrs. Clarck. No man is without faults. Every day in thy life is a leaf in thy history.

Twenty-Second Lesson.

Adjectives.

Adjectives, as in English, uniformly precede the noun which they qualify, and remain undeclined, except when used as substantives.¹⁾ Ex.:

քաջ զինուոր մը a brave soldier.

ծուլ աղաք idle boys.

հարուստ իշխան մը a rich prince.

աղքատ մարդ մը a poor man.

հարուստն ու աղքատը the rich (man) and the poor (man).

հարուստներն ու աղքատները the rich and the poor.

A noun may take the place of an adjective denoting a material. Ex.:

սկի ժամացոյց մը a gold watch.

արծաթ գդալ մը a silver spoon.

զոյդ մը մետաքս գուլպայ a pair of silk stockings.

Many adjectives are *roots* as in English, such as:

կապոյտ blue; կախուշ soft; լայն broad; նեղ narrow.

¹⁾ In this case, they follow the 1st declension, save those ending in ի.

But the greater number are *derivatives*, and may be known by the following *affixes* and *suffixes* added to a *substantive*: —

- a) **-ի** — *յոյ* hope; **-նյոյ** hopeless.
-ի — *երջանկութիւն* happiness; **-չերջանիկ** unhappy.
-ի — *գեղ* beauty; **-դեղ** ugly.
-ի — *գոյութիւն* existence; **-չոյ** non-existent.
-ի — *գոյն* colour; **-թգոյն** pale.
-ի — *բաղդ* fortune; **-բաղդ** unfortunate.
- b) **-իւն** — *հայր-իւն* paternal care.
-իւր — *մեծիւր* a hurtful insect.
-այն — *ցամաքային կենդանիներ* terrestrial animals.
-աւոր — *հռչակաւոր զորապետներ* famous generals.
-ուն — *արեւելեւն ազգեր* oriental nations.
-ութ — *շնորհ-ութ ձեւեր* graceful manners.
-ել — *վստահելն անձ մը* a trusty person.
-ի — *ժանգ-ի թուր մը* a rusty sword.
-ա — *աւազ-ա անապատներ* sandy deserts.
-ոյ — *ազամանդեւոյ գինդեր* diamond earrings.
-ի — *համեղ կերակուր* delicious food.
-ի — *բրդեղն կերպաս* woollen cloth.
-եղ — *ծաղկա-եղ դաշտեր* flowery fields.
-ն — *իմաստ-ն թագաւոր մը* a wise king.

*Adjectives*¹⁾ denoting a nation are formed by appending the suffix **-իւն**. Ex.:

սպան-իւն *պատերազմը* the Spanish war.
ֆրանսական *ճեմարանը* the French Academy.
գերման-իւն *բանակը* the German army.
անգլի-իւն *նավատորմը* the English navy.

Adjectives denoting a nation's language terminate in **-երէն** or **-իւն**. Ex.:

հայերէն *քերականութիւն մը* an Armenian grammar.
թուրքերէն *գրականութիւնը* the Turkish literature.
րուսերէն *բառեր* Russian words.
անգլի-երէն or **-իւն** *լեզուն* the English language.
յուն-երէն *ստանաւոր մը* a Greek poem.

¹⁾ See the 18th lesson, Remark.

Remarks.

1. Most *abstract nouns* are formed from adjectives by appending the suffix *-թիւն*. Ex.:

*կուր*¹⁾ blind.

կուր--թիւն blindness.

*սխալ*¹⁾ sad, etc.

սխալ--թիւն sadness.

2. There are a great many *adjectives* that require their *complement* in the Dative, Ablative or Instrumental²⁾, where in English they employ any one of the prepositions *of, for, to, on, with*, etc. or no preposition at all. Ex.:

նա արժանի է վարձատրութեան he is worthy of reward.

ձին օգտակար է մարդուն the horse is useful to man.

շատեր գոգոհ են իրենց վիճակէն many people are dissatisfied with their condition.

նա զուրկ է ապրուստէ he is deprived of living.

կողովը լի or *լեցուն է ծաղիկներով* the basket is full of flowers.

ճոխ սկւալ եւ արծաթով rich in gold and silver.

Words.

երկինք heaven.

Հասուն ripe.

երկնական մար sky.

ահաս unripe.

պիծակ wasp.

գործունեայ active.

միջատ insect.

առաքինի virtuous.

մարմին body.

մարդկային human.

Հոգի soul.

ապուշ stupid.

Հիւս carpenter.

մետաքսեայ silk, -en.

գործիք tool.

բուրեղ fragrant.

Նեղոս the Nile.

Հոյակապ eminent.

խրատ advice.

թանկագին precious.

գաւաթ cup.

բարձեւ handsome.

պատաս աքաղ fork.

Հաճելի agreeable.

անդրիադործ sculptor.

ծանր heavy.

տունկ plant.

երկնաւոր heavenly.

¹⁾ See the *law of permutation*, lesson 9.

²⁾ As it is sometimes difficult for beginners to discover at first sight which case is to be employed, it has been thought advisable to assist them with practice hints, whenever necessary.

մետաղ metal.	ապերջանիկ unhappy.
գրատուն library.	Հզոր mighty. զորաւոր strong.
կրօնք religion.	Հարկաւոր necessary.
քաջութիւն bravery.	յարմար fit.
քաղցրութիւն sweetness.	նշանաւոր noted.
բնաւորութիւն disposition.	նման alike.

Exercise 39.

Այլ սիրեմ կապոյտ երկնականարը, բարձր ծառերը եւ կանանչ դաշտերը: Հասուն տանձեր ունինք: Ո՛չ, Տէր, տանձերը տհաս են, բայց հասուն կեռաս ունինք: Հայերը արեւելեան հին ազգ մըն են: Լօրաքոյրս գործունեայ եւ առաքինի կ'ընէ: Պիծակը փնասկար միջատ մըն է: Մարդկային կեանքը կարճ է: Եղբարդի նոր գիրքերը օգտակար եւ հաճելի են: Մարմինս մահկանացու է, բայց հոգիս անմահ է: Այս տղան ապուշ է: Այդ հիւսը երկաթ գործիքներ ունի: Բարեկամուհիս շատ մը մետաքսեայ թաշկինակներ եւ բրդեայ գուլպաներ ունի: Մեր պարտեզին մէջ բուրեղ ծաղիկներ կան: Ամեն ազգ իր ոսկեղէն դարը ունեցած է (has had): «Հայերէն լեզուն ճոխ է», կ'ըսէ Լորտ Պայրըն, անկլիացի հոյակապ բանաստեղծը: Մեր ուսումնարանը (college) անկլիերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, լատիներէն եւ յունարէն գիրքերով ճոխ գրատուն մը ունի: Նա ամեն բանի յարմար է: Արօնքը հարկաւոր է մարդուն: Նափողէոն կը գովէր (praised) իր զինուորներուն քաջութիւնը:

Translation 40.

The Nile is a large river. Henry is a good pupil. A good advice is precious. Miss Elizabeth is a diligent little girl. That low (ջած) house is on a high mountain. The sick count lives in a beautiful palace. The king had a gold cup in his hand. What had the handsome young man? He had a silver fork. The black eyes of that Armenian young lady are very fine. Michael Angelo was a famous sculptor, and Raphael Sanzio was a great painter. Many plants have always green leaves. Those books are very useful and agree-

able. (The) iron is a heavy metal. The rich are not always happy, and the poor are not always unhappy. The rich and the poor are alike before God. What beautiful blue eyes! England has a wise old queen. There is some delicious food on the wooden table. The German army and the English navy are mighty. The Turkish soldiers are brave. Warren was noted for the sweetness of his disposition.

Twenty-Third Lesson.

Degrees of Comparison.

The two degrees of comparison are the *comparative* and *superlative*.

The *comparative* is formed by prefixing *--ել* more, or it is the simple form of the *positive*, — the latter by prefixing *առն* the most.

Comparative.

բարձր high; *--ել* բարձր higher.

գեղեցիկ beautiful; *--ել* գեղեցիկ more beautiful.

Superlative.

առն-բարձր the highest

առն-գեղեցիկ the most beautiful.

Degrees of *diminution* are expressed by prefixing *նոսր* less, for the comparative, and *առն-նոսր* least, for the superlative, as:

օգտակար useful; *նոսր* օգտակար less useful;

առն-նոսր օգտակար the least useful.

Moreover, the adverbs *շատ*, *կրի*, *կենդանի* and *յոյժ*, give the adjectives the force of *superlatives*, as:

կրի or *յոյժ* հարուստ աղիկն յը, an extremely rich lady.

կենդանի or *շատ* ժրաջան ուսանող յը, a very diligent student.

Remarks.

English *than* is rendered in two different ways, viz.:

1. When preceded by a *substantive* or *pronoun*, *than* is not translated, and the substantive or pronoun is put in the *ablative* case, as:

արեւը լուսինէն աւելի մեծ է, the sun is larger *than* the moon.

դուն ինձէ ավելի բարձրահասակ ես, thou art taller *than* I.

ան Կիկերոնէն աւելի պերճախօս է, he is more eloquent *than* Cicero.

2. It is translated by *ավելի*, when the comparison is merely expressed by *ավելի* or *նոյնքան*, without an adjective following, as: *աւելի ոսկի կայ քան արծաթ*, there is more gold *than* silver.

3. When two different adjectives or verbs are compared with one another, *than* must likewise be rendered by *ավելի*, as:

ան աւելի երջանիկ է քան խոհեմ, he is more happy *than* prudent.

դուք աւելի կը խօսիք քան կը գործէք, you speak more *than* you work.

4. *As... as* or *so... as* is rendered by *այնչափ* ... *որչափ* or by the postpositions *չափով* or *չափովն*, and *not so... as* by *չափովն* ... *որչափ* or *չափովն* *չ*..., as:

այն աղջկին այնչափ բարեմեծ է որչափ անմեղ,
that girl is *as* handsome *as* innocent.

մեր պարտեզը ձերինն չափովն քան իմն,
our garden is *as* fruitful *as* yours.

այս վէպերը այնչափ շահեկան չեն որչափ անոնք,
these novels are *not so* interesting *as* those.

ձեր տունը այդ պալատին չափովն քան զայն,
your house is *not so* high *as* that palace.

5. When a relation between two comparatives is expressed, the English *the ... the* before them is translated by *քանի որ* ... *այնչափ*, as:

քանի որ շուտ, այնքան լավ, the sooner, the better.

Words.

փողոց street.

հրապարակ square.

արագիլ stork.

զուարթ gay.

առաջինը the former.

վերջինը the latter.

1) See the 7th lesson, b).

կարգ class.	ուսումնասեր studious.
միջոց means.	երէց elder. երիցագոյն eldest.
դրամ money.	կրտսեր younger. կրտսերագոյն youngest.
բլուր hill.	սուր sharp.
հովիտ valley.	ղբօսեցուցիչ amusing.
աշխարհ world.	հրահանգիչ instructive.
կապար lead.	մտացի intelligent.
մեղու bee.	խոր or -ունկ deep.
շերամ silk-worm.	քաղաքավար polite.
գուքս duke.	հանդարտ or -իկ quiet.
ծնողք parents.	փառասեր ambitious.
կակաշ tulip.	
լայն broad. նեղ narrow.	

Exercise 41.

Փողոցը լայն է. հրապարակը աւելի լայն է: Ոսկին ուր-
ծաթէն աւելի թանկագին է, բայց ադամանդը ամենաթան-
կագին մետաղն է: Այն երիտասարդը իր բարեկամէն աւելի
զուարթ է: Վահան եւ Վարդան քեռորդիներս են. առաջինը
աւելի ուսումնասեր է քան վերջինը: Կրտսերագոյն քոյրս
Կ. Պօլիս կը բնակի երիցագոյն եղբօրս քով: Զապէլի
չափ ջանասէր էք: Այո՛, բայց ան իր կարգին առաջինն
է: Չեր, դանակը այնչափ սուր չէ որչափ իմ զմելիս:
Պարզ միջոցները ամենալաւ միջոցներն են: Անոր եղբօր-
մէն աւելի դրամ ունիք: Ո՛չ, ես այնչափ (so much)
դրամ չունիմ: Այդ հեղինակին (author) չափ երկա-
սիրութիւններ (works) ունիք: Ո՛չ, Ցէր, այնքան (so many)
չունիմ: Շունը կատուէն աւելի հաւատարիմ է: Ո՛չ մի կեն-
դանի աւելի հաւատարիմ է քան շունը: Այս գիրքը աւելի
զբօսեցուցիչ է քան հրահանգիչ: Եդուարդ աւելի ջանասեր
է քան մտացի: Ո՛րքան բարձր [ըլլայ] բլուրը, այնքան
խոր [կ'ըլլայ] հովիտը: Աղէքսանդր Կեսարի չափ փառասեր
էր: Կակաշը գեղանի (fine) ծաղիկ մըն է. շուշանը աւելի
գեղանի է. վարդը բոլոր ծաղիկներուն ամենագեղանին է:
Երէց եղբայրս երեսուներկու տարեկան է: Հայրս հօրեղ-
բօրմէդ աւելի ծեր է:

Translation 42.

The morning was warm; the evening was warmer. That was the warmest night of the year. This church is higher than the other. Mary is the happiest girl in the world. Napoleon I. was the greatest general. (The) iron is a very useful metal; it is more useful than (the) gold and (the) lead. The most useful insects are the bee and the silk-worm. This house is not so old as the other. The duke's palace is more high than broad. My parents are less rich than your friends, but they are happier and more contented. The richest men are not always the happiest. Our cat is not so strong as your little dog. Henry is as idle as his younger brother. The 22nd of June is the longest, and the 22nd of December is the shortest day of the year. Mr. Aram is a very polite man; he is politer than his eldest brother. The quieter a life is, the happier it is. The longer the days, the shorter the nights.

Twenty-Fourth Lesson.

Regular Verbs.

The *verb* consists of two elements, viz. the *root* and the *terminations*. The former is always *invariable* in regular verbs; the latter, however, undergo certain variations, by which *persons* and *tenses* are distinguished.

By the *termination* of the *Infinitive Mood* we distinguish *three* different forms of conjugation, viz.:

The *first* conjugation, with the Infinitive Mood ending in *տլ*, as: *գործել*¹⁾ to work:

The *second* conjugation, with the Infinitive ending in *լ*, as: *խոսել* to speak.

The *third* terminating in *ալ*, as: *կարդալ* to read.

Formation of the tenses.

The *present tense* of the Indicative is formed from the Infinitive by changing its final *լ* into *՛* and pre-

¹⁾ In this grammar all the variable terminations of regular verbs are in the paradigms printed in *Italics*.

fixing the syllable *իւ*, as: *“իրել to love, իւ “իրեմ I love; խօսել to speak, իւ խօսեմ I speak; կարդալ to read, իւ կարդամ I read.*

The *Imperfect* is formed from the Present by changing its final *եմ* or *ես* into *էի*, and *մ* into *այի*, as: *կը գործէի; կը խօսէի; կը կարդայի.*

The *Perfect*¹⁾ is formed from the Infinitive by changing its terminations *ել*, *իւ* and *ալ* into *եցի*, *եցայ* and *ացի*, as: *կատարել to finish, կատարեցի; բնակել to dwell, to live, բնակեցայ; խաղալ to play, խաղացի.*

The *first or simple Future* and the *first Conditional* are formed by prefixing *դիմի* to the Subjunctive Present and Imperfect, which are, in regular verbs, the same as the Indicative Present and Imperfect without *իւ*, as:

դիմի գովեմ I shall praise; դիմի գովէի I should praise.

The formation of the tenses in the other moods will be seen in the *paradigms.*

First Conjugation (Ա--ՉԻ ԼՅ--ԴԷ--ԲԷ--Է).

Indicative Mood (Ա--Գ--Է--Ի--Է Ե--Է--Է).

Present Tense (Ետեմ, Դեսես, Եմ).

Singular ((Ետեմ).

Plural (Ետեմք).

*Կը “իրեմ*²⁾ *I love.*

Կը “իրեմք we

“ “իրե” thou lovest.

“ “իրե” you

“ “իրե” he or she loves.

“ “իրե” they

} *love.*

Imperfect (Անկեմ).

Կը “իրեի I loved.

Կը “իրեիք we

“ “իրեի” thou lovedst.

“ “իրեի” you

“ “իրեի” he loved.

“ “իրեի” they

} *loved.*

Perfect (Աւարեմ).

“իրեցի I loved.

“իրեցիք we

“իրեցի” thou lovedst.

“իրեցի” you

“իրեցի” he loved.

“իրեցի” they

} *loved.*

¹⁾ See the footnote, page 21, 1).

²⁾ For the formation of the *compound tenses*, see the 13th lesson, Remark 1.

³⁾ See the footnote, lesson 13, 2).

Future (Այս-նի) .

Դի-ի "իրե՛ս I shall	} love.	Դի-ի "իրե՛նք we shall	} love.
" "իրե՛ս-դ thou wilt		" "իրե՛ս-դ you will	
" "իրե՛ս-ն he will		" "իրե՛նք they "	

First Conditional (Թե-նիս Այս-նի) .

Դի-ի "իրե՛ի I should	} love.	Դի-ի "իրե՛նք we should	} love.
" "իրե՛ի-դ thou wouldst		" "իրե՛ի-դ you would	
" "իրե՛ի-ն he would		" "իրե՛նք they "	

Imperative Mood (Հր-ի-նիս Ել-նի) .

Ի՛նչ "իրե՛ս let me love.	"իրե՛նք let us love.
"իրե՛ս love (thou).	"իրե՛ս-դ love (you).
Ի՛նչ "իրե՛ս let him love.	Ի՛նչ "իրե՛նք let them love.

*Subjunctive Mood (Սր-ի-նիս Ել-նի) .**Present (Ել-ի-նի) .*

Ել "իրե՛ս that I	} love.	Ել "իրե՛նք that we	} love.
" "իրե՛ս-դ " thou		" "իրե՛ս-դ " you	
" "իրե՛ս-ն " he		" "իրե՛նք " they	

Imperfect (Այ-ի-նի) .

"Ի "իրե՛ի that I should	} love.	"Ի "իրե՛նք that we should	} love.
" " " " " thou wouldst		" " " " " " you would	
" " " " " he would		" " " " " " they "	

*Participles (Ըլ-ի-նիս Ել-ի-նի) .**Present "իր-նի loving.**Past "իր-նի, "իրե՛ի loved.**Future "իրե՛լ-ն to or about to love.*

Conjugate in the same manner:

Ել-ի-նի to respect.

Ել-ի-նի to forgive, to pardon.

Ել-ի-նի to buy.

Ել-ի-նի to make.

Ել-ի-նի to bless.

Ել-ի-նի to clean.

Ել-ի-նի to sweep.

Ել-ի-նի to learn, to study.

Ել-ի-նի to want.

Ել-ի-նի to hear.

Remarks.

1. There is only one way to render the expression : *I love, I do love and I am loving*, viz. *կը սիրեմ*. — *I was loving or I used to love* = *կը սիրէի*, etc.

2. The prefix *իլ* (in the case of monosyllabic roots *ի--*, as: *ի--լամ* I weep, *ի--գամ* I come, *ի--ամ* I give) appears only in the *Present* and *Imperfect Indicative*. The following verbs do not take it even in these tenses; *եմ* I am, *կրնամ* I can, *գիտեմ* I know, *ունիմ* I have.

3. *իլ* is apostrophed (*ի'*) before a vowel, as *ի'երգեմ* I sing; *ի'ատեմ* I hate; *ի'ուզեմ* I want.

4. The English *I am to* or *I have to* is translated by the Future Participle compounded with the Present and Imperfect Indicative of the auxiliary verb *եմ*, as:

Vahram is to learn German,
Վահրամ գերմաներէն սովորելու է;
 I have to write a letter,
Նամակ մը գրելու էմ;

Words.

<i>ճնճղուկ</i> (pron. <i>ճընճ-</i>) spar-	<i>պայծառ</i> report.
row.	<i>քթան</i> linen.
<i>աղմուկ</i> noise.	<i>պատկեր</i> picture.
<i>ստիակ</i> nightingale.	<i>ներել</i> to forgive, to pardon.
<i>վարդենի</i> rose-bush.	<i>պաշտպանել</i> to defend.
<i>պարտք</i> debt.	<i>խմել</i> to drink. <i>կարել</i> to sew.
<i>դարեջուր</i> beer.	<i>հնարել</i> to invent.
<i>թատերախաղ</i> drama.	<i>նկարել</i> to paint.
<i>լեզու</i> language.	<i>ծախել</i> to sell.
<i>կոշիկ</i> boot.	

Exercise 48.

Ջոզ (whom) կը սիրես: Ես կը սիրեմ եղբայրս: Միհրան կը յարգէ իր ուսուցիչները: Մենք կը սերտենք մեր դասերը: Դուք կը գրէք ձեր հրահանգները: Ճնճղուկները կը շինեն իրենց բոցները: Աստուած օրհնեց Աբրահամը: Աղմուկ մը լսեցինք փողոցին մէջ: Սոխակը կ'երգէր վարդենուցն վրայ: Ի՞նչ պիտի գրէք: Նամակ մը պիտի գրեմ:

հերէ՛ մեր պարտքերը: Սիրենք զԱստուած եւ մեր ընկեր-
ները: Սպասուհին թող աւել սննեակը: Ի՞նչ սովորելու էք:
Մենք թուրքերէն սովորելու ենք եւ Ամերիկացին հայերէն
սովորելու է: Ի՞նչ գնելու էին: Քանի մը քաշ կեռաս գնե-
լու էին, բայց հինգ քաշ տանձ գնեցին: Ո՛ւր է սպասաւորը:
Ան սննեակը պիտի մաքրէր: Աստուած օրհնէ մեր տունը:

Translation 44.

What do you want? I want some money. He defends his honour. I shall drink a cup of beer. Shakspeare wrote many dramas. Fulton invented the steamboat. What have you to sell? We have to sell our horses. What will they buy? They have to buy Otto's French grammar; they are to learn that language. I come from the vineyard. Respect God's law, if you will be happy. Let them study their lessons. Let him clean his boots. Did you hear the report? No, but my elder brother has heard it. Who sews this fine linen shirt? My younger sister sews it. Who has painted that fine picture? The old painter has painted it. God bless our school.

Twenty-Fifth Lesson.

Second Conjugation (Ե ր ի ր - ր ր Լ շ - ր ր - - Բ է - ն).

Indicative Mood (Ս-հ-ա-ն-ի-ն ել-ն-ի).

Present Tense (Ե ի ի - յ Ժ - ա - ն - ի).

Singular (Ե լ - ի).

Plural (Թ - ի - ի).

Կը խօսի՛ I speak.	Կը խօսի՛նք we	} speak.
„ խօսի՛ս thou speakest.	„ խօսի՛ք you	
„ խօսի՛ ք he speaks.	„ խօսի՛ն they	

Imperfect (Ա ի - լ - ր - ր).

Կը խօսե՛ի I spoke.	Կը խօսե՛ինք we	} spoke.
„ խօսե՛իր thou spokest.	„ խօսե՛իք you	
„ խօսե՛ր he spoke.	„ խօսե՛ին they.	

Perfect (Արդի-ընթաց).

խօսեցայ	I spoke.	խօսեցանք	we	} spoke.
խօսեցիր	thou spokest.	խօսեցի	you	
խօսեցաւ	he spoke.	խօսեցան	they	

Future (Այն-ընթաց).

չէրի	խօսիմ	I shall	} speak.	չէրի	խօսինք	we shall	} speak.
"	խօսի	thou wilt		"	խօսի	you will	
"	խօսի	he will		"	խօսին	they	

First Conditional (Թե-նախ Այն-ընթաց).

չէրի	խօսեի	I should	} speak.	չէրի	խօսեինք	we should	} speak.
"	խօսեիր	thou wouldst		"	խօսեի	you would	
"	խօսեի	he would		"	խօսեին	they	

Imperative Mood (Հրահայան-ընթաց).

Բնա խօսիմ	let me speak.	խօսինք	let us speak.
խօսի	speak (thou).	խօսեցի	speak (you).
Բնա խօսի	let him speak.	Բնա խօսին	let them speak.

Subjunctive Mood (Արդի-ընթաց-ընթաց-ընթաց).

եթ	խօսիմ	that I	} speak.	եթ	խօսինք	that we	} speak.
"	խօսի	" thou		"	խօսի	" you	
"	խօսի	" he		"	խօսին	" they	

Imperfect (Այն-ընթաց).

եթ	խօսեի	that I should	} speak.	եթ	խօսեինք	that we should	} speak.
"	խօսեիր	" thou wouldst		"	խօսեի	" you would	
"	խօսեի	" he would		"	խօսեին	" they	

Participles (Ընդհանուր-ընթաց).

նստիմ	(Present)	խօսալ	speaking.
ստացի	(Past)	խօսալ	spoken.
ստացի	(Future)	խօսալ	to or about to speak.

Conjugate in the same manner:

փայլիմ	to shine.	նայիմ	to look.
աշխատիմ	to labour, to work.	սուգնիմ	to be fatigued.
ապրիմ	to live.	պառկիմ	to lie down, to go to bed.
բնակիմ	to dwell.	խորհիմ	to think.

Words.

սարեակ	blackbird.	հնազանդիլ	to obey.
խնձորենի	apple-tree.	յարձակիլ	to attack.
աւազակ	robber.	կողոպտել	to rob.
ճամբորդ	traveller.	հաճիլ	to please.
ամայի	desert.	ծաղկիլ	to flourish.
թէ	that. քանզի	Ժպտիլ	to smile.
տպագրութիւն	for printing.	կարծել ¹⁾	to think, to pre- sume.
զանոնք	them.	շնորհակալ ըլլալ	to thank.

Exercise 45.

Անկլիերէն կը խօսիք: Ո՛չ, Տէր, ես խաւերէն կը խօսիմ: Չեր հայրը ո՛ր կը բնակի: Հայրս եւ մայրս այս փողոցին մէջ կը բնակին: Աշակերտներ հնազանդելու են իրենց ուսուցիչներուն: Այս աղքատ երիտասարդը կ'աշխատի առանց աղմուկի: Աստղերը կը փայլին կապոյտ երկնակամարին վրայ: Ժամը քանի՞ն պիտի պառկիք: Շատ յոգնած եմ, ժամը ութուկէսին պառկիլ կ'ուզեմ: Ո՛ր կը նայէիր: Խնձորենւոյն վրայ երգող սարեակին կը նայէի: Նախ խորհէի եւ ապա գործէի: Աւազակները յարձակեցան ճամբորդներուն վրայ եւ կողոպտեցին զանոնք: Ի՞նչ կ'ուզէք: Հաճեցէք տալ ինձ թուղթ, մելան եւ գրիչ. նամակ մը պիտի գրեմ: Կիւթնակերկ հնարեց տպագրութիւնը 1436 ին:

Translation 46.

Our teacher speaks four languages. Good children obey (to) their parents. When the general commands, the soldiers are to obey. The sciences flourished in Italy in the 17th century. Crusoe lived on a desert island. The child looked at its mother and smiled. The brother and sister were good, they obeyed (to) their parents and worked. That boy has learnt the Spanish language in a short time. When did you buy

¹⁾ Կարծեմ *I think*, sometimes takes the prefix *եւ*, and sometimes not. *եւ կարծեմ* expresses an opinion with rather more confidence than *կարծեմ*.

that picture? I think (that) I bought it two years ago. We thought (that) you were in Paris. Will you drink a glass of beer? No, thank you, for I have drunk a glass of wine.

Twenty-Sixth Lesson.

Third Conjugation (b r r - r r l z - r r - r l - z).

Indicative Mood (U-հհհհ-ի-ն b-լ-ն-ի).

Present Tense (b r r - r r ժ-հհհհ-ի).

Singular (b-լ-ի).

Plural (Յ-դ-ն-ի).

իւ խաղ-մ I play.	իւ խաղ-ն+ we	} play.
ն խաղ-ն+ thou playest.	ն խաղ-դ+ you	
ն խաղ-ւ he plays.	ն խաղ-ն they	

Imperfect (Անի-դ-ի).

իւ խաղ-նի I played.	իւ խաղ-նի+ we	} played.
ն խաղ-նի+ thou playedst.	ն խաղ-նի+ you	
ն խաղ-ւ he played.	ն խաղ-նի they	

Perfect (Ա-դ-ի-ւ).

խաղ-նի I played.	խաղ-նի+ we	} played.
խաղ-նի+ thou playedst.	խաղ-նի+ you	
խաղ-ւ he played.	խաղ-նի they	

Future (Ա-դ-ի-ն).

անի խաղ-մ I shall	} play.	պիտի խաղ-ն+ we shall	} play.
ն խաղ-ն+ thou wilt		ն խաղ-դ+ you will	
ն խաղ-ւ he will		ն խաղ-ն they	

First Conditional (Թ-ի-ն Ա-դ-ի-ն).

անի խաղ-նի I should	} play.	պիտի խաղ-նի+ we should	} play.
ն խաղ-նի+ thou wouldst		ն խաղ-նի+ you would	
ն խաղ-ւ he would		ն խաղ-նի they	

Imperative Mood (Հրահայտիչն Ելանի).

Բն խաղա՛մ	let me play.	խաղա՛նք	let us play.
խաղա՛	play (thou).	խաղա՛ցէ՛	play (you).
Բն խաղա՛	let him play.	Բն խաղա՛ն	let them play.

Subjunctive Mood (Ստորոգրւածն Ելանի).

Եր խաղա՛մ	that I	} play.	Եր խաղա՛նք	that we	} play.
ն խաղա՛	ն thou		ն խաղա՛	ն you	
ն խաղա՛	ն he		ն խաղա՛ն	ն they	

Imperfect (Անկատար).

Եր խաղա՛ցէ՛	that I should	} play.	Եր խաղա՛ցէ՛նք	that we should	} play.
ն խաղա՛ցէ՛ր	ն thou wouldst		ն խաղա՛ցէ՛	ն you would	
ն խաղա՛ր	that he would		ն խաղա՛ցէ՛ն	ն they	

Participles (Ընդհանրելի-Ռի-ննելի).

(Present) Ենդիւն խաղա՛ցող playing.

(Past) Անցեալ խաղա՛ցած played.

(Future) Այտանի՛ խաղա՛լը to or about to play.

Conjugate in the same manner:

կարդա՛լ to read.	խնդա՛լ to laugh.
լողա՛լ to swim.	յուսա՛լ to hope.
աղա՛լ to grind.	լվա՛լ (pron. լլվա՛լ) to wash.
շողա՛լ to twinkle.	ջանա՛լ to try, to endeavour.
հաղա՛լ to cough.	գոռա՛լ to roar.

Remark.

Verbs in *-լ* preserve *-* throughout all the Moods. The *present* and *past participles* generally take an additional syllable derived from the form of the Perfect (*կատարեալ*), as: *կարդացող* or *կարդացեր*, *կարդացած*. The *Passive Voice* (see less. 32) also exhibits this additional syllable.

Words.

խոհարար cook.	ծիծաղելի ridiculous.
աղբիք mill.	անպարծ vain.
աղօրէպան or ջաղացպան mill-er.	պլանդակ queer.
	կատաղի raging.

խաւար darkness.	խրկել to send.
ճակատամարտ battle.	փարատել dispel.
թնդանօթ cannon.	հիւսել to knit.
լուացարարուհի washer-woman.	մուր-ը to beg.
ճերմակեղէն linens.	ձեկ կողմէն միւսը across.
օճառ soap. մուրայիկ beggar.	չունէր he had no . . .
սրահ drawing-room.	թէեւ though.
արմահք (pron. արմըտիք) corn.	

Exercise 47.

Ի՞նչ կը կարդաս: Պրայէնդի բանաստեղծական գործերը կը կարդամ: Անկլիոյ պատմութիւնը կարդացած եմ: Խոհարարը սուրճը աղանջ: Այո՛, ինչո՞ւ խնդացիր: Այդ լնապարծ երիտասարդին այլանդակ ձեւերուն վրայ խնդացի: Պայծառ աստղեր, փայլեցէք, շողացէք եւ փարատեցէք դիշերուան խաւարը: Հիւանդը կը հազար: Ճակատամարտը կատաղի էր. թնդանօթները կը գոռային: Լուացարարուհին ի՞նչ պիտի լուար: Ճերմակեղէններս պիտի լուար, մայց օճառ չունէր. սպասաւորը խրկեցի որ երկու քաշ օճառ դնէ: Հաւատա՛, յուսա՛, սիրէ՛:

Translation 48.

Do you believe in (to) God? I am a Christian, Sir, and every Christian believes in (to) God. Why is this girl laughing? She is laughing at the ridiculous manners of that vain lady. What was he reading? He was reading the poetical works of Longfellow. His sisters were knitting their stockings in the drawing-room. In Lord Byron's letter to his mother, we read that he swam across (of) the Dardanelles. What does the miller grind? He has ground the corn. That beggar begs bread. Alice will try to learn her lesson, though it be very difficult.

Twenty-Seventh Lesson.

The negative forms of the verbs.

The *negative* of the Present and Imperfect Indicative is formed by prefixing the negative of the

auxiliary verb¹⁾ to the Infinitive by changing its final *լ* into *ր*. In the 3^d pers. sing. of the Present the *ի* before a verb beginning with a consonant is changed into *ի*. Ex.:

*Present Tense.**Singular.**Plural.*

չի՛մ գործեմ I am not working	չենք գործեմ we are not
չե՛ս " thou art " "	չե՛ք " you " "
չի՛նք " he is " "	չենք " they " "

Imperfect.

չի՛մ գործեմ I was not	չենք գործեմ we were not
չե՛ս " thou wast not	չե՛ք " you " "
չի՛նք " he was " "	չենք " they " "

The negative prefix of the remaining tenses is *չ*. Ex.:

Perf. չգործեցի, չգործեցիր, չգործեց, etc. I did not work, etc.

Fut. պիտի չգործեմ, պիտի չգործես, etc. I shall not work, etc.

In tenses formed by a *participle* and the *auxiliary* the negative prefix *չ* is attached to the auxiliary and not to the participle. Ex.:

Præf. Perf. գործած չեմ, գործած չես, etc. I have not worked, etc.

Plup. գործած չէի, գործած չէիր, etc. I had not worked, etc.

Second Fut. գործած պիտի չըլլամ, etc. I shall have not worked, etc.

The negative particle for the 2^d pers. of the Imperative is not *չ* but *ի*. The form of the verb in that person sing. is derived from the Infinitive by changing its final *լ* into *ր*, and the Plur. from the 2^d pers. of the Present Indicative *without* *ի*. Ex.:

Singular.

1 st pers.	Թող չգործեմ let me not work.
2 ^d "	Ի՛նչ գործեմ do not (thou) "
3 ^d "	Թող չգործէ let him not "

¹⁾ See lesson 13, Remark 2.

Plural.

- 1st pers. *չգործէ՞ք* let us not work.
 2^d " *մի գործէք* do not (you) work.
 3^d " *Թող չգործեն* let them not work.

Words.

<i>ճածու</i> clotted milk.	<i>դոցի</i> to shut.
<i>սեր</i> cream.	<i>ատել</i> to hate.
<i>կալուած</i> estate.	<i>մերժել</i> to reject.
<i>գերձակ</i> tailor.	<i>վճարել</i> to pay.
<i>վերարկու</i> coat.	<i>պատասխանել</i> to answer.
<i>չար</i> evil.	<i>նետել</i> to throw.
<i>բաւական</i> enough.	<i>վախ՛ւ</i> to fear.
<i>նախընտրել</i> to prefer.	<i>դուլել</i> to praise.
<i>կթել</i> to milk.	<i>բանալ</i> to open.
<i>կոտրել</i> to break.	<i>ցուրտ է</i> it is cold.

Exercise 49.

Մածուն չէք սիրեր: Ո՛չ, չեմ սիրեր, ես կը նախընտրեմ սերը: Սպասուհին կովը կթե՞ց: Ո՛չ, չի կթեց. ան պիտի կթէր այծը, եթէ դուք կթած չըլլայիք զայն: Ո՞վ կոտրեց գաւազանս: Ես չկոտրեցի զայն, կարծեմ վահէ կոտրեց: Գուռը մի գոցեր, պատուհանը գոցէ: Գուռը մի բանաք. ցուրտ է: Ինչո՞ւ կը խնդայ: Չի խնդար, կը ժպտի: Մի ատէք ձեր թշնամիները: Չենք մերժեր այդ պատուէրը. պիտի չատենք մեր թշնամիները: Դերձակը պիտի չկարէ վերարկուդ, քանզի չի յուսար որ վճարես գրամը: Ինչո՞ւ բուսներէն չէք խօսիր: Քանզի չեմ գիտեր այդ լեզուն: Մի սիրէք չարը. ատեցէք զայն:

Translation 50.

Will you not buy an estate in Greece? No, I shall not buy an estate in Greece, I have bought a house in Constantinople. If he is rich, why does he not pay his debts? Let us not judge. Why did she not answer the letter of the mother? Because (*վասն դի*) she had no letter-paper [in] the house. Children, do

not play with my watch. Do not throw stones at (to) the bird's nest. Let us not fear, but (let us) hope in (to) God. Does the teacher praise the pupils? No, he does not praise them (*չանոնք*); they are not studious.

Twenty-Eighth Lesson.

Pronouns.

The Armenian pronouns (*դերանունք*) are divided into five classes, viz.: 1. *personal*, 2. *demonstrative*, 3. *possessive*, 4. *relative*, 5. *indefinite* pronouns.

Declension of the personal (-ն-ի-ն) pronouns.

1st person (*Ա. Դէ՛ս*).

Singular (*Եւ-ի՛ն*).

Plural (*Յ-ի՛ն-ի՛ն*).

Nom. <i>Եւ</i> I.	<i>Յնք</i> we.
Acc. <i>չէս</i> me.	<i>Յչ</i> or <i>չմիչ</i> us.
Gen. <i>իմ</i> or <i>իմին</i> of me.	<i>Յր</i> or <i>մերին</i> of us.
Dat. <i>ինձ</i> or <i>ինծի</i> to me.	<i>Յչ</i> or <i>Յդի</i> to us.
Abl. <i>ինձմէ</i> or <i>ինչէ</i> from me.	<i>Յղմէ</i> or <i>Յնէ</i> from us.
Inst. <i>ինձմով</i> with me.	<i>Յղմով</i> with us.

2^d person (*Բ. Դէ՛ս*).

Nom. <i>դուն</i> thou.	<i>դուք</i> you.
Acc. <i>քեչ</i> or <i>չքեչ</i> thee.	<i>ձեչ</i> or <i>չձեչ</i> you.
Gen. <i>քու</i> or <i>քուկին</i> of thee.	<i>ձեր</i> or <i>ձերին</i> of you.
Dat. <i>քեչ</i> or <i>քեզի</i> to thee.	<i>ձեչ</i> or <i>ձեզի</i> to you.
Abl. <i>քեզմէ</i> or <i>քենէ</i> from thee.	<i>ձեզմէ</i> from you.
Inst. <i>քեզմով</i> with thee.	<i>ձեզմով</i> with you.

3^d person (*Գ. Դէ՛ս*).

Nom. <i>ինք</i> ; <i>ան</i> or <i>անիկա</i> he, she, it.	<i>իրենք</i> ; <i>անոնք</i> they.
Acc. <i>դինք</i> ; <i>չայն</i> or <i>չանիկա</i> him, &c.	<i>զիրենք</i> ; <i>չանոնք</i> them.

¹) *ձ* before a pronoun beginning with a consonant is pronounced *չչ*.

Gen. *իր* or *իրեն*; *անոր* of *իրենց*; *անոնց* of them.
him, &c.

Dat. *իրեն*; *անոր* to him, &c. *իրենց*; *անոնց* to them.

Abl. *իրմէ*; *անկէ* from him, *իրենցմէ*; *անոնցմէ* from them.
&c.

Inst. *իրմով*; *անով* with *իրենցմով*; *անոնցմով* with
him, &c. them.

Remarks.

1. The *second person plural* is employed (for both sing. and plur., like *you*), as in English. Ex.: *Ինչպէս էք*, how are you? *աղէկ էմ* or *ենք*, I am or we are well.

2. The *second person singular* is usual among the common people. It is also used by near *relatives* and intimate friends. Ex.: *Հայրիկ, կը սիրե՞ս զիս*, papa, do you (dost thou) love me? *Ինչո՞ւ ախուր ես, սիրելիս*, why are you (art thou) sad, my dear?

3. The English *it* (*ան*)¹⁾, when referring neither to a person nor to a thing, is omitted in Armenian, as: *it* is true, *ճշմարիտ է*; *it* is cold, *ցուրտ է*; who is it? *՞վ է*; *it* is I, you, they, *ես եմ*, *դուք էք*, *անոնք են*.

Words.

<i>Հովանոց</i> umbrella.	<i>Կանչել</i> to call.
<i>Հիւրանոց</i> parlour.	<i>Նմանիլ</i> to resemble.
<i>Բարեւ</i> compliment.	<i>Ճանչնալ</i> to know.
<i>Ենցուղ</i> watering-pot.	<i>Ընթրել</i> to sup.
<i>Ելակ</i> strawberry.	<i>Բաղկեւել</i> to knock.
<i>Նուշ</i> almond. <i>Կսթ</i> handle.	<i>Ցածել</i> to beat.
<i>Մտերիմ</i> intimate.	<i>Պոռգել</i> to water.
<i>Անօթի</i> hungry.	<i>Մնիլ</i> to be cold.
<i>Ծարաւ</i> or <i>-ի</i> thirsty.	<i>Կաշտել</i> to adore.

Exercise 51.

Ի՞նչ պիտի գնես: Հովանոց մը պիտի գնեմ կրտսեր քրոջս համար: Յիսուս իրեն կանչեց մանուկները եւ օրհնեց զանոնք: Անկա ինծի չի նմանիր: Եթէ կ'ուզէք կարդալ այս լրագիրը, ձեզ տամ զայն: Կը ճանչնա՞ք զիս: Ո՛չ, չեմ

¹⁾ See also the footnote 2) lesson 13.

Translation 52.

Twenty-Ninth Lesson.

Digitized by Google

The first may serve as an example of the way in which they are declined.

*Singular.**Plural.*

Nom., Acc. այս, աս, ասիկա ասոնք these.
this.

Gen., Dat. ասոր of or to this. ասոնց of or to these.

Abl. ասկէ from this ասոնցմէ from these.

Inst. ասով with this. ասոնցմով with these.

Remarks.

1. The English *one*, when following a demonstrative pronoun, is not translated in Armenian, as:

Այս եղբանիկ էր, այն՝ ապերջանիկ, This *one* was happy, that *one* unhappy.

2. Ինչ¹⁾ *that* and Ինչք *those* coalesce with the *genitive* of nouns, instead of the English *possessive case*, when the governing noun is not expressed. Ex.:

Յակոբի փեղկըը նոր է, բայց իր եղբորինք հին է,
Jacob's hat is new; but his brother's (that of his brother) is old.

Իմ վարդս գեղեցիկ է, բայց Զապէլն աւելի գեղեցիկ է,

My rose is beautiful; but that of Isabel is more beautiful.

Հօրս ձիերը հաս են. ուր են վաճառականինիքը,

Here are my father's horses; where are those of the merchant?

Words.

Թղթապանակ pocket-book. կանթեղ lamp.

ձկիկ knocker. պուպրիկ doll.

պատշգամբ balcony. երշիկ sausage.

մանեակ necklace. նպարավաճառ. grocer.

ասու dear. ահաւադիկ or ահաւանիկ there
is, — are.

աժան cheap. չեմ գիտեր I do not know.

ահաւասիկ here is, — are. ախորժիկ (with abl.) to like.

¹⁾ When the Genitive ends in a vowel, the *t* is dropped, as կակայնք (not կակաչիքնք), that of the tulip.

Exercise 53.

Այս մեղանը սեւ է, ան՝ կարմիր: Այս ձեռնոցները ձեր-
մակ են, ատոնք՝ դեղին: Ահա աստիկ իմ թղթապանակս. ուր
է ձեր բարեկամինը: Չեմ գիտեր: Քրոջս մանեակը ձեր
մօրինէն աւելի թանկագին է: Ատոնք Արմինէին պուպրիկ-
ներն են, անոնք՝ Հրանդշինները: Այս կանթեղներուն լոյսը
աւելի պայծառ է քան անոցինը, բայց անոնք աւելի սուղ
են քան ատոնք: Ես կը նախընտրեմ հոգւոյն դեղեցկութիւնը
քան մարմինինը: Ես ատոնցմէ կ'ախորժիմ, անոնցմէ չեմ
ախորժիր: Կարագ ունի՞ք: Այո՛, ունիմ (some): Երկու քաշ
պիտի գնեմ անկէ (of it): Այս է՞նչ է: Երշիկ է: Սուղ է:
Ո՛չ, խիստ աժան է:

Translation 54.

That knocker is bigger than this [one], The bal-
cony of your father's house is larger than my uncle's.
These are not their pencils, they are those of John.
Here is his umbrella and that of Mary. Have you
sold your [own] cows? No, Sir, I have not sold my
cows, but those of my aunt. Who has any cheese?
The grocer has [some]. Will you buy [some]? Yes,
I will buy five pounds of it (անկէ). If you have some
good wine, give me a bottle of it.

Thirtieth Lesson.

Possessive (-դ, -դեմ, -իմ) Pronouns.

These are formed from the *possessive adjectives* *իմ*
or *իմն*, *մեր* or *մերին*, etc., by appending *-դ*, *-դեմ*, *-իմ*, or *-իմն*.

Declension of the possessive pronouns.

Singular.	Plural.
Nom., Ac. <i>իմ</i> or <i>իմն</i> , <i>իմնեմ</i> mine.	
Gen., Dat. <i>իմնիս</i> ,	<i>իմններու</i> of or to
Abl. <i>իմնէս</i> ,	<i>իմններէ</i> from
Inst. <i>իմնով</i> ,	<i>իմններով</i> with

} mine.

¹⁾ For *ե* and *ն* see the lesson 2.

In like manner are declined *քուկդ* or *քուկինդ* thine, *մեր* or *մերին* ours, *ձեր* or *ձերին* yours, *իր* or *իրեն* his, hers, its, and *իրենց* theirs, the oblique cases being always derived from the dissyllabic forms.

The Relative (յ-ր-բեր-ի-ն) Pronoun.

This is *-ր who, which, that*, which is applied equally to persons and things. It is thus declined.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. <i>որ</i> ,	<i>որոնք</i> who, which.
Ac. <i>զոր</i> ,	<i>զորս, զորոնք</i> whom, which.
Gen. <i>որուն</i> ,	<i>որոնց</i> of whom, of which.
Dat. <i>որու</i> ,	<i>որոնց</i> to " to "
Abl. <i>որմէ</i> ,	<i>որոնցմէ</i> from whom, from which.
Inst. <i>որով</i> ,	<i>որոնցմով</i> with or by whom, etc.

Remarks.

1. The Relative *զոր*, *զորս* or *զորոնք* *whom, which* or *that* is sometimes understood in English, but must always be expressed in Armenian, as:

Here are the books you have ordered, *ահա առիկ չիբերը զորս ապագրած էք*.

The letter you have written, *նամակը զոր գրեցիք*.

The gentleman I walked with, *պարոնը որու հետ ել պատէի*.

Note. The same is very often expressed by the *past participle* of the *active verbs*, terminating in *-ծ*, construed with the *genitive* of the noun or pronoun designating the *agent*, and with another noun designating the *object* of a *past action* referred to, as:

Ի՞հ կառուցած տունը (տունը՝ զոր ես կառուցի) մեծ չէ,
The house (which) I built, is not large.

Զի՞ք տեսած տիկինը (տիկինը՝ զոր տեսաք) հօրաքույր է,
The lady (whom) you saw, is my aunt.

2. *Whoever* (or *whosoever* is translated by *-լ ի՛ր*, and *whichever* (or *whatever*) by *ի՛նչ -ր*, as:

Ո՛վ ի՛ր զի՛ս կը սիրէ, *Whoever* love me.

Ի՛նչ ի՛ր արդար է, արժանի է գովեստի, *Whatever* is just deserves praise.

Observe also:

ան՝ ր, ի՛ ր, he, she who or that.

ան՝ ր, ինչ ր, that which, what.

որնչ ր, they, those who or that.

Examples.

Ով ր (ան՝ ր) բարեկամ մը կը գտնէ՝ գանձ մը կը գտնէ,
He who finds a friend, finds a treasure.

Ինչ ր ճշմարիտ է պսոթ՝ ճշմարիտ բլաւաւ է նաեւ վաղը,
What is true to-day, must also be true to-morrow.

Որնչ ր (աննչ ր) չեն խօսիր ճշմարտութիւնը՝ արժանի չեն վստահութեան,
They who do not speak the truth, deserve no confidence.

Note. The *present participle* is frequently employed as a substitute for the above (R. 2.) forms. Ex.:

Ձեռ սիրւոյ (or ի՛ ր զիս կը սիրէ), *Whoever love me.*

Այս պալատը շինող ճարտարապետը (or ճարտարապետը որ այս պալատը շինեց), Հայ մըն է, *The architect who built this palace, is an Armenian.*

Words.

Թագաւորութիւն kingdom.

Թիկնաթու arm-chair.

Հեծելանիւ bicycle.

Կոշկակար shoemaker.

Ծառ essay.

Պանակ razor.

Սափրիչ barber.

Բարիք good.

Մարդկութիւն humanity.

Ժապաւէն ribbon.

Հպարտութիւն pride.

Դեւ devil.

Գուռ gate.

Ուղտ camel.

Մաքուր clean. աղտոտ dirty.

Բթամիտ dull. բռթ blunt.

Ճարտար skillful.

Անշղթայ chainless.

Մբանչելի excellent.

Խոնավ damp.

Քաղցր, -աբարոյ, ազնիւ kind.

Ներբողել to extol.

Հորւս to wither.

Անիծել to curse.

Սրբագրել to correct.

Պանակել to shave.

Պաճել to grow.

Ծնրադրել to kneel.

Exercise 55.

Իմ թաշկինակս մաքուր է, քուկինդ աղտոտ է: Քուկդ է թագաւորութիւնը: Բոլոր աղգելը կը ներբողեն իրենց

գիւցազները. ձեռք ալ կը ներբողենք մերինները, քու
թիկնաթոռներդ հիւրանոցն են. ո՛ւր են իրենները: Չեմ
գիտեր: Իմ աշակերտներս մտացի են, իրենցինները՝ բթա-
միտ: Կը ներէք (I beg your pardon), պարոն, իրենցիններն
ալ ձերիններուն չափ մտացի են: Մեր հիւանդանոցին բժիշկ-
ները ձերիններէն աւելի ճարտար են: Անոր հեծելանիւր
անշղթայ է եւ քուկինէդ աւելի սուղ:

Ահաւասիկ կօշկակարը որ կարեց ձեր կօշիկները: Չոր-
ցաւ թզենին զոր անիծեց Յիսուս: Կարդացած եմ բոլոր
գիրքերը զորս գրած է Հայր Ալիշան: Դրացիս որմէ ձի մը
գնեցիք անցեալ տարի՝ մեռաւ: Աշակերտը որուն ճառը կը
սրբագրէք՝ ծոյլ է: Չեր ծախած պարտեզը տեսած եմ:
Նկարչին ինձ խրկած պատկերները շատ գեղեցիկ են: Սոյն
սքանչելի պատկերը նկարող ֆրանսացի գեղարուեստաւորը՝
Յակոբոս Թիսօ (James Tissot) է: Ածելին որով սափրիչը
ածիլեց զիս՝ լուծ էր:

Translation 56.

Your coat is old, mine is new. Are these thy shoes? No, they are not mine. His house is small, yours is very large. Is this your umbrella? Yes, but it is not so fine as theirs. Why has your sister bought a new penknife? She has broken hers.

Here are the red ribbons which Miss Arpinaz has bought. Where is the letter you received from your aunt? Here it is. The room in which I sleep (կը քնանամ), is very damp. Is this the exercise which your teacher corrected? Yes, Sir. I have found the keys *with which* the thief has opened (բացած) the doors of the rooms. Where is the pen *with which* I had written (գրած էի) my first letter? It is on the chest of drawers. (The) history praises them who have done (ըրած են) good to humanity. He who is kind and polite, will have (պիտի ունենայ) many friends. What is fine, is not always good. (The) pride is a flower that grows in the devil's garden. (The) man is the only (միակ) animal that laughs and weeps (կուլայ). (The) death is the black camel which kneels at every man's gate.

Thirty-First Lesson.

Indefinite (-ն-ր-չ) Pronouns.

These are used *without* substantives, whereas the *Indefinite Adjectives* (see lesson 21) are always employed *with* a noun substantive.

They are:

ամենքը all.	ոմանք, մէկ քանի some.
խորաքանչիւրդ որ everybody.	շատերը many or — a man.
ամեն մէկը each one.	մէկալը, ուրիշ, միւս other.
ոչ ոք nobody. եւ ոչ մէկը none.	ուրիշ մէկը, այլ որ somebody
բան մը, ինչ something, any- thing.	else.
ոչինչ nothing. ոչ մէկը none.	ուրիշ բան մը, այլ ինչ some- thing else.
մարդ or մարդս, մէկը one.	նոյնը, միեւնոյնը the same.
ամեն բան, ամեն ինչ every- thing.	երկուքն ալ both.
	մին կամ միւսը, ոեւէ մին either.
	ոչ մին, ոչ մին ոչ միւսը neither.

Remarks.

1. *One another* or *each other* is expressed in Armenian by *իւր-իւր* or *մէկ-մէկ*, which is declined as follows:

Nom. *wanting*.

Acc. *իւր-իւր* or *մէկ-մէկ* one another, each other.

Gen., D. *իւր-իւրի*; *մէկ-մէկի* of or to

Abl. *իւր-իւրից*; *մէկ-մէկից* from

Inst. *իւր-իւրով*; *մէկ-մէկով* with

} one another, etc.

2. The *interrogative* (*Հարցական*) pronouns are, for persons *ով* (pron. *ով*) *who?* for things *ի՞նչ* *what?* The former, which is both singular and plural, is not declined, but takes for its oblique cases those of *-ր* (see less. 30). *ի՞նչ* follows the 3^d declension (see less. 8). *որ* *which?* is declined like the *relative pronoun* *-ր* (see less. 30).

3. *They* or *people* is expressed either by the 3^d pers. plur. Indic. of the *active verb* or by the 3^d pers. sing. of the *passive voice* (see less. 32), as:

կ'ըսեն թէ or *կ'ըսուի թէ*, they say or people say that.

4. The indefinite pronoun *some*, when referring to a preceding substantive, may be translated in different ways. When it replaces a *sing. noun*, we may say: *քիչ մը, հաս մը, մաս մը, կտոր մը*; in the *plural*: *քանի մը հաս*. Frequently, however, it is not expressed at all.

Examples.

Will you have *some* beer? Yes, give me *some*.

Գարեջուր կ'ուզէք. Այո՛, տուէ՛ք ինձ տիչ մը.

Have you *any more* of these cigars?

Այս սիկարներէն +նի մը հոգ -լ ունի՞ք.

Yes, I have *some still* (or a few more).

Այո՛, +նի մը հոգ -լ ունի՛մ (or simply ունի՛մ).

5. The English pronoun *one* (plur. *ones*), after an adjective is translated in Armenian by *հոգ*, as:

I have three dresses, a silk *one* and two woollen *ones*.

Երեք զգեստ ունի՛մ, հոգ մը մետաքսեղէն եւ երկու հաս բրդեղէն.

However, it is not expressed at all when taken in a partitive sense, as:

The tiger and its young *ones*, վագրը եւ իր ձագերը.

The little *ones*, պզտիկները.

Words.

պարոն gentleman.

ասուի cloth.

գին price. մրցանակ prize.

ծրար parcel.

սնտուկ box.

ընկեր արարած fellow-creature.

կենդանագիր portrait.

ture.

խաղաղութիւն peace.

պատուարժան honourable.

գեղականախորհուրդ conference.

պարեւ to dance.

պատահել to happen.

կամք will.

պարսաւել to blame.

Exercise 57.

Ոմանք կը խաղան, ուրիշները կը պարեն եւ կ'երգեն:
Ամեն ոք կ'ուզէ երջանիկ ըլլալ: Մէկը հարուստ էր, միւսը՝
աղքատ, բայց երկուքն ալ ապերջանիկ էին: Պ. Շահրամ
պատուարժան անձ մըն է. ամենքը կը յարգեն զինքը: Կը
ճանչնա՞ք այս մարդիկը: Ո՛չ, բոլորը չեմ ճանչնար, անոնցմէ

մէկ քանին միայն (only) կը ճանչնամ: Ընկերներէս ոմանք
 հիւանդ են: Ճամարիտ բարեկամներ կը սիրեն (զիրար) եւ
 կ'օգնեն իրարու: Կը ճանչնամ մէկը որ քեզմէ աւելի ուսեալ
 է: Ո՛վ է այս պարոնը: Բորթուգալցի մըն է: Ո՛վ են այդ
 օրիորդները: Մէկը մեր վարժարանի տնօրէնին գուտարն է,
 եւ միւսները Ամերիկուհիներ են, զորս չեմ ճանչնար: Որմէ՞
 գնեցիք այս պատկերը: Խնչ էր գինը: Որո՞նք են Եւրոպայի
 ամենամեծ քաղաքները: Ինչո՞վ բացիք (opened) այդ սըն-
 տուկը: Այս բանալիներէն մէկովը: Որո՞ն կենդանագիրն է
 այն: Բարեկամներէս մէկունն է: Շահեկան գիրքեր ունի՞ք:
 Այո՛, իուսերէններ եւ սպաներէններ ունիմ: Այս ձիերէն
 որո՞նք պիտի ծախէք: Սեւերը: Այն աշակերտներէն իւրա-
 քանչիւրը մրցանակ մը շահեցաւ: Կ'ըսեն or կ'ըսուի թէ
 խաղաղութեան դեսպանախորհուրդը պիտի գումարուի
 (will convene) Մայիս 17 ին, Լահէյի մէջ:

Translation 58.

Love all, trust (to) a few. Somebody knocks [at]
 the door, who is [it]? Has the shoemaker sent your
 shoes? Yes, but there is only one pair, where are the
 others? Christians ought (պարտին) to help (to) one
 another. Beneath (ներքեւ or տակ) the sun (Gen.) nothing
 happens without the will of God. Who has broken
 the looking-glass? The servant broke it this morning.
 Whom do you blame? I blame one of (from) my
 servants. Of (from) whom have you bought this
 black cloth? To whom do you send this parcel? I
 send it to the bookseller. Will you have anything?
 No, thank you, I will have nothing. Which is the
 highest mountain of Asia? It is Mount Everest. Who
 knows this merchant? Nobody knows him. Everybody
 has his [own] faults. With money (գումար) one (մարդ) can
 do (կրնայ ընել) much good to one's (իր) fellow-creatures.
 In this world (աշխարհ) the one is rich, the other poor,
 and nobody is contented with (from) his [own] fate
 (բաղդ). We have leather (կաշի) gloves and silk ones.
 Has the count many horses? Yes, he has several, but
 he lost (կորսնցուց) a fine one yesterday.

Thirty-Second Lesson.

Passive Verbs.

The *Passive* (*կրաւորական*) voice, for the verbs of the 1st and 2^d conjugations, is formed by changing the terminations of the Infinitive Mood *ել* and *իլ* into *--իլ* (pron. *վիլ*) as:

սիրել to love; *սիր--իլ* to be loved.

խօսիլ to speak; *խօս--իլ* to be spoken.

That of the verbs of the 3^d conjugation is obtained from the Pres. Participle (see less. 26, R.) by changing its termination *-լ* into *--իլ*, as: *կարդալ* to read; Pres. Part. *կարդացող*; *կարդաց--իլ* to be read. *յուսաց--իլ* to be hoped.

Note. When the termination *--իլ* is preceded by two consonants (having no euphonic *լ*, see less. 9, b.), a euphonic *լ* is inserted in the pronunciation, as:

երգ--իլ (pron. *երգլ--իլ*) to be sung; *մոռց--իլ* (pron. *մոռցլ--իլ*) to be forgotten.

All the *passive verbs* ending in *--իլ* follow the *second conjugation* (see less. 25).

The preposition *by*, with the passive voice, is rendered in Armenian by the *ablative case*, as:

Արմէն կը գովուի իր վարժապետէն, Armen is praised *by* his master.

Բոյնը շինուեցաւ թռչունէն, 'The nest was built *by* the bird.

Words.

պարահանդէս ball.

նուագահանդէս concert.

տափահաս pickpurse.

նամակատուն post-office.

օգնութիւն help.

հրովարտակ firman.

արքունիք court.

ժամագործ watchmaker.

խածնել to bite.

մեծարել to esteem.

անարգել to despise.

ձերբակալել to arrest.

կործանել to destroy.

դատապարտել to condemn.

կախել to hang.

հրատարակել to publish.

կատղած mad.	վէրք wound.	վիրաւորել to wound.
շողջօրթ flatterer.		նախատել to offend.
արի, քաջ valiant, brave.	ընդհակառակը on the contrary.	
կայսերական imperial.	թերեւս perhaps.	

Exercise 59.

Ես կը սիրուիմ ծնողքներէս: Այս տղան կատղած շունէ մը խածնուեցաւ: Այն շունը սպաննուելու է (must be killed): Շողջօրթները չեն յարգուիր. ընդհակառակը՝ կ'անարգուին ամեն մարդէ (by everybody): Պ. րիկզ (Riggs) կը մեծարուի ամեն մարդէ: Պարահանդէսը հրաւիրուած էք: Ո՛չ, պարոն, բայց թերեւս նուագահանդէսը պիտի հրաւիրուիմ այս իրիկուն: Արի զինուորները պիտի վարձատրուին թագաւորէն: Ոսկի ժամացոյցս եւ անոր շղթան գողցուեցան (were stolen) քսակահատէ մը, որ քիչ վերջը ձերբակալուեցաւ: Որմէ՞ գրուեցաւ այս սիրուն ոտանաւորը: Թովմաս Մուրէն գրուած ըլլալու է: Այս նամակները նամակատուն իրկուելու են: Խեղճ (poor) աղջիկը պիտի աղատուէր, եթէ օգնութեան համար աղաղակած ըլլար (if she had cried): Այսօր պիտի կարդացուի կայսերական հրովարտակը:

Translation 60.

This English (անգլիական) history was written by a famous author. The French language is spoken at all the courts of Europe. Carthage (վարկիթոն) was destroyed by the Romans. The robber was condemned to be hanged. Some new grammars will be published by Mr. Groos. In the last battle 50 soldiers have been killed, and 200 wounded. The wounds of the soldiers were washed by the physicians. If you are virtuous, you will be loved and esteemed by everybody. Who will repair (տրուգել) the old clock? It will be repaired by the watchmaker. Milton's Paradise Lost was translated into Armenian by Father Arsen Pacradooni.

Thirty - Third Lesson.

Impersonal (անգործ or գործ) Verbs.

These are regularly conjugated so far as the *third person singular* is concerned.

Such are:

կ'անձրեւէ it rains.

կը ձիւնէ it snows.

կարկուտ կը տեղայ it hails.

կը փայլատակէ it lightens.

կ'որոտայ it thunders.

կը սառի it freezes.

սառք (ice) կը հալի it thaws.

կը մթնէ it gets dark, etc.

բաւ է, կը բաւէ it suffices.

թուի, կը թուի it seems.

կը պատահի it happens.

կ'ըսեն, կ'ըսուի they say, it is said.

վայել or — ուշ է it is convenient.

կարելի է it is possible.

հարկ է it is necessary.

պէտք է one must; one wants or needs.

կայ *there is* is used only in the Present and Imperfect tenses of the Indicative Mood. Unlike other impersonal verbs, it has a plural form, as follows.

Present Sing. կայ *there is*; Plur. կան *there are*.

Imperf.   "   կար *there was*;   "   կային *there were*.

Words.

ճամբորդութիւն journey.

դղեակ castle.

յանցաւոր guilty.

եթէ ոչ else.

յաճախ often.

պատիժ կրել to suffer.

յաջողիլ to succeed.

կառավարել to govern.

դադրիլ to cease.

մնալ to remain.

Exercise 61.

Կը ձիւնէ: Ո՛չ, չի ձիւներ. կ'անձրեւէ: Այս գիշեր որոտալը լսեցիք: Չէր որոտար, կը փայլատակէր: Կ'ըսեն թէ երբեմն տեղեր (in some places) կարկուտ տեղացեր է: Կը կարծէք թէ պիտի սառի: Խիստ ցուրտ է. թուի թէ պիտի սառի: Պէտք չէ գրել անոր: Կը թուի թէ քեզի դրամ պէտք էր, եթէ ոչ պիտի չծախէիր տունդ: Յաճախ կը պատահի որ անմեղները պատիժ կը կրեն յանցաւորներուն

տեղ (for): Կը յաջողէ՞ք հայերէն լինելուն սովորելու մէջ
(in learning): Այո, կը յաջողիմ, բայց ժամանակ եւ
համբերութիւն պէտք է (needs) ըստ պատշաճի (properly)
սովորելու զայն: Կայ Աստուած մը, որ իմաստութեամբ (wisely)
կը կառավարէ ամենը:

Translation 62.

It froze this morning, and now it thaws. It ceases to thunder and it begins (*կը սկսի*) to rain. It is too cold to-day; it is better to remain at home (*տունը*). There were 8 pupils in that class. Is there any ink in my inkstand? No, there is no ink in it. It is said that the American soldiers have won the battle. There are many streets in Marsovan which are very narrow (*չեղ*) and dirty. One (*մարդուս*) needs (*պէտք է*) much money to make (*ընելու*) this journey. I do not think that there can be (*կրնայ ըլլալ*) a more beautiful old castle in the world than that of Heidelberg.

Thirty-Fourth Lesson.

Irregular (ափսոս) Verbs.

Those verbs are commonly called *irregular* which deviate from the three *regular* conjugations. These are not numerous, and their anomalies are chiefly confined to the Perfect Indicative (see page 21, footnote 1), the Imperative and the Present and Past Participles.

This deviation is of two kinds.

1. Verbs which preserve their *radical* syllable throughout unchanged, but drop the letter ՚ or շ of the Infinitive and take flexions that do not accord with the ending of their Infinitive. For instance the verb *պաշտել* to kiss, ending in ՚ել ought to take the flexions of the *first* conjugation (*սիրել*). But this is not the case. Such verbs constitute the *first class*.

2. A certain number of verbs change their *root* and are conjugated with other flexions than those corresponding with the ending of their Infinitive. For

instance the verb **դնել** to put, ought, according to its Infinitive termination **ել**, to take the flexions of **դիրել**. But this is not the case, as: Pres. **կը դնեմ** I put; Perf. **դրի, դրիր, դրաւ**; Imper. **դիր**, etc. Verbs of this kind we assign to the *second class*.

A list of all the Irregular Verbs according

to the two Classes of irregularity.

First Class.

Infinitive.	Perfect Indicative.	Imp.	Pres. P. Past P.
Գտնել to find,	Գտայ, գտար, գտաւ, գտանք, գտաք, գտան,	Գտիր, մի գտներ, գտէք, մի գտնէք,	Գտնող, Գտած.

In the same manner: **մտնել** to enter, **ելլել** to rise, **իջնել** to descend, **հեծնել** to ride, **տեսնել** to see (Imper. **տես**).

Ստանալ to take.	Ստի, առիր, առաւ, առինք, առիք, առին,	Սա, մի առներ, առէք, մի առնէք,	Ստնող, Ստած.
------------------------	--	--------------------------------------	---------------------

Thus also: **խածնել** to bite, **պագնել** to kiss, **թքնել** to spit. (Imper. **թք**, **մի թքներ**).

Մեռնել to die,	Մեռայ, մեռար, մեռաւ, մեռանք, մեռաք, մեռան,	Մեռիր, մի մեռնիր, մեռէք, մի մեռնէք,	Մեռնող, Մեռած.
-----------------------	---	--	-----------------------

Thus: **Հասնել** to arrive, to reach, **փախչել** to flee, **չպչել** touch, **թռչել** to fly, **փլչել** to be pulled down, **փակչել** to cleave to, **կպչել** to adhere, **անցնել** to pass, **բուսնել** to sprout, to grow, **հագնել** to put on, **ծննել** to bear (a child), **սկսնել** to begin (Imper. **սկսէ**), **պրծնել** to get rid of, to slink, **փրթնել** to snap, to break, **նստնել** to sit down.

Մոռնալ to forget,	Մոռցայ, մոռցար, մոռցաւ, մոռցանք, մոռցաք, մոռցան,	Մոռցիր, մի մոռնար, մոռցէք, մի մոռնաք,	Մոռցող, Մոռցած.
--------------------------	---	--	------------------------

Thus: **բարկանալ** to be angry, **ճանչնալ** to know (to be acquainted with), **գիտնալ** to know (to recognize), **կենալ** to stay, **հասկնալ** to understand, **ամչնալ** to be ashamed, **խոստանալ** to promise, **կրնալ** to be able, **ստանալ** to get, to receive.

Note. By adding *-լ*, *-նալ* or *-ել* to almost any adjective and also to a certain number of nouns a verb may be formed, signifying to acquire the quality expressed by the adjective or noun. Ex.: *տաք* warm, *տաքնալ* to be warm; *բարձր* high, *բարձրնալ* to be elevated; *գող* thief, *գողնալ* to steal; *վախ* fear, *վախնալ* to fear, to be afraid; *մերձ* or *մօտ* near, *մերձել* or *մօտել* to come or to go near. All the verbs of this kind are conjugated after *մօտնալ*.

Exercise 63.

Ի՞նչ գտար: Ես գիրք մը գտայ, մայրս ալ մկրատ մը գտաւ: Յիսուս ըսաւ (said) հիւանդին. «Ելի՛ր, ա՛ռ մահիճդ (bed) եւ քայլէ (walk)», Գողերը մեր տունը մօտն եւ գողցան քրոջս գոհարեղէնները (jewelry) եւ փախան, բայց ոստիկանները (police-man) հասան եւ ետ (back) առին զանոնք: Երկտասարդը վայրի (wild) ձի մը հեծաւ: Սովորատ ըսած է. «Ճանչցիր զքեզ»: Երբ Աղեքսանդր գիտցաւ թէ սպաննած էր իր բարեկամը՝ Կլիթոսը՝ շատ վշտացաւ (grieved): Սկսած կռիկս շինելու: Այո, սկսայ եւ շինեցի ալ. առէք եւ հագէք զայն: Ո՞րչափ (how long) կեցաք (in) Բարիդ: Ամիս մը կեցայ հոն. հօրաքոյրս եւ մօրաքոյրս երկու տարի կեցան: Շունը մօտեցաւ ինձի եւ խածաւ զիս: Մի՞ մոռնար զիս: Հասկցան ինչ որ (what) ըսի (I said): Այո, հասկցան, բայց ուճցան պատասխանելու: Դեղձանիկը ղուր թռաւ: Չեմ գիտեր, բայց ծիծեռնիկները (swallow) թռան (գնացին . . . away) տաք երկիրներ: Ճանչցա՞ր այն պարօնը: Չճանչցայ դանիկա: Որմէ՞ ստացաք այդ նամակը: Պ. Բուրիոս Կրօսէն ստացայ զայն: Երկու հարիւր տասը տարեկան էր երբ մեռաւ: Մայրս բաղկաթուի (arm-chair) մը վրայ նստաւ: Նստի՛ր, նստէ՛ք (sit down): Մի՛ թքներ տախտակամածին (floor): Վրայ. թքամանին (spittoon) մէջ թուր: Հրանոյշ պագաւ իր պուպրիկին այտերը: Մեր փողոցին մէջ քանի մը հին տուններ փլան երկրաշարժէն (earthquake): Անցան օրերս երջանկութեան:

Thirty-Fifth Lesson.

Irregular-Verbs. Second Class.

Infinitive.	Perfect Indicative.	Imper.	Pres. P.	Past P.
բերել to bring,	բերի, բերի, բերաւ, բերինք, բերեք, բերին, դի, դիր, դրաւ, դինք, դրեք, դրին, Չարնել to strike, to shoot, to hit, ընել to do,	բեր, մի բերեր, բերեք, մի բերեք, դի, մի դներ, դրեք, մի դնեք, Չարնի, մի զարներ, զարկեք, մի զարնեք, ըն, մի ըներ, ընեք, մի ընեք, Ըսի, ըսի, ըսաւ, ըսինք, ըսեք, ըսին, Ըսի, ըսի, ըսաւ, ըսինք, ըսեք, ըսին, Կերայ, կերար, կերաւ, կերանք, կերաք, կերան, Տարի, տարիր, տարաւ, տարինք, տարեք, տարին, Եկայ, եկար, եկաւ, եկանք, եկաք, եկան, Լալի, Լացիր, Լացաւ, Լացինք, Լացեք, Լացին,	բերող, դնող, Չարնող, ընող, Ըսող, Ուտող, Տանող, Եկող, Լացող,	Բերած. Դրած. Չարկած. Ըրած. Ըսած. Կերած. Տարած. Եկած. Լացած.

<i>Infinitive.</i>	<i>Perfect Indicative.</i>	<i>Imper.</i>	<i>Pres. P.</i>	<i>Past P.</i>
Տալ to give,	Տուի (տըլի), տուիք, տուաւ, տուինք, տուիք, տուինք,	Տուր, մի տար,	Տուող,	Տուած.
Բանալ to open,	Բացի, բացիր, բացաւ, բացինք, բացիք, բացինք,	Բաց, մի բանար, բացէք, մի բանաք,	Բացող,	Բացած.
Դառնալ to turn,	Դարձայ, դարձար, դարձաւ, դարձանք, դարձաք, դարձանք, դարձանք,	Դարձիր, մի դառնար, դարձէք, մի դառնաք,	Դարձող,	Դարձած.
Երթալ to go,	Գացի, գացիր, գնաց, գացինք, գացիք, գացինք,	Գնա՛, մի երթար, գացէք, մի երթաք,	Գացող,	Գացած.
Էնկալ to fall,	Ինկայ, ինկար, ինկաւ, ինկանք, ինկաք, ինկանք,	Ինկիր, մի էնար, ինկէք, մի էնաք,	Էնող,	Էնկած.
Մնալ to remain,	Մնացի, մնացիր, մնաց, մնացինք, մնացիք, մնացինք,	Մնայիր, մի մնար, մնացէք, մի մնաք,	Մնացող,	Մնացած.
Թողալ or Թողել to leave, to let,	Թողացի, Թողացիր, Թողացաւ, Թողացինք, Թողացիք, Թողացինք,	Թու, մի Թողար, Թողէք, մի Թողաք,	Թողող,	Թողած.

Remark.

The Passive of *գնել* is *գրուիլ*, of *տալ*՝ *տրուիլ*, of *տանիլ*՝ *տարուիլ*. *ընել* has no proper passive, but *ըլլալ* is employed instead in the sense of *to be done*.

Exercise 64.

Եւ երբոր իրիկուն եղաւ, իր աշակերտները (disciple) իրեն եկան ու ըսին, Աս անապատ տեղ մըն է, եւ ժամանակը ուշ (late) ացած է. արձակէ (send away) ժողովուրդները (multitude), որ գիւղերը երթան ու իրենց կերակուր (victuals) գնեն: Եւ Յիսուս ըսաւ, Հարկ չէ որ ատոնք երթան, դժգոհ տուէք ատոնց որ ուտեն: Անոնք ալ ըսին անոր, Հոս միայն Հինգ նկանակ (loaf) եւ երկու ձուկ ունինք: Ու անկիա ըսաւ, Հոս ինծի բերէք զանոնք: Եւ հրամայեց որ ժողովուրդները նստին խոտին վրայ. եւ առաւ հինգ նկանակն ու երկու ձուկը, եւ դէպ ի երկինքը նայելով (looking up to . . .) օրհնեց, եւ կտրելով (breaking), նկանակները աշակերտներուն տուաւ, եւ աշակերտները ժողովուրդին: Եւ ամենքը (all) կերան ու կշտացան (were filled): Matt. XIV. 15—20: Եւ քանի որ (as) անոնք կ'ուտէին, Յիսուս հաց առաւ՝ օրհնեց ու կտրեց, եւ տուաւ իր աշակերտներուն ու ըսաւ, Ասէք, կերէք, աս է իմ մարմինս: Matt. XXVI. 26: Եւ Յիսուս դարձաւ անոնց ու ըսաւ, Ո՛վ Երուսաղէմի դուստրներ, իմ՝ վրաս (for me) մի՛ լաք, հապա (but) լացէք ձեր անձներուն ու ձեր զաւակներուն վրայ: Ինչու որ (for) ահա (behold) օրեր կու գան՝ որոնց մէջ պիտի ըսեն, Երանի (blessed are) ամուլ (barren) ներուն, եւ այն որովայն- (womb) ներուն որ չծնան, եւ ծիծերուն (papa) որ կաթ չտուին (to give suck): Այն ատենը (then) պիտի սկսին ըսել լեռներուն, Մեր վրայ ինկէք, ու ժլուրներուն, ծածկեցէք զմեզ: Luke XXIII. 28—30:

Թռչունը վանդակէն փախաւ, թռաւ եւ թռոնցաւ (perch) խնձորենւոյն ճիւղին վրայ, բայց եղբայրս՝ որ վարժ (expert) նշանառու (shot) մըն է, զարկաւ զայն: Դաւիթ

ղարկաւ հսկան (giant): Հէգ (poor) մայրը լացաւ իր սիրելի որդւոյն վրայ (for): „Թողուցինք զայն իր փառքին հետ առանձին“: Այս պնակը (plate) սեղանին վրայ դիր:

Thirty-Sixth Lesson.

Adverbs (մակբայներ).

1. Primitive (բնական) Adverbs.

a) Adverbs of place (տեղական մակբայներ).

Ո՞ւր where? wither?	«չմէկ տեղ, ոչ ուրեք nowhere.
ուսկից, ուրկէ whence?	«որեւիցէ տեղ մը somewhere.
հոս here, hither.	մինչեւ ուր, «որչափ տեղ how far?
հոն there, thither.	կիցը, close by.
ասկից, ասկէ hence.	քովը aside by.
անկից, անկէ thence.	անդին, մէկալ կողմը, yonder.
ամեն տեղ, ամեն ուրեք everywhere.	յառաջ on, along.
ուրիշ տեղ, այլ ուրեք elsewhere.	դէպ ի յառաջ onward.
ետ back. ետ ետ backward.	մօտ, — ը near.
վարը below, beneath.	ասդին անդին to and fro.
վար down. դէպ ի վար downward.	հոս հոն here and there.
վեր up, դէպ ի վեր upward.	մէջը, ներսը within, inside.
միասին, մէկ տեղ together.	դուրս, դուրսը without, outside.
տուն home. տունը at home.	վերը above, up stairs.
հեռու, — հեռ far.	վարը below, down stairs.
ետեւը behind. ետեւէն from behind.	վրայ, վրայէն over.
առջեւը, առջեւէն before.	ներքեւը, տակը underneath.
շուրջը, բոլորը around.	դիմացը opposite, face to face.

b) Adverbs of time (ժամանակական մակբայներ).

Երբ when?	կանուխ early.
«որչափ ատեն how long?	ուշ late.
հիմա, now, at present.	ուշ կամ կանուխ soon or late.
երէկ yesterday.	ետքէն afterwards.

երէկ չէ առջի օրը	the day before yesterday.	նոյն միջոցին	meanwhile.
այսօր	to-day.	վերջերս	lately.
վաղը	to-morrow.	օրընդմէջ	every other day.
վաղ առաւօտ	to -morrow morning.	խիչիչ	instantly.
ամէն օր	daily.	անմիջապէս	immediately, at once.
անցեալ օր	the other day.	մերթ, երբեմն	sometimes.
յաջորդ օրը	next day.	հետզհետէ	by and by.
հետեւեալ օրը	the following day.	այսուհետեւ	hereafter, henceforth.
օր մը	one day.	յանկարծ	suddenly.
վերջապէս	at last, at length.	առաջ	before.
արդէն	already.	ետքը	after.
մինչեւ	till.	բնաւ, ոչ երբեք	never.
յաճախ	often, frequently.	կէս օրին	at noon.
քիչ անգամ	seldom.	այս գիշեր	to-night.
դեռ	yet; դեռ չ. . . not yet.	հերոս, անցեալ տարի	last year.
մշտ	always.	շատանց	long ago, long since.
դարձեալ	again.	տակաւին	still.

Words.

որսապահ	gamekeeper.	—ը կողմը	right.
սրճարան	coffee-house.	յ-ի կողմը	left.
ճամբայ ելլել	to set out.	պատիւ or պառլամ	մը ընել to take a walk.
կայան	station.	սպասել	to expect.
անգամ	time.	խոնարհել	to conjugate.
ատենօք	formerly.	գիդմամբ	on purpose.
փնտռել	to seek, to look for.	գիպուածով	by accident.

Exercise 65.

Որսապահը ե՞րբ պիտի գայ: Վաղը: Չեր հայրը ուր կը բնակի: Հոս մօտը կը բնակի: Վաղը հետո կը ճաշէք: Ո՛չ, չեմ կրնար. բայց վաղը չէ միւս օրը կ'ընթրեմ ձեր հետ: Ե՞րբ տուն եկար: Ես արդէն տունն էի. հայրս կէս գիշերին տուն եկաւ: Կոմսուհին մեռաւ հետեւեալ օրը: Ես անցեալ օր տեսայ զանիկա: Հիմա քիչ անգամ կը գրեմ, առաջ յաճախ կը գրէի: Վաղը առաւօտ տունը պիտի ըլլա՞ք: Ո՛չ, երէկ չէ առջի օրը տունն էի, եւ մինչեւ յառաջիկայ (next)

ուրբաթ տունը պիտի չըլլամ: Յաճախ կը խոնարհէք ան-
կանոն բայերը: Առաջ աւելի յաճախ կը խոնարհէի զանոնք:
Դիտմամբ կոտորեցիք այն պատուհանը: Ո՛չ, դիպուածով
(it by . . .). այս առաւօտ եղբայրս եւ ես կը խաղայինք
միասին, եւ իմ գնտակս կոտորեց զայն: Նսիւ խորհէ՛ եւ
ապա խօսէ: Հերոս այլուր կը բնակէինք: Խողը դուրս ելաւ,
էշը ներս մտաւ: Յիսուս աւազակին ըսաւ, Այսօր իմ հետս
դրախտին մէջ պիտի ըլլաս: Կեանքը ծաղիկ մըն է, ու չ կամ
կանուխ պիտի թառամի: Այսուհետեւ միշտ փութաջան
պիտի ըլլամ: Վերջերս տեսա՞ք մեր բարեկամը: Այո՛, անց-
եալ օր Սամսոն տեսայ զինքը. կը յուսամ թէ քիչ վերջը
(very soon) դարձեալ պիտի տեսնեմ զանիկա: Ո՛րկէ եկաւ
այդ նամակը: Հայտելպերկէն եկաւ: Զերմն (fever) օրընդ-
մէջ կու գայ:

Translation 66.

Where is my stick? You will find it there in the
corner (*անկիւն*). I beg your pardon, it is not there;
it must be elsewhere. Did you seek it? Yes, I have
sought it everywhere, but I could find it nowhere.
This house is very pretty outside, but inside it is
not so pretty. Is your father up stairs? No, sir, he
is down stairs. Must I go to the right or (*թէ*) to the
left? Go to the right; that road is shorter. We often
take a walk. My cousin has (*is*) at length departed.
Formerly my neighbour was rich, now he is poor.
This is the first time that I am (*կը գտնուիմ*) [in]
Paris. Where is my niece? She is not here; she is
elsewhere. How far did you go yesterday? I went as
far as (*մինչեւ*) the station. Carry all that (*սլոյզ*)
up stairs. That village is not so far; do you see it
yonder? Where is my Armenian Grammar? I have
left it somewhere. Is Edward here? No, he is below.
I hope that you will dine with us to-morrow. We ex-
pected him the day before yesterday. When will you
set out? To-morrow or the day after to-morrow. He
is more frequently at the coffee-house than at home.
We will always be satisfied with our fate. Shall you
soon come back? Yes, immediately. I am seldom alone.

Thirty-Seventh Lesson.

c) *Adverbs of quantity* (տեղեկություն) & *comparison* (բարդություն).

միայն only, but. պէս as.	բաւական enough.
ապա թէ "չ otherwise.	բոս բաւականի sufficiently.
իբր about. գրեթէ almost,	այսպէս, այնչափ so.
nearly.	գոնէ, առ նուազն at least.
կէտը, կիսով չափ by half.	առ առաւելն at most.
քիչ little. քիչ մը a little.	մեծապէս greatly.
խիստ very. շատ much.	գլխաւորաբար chiefly.
միշտի how much?	մասնաւորապէս especially.
քանի՞ how many?	հիմնովին, մոտոյնպէս tho-
իբր թէ as if, as it were.	roughly.
նմանապէս also, likewise.	մանաւանդ above all.
այսպէս, սրեմն thus.	յաւէտ, մանաւանդ rather.
բոլորովին quite.	այսքան so many.
աւելի կամ նուազ more (or)	այսչափ so much.
less.	

d) *Adverbs of affirmation* (հաստատություն), *doubt* (դժգոհություն), and *negation* (բացասություն).

այո՛ yes. իրոք really.	ստուգիւ certainly.
անշուշտ, հարկաւ of course.	բոս երեւոյթին seemingly.
արդարեւ, իրապէս in fact.	"չ no, չ... not.
յիշատի, իրոք indeed.	ամենեւին, չ... not at all,
կամաւ, սիրով willingly.	by no means.
ստույգ, ապահովապէս surely.	"չ իսկ not even.
ճշմարիտ, իրոք truly.	"չ միայն not only.
անստարակոյս undoubtedly.	"չ եւս, ալ չ... no more.
թերեւս perhaps.	"չ երբեք never. բնաւ nowise.
դժուարաւ hardly. հազիւ	ի զուր, զուր տեղը in vain.
scarcely.	"չ ալ nor.
հաւանականաբար probably.	անկամոյ unwillingly.
արդեօք I wonder.	բնդհակառակը on the con-
	trary.

e) *Adverbs¹⁾ of order* (դասարկություն).

ասոր վրայ thereupon.	փոփոխակի by turns, alter-
յետոյ, անկէ վերջը afterwards.	nately.

¹⁾ For the *numeral adverbs* see less. 20, R 3.

առկէ զստ besides.	յաջորդաբար successively.
այն ատեն, յետոյ then.	նախ at first, in the first
անգամ մըն ալ once again,	place.
once more.	վերջապէս at last.

Words.

օտարական stranger.	լակոնական laconic.
ագարակ farm.	զարմանալ to be surprised.
հետի on foot.	արժեք to cost.
աժան cheap.	լննցնել, աւարտել to finish.
ուսմունք study.	վերցնել to lift.
միտք mind.	

Exercise 67.

Բարգէն կը յառաջանայ (is improving), մասնաւորապէս անկիւնի մէջ: Տղան գրեթէ մեռած էր: Ի՞նչպէս կը գտնէք այս գինին: Խիստ աղէկ կը գտնեմ զայն: Ո՞րչափ կ'արժէ: Շիշը հինգ դահեկան: Դուք չափազանց (too) քիչ կ'ուտէք: Ես բաւական կերած եմ: Ո՞ր է Հայկազուն: Թերեւս պարտէզն է: Ի զուր փնտռեցի զայն: Այդ մարդը երբեք տեսած չեմ: Հաւանականաբար օտարական մըն է: Մեր ագարակը քաղաքէն հեռու չէ, մեր յաճախ հետի կ'երթանք հոն: Առ առաւելն չորս սիւալ ունիք ձեր թարգմանութեանը մէջ: Քեզ քանի՞ կանգուն ասուի պէտք է: Առ նուազն վեց կանգուն: Պ. Վարդան խիստ լակոնական մարդ մըն է. այո՛ կամ ո՛չ կը պատասխանէ միշտ: Երբեք չեմ զարմանար ձեր այսպէս ըսելուն (at your saying so): Ուր կամք (will) կայ, հոն ճամբայ կայ:

Translation 68.

That little girl is beautiful indeed. He will by no means succeed. In Marsovan grapes and red wine are cheap. Formerly there were many princes in Italy; now there is only a king there. George is at the most 20 years old and has (is) already finished his studies. We went there by turns. Will you come to-morrow evening? I would rather come the day after to-morrow. Miss Alice would undoubtedly have written

more politely (*քաղաքավար կերպով*), if you had given her time enough. I shall certainly punish that lazy boy; perhaps he will then learn better. When the body is sick, the mind is so likewise. Lift up your eyes and admire (*հիացէք*) (on) the beautiful sky.

Thirty-Eighth Lesson.

2. Derivative (-ի-ն, -է) Adverbs.

a) *Adjectives* are used as *qualifying* (*որակական*) *adverbs* without changing their form, as:

գեղեցիկ beautifully, *անյայս* hopelessly, *շատ* much, *քիչ* little, etc.

b) *Nouns* in the Instrumental case, as:

ուրախութեամբ gladly, *խմաստութեամբ* wisely, *սրտով* heartily, *սիրով* willingly, *գիտմամբ* intentionally, etc.

c) *Nouns* repeated, as:

խումբ խումբ in crowds, *կաթիլ կաթիլ* in drops, *տեղ տեղ* in some places, *քաղաք քաղաք* from city to city, etc.

d) *Nouns* with their Ablative, as:

ծառէ ծառ from tree to tree, *տնէ տուն* from house to house, etc.

e) *Infinitives* (as Gerunds) in the Instrumental case, with or without the negative prefix, as:

ուղեւով with pleasure, *չգիտնալով* ignorantly, etc.

f) *Nouns* and *adjectives* are formed into *adverbs* by the addition of *աբար*, *ապէս*, *օրէն* and *ակի*, as:

-) *քաջ* bold, *քաջ-բար* boldly; *յիմար* foolish, *յիմար-բար* foolishly; *բարեկամ-բար* in a friendly manner; *իշխան-բար* in a princely manner, etc.

բ) *մեծ-դէ* greatly; *դառն-դէ* bitterly; *յայտնի* evident, *յայտն-դէ* evidently, etc.

գ) *զուարթօրէն* gayly; *առատօրէն* richly, etc.

դ) *յանկարծ-ի* suddenly; *ուղիղ* direct, *ուղղ-ի* directly; *թեթեւ-ի* lightly, etc.

զ) Besides these, there are many *adverbial locutions* of which we will mention only a few.

Such are:

բերնուց, Գոց by heart.
ի զուր in vain.
խառնիխառն pell-mell
առ այժմ for the present.
իսպառ to the end, entirely.
վերիվերոյ, հարեւանցի super-
ficially.

կանխաւ beforehand.
ասկաւ gradually.
մերթ րնդ մերթ } sometimes, at
երբեմն երբեմն } times, now &
then.
լռեցայն tacitly.
մէկէն ի մէկ at once, etc.

Remark.

Adverbs form their degrees of comparison like adjectives, as: Դիւրաւ or Դիւրին easily, աւելի Դիւրաւ more easily, etc.

Words.

պարգեւ gift.
առաջարկ offer, proposal.
հարստութիւն fortune.
բարօրութիւն welfare.
դաշնակ piano.
փոթորիկ (thunder) storm.
բեւեռ pole.
արագ fast, swiftly.
կամաց slow, -ly.
շուտ, շուտով quickly.
անոյշ sweet, -ly.
մաքուր neat, -ly. ծանր grave-
ly.
համարձակ free, -ly, frank,
-ly.
խոստովանիլ to confess.
բաշխել to distribute.
ընդունիլ to accept.
հալածել to persecute.
պարապիլ, զբաղել to be oc-
cupied with.
ելլել to get up.

դժբաղդաբար unfortunately.
խարխալելով gropingly.
վեհանձնաբար generously.
յաւիտեան eternally.
հաճապող constantly.
ճշդիւ, կէտ առ կէտ punc-
tually.
մեղմ gentle, gently.
լիովին fully. կիսովին half.
խնարհաբար humbly.
մնամ I remain. Ձերդ Yours.
խորին յարգանքք most re-
spectfully.
պերճաբանօրէն, պերճօրէն elo-
quently.
հիանալի կերպով admirably
համոզել to convince.
գծագրել to draw.
զարնել, ածել to play.
վարուիլ to deal with.
պատերազմիլ, կռուիլ to fight.
սփռել, հռչակել to spread.

Exercise 69.

Արագ վազէ. կամաց մի քալեր: Շուտով եկ՛ուր: Երա-
նուհի անոյշ կ'երգէ: Պիլլայի հրահանգը մաքուր գրուած

է: Մաննիկ ծանր հիւանդ է: Համարձակ խոստովանեցէք ձեր թերութիւնները: Աստուած իմաստութեամբ բաշխած է իր պարգեւները: Ուրախութեամբ կ'ընդունիմ ձեր առաջարկը: Դժբաղդաբար կորսնցուցինք (lost) մեր բոլոր հարստութիւնը: Սպասաւորը առատօրէն վարձատրուեցաւ: "Եւ քաղաքէ քաղաք պիտի հալածէք զանոնք": Կոյրը խարխափելով գոռը կը փնտռէր: Կայսրը վեհանաճառար ներեց իր թշնամիներուն: Ներսէս Շնորհալոյ (Nerses the Graceful) անունը պիտի ապրի յաւիտեան: Հենրիկոս Դ. իր հպատակներուն բորբոքութեանը կը պարտապէր հանապազ: Եթէ հաւատարմապէս կատարէք (fulfill) ձեր պարտականութիւնները, պիտի մեծարուիք ամեն մարդէ: Ճշդիւ պահեցէք (observe) օրէնքները: Շիտակ or ուղղակի նամակատուն գնաւ եւ լրագիրները (newspapers) մեր: Ինչու կանուխ չէք ելլեր: Այս առտու (this morning) եղբորմէս աւելի կանուխ ելայ: Աւելի աղէկ է մերժել անոր առաջարկը: Էշերը ձիերէն աւելի կամաց կը քայլեն (go):

Translation 70.

Speak more gently to the child. They are fully convinced that you have done wrong (անիրաւած էք). We humbly begged (from) your uncle to pardon (to) us. We generally (ընդհանրապէս) conclude (կ'աւարտենք) our Armenian letters; dear Sir, Yours sincerely, or I remain, Sir, Yours most respectfully. Come nearer. The little girl draws very well; she draws better than her sister. Bishop Papken has spoken very eloquently. Miss Alice plays the piano admirably. Fulfill your duties punctually. The thunderstorm came suddenly. Deal well with your enemies. Clean your boots very well, then bring them directly (to) my room. Nobody is constantly fortunate (բարեբաղդ) in this world. The house was half burnt (այրած). "And he went out, and wept bitterly". The wounded (վիրաւոր) soldier fought bravely. "And spread the truth from pole to pole". (The) times will surely change.

Thirty-Ninth Lesson.

Conjunctions (ՀԱՅԻՆԻՐ).

The conjunctions most frequently used in Armenian are the following:

և, ու and.

նաեւ also. ալ too.

բայց, այլ, սակայն but.

կամ, թէ or. ոչ ալ nor.

եթէ, թէ որ if.

թէ . . . թէ both . . . and.

կամ . . . կամ either . . . or.

վասն զի, յանգի, ինչու որ because, for. քան թէ than.

որպէս զի in order that.

սակայն եւ այնպէս however, nevertheless.

որովհետեւ, քանի որ since.

մինչ, մինչդեռ while, where-as.

թէ ինչու why.

ոչ . . . ոչ neither . . . nor.

իսկ even. այլ եւ but also.

ինչպէս, որպէս as.

չրկայ թէ, զի մի դուցէ lest.

այսպէս so. այնպէս որ so that.

թէ չ . . . ; բայց միայն թէ except, unless.

որ that. ապա թէ ոչ, else, otherwise.

երբ, երբոր when, as.

թէեւ, թէպէտ though.

ուստի therefore.

հետեւաբար consequently.

նմանապէս, նոյնպէս ալ so, likewise.

ուրեմն, արդ then.

մինչեւ որ till, until.

ցորչափ, որչափ որ as long as.

Words:

եղեգ reed.

դպրոցակից school-fellow.

դաստիարակութիւն education.

չեհաջի Chinese.

շփսի (pron. ջըփ-սի) shawl.

դործ, զբաղում profession.

հանդարտօրէն quietly.

անծանօթ unknown.

փառասեր ambitious.

խրատել, խորհուրդ տալ to advise.

ծռիլ to bend. խորշիլ to shun.

ամուսնանալ to marry.

շարժիլ to move.

թրջիլ to become wet.

արգիլել to forbid.

դատ բանալ to enter an action against.

վատնել to waste.

որոշել to fix.

Exercise 71.

Պատուէ հայրդ եւ մայրդ: Ոսկին ու արծաթը մետաղ-
ներ են: Եղէգը կը ծռի, բայց չի կտորի: Եթէ կ'ուղէք

(will) երջանիկ ըլլալ, սիրեցէք առաքինութիւնը եւ խոր-
 չեցէք մոլութենէն: Եթէ Աստուած չշինէ տունը, ի զուր
 կ'աշխատին (labour) զայն շինողները (who build it): Մենք
 ոչ միայն լմագաւորը՝ այլ եւ Թագուհին ու իշխանուհին
 տեսանք: Անկէա երբեք պիտի չսովորի, քանի որ ծոյլ է:
 Դպրոցակիցներէս ոմանք (some) հիւանդ են, հետեւաբար
 պիտի չկրնան դպրոց գալ: Ո՛չ զինքը կը ճանչնամ ոչ իր
 կիներ: Տունը մնալու եմ, քանզի հիւանդ եմ: Հովանոց մը
 առ, ապա թէ ոչ պիտի թրջես: Շուտով պիտի մեկնիմ
 (set off), սակայն եւ այնպէս չեմ կրնար օրը որոշել: Այս
 օրիորդը կամ պիտի պարէ կամ պիտի երգէ: Միշտ պա-
 տերազմեմք պիտի ըլլան ցորչափ փառասէր են մարդիկ:
 Չեմ գիտեր թէ ինչու չգրեց ինձ: Պ. Արշամ կ'ըսէ [թէ]
 պիտի չամուսնանայ մինչեւ որ գործ մը ունենայ (he has):
 Հարսը թէ գեռատի (young) է թէ գեղանի, եւ սակայն
 (yet) կը շարժի:

Translation 72.

Carelessness and idleness are the causes of mis-
 fortune. If I had had (ունեցած ըլլայի) faithful friends,
 I should not be in this condition. He waited quietly
 till his friend returned. Why do you not eat meat?
 Because (the) meat is forbidden to me. I stayed [in] Boston,
 as long as I had [any] money. Either you will pay
 (to) me, or I shall enter an action against you. Although
 he has no fortune, yet he has given (տուած է) a good
 education to his children. You will be happy, when
 you are doing your duty. The Chinese neither drink
 milk, nor do they eat butter or cheese. It is very
 cold this morning, therefore I should advise you to
 take a shawl. Your brother has been [at] London, so
 have I; but he cannot go [to] New-York this year,
 nor can we. Printing was unknown when Homer wrote
 the Iliad (եղեակահ). Do not waste your time, for (the)
 life is made of it.

Fortieth Lesson.

Interjections (յնչիւնքներ).

The principal *interjections* are:

ա՛հ, է՛ how fine!	վա՛յ oh dear me!
ա՛խ, ա՛հ, ա՛յ ah! ա՛հ oh!	ը՛նչ hush! hist!
աւա՛յ, ափսո՛ս, վա՛յ alas! woe!	ա՛հ, ամե՛թ fie! pish!
մեղք, եղբա՛կ what a pity!	վա՛յ մեղ woe unto you!
երանի՛ թէ, իցի՛ր թէ oh that!	հէ՛յ, ինծի՛նայէ holla! holloa!
would that...!	կորի՛ր, գնա՛ be off! begone!
հապա՛, ադէ՛, օն on! come on!	կեցցէ՛, ապրի՛ hurrah! huzza!
զարմանք, զարմանալի՛ք strange!	long live!
ողջի՛ն hail! տե՛ս lo!	կեցցե՛ս, ապրի՛ս bravo! well done!
մեկդի՛ away! կեցիր՛ stop!	քա՛ն լեցի՛ God forbid.
օգնութիւն՛ help! կրակ՛ կայ fire!	Տէ՛ր ողորմես zounds!

Փա՛նք Աստուծոյ՛ thank God! God be praised!

Տէ՛ր Աստուած, Աստուած իմ՛ Good Heavens! My God!

Words.

սիրական՛ darling.	բնակարան՛ tabernacle.
գպիր՛ scribe.	ապերախառութիւն՛ ingrati-
փարիսեցի՛ Pharisee.	tude.
կեղծաւոր՛ hypocrite.	անցաւոր՛ transient, fleeting.
մեղաւոր՛ sinner.	ազատել՛ to save; ազատիլ՛
	to be saved.
	ժառանգել՛ inherit.

Exercise 73.

Աւա՛յ անցաւոր փառքիս: Ո՛հ, ի՛նչ տգեղ գէմք (մը):
 Ա՛խ, սիրականս մեռաւ: Մեղք իր գեղեցկութեանը: Ո՛հ,
 տունս այրեցաւ: Հասէք, տղայ մը խեղդուած է (is drowned):
 Կեցցէ՛ Անադօլիա Գօլէճ: Վա՛յ մեղ (unto you)՝ գպիրներ
 եւ փարիսեցիներ: Ապրի՛ս, բարի ու. հաւատարիմ ծառայ:
 Կորի՛ր, կեղծաւոր: Կեցցէ՛ մեր կայսրը: Է (well), պարոն,
 շուտ ըրէ՛ (make haste): Տէ՛ր Աստուած, ի՛նչ դժբաղդու-

Թիւն (մը): Փա՛ռք Աստուծոյ, ազատեցանք: Մեղաւորները դժոխք պիտի երթան, վա՛յ մեղաւորին: **Երանի՛ր** (blessed are) **Հոգիով** (in spirit) աղքատներուն, քանզի անոնք պիտի ժառանգեն երկինքի թագաւորութիւնը: **Զարե՛հ, դուն բարի տղայ մըն ես, իցի՛ւ թէ իմ որդիս ըլլայիր:** **Օ՛ն, արի՛ զինուորներ, ահա՛ թշնամին:** **Հապա՛, ելէ՛ք, երթանք ասկէ:** **Վա՛յ, մոռցա՛ր զիս:** **Քա՛ւ լիցի, չեմ՝ մոռցած զքեզ:** **Ո՛հ, ի՛նչ բուրեղ ծաղիկ (մը):** **Ի՛նչպէս սիրելի** (amiable) **են քու բնակարաններդ:** **Ո՛հ, հայր իմ, հայր իմ, քանի՛ (how) մեծ եղաւ** (has been) **իմ ապերախտութիւնս:** **Ողջոյն քեզ, լուսին:** **Երկիր, երկիր** (land! land!): **Մեղա՛յ** (peccavi!):

Forty-First Lesson.

Defective (դիֆֆերենտ) Verbs.

Verbs whereof some tenses are wanting, are *defective verbs*.

They are the following:

ՈՒՆԻՄ I have, supplied from *ունենալ*¹⁾ to have.

Pres. *ունիմ, ունիս, ունի; ունինք, ունիք, ունին.*

Imperf. *ունէի, ունէիր, ունէր; ունէինք, ունէիք, ունէին.*

Perf. *ունեցայ, ունեցար, ունեցաւ; ունեցանք, ունեցաք, ունեցան.*

Imper. *ունեցիր, մի՛ ունենար; ունեցէք, մի՛ ունենաք.*

ԳԻՏԵՄ I know, supplied from *գիտնալ*¹⁾ to know.

Pres. *գիտեմ, գիտես, գիտէ; գիտենք, գիտեք, գիտեն.*

Imperf. *գիտէի, գիտէիր, գիտէր; գիտէինք, գիտէիք, գիտէին.*

Perf. *գիտցայ, գիտցար, գիտցաւ; գիտցանք, գիտցաք, գիտցան.*

Imper. *գիտցիր, մի՛ գիտնար; գիտցէք, մի՛ գիտնաք.*

ԵՄ or **ԿԱՄ**²⁾ I am, supplied from *լլալ* to be or to become or *գտնուիլ* to be or to be found, as: I have been in Berlin, *Պերլին գտնուած եմ.*

¹⁾ This verb follows the 3^d conjugation, excepting the Perfect and Imperative.

²⁾ See less. 13.

ԿՐՆԱԼ to be able.

Pres. *կրնամ* I can, *կրնաս*, *կրնայ*; *կրնանք*, *կրնաք*, *կրնան*.
 Imperf. *կրնայի*, *կրնայիր*, *կրնար*; *կրնայինք*, *կրնայիք*, *կրնային*.
 Perf. *կրցայ*, *կրցար*, *կրցաւ*; *կրցանք*, *կրցաք*, *կրցան*.
 Imper. *կրցիր*, *մի կրնար*; *կրցէք*, *մի կրնաք*.

The Infinitive.

The *Infinitive* is also used substantively, and as such is declined after the 3^d dec. (see less. 8), both definitely and indefinitely.

Examples.

Չի հեշտել եւ զհրէլ հաճելի մարմնամարզեր են.
Riding and dancing are agreeable bodily exercises.

Աւելի երանելի է ալ ը քան ընել.
It is more blessed to give than to receive.

Որդիս անկիներէն իւրդէ կը սովորի.
My son learns to read English.

Զձեզ տեսելու հաճոյքը ունեցայ.
I had the pleasure of seeing you.

Չեմ հոն ելիւն չեմ առարկեր.
I do not object to your going there.

Աշակերտը յաւարէն իւրդէն ձանձրացած էր.
The pupil was tired of (from) reading Greek.

Պատուհանէն ցատկէլ ազատեց ինքզինքը.
He saved himself by jumping through the window.

The English *accusative* before the *Infinitive* is changed in Armenian into the *genitive*. Ex.:

Ահումբի մը մէջ քրտիւնի երգելը լսեցի.
I heard my friend sing at a party.

But this may be also expressed by changing the *Infinitive* into a subordinate clause with *որ* or *թէ*, in which the *accusative* appears as *nominative*. Ex.:

Մենք գիտենք ինչ որ արի զօրապետ մը ըլլալը, or.
 Մենք գիտենք որ ինչ որ արի զօրապետ մըն է.

We know *him* to be a valiant general, or as if it were;

We know that *he* is a valiant general.

Կ'ուզեմ որ դու՝ Մագուէլի անկէական պատմութիւնը
իւրդուես.

I wish *you* to read the history of England by Macaulay.

The Infinitive after *how, what, where* is either changed into a subordinate clause as above, or the pronominal suffixes *-ի, -դ, -ը* or *-ն* and *իմ, քեզ, քեզ* (see less. 16) are to be appended to it. Ex.:

Ինչ ընելու, ինչպէս ընելու եւ ուր երթալու չեմ գիտեր, or
Չեմ գիտեր ի՞նչ or -ի ինչ ընել, ինչպէս ընել եւ ուր երթնալ.

I do not know what *to do*, how *to do*, and where *to go*.

Words.

գերի slave. սուրհանգակ cou- rier.	վտանգաւոր dangerous.
վիրաբայժ surgeon.	անհաճոյ unpleasant.
միտք mind.	երախտագէտ, շնորհապարտ grateful.
թիթեռնիկ butterfly.	շարունակ, -աբար continually.
ամօթ, նախատիւք, shame, dis- grace.	կատարելապէս perfectly.
սուտ proverb.	խելացի clever.
լռութիւն silence.	վաղեմի ancient.
նկարագիր character.	վախցնել, ահաբեկել to frighten.
կիրք passion.	դարմանել (վէրք) to dress.
գիտաւորութիւն intention.	ջանալ to endeavour.
գաշնակցութիւն confeder- ation.	խափանել, արգելել to hinder.

Exercise 74.

Չափազանց շատ (too much) խօսիլը վտանգաւոր է:
Այս մարդոց (people) խնդալը (laughing) խիստ անհաճոյ
է: Անոր գրիչդ առնելը տեսայ: Բարիք (good) ընել սովորէ:
Աղջկան պարելը տեսած էք: Ո՛չ, լայց անոր երգելը լսած
եմ: Երբ մեր լարեկամները կ'օգնեն մեզ գործելու, պար-
տիւք (we ought to) երախտագէտ ըլլալ անոնց: Վաղը
ղձեզ տեսնելու հաճոյքը պիտի ունենանք (shall we have?).
Գերինները՝ գիտնալով թէ ինչ պիտի ըլլար հետեւանքը՝
(knowing what the consequence would be) փախչելու
(to run off) փափաք չունէին: Անկա մեռնելու (dying)

մօտ էր: Տղան՝ փոխանակ (instead of) իր դասը սովորելու՝
կը խաղայ շարունակ: Զձեզ վախցնելու համար այսպէս
ըրաւ (he did so): Վերաբոյժը սկսաւ դարմանել վէրքը:
կարդալով (by reading) կը կրթենք (form) մեր միտքը:
Խաղաղութիւնը մեծ զոհողութիւններ (sacrifices) ընելով
(by making) ձեռք բերինք (obtained): Գեղամ եւ Ալիկ՝
սիրուն թիթեռնիկ մը նշմարելով (perceiving)՝ քանացին
լոռնէ վայն (to catch it): Ով որ (whoever) իր պարտա-
կանութիւնը չի կատարեր, արժանի (worthy) չէ մարդ կո-
չուելու (to be called):

Translation 75.

To know nothing (բան չգիտնալը) is no disgrace,
but it is [an] absurdity (անտեղութիւն) if a man will
know (կ'ուզէ գիտնալ) everything. One (մարդ) must be
prudent in speaking (խօսելու մէջ); an old proverb says:
speaking is silver, but silence (լռել) [is] gold. Before
contracting (հաստատելէ առաջ) friendship with a man,
one ought to know (պարտի գիտնալ) his character per-
fectly. The desire to appear (երեւնալու փափաքը) clever
often hinders [one] from becoming so. It is a shame
to obey (անսալ) [one's] (to) passions. The art of dancing
was already known (ծանօթ) to the most ancient
nations. By working much [at] (the) night, my eyes
have grown weak (սկարաղած են). Napoleon had the
intention of uniting (միացնելու) all Europe into (under)
one great confederation against England. (The) singing
delights (կը զուարճացնէ) the heart. Hasten to finish
(ընդհանելու) your letter, for the courier leaves (կը մեկնի)
in half an hour (կէս ժամէն).

Forty-Second Lesson.

The Present Participle.

The *Pres. Participle*¹⁾, which is derived from all
verbs by adding the syllable *-լ* or *-լի* to the root,
is very frequently employed.

¹⁾ See also less. 26, Remark.

1. It is used as an *adjective* qualifying a substantive. Ex.:

մորը մայր *մը* a loving mother.

ծագողը արեգակը the rising sun.

լացող մանուկը the weeping child.

համոզիչ ապացոյց *մը* a convincing proof.

ճնշիչ բեռ *մը* an oppressive burden.

սփոփիչ խօսքեր consoling words.

Note. The *present participle* terminating in *իչ* is derived only from *active verbs* in *ել*, and having lost, in many cases, the nature of both a verb and an adjective, has assumed that of a substantive designating the *agent* of the action indicated by the verb from which it is derived, as:

Փրկիչ Saviour, մկրտիչ baptist, հնարիչ inventor, նկարիչ painter, տպագրիչ printer, սափրիչ barber etc.

2. The *present participle* in *-լ* renders a *relative phrase* formed with *who*, *which*, *what* (see. less. 30, R. 2, Note). Ex.:

Թոյն պարունակող շէշ *մը* or շէշ *մը* -ի թոյն կը պարունակէ.

A bottle containing poison or a bottle *which* contains poison.

Բակը խաղալողող տղան or տղան -ի բակը կը խաղալ.

The boy playing in the yard or the boy *that* played in the yard.

Note. It is also employed *substantively*, and as such, is declined after the first declension.

Առաքինի կին գտնուլ՝ գանձ կը գտնէ.

Whoever finds a virtuous wife, finds a treasure etc.

The Past Participle.

1. The *Past Part.* is derived from all verbs by adding the syllable *-ծ* or *եի*¹⁾ to the root, as: *միլը-ծ* or *միլեի* loved, *խօս-ծ* or *խօսեի* spoken etc.

2. It combined with the auxiliary *եմ* or *լուալ* serves to form the *compound tenses* of verbs (see less 13, R. 1), as:

¹⁾ See also less. 26, R.

գրած եմ or գրել եմ I have written; գրած or գրել էի I had written etc.

3. The *past part.* in *-ած* is also used as an adjective, as:

չորացած ծաղիկ *ած* a withered flower.

կոտրած գրիչ *ած* a broken pen.

մեռած մարդ *ած* a dead man.

աղէկ կահաւարութեամբ տուններ well furnished houses.

Note. The *past part.* terminating in *-ւ* (retained from the Ancient Armenian) is occasionally employed in the same sense, as:

օրհնելւ Փրկիչ blessed Saviour.

ուսելւ տիկին *ւ* a learned lady.

ծաղկելւ քաղաք *ւ* a flourishing city.

անցելւ տարի last year.

4. The *past part.* in *-ած* renders also a *relative phrase* (see less. 30, R. 1, Note).

Note. It is also employed *substantively*, and as such, follows the first declension, as:

տեսած what I have seen, տեսածին of what I have seen etc.

The Future Participle.

1. It is derived from all verbs by adding *ելւ*- or *-ւ*- to the root.

2. It is used as an adjective, as:

խուսափելւ վտանգը, The danger to be avoided.

կարդալւ գիրք *ւ*, A book to be read.

Ուտելւ հաց եւ խմելւ ջուր. Bread to eat and water to drink.

3. See less. 24, R. 4. Ex.:

Զի *ւ* գնելւ եմ, I have to buy a horse.

Տուիլ *ւ* կենլւ եմ, I am to stay at home.

4. It assumes the nature of a substantive by changing its termination *ելւ*- or *-ւ*- into *ելի* or *-ի*, as:

Ըսելի *ւ* ունի՞ք, Have you anything to say?

Կարդալի *ւ* *ւ* չունիմ, I have nothing to read.

«Դոյն ժամուն ձեր խօսելի» (or *ինչ որ պիտի խօսիք*)
պիտի արուի ձեզ.

„It shall be given you in that same hour *what ye shall speak.*“

Words.

Ջգ fog. շոգի vapour.

երկիր, գետին earth.

ոտանաւոր, քերթուած poem.

փախստական fugitive.

ասպետ knight.

միջադէպ incident.

քաջալերիչ encouraging.

ցրուել to disperse.

կազմել to form; կազմուել to be formed.

ամպ cloud.

զբօսեցուցիչ amusing.

ուսումնարան college.

Exercise 76.

Ծագող արեգակը կը ցրուէ մէզը: Ամպերը գետնէն բարձրացող (arising) շոգիներէ կը կազմուին: Գեղեցիկ ոտանաւորներ պարունակող (containing) գիրք մը տեսած եմ: Մարը մտնող (setting) արեւը կը ցուցնէր (indicated) թէ անօգուտ պիտի ըլլար (it would be) փախստականները հալածելը (pursuing): Երկիրը արգասաւորող (fructifying) անձրեւ (rain) մըն էր: Մտիկ ըրի (I listened) անոր քաջալերիչ խօսքերուն: Զբօսեցուցիչ (pron. ըզ...) վէպ մը կը կարդամ: Կեռաս ծախող (selling) կին մը կը տեսնեմ: Այս նոր քերականութեան տպագրիչն ու հրատարակիչը Պ. Գուլիոս Կրօս (Julius Groos) է: Ուսուցիչը գոհ է ուսումնարանի ուսանողներէն: Գրիչը սուրէն աւելի հզօր (mighty) է: Մեր ֓րկիչը Յորդանանի (Jordan) մէջ մկրտտուեցաւ Յովհաննէս Մկրտիչէն: Ասպետը՝ վհատած եւ լքեալ (discouraged and dejected) վերադարձաւ: Ամենէն աւելի (the most) յարգուած մարդը միշտ ամենալու մարդը չէ: Յաճախ ամենաուսեալ մարդիկ (people) ամենագէշ գիր (hand) կ'ունենան (write): Ամեն մարդու կեանքը միշտ՝ զգպերու շարայարեալ (continued) շղթայ մըն է: Ութսուն տարեկան հասակին մէջ (at the age of...) մեռաւ ծերունին՝ սիրուած եւ մեծարուած ամեն մարդէ: Լուծուելու խնդիրը (the problem to be solved) հաղորդուեցաւ (was communicated) բոլոր ուսանողներուն: “Ես կերակուր (meat) ունիմ ուտելու (to eat): Ես ընելիքս գիտեմ (what

to do): “**Հովը դիտողը** (he that observeth) **չկրնար ցանել** (sow), **եւ ամպերուն նայողը** (. . . regardeth) **չկրնար հնձել** (reap):,,

Forty-Third Lesson.

Some derivative verbs.

A. A certain number of *active verbs* in **ել** are formed into *neuter* by changing their termination into **իլ**. Ex.:

Ջրասնակը կը շարժե (active **շարժել**) **մեքենան**.

The spring moves the machine.

Լուսինը կը շարժի (neuter **շարժել**) **երկրի շուրջը**.

The moon moves round the earth.

Such are: **այրել**, — **իլ** to burn, **հալել**, — **իլ** to melt, **կոտրել**, — **իլ** to break, **մարել** to put out (the light), **մարել** to go out, etc.

Note. These are not numerous, and follow the 2^d conjugation.

B. *Neuter verbs* are generally formed into *active* by adding to the root **ցնել** or **եցնել**, as:

ուրաւել to wait, **ուրաւցնել** to cause to wait.

մեռնել to die, **մեռցնել** to kill.

ապրել to live, **ապրեցնել** to maintain.

քնանալ to sleep, **քնացնել** to lull asleep, etc.

Note. A few neuter verbs which do not undergo this rule, are supplied by other active verbs, as: **մնալ** to stay, **թողալ** to leave; **երթալ** to go, **իրկել** to send; **տեսնել** to see, **ցուցնել** to show; **ելլել** to rise, **հանել** or **վերցնել** to raise, to lift, etc.

C. 1. *Causative verbs* of the 1st and 2^d conjugations are derived from *active verbs* by adding **ցնել** or **եցնել**, and give the sense of employing another as the *agent* of the action indicated by the verb, as:

սիրել to love, **սիրեցնել** to cause to love.

խօսել to speak, **խօսեցնել** to cause to speak.

2. The *causative* of verbs of the 3^d conjugation is formed by changing the termination of the Perf. **ի**, **ցայ**, or **ւ**, into **ցնել**, as:

խնդալ to laugh, Perf. **խնդացի**, Caus. **խնդացնել** to make to laugh; **կարդալ** to read, Perf. **կարդացի**, Caus. **կար-**

դաշնել to cause to read, to instruct in reading; մոռնալ to forget, Perf. մոռցայ, Caus. մոռցնել to cause to forget; ուտել to eat, Perf. կերայ, Caus. կերցնել to cause to eat, to feed.

3. Those verbs which do not form *causatives*, supply their place by the various forms of *դնալ* to give, here in the sense of *to cause, to make, to have, to let*, with their own Infinitive. Ex.:

Մէքենան գործել տուի, I set the machine at work.
Ցուն մը կառուցանել պիտի տամ, I shall have a house built.

Վերարկու մը շինել տուիք, You have a coat made.
Զեռ բանաւ զնեւ պիտի տար, He would have me put in prison.

Ձեզ գիտցնել պիտի տամ, I shall let you know (send you word).

Զոյգ մը գուլպայ հիւսել պիտի տամ, I shall have a pair of stockings knit.

Conjugation of active and causative verbs in ցնել.

Pres. կը մեռցնեմ I kill, կը մեռցնես, կը մեռցնէ. կը մեռցնենք, կը մեռցնէք, կը մեռցնեն.

Imperf. կը մեռցնէի, կը մեռցնէիր, կը մեռցնէր etc.

Perf. մեռցուցի, մեռցուցիր, մեռցուց. մեռցուցինք, մեռցուցիք, մեռցուցին.

Fut. պիտի մեռցնեմ etc.

Cond. պիտի մեռցնէի etc.

Imper. Թող մեռցնեմ, մեռցուր, Թող մեռցնէ.

ն մեռցնենք, մեռցուցէք, Թող մեռցնեն.

Participles.

Pres. մեռցնող.

Past մեռցուցած.

Fut. մեռցնելու.

D. There is a class of verbs compounded of a noun and a verb, which though written separately, constitute only a kind of compound verb, as:

խնամ տանիլ to take care of,

սիւք Թափել to make efforts,

շանց ընել to omit, to neglect,

դուն գործել to strive etc.

Table of the principal forms of verbs.

<i>Infinitive.</i>	<i>Perf. Ind.</i>	<i>Imper.</i>	<i>Pres. Part.</i>	<i>Past Part.</i>
		Verbs terminating in <i>ኩ</i> .		
ሁሉንኩሉ to call	ሁሉንኩሉ	ሁሉን	ሁሉንኩሉ	ሁሉንኩሉ or ሁሉንኩሉ
		Causative verbs in <i>ኃኩ</i> .		
ሁሉንኩሉ to blacken	ሁሉንኩሉ	ሁሉን	ሁሉንኩሉ	ሁሉንኩሉ or ሁሉንኩሉ
		Verbs in <i>ኩ</i> generally.		
ሁሉንኩሉ to laugh	ሁሉንኩሉ	ሁሉን	ሁሉንኩሉ	ሁሉንኩሉ or ሁሉንኩሉ
		Verbs in <i>ኩ</i> .		
ሁሉንኩሉ to deny	ሁሉንኩሉ	ሁሉን	ሁሉንኩሉ	ሁሉንኩሉ or ሁሉንኩሉ
		Verbs in <i>ኩ</i> (and <i>ኩ</i> preceded by a vowel).		
ሁሉንኩሉ to live	ሁሉንኩሉ	ሁሉን	ሁሉንኩሉ	ሁሉንኩሉ or ሁሉንኩሉ
ሁሉንኩሉ to confess	ሁሉንኩሉ	ሁሉን	ሁሉንኩሉ	ሁሉንኩሉ or ሁሉንኩሉ
		Verbs in <i>ኩ</i> preceded by a consonant.		
ሁሉንኩሉ to pass	ሁሉንኩሉ	ሁሉን	ሁሉንኩሉ	ሁሉንኩሉ or ሁሉንኩሉ
ሁሉንኩሉ to die	ሁሉንኩሉ	ሁሉን	ሁሉንኩሉ	ሁሉንኩሉ or ሁሉንኩሉ
		Verbs in <i>ኩ</i> .		
ሁሉንኩሉ to fly	ሁሉንኩሉ	ሁሉን	ሁሉንኩሉ	ሁሉንኩሉ or ሁሉንኩሉ
ሁሉንኩሉ to repose	ሁሉንኩሉ	ሁሉን	ሁሉንኩሉ	ሁሉንኩሉ or ሁሉንኩሉ
		Passive verbs.		
ሁሉንኩሉ to be written	ሁሉንኩሉ	ሁሉን	ሁሉንኩሉ	ሁሉንኩሉ or ሁሉንኩሉ
ሁሉንኩሉ to be lost	ሁሉንኩሉ	ሁሉን	ሁሉንኩሉ	ሁሉንኩሉ or ሁሉንኩሉ

Forty-Fourth Lesson.

Apposition (Բացայայտել).

A noun or pronoun used to explain another noun or pronoun is put by *apposition*, as in English, in the same case. Ex.:

Միլտոն՝ անգլիացի բանաստեղծը՝ գրեց Դրախտ կորուսեալը.
Milton, the English poet, wrote Paradise Lost.

Note. The *appositive*, when followed by the *principal term* (բացայայտեալ), remains undeclined, as:

Նիլոս (Nile) գետը, Նիլոս գետին, Նիլոս գետէն etc.

The noun in *apposition* may be placed either *before* or *after* the noun with which it is in *apposition*, as:

Սոկրատ՝ Յոյն խառնակը or Յոյն խառնակը՝ Սոկրատ.
Socrates, the Greek philosopher.

Note. Nouns or adjectives as *appositive modifiers* when preceded by the *principal term*, take the definite article Ն, as:

Գետն Ռանուբ, the river Danube.

Մարդասէրն Հովարտ, Howard, the philanthropist.

Մարգարէն Իսայի, Isaiah the Prophet.

Մեծն Տիգրան or Տիգրան Մեծ, Tigranes the Great.

Շնորհալին Ներսէս or Ներսէս Շնորհալի, Nerses the Graceful.

Nouns in *apposition*, especially when modified by other words, are distinguished from the other parts of the sentence by the բոլթ ('), as:

Յովսէփ՝ Յակոբի սիրական որդին՝ Իսմայէլացիներուն վաճառուեցաւ.

Joseph, Jacob's favourite son, was sold to the Ishmaelites.

Note. The two nouns are not separated by the բոլթ if both words have become so closely connected as to form really one noun, as:

Պօղոս առաքեալ or Առաքեալն Պօղոս, Paul the Apostle.

Գրիգոր Լուսաւորիչ or Լուսաւորիչն Գրիգոր, Gregory the Illuminator.

Պետրոս Քէնաւոր or Քէնաւորն Պետրոս, Peter the Hermit.

Vocative (իւլիւն).

The *vocative* is the same in form as the nominative. *Vocatives* accent their *last* syllable, as:

Ղազարոս, դուրս եկուր, Lazarus, come forth.

Թուղա՛, հաճութեւնի՛ կը ժառնես, Judas, betrayest thou with a kiss?

Բժիշկ, քու անձդ բժշկէ, Physician, heal thyself.

But when a noun in the *vocative* is repeated, or preceded by an *adjective* or by the *interjection* ո՛վ or ' O, the accent is thrown back on the *last* syllable of the first noun, or on the adjective or interjection, as:

Եւ Տէրը ըսաւ, Սիմոն, Սիմոն, And the Lord said, Simon, Simon.

Բարի վարդապետ, Good Master.

Ողորմէ ինձ, ո՛վ Աստուած, Have mercy upon me, O God.

Vocatives are distinguished from the other parts of the sentence by the comma (*ստորակէտ*) (,), as:

Եթէ ուզես, Տէր, կրնաս զիս սրբել.

Lord, if thou wilt, thou canst make me clean.

Հայր, քու ձեռքդ կ'աւանդեմ իմ հոգիս.

Father, into thy hands I commend my spirit.

Remarks on Armenian Construction.

In *simple* sentences, the *subject* comes first, secondly the *object*, and thirdly the *verb*, as:

Աստուած սէր է, God is Love.

Ֆուլթոն շոգեհաւը հնարեց, Fulton invented the steamboat.

Note. A noun or pronoun in the accusative, governed by an active verb, may be placed either *before* or *after* the verb, but more usually precedes it, as:

Հայրս յի մը գնեց or հայրս գնեց յի մը.

My father bought a horse.

Աստուած շիշ կը սիրէ or Աստուած կը սիրէ շիշ.

God loves us.

Usually, in *complex* sentences, the circumstances of *time* and *place* are first introduced; then comes the *subject*; then the *object*; then the *verb*, and last of all the circumstances of *manner* or *instrument*, as:

Քրիստոսի Ե. դարուն Ս. Մեսրոպ Հայ տառերը կերպար-
ձեւեց.

In the fifth century of Christ, St. Mesrob formed the Armenian letters.

Դոտաւաւանի օրը մեր յարմինները պիտի յառնեն դարձեալ.
Our bodies will rise again in the day of judgment.

Note. This *normal order*, however, may be frequently *inverted* by removing one of the parts of speech from its usual place to the beginning of the sentence, and *vice versa*.

The remaining rules of construction being essentially the same as in English, need no further remark.

Appendix (Յաւելում).

I. Selection of useful words.

1. Տիեզերք. *The universe.*

Աստուած God.	կղզի island.
Արարիչը the Creator.	լեռ mountain.
արարածը the creature.	բլուր hill.
երկինք heaven, sky.	ձոր, հովիտ valley, dale.
երկնական sky.	դաշտ field, plain.
աշխարհ world.	անտառ forest.
արեւ, արեգակ sun.	պուրակ grove.
աստղ star.	ճամբայ, պողոտայ way, road.
մոլորակ planet.	աւաղ sand.
լուսին moon.	մետաղ metal.
վարսամ, գիսաւոր comet.	ոսկի gold.
կրակ, հուր fire.	արծաթ silver.
օդ air.	պղինձ copper.
երկիր earth.	երկաթ iron.
ջուր water.	պողպատ steel.
ովկիանոս ocean.	կապար lead.
ծով sea.	թիթեղ tin.
գետ river.	ածուխ, հանք —, coal.
վտակ brook.	փոշի dust.
ժայռ, ապառաժ rock.	հանք mine.

2. Տանիք. *Plants.*

արտ corn-field.	հաճար rye.
արմուկը corn.	ցորեն wheat.
դարի barley.	ծաղիկ flower.
վարսակ oats.	ընդակաղամբ canliflower.
ալիւր flour.	շողդամ turnip.
բրինձ rice.	ստեպղին carrot.

եգիպտացորեն Indian corn.	կոստիլ potato.
համալ hops.	բողկ radish.
կանեփ hemp.	հաղար lettuce.
քիթան flax.	աղցան salad.
ծխախոտ tobacco.	վարունգ cucumber.
ծխել to smoke.	դդումս pumpkin.
բանջար, — եղէն vegetables.	ասի onion.
ծնեբեկ asparagus.	աղաղբեղ parsley.
շամին spinach.	կոսիմ cress.
կաղամբ cabbage.	առուղյա clover, խոտ grass.

3. Ծառեր եւ օգտակար շինքեր. *Trees and fruits.*

ծառ tree.	մայրի pine.
թուփ shrub.	եղեւին fir-tree.
արմատ root.	ցարասի birch.
բուն or իրան (ծառի) trunk.	կաղամախ poplar.
ճիւղ branch.	թմբի lime-tree.
ոտա twig.	ուռենի willow.
տերեւ leaf.	խնձորենի ¹ apple-tree.
փայտ wood.	կեռասենի cherry-tree.
կաղնի or խող — oak.	ընկայղ walnut.
խոզկաղնի acorn.	ընկուզենի walnut-tree.
փեկոն or աժրի beech.	շագանակենի chestnut-tree.
թզենի fig-tree.	խաղարջ currant.
թուզ fig.	փուշհաղարջ gooseberry.
ասլորենի plum-tree.	ժոխենի raspberry-shrub.
որթ or — ատուենի vine.	ելակ strawberry.
խաղող grape.	դեղձենի peach-tree.

4. Չբարդանիներ. *Quadrupeds.*

կենդանի, անասուն animal.	սկիւռ squirrel.
ընտանի domestic.	կատու cat.
ձի horse.	հորթ calf.
զամբիկ, ճայիկ mare.	շուն dog.
մարուկ filly, colt.	կուզբ beaver.
եղ ox.	մորթ skin.
ցուլ bull.	կաշի leather.

¹ The names of trees and bushes are derived by suffixing
ի or ւնի to the word indicating their fruit, as:

ծիրան apricot, ծիրանի apricot-tree; ասնձենի pear-tree.

կով cow.	աւանակ, էշ donkey, ass.
եղջիւր horse.	այծ goat.
կինձ, վարազ wild-boar.	ռչխար sheep.
եղնիկ stag.	խոյ ram.
եղջերու deer.	զառնուկ lamb.
նապաստակ hare.	բուրդ wool.
ճագար rabbit.	խոզ pig.
խլուրդ mole.	աղուէս fox.
մուկ mouse.	զայլ wolf.
բոսբոլ, առնէտ rat.	արջ bear.
բորենի hyena.	կապիկ ape, monkey.
փիղ elephant.	առիւծ lion.
ուղտ camel.	լնձառիւծ leopard.
յովազ panther.	վագր tiger.

5. Թռչուններ. *Birds.*

թեւ wing.	կայտառիկ hedge-sparrow.
փետուր feather.	խայտիս finch.
կտուց beak, bill.	եկրանիկ gold-finch.
բոյն nest.	դեղձանիկ canary-bird.
հաւկիթ, ձու egg.	կարմրալանջ robin-redbreast.
հաւ hen.	մեղրածուծ (or կողպորի)
աքաղաղ, աքլոր cock.	humming-bird.
բագ duck.	ճնճղուկ sparrow.
առգ goose.	ծիծեռնակ swallow.
հաւքակ poultry-yard.	կկու cuckoo.
աղանիկ pigeon.	անծեղ jay. կաշաղակ magpie.
կարապ swan.	կուռաբ raven.
երգեցիկ թռչուն singing-bird.	բու owl.
լորամարդի quail.	սիրամարդ peacock.
արտոյտ lark.	փասեան pheasant.
տորդիկ thrush.	կաքալ partridge.
սիւսակ, բուլբուլ nightingale.	աքար snipe.
անգղ vulture.	արագիլ stork.
արծիւ eagle.	թռթակ parrot.
կոցար wood-cock.	բաղէ falcon.
	Զայլամ ostrich.

6. Զուռներ, սողուններ, ձկնառներ. *Fishes, reptiles and insects.*

կէտ whale.	տառեխ herring.
թեփ scale.	լոստի salmon.

շանաձուկ shark.
 ձուկչիկ stock-fish.
 ծածան carp.
 գայլաձուկ pike.
 աղիկեր sardine.
 ուռկան net.
 կարթ fishing-hook.
 ձուկ որսալ to fish.
 ձկնորս fisherman.
 ձկնորսութիւն fishing.
 խեչեփառ crab.
 ոստրէ oyster.
 կարթաձուկ cray-fish.
 կրիայ (ցամաքի) tortoise.
 կրիայ (ծովու) turtle.
 մողէս lizard.
 օձ serpent. թիժ snake.
 որդ worm.
 շերամ silk-worm.

կարմրախայտ trout.
 օձաձուկ eel.
 մետաքս silk.
 մրջյուն ant.
 սարդ spider.
 սոսայն (սարդի) web.
 ճպուռ chafer.
 թրթուր caterpillar.
 թիթեռնիկ butterfly.
 գօգօշ toad.
 դորս frog.
 աղբուկ leech.
 մեղու bee.
 մեղր honey.
 մեղրամոմ wax.
 փեթակ hive.
 պիծակ wasp.
 մարախ grasshopper.
 իշամեղու hornet.

7. Մարդ. Man.

Տոգի soul.
 միտք mind, spirit.
 մարմին body.
 միս (մարմին) flesh.
 մորթ skin.
 արիւն blood.
 երակ vein.
 գլուխ head.
 կոպ eyelid.
 թարթիչ eyelashes.
 չիթ nose.
 հոտոտելիք smell.
 այս cheek.
 ականջ ear.
 բերան mouth.
 ակռայ, աստմն tooth.
 լեզու tongue.
 ծնոս chin.
 ձորուք beard.
 կոկորդ throat.

մաղ, հեր hair.
 ճակատ forehead.
 դիմագիծ features.
 դէմք, երես face.
 զգայարան sense.
 աչք eye.
 դործարան organ.
 յօնք eyebrows.
 աջ ձեռք right hand.
 ձախ ձեռք left hand.
 մատ finger.
 եղունգ nail.
 զիստ thigh.
 բթամատ thumb.
 ծունկ knee.
 սրունգ leg.
 բուժ calf of the leg.
 սոք foot. ոտքի մատ toe.
 կրուկ heel.
 ոսկր or ոսկոր bone.

վիշ, պարանոց, ճիւ neck.	ջիշ nerve.
ուս shoulder.	մկանուկ muscle.
կռնակ back.	ստամոքս stomach.
կուրծք breast. լանջ chest.	թոք lungs.
փոր belly.	լեարդ liver.
բազուկ arm.	երիկամուկ kidney.
ձեռք hand.	սիրտ heart.

8. Հ-Ի-Ն-Մ. Clothing.

զգեստ garment.	թեղանիք sleeve.
գերձակ tailor.	օձիք collar.
կերպաս, կտուռ cloth.	կոճակ button. կոճկեւ to
կրկնոց cloak, mantle.	button.
վերարկու over-coat.	օղակ button-hole.
թիկնոց frock-coat.	ստաւու lining.
բաճկոնակ waistcoat.	դրպան pocket.
փողկապ neck-tie.	ցփաի shawl.
վարակք drawers.	շրջազգեստ gown, dress.
անդրազարակք trowsers..	վտաւակ petticoat.
շապիկ shirt.	սեղմիքան stays.
Գերձակուհի dress-maker.	գոգնոց apron.
Թաշկինակ pocket-handker-	ժապաւէն ribbon.
chief.	գօտի girdle.
գուլպայ stocking.	սպարանջան bracelet.
բուրդ wool.	զարդասեղ brooch.
բամբակ cotton.	մանեակ necklace.
կար, կարուած stitch.	դինտ, օշ ear-ring.
ծնրակապ garters.	զարդասեղ (մաղե) hair pin.
կօշիկ shoe.	մատանի ring.
հողաթափ slippers.	խոպոպիք, գանգուր curl.
փեղոյր, գլխարկ hat.	խոզանակ, վրձին brush.
ձեռնոց, թաթպան glove.	խոզանակեւ, վրձինեւ to brush.
ժամացոյց watch.	սանտր, — բեւ, comb, to —.
պատի ժամացոյց clock.	օժոնպշ pomatum.
ժամացոյցի շղթայ watch-	ստամաւափոշի tooth-powder.
chain.	ստամաւափոշի tooth-brush.
հովանոց umbrella.	օճաւ soap.
հովանացակ parasol.	ձեռք լուսլու կոնք wash-
դղակ cap.	hand-basin.

9. Ընտանիք. *The family.*

նախնիք	ancestors.	աներձագ, տաքր	brother-in-law.
ծնողք	parents.	քենի, տալ	sister-in-law.
մեծ հայր, հաւ, պապ	grand-father.	հայր	father.
մեծ մայր, հանի, մամ	grand-mother.	մայր	mother.
երիկ	husband.	հօր՝ մօրեղբայր	uncle.
կնիկ, կին	wife.	հօր՝ մօրաքայր	aunt.
աներ, կեսրայր	father-in-law.	եղբորորդի, քեռորդի	nephew.
ղղբանչ, կեսուր	mother-in-law.	եղբորաղջիկ, քեռաղջիկ	niece.
մանուկ, աղայ	child.	հօր՝ մօրեղբորորդի	cousin.
որդի	son.	հօրա՝ մօրաքեռաղջիկ	
դուստր	daughter.	մանչ	boy.
թոռ	grand-son.	աղջիկ	girl.
(աղջիկ) թոռ	grand-daughter.	(նոր) փեսայ	bridegroom.
փեսայ	son-in-law.	(նոր) հարս	bride.
հարս	daughter-in-law.	հարսանիք	wedding.
եղբայր	brother.	ամուսնութիւն	marriage.
քայր	sister.	այրի մարդ	widower.
		այրի կին	widow.
		որք	orphan.
		ազգական	relative.
		բարեկամ	friend.

10. Բնակարան. *Dwelling.*

շէնք	building.	ննջասենեակ	bed-room.
պալատ	palace.	սրահ	drawing-room.
տուն	house.	դուռ	door.
տանիք	roof.	փականք, կղզանք	lock.
ձեղնայարկ	loft, garret.	բանալի	key.
սանդուխ	stairs.	պատուհան	window.
գետնայարկ	ground-floor.	տախտակամած	floor.
առաջին դասիկոն or յարկ	first-floor.	ձեղուն	ceiling.
		պատ, սրճ	wall.
երկրորդ դասիկոն or յարկ	second-floor.	զանգակ	bell.
սենեակ	room.	տապաստակ	mattress.
վարագոյր	curtain.	բարձ	pillow.
պատկեր, նկար	picture.	սուան	sheet.
կենդանագիր	portrait.	վերմակ	blanket.
		օրորոց	cradle.

Հայելի looking-glass.	յարդանկողին straw-bed.
կահարանիք furniture.	ցայգասեղան night-table.
Հեշտագարան chest of drawers.	ճրագ candle.
գլորոց drawer	վառել to light.
սեղան table.	աշտանակ candlestick.
աթոռ chair.	մոմ wax-candle.
բազկաթոռ arm-chair.	բազմակալ snuffers.
բազմոց sofa.	լուցկի match.
կապերա carpet.	կանթեղ lamp.
անկողին bed.	ջերմոց stove.

11. ԽՈՇԱՆՈՅԸ. *The kitchen.*

մսռան pantry.	սափոր pitcher.
խոհարար cook.	դոլ pail.
բուրակ hearth.	շերեփ ladle.
կրակարան fire-place.	աման dish.
ծխնելոյզ chimney.	պնակ plate.
կրակ fire. ծուխ, մուխ smoke.	դաշխուրան soup-tureen.
ածուխ coal. փայտ wood.	սղցանձալ salad-dish.
մոխիր ashes.	դգալ spoon.
կայծառ, ունելի tongs.	պատառաքաղ fork.
տապակ pan.	դանակ knife.
տապկել to fry.	անձեռոց napkin.
սեղանի սփռոց table-cloth.	խից cork.
աղձալ salt-cellar.	խցան cork-screw.
պղպեղաձալ pepper-box.	բաժակ glass.
մանանեխ mustard.	գաւաթ cup.
մանանխաման mustard-pot.	շաքարաձալ sugar-basin.
քաղցախ vinegar.	սրճաշունիճ coffee-pot.
ձէթ oil.	առաստակ tea-kettle.
շիշ bottle.	թէյաման tea-pot.
սրուակ water-bottle.	սկահակալ saucer.

12. ՈՐԻՆԻ Է ԻՆԻՆԻ. *Food and drink.*

կերակուր victuals, meat.	թուրճ chops.
մսուսք, ուտելիք food.	եղնեխի beef.
անօթութիւն hunger.	հորթեխի veal.
անօթի hungry.	խոզնի pork.
ծարաւ thirst, — y.	խոզի ապուխտ bacon.
ժուժ meal.	երշիկ sausage.

նախաճաշ breakfast.
 ճաշ dinner.
 ընթրիք supper.
 հաց bread. ջուր water.
 թարմ հաց new bread.
 օթեկ հաց stale bread.
 միս meat.
 արգանակ broth.
 խաշած միս boiled-meat.
 թան, ապուր soup.
 անուշեղէն sweets.
 միրգ, պտուղ fruit.
 կարագ butter.
 մածուն clotted milk.
 պանիր cheese.
 ըմպելիք drink.
 գինի wine.
 դարեջուր beer.

երէ, որս game.
 հաւեղէն poultry.
 ձուկ fish.
 ձուազեղ omelet.
 բանջարեղէն vegetables.
 հաւկիթ, ձու egg.
 հերմաճ vermicelli.
 աղանդեր dessert.
 պղակունդ, քաքար cake.
 ծաղ pastry.
 ջերմօղի punch.
 լիմոնջուր lemonade.
 տուրմ, կոլոհաս chocolate.
 կաթ milk.
 սեր cream.
 սուրճ coffee.
 թէյ tea.
 սուրճ մը առնել to take
 coffee.

13. Ժամանակ. Time.¹

եղանակ season.
 դարուն spring.
 ամառ summer.
 աշուն autumn.
 ձմեռ winter.
 տարի year.
 վեց ամիս half-year.
 ամիս month.
 շաբաթ, եօթնեակ week.
 շաբաթ մը առաջ a week ago.
 օր day. կէսօր noon, mid-day.

իրիկուն evening.
 արշալոյս morning-twilight.
 վերջալոյս evening-twilight.
 հետեւեալ օրը the following.
 day.
 ժամ hour.
 կէս ժամ half an hour.
 քառորդ ժամ quarter of an
 hour.
 վայրկեան minute.
 երկվայրկեան second.

Կաղանդ, Նոր Տարի New
 year's day.
 Բարեկենդան Carnival.
 Մեծ Պահք Lent.
 Ծաղկազարդ Palm-Sunday.

Զատիկ Easter.
 Համբարձում Ascension-
 Day.
 Ծնունդ Christmas.
 տարեդարձ anniversary.

¹ The names of the months and days are given in the 20th lesson.

14. ՕՐԸ. *The weather.*

Հով wind.	եղեամ frost.
մրրիկ storm.	սառ ice.
անձրեւ rain.	ձիւն snow.
ծիածան rain-bow.	ձիւնի հատիկ snow-flake.
ամպ cloud.	ձիւնագունտ snow-ball.
որոտում thunder.	սահամոյկ, չմուշկ skates.
փայլակ lightning.	չմշկել to skate.
սաք, — ութիւն heat.	բալետիր sled.
ցուրտ cold.	կարկուտ hail.
բարեխառնութիւն tempera- ture.	մեղ, մշուշ, fog, mist.
ջերմաչափ thermometer.	սառնահալք thaw.
աստիճան degree.	ցօղեղեամ hoar-frost.

15. ԿՐԴՆՆԻՆ. *Instruction.*

Համալսարան university.	աշխարհացոյց map.
բանախօսութիւն lecture.	պատճէն, օրինակ copy.
ուսուցիչ professor, teacher.	օրինակել to copy.
ուսանող student.	ստորակ copy-book.
ուսումնարան college.	գրատետք writing-book.
շալրոց school.	գիր writing.
աշակերտ pupil.	մելան, թանաք ink.
հրահանգ exercise.	կաղամար
դաս, համար lesson.	թանաքաման } inkstand.
թարգմանութիւն transla- tion.	գրիչ pen.
բառարան dictionary.	թուղթ paper.
քերականութիւն grammar.	ծծուն թուղթ blotting-pa- per.
քարէ տախտակ slate.	զմէրկ penknife.
քարէ գրիչ slate-pencil.	նամակ letter.
մատիտ pencil.	տոմս, տամակ note, ticket.
մատտակալ pencil-case.	նամակաթուղթ note-paper.
գրչակալ pen-holder.	հասցէ address.
գրատախտակ black-board.	պահարան envelope.
կաւիճ chalk.	կնիք seal.
սպունգ sponge.	կնքանշար wafer.
թերթակալ port-folio.	կնքամոմ sealing-wax.
բանակ ruler.	թղթագրոյճ stamp.

16. Արհեստագործներ. *Artisans.*

դերձակ tailor.	դարբին lock-smith.
կոշկակար shoemaker.	որմնադիր bricklayer.
վաճառական merchant.	կաղամարար book-binder.
գրավաճառ bookseller.	արուեստագէտ artist.
տպագրիչ printer.	նկարիչ painter.
սափրիչ barber.	վիրաբոյժ surgeon.
ատաղձագործ joiner.	ատամնաբոյժ dentist.
հիւս carpenter.	պղնձագործ coppersmith.
հացագործ baker.	ձկնորս fisher.
մսավաճառ butcher.	բժիշկ physician.
լուծակցութիւն money-changer.	նաւաստի sailor.
ժամագործ watchmaker.	ոսկերիչ goldsmith.
կառապան coachman.	մրգավաճառ green-grocer.
ջաղացական miller.	նպարավաճառ grocer.
թղթավաճառ stationer.	սեղանաւոր banker.

II. Synopsis of the Declensions of Ancient Armenian Nouns.

As the student of modern Armenian will often meet in books with forms of nouns derived from the ancient declensions, it has been thought advisable to append here a synoptical table of the declensions of ancient nouns.

There are *twelve regular declensions*.

First Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Բան word.	Բանք words.
Gen., Dat. Բանի.	Բանից.
Acc. շ Բան. ¹	շ Բան.
Abl. ի ² Բանի.	ի Բանից.
Inst. Բանի-.	Բանի-ք.

¹ շ followed by a consonant is pronounced շէ, but in case the noun begins with a vowel, it forms no separate syllable.

² In nouns beginning with a vowel ի is substituted by օ.

Second Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. քաղաք city.	քաղաք ¹ cities.
Gen., Dat. քաղաքի.	քաղաքաց.
Acc. շքաղաք.	շքաղաքս. ²
Abl. է քաղաքի.	է քաղաքաց.
Inst. քաղաքս.	քաղաքս.

Third Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. ժամ hour.	ժամք hours.
Gen., Dat. ժամս.	ժամաց.
Acc. շժամ.	շժամս.
Abl. է ժամի.	է ժամաց.
Inst. ժամս.	ժամս.

Fourth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. գետ river.	գետք rivers.
Gen., Dat. գետաց.	գետաց.
Acc. շգետ.	շգետս.
Abl. է գետաց.	է գետաց.
Inst. գետս.	գետս.

Fifth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. եկեղեցի church.	եկեղեցիք churches.
Gen., Dat. եկեղեցաց.	եկեղեցաց.
Acc. շեկեղեցի.	շեկեղեցիս.
Abl. յեկեղեցաց.	յեկեղեցաց.
Inst. եկեղեցիս.	եկեղեցիս.

¹ When the formative ք is preceded by ք, ց and ք, an unaccented euphonic ւ is inserted in the pronunciation, as: ազգ nation, ազգ^ւ (= ազգւք) nations; բանակ army, բանակ^ւ (= բանակւք) armies; քաղաք city, քաղաք^ւ (= քաղաքւք) cities.

² In case the formative շ is preceded by any of the consonants, an unaccented euphonic ւ is inserted in the pronunciation, as: գետ river, գետ^ւ (= գտւաւք) rivers (Acc.).

Sixth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Փոքր (<i>փոքր</i>) little (one).	Փոքր-ւոյ little (ones).
Gen., Dat. Փոքր-ի .	Փոքր-անց .
Acc. շփոքր .	շփոքր-ան .
Abl. է փոքր-է (= <i>փոքրէ</i>).	է փոքր-անց .
Inst. Փոքր-ով .	Փոքր-ովք .

Seventh Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Հիմն (= <i>հիմք</i>) foundation.	Հիմն-ւոյ foundations.
Gen., Dat. Հիմն-ի .	Հիմն-անց .
Acc. շհիմն .	շհիմն-ան .
Abl. է հիմն-է .	է հիմն-անց .
Inst. Հիմն-ով .	Հիմն-ովք .

Eighth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Գառն (= ... <i>ըն</i>) lamb.	Գառն-ւոյ lambs.
Gen., Dat. Գառն-ի .	Գառն-անց .
Acc. շգառն .	շգառն-ան .
Abl. է գառն-է .	է գառն-անց .
Inst. Գառն-ով .	Գառն-ովք .

Ninth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Բարութիւն goodness.	Բարութիւն-ւոյ (goodnesses).
Gen., Dat. Բարութիւն-ի .	Բարութիւն-անց .
Acc. շբարութիւն .	շբարութիւն-ան .
Abl. է բարութիւն-է .	է բարութիւն-անց .
Inst. Բարութիւն-ով .	Բարութիւն-ովք .

Tenth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Ոսկր (= ... <i>ըր</i>) bone.	Ոսկերք bones.
Gen., Dat. Ոսկեր-ի .	Ոսկերց or Ոսկեր-անց .
Acc. շոսկր .	շոսկերք .
Abl. յոսկերէ .	յոսկերց or յոսկեր-անց .
Inst. Ոսկեր-ով .	Ոսկերք or Ոսկերք-ովք .

Eleventh and Twelfth Declensions.

Proper nouns

of men.

of women.

Singular.

Nom. Ադամ Adam.	Արմինէ Armineh.
Gen., Dat. Ադամայ.	Արմինէյ.
Acc. շԱդամ.	շԱրմինէ.
Abl. յԱդամայ.	յԱրմինէայ.
Inst. Ադամաւ.	Արմինէաւ.

Irregular Declensions.

First Declension.

Singular.

Plural.

Nom. Այր man.	Արք men.
Gen., Dat. Ան (= առն).	Արանց.
Acc. շԱյր.	շԱր.
Abl. յԱնէ.	յԱրանց.
Inst. Արամբ.	Արամիք.

Second Declension.

Singular.

Plural.

Nom. Հայր father.	Հարք fathers.
Gen., Dat. Հօր.	Հարց.
Acc. շՀայր.	շՀար.
Abl. ի Հօրէ.	ի Հարց.
Inst. Հարբ.	Հարիք.

Third Declension.

Singular.

Plural.

Nom. Բայր sister.	Բարք sisters.
Gen., Dat. Բեն.	Բերց.
Acc. շԲայր.	շԲար.
Abl. ի Բենէ.	ի Բերց.
Inst. Բարբ.	Բարիք.

Fourth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. կին woman.	կանայք women.
Gen., Dat. կնոջ .	կանանց .
Acc. շին .	շկանայս .
Abl. ի կնոջ .	ի կանանց .
Inst. կանամբ .	կանամբք .

Fifth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. գիւղ village.	գիւղք villages.
Gen., Dat. գիւղի .	գիւղից .
Acc. շգիւղ .	շգիւղս .
Abl. ի գիւղի .	ի գիւղից .
Inst. գիւղիւ .	գիւղիւք .

Sixth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. օր day.	Աւուրք days.
Gen., Dat. Աւուր .	Աւուրց .
Acc. շօր .	շԱւուրս .
Abl. յօրէ .	յԱւուրց .
Inst. Աւուրբ .	Աւուրբք .

Seventh Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Տիւ (= տիւ) day(-time).	Տիւք day(-time)s.
Gen., Dat. Տուրնջեան .	Տուրնջեանց .
Acc. շՏիւ .	շՏիւս .
Abl. ի Տուրնջեանէ .	ի Տուրնջեանց .
Inst. Տուրնջեամբ .	Տուրնջեամբք .

Eighth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Արեւելեայ Oriental.	Արեւելեայք Orientals
Gen., Dat. Արեւելայ .	Արեւելայց .
Acc. շԱրեւելայ .	շԱրեւելայս .
Abl. յԱրեւելայ .	յԱրեւելայց .
Inst. Արեւելեաւ .	Արեւելեաք .

III. Phrases for Armenian Conversation.

1.

Salutations.

On meeting in the morning, *Բարի լոյս*, *Good morning*, the answer to which is *Աստուծոյ բարին*, *The blessing of God*.

In the middle of the day, *Բարեւ ձեզ*. The answer is the same as above.

On meeting in the evening, *Բարի իրիկուն*, *Good evening*. Reply as above.

At parting, the person who leaves says, *Մնա՛ք բարով*, *Good by, Farewell*. Answer, *Բարեւաւ* or *Երթա՛ք բարով*.

On separating in the evening, *Գիշեր բարի*, *Good night*. Answer, *Քեզ* or *ձեզ լոյս բարի* or *Տէր ընդ ձեզ*.

Returning after an absence one is greeted with *Բարի եկա՛ք* or *Եկա՛ք*, *Welcome*. Reply, *Բարի տեսանք*.

Give my compliments... is expressed by *Յարգանքներս...*, or *Բարեւ ըրէ՛ք* or *ըրէ՛ք...* The person who is to convey them assumes the responsibility by saying *Գլխուս վրայ*, and acquits himself of it, when he meets the person to whom the greetings are sent, by saying, *...ձեզ բարեւ. Կ'ընէ՛ք* or *ունի՛ք*, to which the other replies *Շնորհակալ եմ*, *Thanks*, or *Խրկող բերողը շատ ապրի՛ր* or *ողջ կենայ*.

At the beginning of the new year, *Շնորհաւոր նոր տարի*, *A happy new year*. Answer, *Աստուած շատ տա՛րիներու հասցնէ*, or *Ամէն տարի բարով հասնիք*.

At Christmas, *Շնորհաւոր ծնունդ*, or *Քրիստոս ծնաւ եւ յայտնեցաւ*. Answer, *Օրհնեալ է ծնունդն Քրիստոսի*.

At Easter and for forty days after, *Քրիստոս յարեալ է մեռելոց*, *Christ is risen from the dead*. Answer, *Օրհնեալ է յարութիւնն Քրիստոսի*, *Blessed be the resurrection of Christ*.

2.

Ի՞նչ ունիք.

Գիրք մը ունիմ.

Ո՞ր գիրքը ունիք.

Ձեր գիրքը ունիմ.

Գրի՞շ ունիս.

What have you?

I have a book.

What book have you?

I have your book.

Hast thou my pen?

Ո՛չ, ես քու գրիչդ չունիմ.	No, I have not thy pen.
Ո՞ր գրիչը ունիս.	What pen hast thou?
Իմ գրիչս ունիմ.	I have my pen.
Իմինս չէ՞.	Is it not mine?
Ո՛չ, քուկինդ չէ.	No, it is not thine.
Քանի մատիտ ունիք.	How many pencils have you?
Երկու մատիտ ունիմ.	I have two pencils.
Ո՞վ դանակ մը ունի.	Who has a knife?
Եղբայրս սուր դանակ մը ունի.	My brother has a sharp knife.
Հայրդ ի՞նչ ունի.	What has thy father.
Անիկա կարմիր ձի մը ունի.	He has a red horse.
Քանի բարեկամ ունիք.	How many friends have you?
Երեք կամ չորս բարեկամ ունիմ.	I have three or four friends.

3.

Հաց ունի՞ք.	Have you any bread?
Այո՛, կտոր մը հաց ունիմ.	Yes, I have a piece of bread.
Հացը աղէկ է.	Is the bread good?
Այո՛, խիստ աղէկ է.	Yes, it is very good.
Կարագ ալ ունի՞ք.	Have you also some butter?
Ո՛չ, կարագ չունիմ.	No, I have no butter.
Կարագ կ'ուզէ՞ք.	Will you have some butter?
Եթէ հաճիք.	If you please.
Այդ փոքրիկ տղան ալ հաց ունի՞.	Has that little boy also any bread?
Ո՛չ, չունի.	No, he has none.
Բաւական հաց ունեցա՞ւ.	Has he had bread enough?
Մեծ կտոր մը ուներ.	He had a large piece.
Պանիրն ալ աղէկ է.	Is the cheese also good.
Աղէկ չեմ գտներ զայն.	I do not find it good.
Կաթ կ'ուզէ՞ք.	Will you have some milk?
Եթէ հաճիք, քիչ մը տուէք ինձ.	Give me some, if you please.
Ո՞վ կաթ կ'ուզէ.	Who wants some milk?
Տղաքը կաթ կ'ուզեն.	The children want some milk.
Դինի ունի՞ք.	Have you any wine?
Այո՛, ունիմ.	Yes, I have some.

Ի՞նչ տեսակ գինի ունիք.	What kind of wine have you?
Թե՛ կարմիր եւ թե՛ ճերմակ գինի ունինք.	We have both red and white wine.
Բաժակ մը գինի կ'ուզէ՞ք.	Will you have a bottle of wine?
Ո՛չ, չեմ ուզեր.	No, I will not.
Գինին աղէկ կը գտնէ՞ք.	Do you find the wine good?
Խիստ աղէկ չէ.	It is not very good.
Գաւաթ մը ջուր կուտա՞ք ինձ.	Will you give me a glass of water?
Ահա գաւաթ մը զով ջուր.	Here is a glass of fresh water.

4.

Ի՞նչ կորսնցուցիք.	What have you lost?
Քսակս կորսնցուցի.	I have lost my purse.
Ո՞վ բան մը կորսնցուց.	Who has lost anything?
Բարեկամս բան մը կորսնցուց.	My friend has lost something.
Ի՞նչ կորսնցուց.	What has he lost?
Իր մատանին կորսնցուց.	He has lost his ring?
Ո՞վ մատանի մը գտաւ.	Who has found a ring?
Այս փոքրիկ տղան մատանի մը գտաւ.	This little boy found a ring.
Ան ձեռք մատանին է.	Is that your ring?
Այո, իմ մատանին է.	Yes, that is my ring.
Հովանոցս տեսա՞ծ էք.	Have you seen my umbrella?
Ո՛չ, բայց ձեր հովանոցակը տեսած եմ.	No, but I have seen your parasol.
Ի՞նչ գնեցիք.	What have you bought?
Քէչ մը թուղթ գնեցի.	I have bought some paper.
Ի՞նչ տեսակ թուղթ գնեցիք.	What sort of paper have you bought?
Նամակաթուղթ գնեցի.	I have bought some letter paper.
Որո՞ւ համար գնեցիր զայն.	For whom have you bought it?
Մօրս համար գնեցի զայն.	I have bought it for my mother.

Ձեր ձին ծախեցի՞ք.	Have you sold your horse?
Այո, ծախեցի զայն.	Yes, I have sold it.
Որո՞ւ ծախեցիք ձեր տունը.	To whom have you sold your house?
Մեր տունը. Դեռ չծախեցինք զայն.	Our house? We have not yet sold it.
Ուրեմն ի՞նչ ծախեցիք.	What have you sold then?
Հօրեղբորս տունը ծախեցի.	I have sold my uncle's house.
Նամակ մը ստացա՞ք.	Have you received a letter?
Այո, նամակ մը ստացայ.	Yes, I have received a letter.
Որմէ՞ ստացաք նամակը.	From whom have you received the letter?
Քեռաղջիկէս ստացայ զայն.	I have received it from my niece.

5.

Այսօր տեսա՞ք ձեր բարեկամը.	Did you see your friend to-day?
Ո՛չ, այսօր չտեսայ զայն.	No, I did not see him to-day.
Երէկ տեսա՞ք զայն.	Did you see him yesterday?
Այո, երէկ տեսայ զայն.	Yes, I saw him yesterday.
Ո՞վ տեսաւ Եդուարդի ժամանակացիքը.	Who saw Edward's watch?
Ես չտեսայ զայն.	I did not see it.
Ոսկե՞ր ժամացույց մըն է.	Is it a gold watch?
Ո՛չ, արծաթ ժամացույց մըն է.	No, it is a silver watch.
Ժամացույցի շղթայ մըն ալ ունի՞.	Has he also a watch chain?
Այո, սակի շղթայ մը ունի.	Yes, he has a gold chain.

6.

Անօթի՞ք էք.	Are you hungry?
Այո, անօթի եմ.	Yes, I am hungry.
Ծարա՞ւ էք.	Are you thirsty?
Այո, ծարաւ ենք.	Yes, we are thirsty.
Իրաւունք ունի՞ք թէ անիրաւ էք.	Are you right or wrong?
Մենք միշտ իրաւունք ունինք.	We are always right.

Ո՞վ անիրաւ էր.	Who was wrong?
Աշակերտը անիրաւ էր.	The pupil was wrong.
Տղարը անօթի են թէ ծարաւ.	Are the children hungry or thirsty?
Անոնք թէ անօթի են թէ ծարաւ.	They are both hungry and thirsty.
Տակաւին բան մը կերած չե՞ն.	Have they not eaten anything yet?
Կտորիկ մը հաց կերած են.	They have eaten a <i>small</i> bit of bread.
Ո՞վ կերաւ խնձորս.	Who has eaten my apple?
Ալիկ կերաւ զայն.	Alice has eaten it.

7.

Կը ճանչնա՞ք այս պարոնը.	Do you know this gentleman?
Ո՛չ, չեմ ճանչնար զանիկա.	No, I do not know him.
Ո՞վ է.	Who is he?
Օտարական մըն է.	He is a foreigner.
Հոյն է թէ Յոյն.	Is he an Armenian or a Greek?
Անիկա ո՛չ հայ է, ո՛չ Յոյն.	He is neither Armenian nor Greek; he is an Italian.
Իտալացի մըն է.	Does he speak Armenian?
Հայերէն կը խօսի.	Yes, he speaks Armenian well.
Այո՛, լաւ հայերէն կը խօսի.	Does he also speak English?
Քիչ մը կը խօսի.	He speaks a little.
Օրիորդ, իտալերէն կը հասկնա՞ք.	Do you understand Italian, Miss?
Այո՛, բայց խօսելու յաջողակութիւնը չաւնիմ.	Yes, but I have not the facility of speaking it.
Թուրքերէն կը սովորե՞լ.	Are you learning Turkish?
Այո՛, զայն կը սովորեմ.	Yes, I <i>am</i> learning it.

8.

Այսօր ի՞նչ է.	What day is to-day?
Այսօր երկուշաբթի է.	To-day is Monday.
Որո՞նք են շաբթուան միւս օրերը.	Which are the other days of the week?

Երեքշաբթի, Զորեքշաբթի, Հինգշաբթի, Ուրբաթ, Շա- բաթ եւ Կիրակի.	Tuesday, Wednesday, Thursday, Friday, Sa- turday and Sunday.
Ե՞րբ ժամանեց (or հասաւ) ձեր հօրեղբորդին.	When did your cousin ar- rive?
Անիկա անցեալ Ուրբաթ ժա- մանեց.	He arrived last Friday.
Ե՞րբ պիտի մեկնի.	When will he go away?
Յառաջիկայ (or դաւ) Երեք- շաբթի.	Next Tuesday.
Այսօր ամսուս քանի՞ն է.	What day of the month is it to-day?
Այսօր տասնեւվեցն է.	To-day it is the sixteenth.
Երէկ տասնեւչորսը չէ՞ր.	Was it not the fourteenth yesterday?
Ներեցէք, տասնեւհինգն էր.	I beg your pardon, it was the fifteenth.

9.

Ի՞նչպէս քնացաք անցեալ գիշեր.	How did you sleep last night?
Հնորհակալ եմ, խիստ լաւ քնացայ.	Thank you, I slept very well.
Ո՞րչափ քնացաք.	How long did you sleep?
Եօթը ժամ քնացայ.	I slept seven hours.
Դուք ո՞րչափ կը քնանաք.	How long do you sleep?
Սովորաբար ութը ժամ կը քնանամ.	I usually sleep eight hours.
Եղբայրդ կը քնանայ՞ տակաւին.	Is your brother still sleep- ing?
Կարծեմ ելած է.	I believe that he is up.
Ժամը քանի՞ն կ'ելէք.	At what o'clock do you get up?
Զմեռը ժամը եօթին կ'ելեմ, եւ ամառը ժամը վեցին.	I get up at seven o'clock in winter; and at six o'clock in summer.
Կ'ուզէք հետս նախաճաշել.	Will you breakfast with me?
Հատ ալիւ էք. արդէն նա- խաճաշած եմ.	You are very kind; I have already breakfasted.

10.

Օրերը երբ ամենաերկայն են.
Ամառը, Յունիս ամսուան մէջ.

Ո՞րն է տարուան ամենաերկայն
օրը.

Յունիս քսաներկուրդը.
Չմեռուան օրերը թիչպէս են.
Կարճ են.

Իսկ գիշերները թիչպէս են.
Խիստ երկայն են.
Տարուան մէջ քանի՞ ամիս կայ.

Տարին տասներկու ամիս ունի.
Ամսուան մէջ քանի՞ օր կայ.

Ամիսներէն ամանք 30 օր ու-
նին, ուրիշներ՝ 31 օր. Փետ-
րուարը միայն 28 օր ունի.

When are the days longest?
In summer, in the month
of June.

Which is the longest day
in the year?
The 22nd of June.

How are the days in winter?
They are short.

And how are the nights?
They are very long.

How many months are
there in a year?

A year has twelve months.
How many days are there
in a month?

Some months have 30,
others 31 days; February
has only 28.

11.

Երէկ Անկլիացին թիչ խոստա-
ցաւ ձեզ.

Խոստացաւ ինձ այցելել զիս
այսօր ժամը տասնին.

Իր խոստումը պահեց.
Այո՛.

Ժամը տասնին եկան ձեզ.

Ճիշդ ժամը տասնին եկաւ.

Ի՞նչ ուզեց.

Լսնտունէն եկած նամակ մը
տուաւ ինձ.

Նամակը յիշէ՞ր լուր կը պա-
րունակէր.

Այո՛, երբեմն խիստ կարեւոր
լուրեր կը պարունակէր.

Գաղտնիք մըն է.

Ո՛չ, եթէ կը փափաքէր, կրնամ
ըսել ձեզ.

What did the Englishman
promise you yesterday?

He promised to call upon
me at ten o'clock to-day.

Did he keep his promise?
Yes, he did.

Was he with you at ten
o'clock?

He came punctually at ten
o'clock.

What did he want?

He gave me a letter from
London.

Did the letter contain any
news?

Yes, it contained some im-
portant news.

Is it a secret?

No, I can tell it to you, if
you wish it.

12.

Ար մի՞ք.	Do you feel cold?
Այո՛, կը մի՞մ. ցուրտէն կը գողգողամ.	Yes, I feel cold. I tremble with cold.
Ո՞ւր կից կու գաս.	Where do you come from?
Նուագահանդէսէն կու գամ.	I come from the concert.
Ինչո՞ւ այսքան թրջուած էք.	Why are you so wet?
Անձրեւէն թրջուած եմ.	I have been made wet by the rain.
Ա՛նձրեւէ՞ ուրեմն.	Does it rain then?
Ստուգիւ, բաւական աստիկ կ'անձրեւէ.	Certainly, it rains rather fast.
Հովանոց չունե՞իք.	Had you no umbrella?
Ո՛չ, հետս չունեի.	No, I had none with me.
Ինչո՞ւ հետերնիդ հատ մը չա- ռիք, երբ տունէն ելաք.	Why did you not take one with you, when you left home?
Երբ տունէն մեկնեցայ, բնա- ւանձրեւ չէր տեղար.	When I left home, it did not rain at all.
Ապրիլի մէջ առանց հովանոցի տունէն ելլելու չէ.	In April one should not go out without an umbrella.
Շատ թրջուած էք.	Are you very wet?
Բոլորովին թրջուած եմ.	I am wet through and through.
Արնամ հրամցնել ձեզ իմ հո- վանոցս.	May I offer you my um- brella?
Շնորհակալութեամբ պիտի ընդունիմ զայն.	I will accept it with thanks.
Ծիածանը կը տեսնե՞ք.	Do you see the rain-bow?
Ա՛, այո՛, քնչ գեղեցիկ է.	Ah! yes, how beautiful it is!
Ո՞ւր են տղաքը.	Where are the children?
Բակն են.	They are in the yard.
Աշակերտները ո՞ւր են.	Where are the pupils?
Դպրոցն են.	They are at school.
Փիբէ պտոյտի ելած է.	Has Phebe been out for a walk?
Այո՛, պտոյտ մը ըրած է.	Yes, she has taken a walk.
Ո՞վ կար իրեն հետը.	Who was with her?
Իր հօրաքոյրը հետն էր.	Her aunt was with her.
Ծաղիկներ գտաւ.	Did she find any flowers?

Հատ մանուշակ գտաւ.	She found many violets.
Վարդ մը չունեցաւ.	Has she not had a rose?
Այո՛, վարդ մըն ալ ունէր.	Yes, she had a rose too.

13.

Օտարականը հասաւ (or Ժամանեց).	Has the stranger arrived?
Այո՛, երէկ հասաւ.	Yes, he arrived yesterday.
Քանի՞ ոպասաւոր ունի.	How many servants has he?
Երկու կամ երեք հատ ունի.	He has two or tree.
Իշխանը մեկնած է.	Has the prince gone away?
Դեռ մեկնած չէ.	He has not yet set off.
Ե՞րբ պիտի մեկնի.	When will he leave?
Վաղը պիտի մեկնի.	He will go away to-morrow.
Ժամը քանի՞րէն պիտի մեկնի.	At what o'clock will he set out?
Ժամը ութին.	At 8 o'clock.
Ո՞ւր կ'երթայ ի՞ր.	Where is he going?
Գիւղը կ'երթայ ի՞ր.	He is going into the country.
Գիւղը դղեակ ունի՞.	Has he a castle in the country?
Խիստ գեղեցիկ դղեակ մը ունի հոն.	He has a very beautiful castle there.

14.

Արեգակը մեծ է.	Is the sun large?
Խիստ մեծ է. երկրէն շատ աւելի մեծ է.	It is very large; it is much larger than the earth.
Լուսինն ալ երկրէն մեծ է.	Is the moon also larger than the earth?
Ընդ հակառակը, երկիրը Լուսինէն աւելի մեծ է.	On the contrary, the earth is larger than the moon.
Քանի՞ տարեկա ն էք, Յովէփ.	How old are you, Joseph?
Տասներկու տարեկան եմ.	I am 12 years old.
Իդրոյդք քանի՞ տարեկան է.	How old is your brother?
Քսան տարեկան է.	He is 20 years old.
Ե՞րբ ծնած է.	When was he born?
Անիկա ծնած է հազար ութ հարիւր եօթանասուն եւ ինը Յունուար տասին.	He was born on the tenth of January 1879.
Ո՞ր օր.	On what day?
Մայիս 25 ին.	On the 25 th of May.

15.

Ո՞վ առած է մկրասս.
 Օրիորդ Էլիզա առած է զայն.
 Ինչու առած է զայն.
 Իրենը գտած չէ.
 Չերինը ինձ փոխ կու տայ.
 Հաճութեամբ. ահառասիկ.

Մատնոցդ կ'ուզե՞ս.
 Այո, կ'ուզեմ զայն.
 Կ'ուզէ՞ք բան մը կարել.
 Քանի մը շապիկ պիտի կարեմ.
 Որմէ՞ կարել սովորեցա՞ք.

Դերձակուհի է մը.

Who has taken my scissors?
 Miss Eliza has taken them.
 Why has she taken them?
 She has not found her own.
 Will you lend me yours?
 With pleasure; here they
 are.

Do you want your thimble?
 Yes, I want it.
 Will you sew anything?
 I will sew some shirts.
 From whom have you learnt
 to sew?
 From a seamstress.

16.

Ընելու շատ բան ունի՞ք.
 Այո, ընելու շատ բան ունինք.
 Ընելու այլքան հրահանգ կ'ու-
 նենա՞ք միշտ.
 Ո՛չ միշտ.
 Սովորելու բառեր ալ ունի՞ք.

Ստուգիւ, եւ ո՛չ մէկ լեզու
 կրնանք հասկնալ առանց
 բառեր սովորելու.
 Ամեն օր քանի՞ բառ սովորե-
 լու էք.
 Պարագաներէն կախում ունի:
 Երբեմն 15 էն քսան. եր-
 բեմն ալ աւելի.

Have you much to do?
 Yes, we have a great deal
 to do.

Have you always so many
 exercises to do?

Not always.

Have you also any words
 to learn?

Certainly, we can under-
 stand no language with-
 out learning words.

How many words have you
 to learn every day?

It depends on circumstan-
 ces. Sometimes 15 to 20,
 sometimes also more.

17.

Կ'ուզէ՞ք հետս պտոյտ մը ընել
 հիմա.
 Կը ցաւիմ օր ժամանակ չու-
 նիմ հիմա.

Will you take a walk with
 me now?

I am sorry, I have no time
 now.

ճաշէ վերջ կ'ուզէք հետս պտոյտ մը ընել.	Will you take a walk with me after dinner?
Հաճութեամբ, զձեզ առնելու պիտի գամ.	Willingly, I shall come for you.
Ժամը քանիին պիտի գաք.	At what o'clock will you come?
Ժամը վեցէն քիչ վերջը պիտի գամ.	I shall come a little after six o'clock.
Երէկ որո՞նք հետ պտոյտի (or շրջագայութեան) ելար.	With whom did you take a walk yesterday?
Քեռորդուսի հետ.	With my nephew.
Քեռորդիդ դեռ չմեկնեցա՞ն.	Has your nephew not yet left?
Ո՛չ, անիկա հոս է տակաւին.	No, he is still here.
Ե՞րբ պիտի մեկնի.	When will he set out?
Անոր մեկնելու օրը որոշուած չէ տակաւին.	The day of his departure is not yet fixed.
Երկայն ճամբորդութիւն մը պիտի ընէ՞.	Will he make a long jour- ney?
Անիկա պիտի ճամբորդէ Ֆրանս- այի մէջ եւ պիտի չվերա- դառնայ մինչեւ երկու ամիս.	He will travel in France, and will not be back again for two months.

18.

Չէք գիտեր թէ ուր է գըլ- խարկս.	Do you not know where my hat is?
Ո՛չ, չեմ գիտեր.	No, I do not.
Սպասուորը անոր ուր ըլլալը գիտէ՞.	Does the servant know where it is?
Ան ալ չի գիտեր.	He does not know either.
Կանխաւ հարցուցի՞ք իրեն.	Have you asked him al- ready?
Հաւանական է սպասուհին գի- տէ.	Perhaps the maid-servant knows.
Կարելի է որ գիտէ, քանզի ա- նիկա մաքրեց ձեր սենեակը.	It is possible that she does, because she has cleaned your room.
Հաճեցէք կանչել զինքը.	Call her, please.
Ի՞նչ կը հրամէք, Տէր.	What is your pleasure, Sir?
Ո՞ւր դրած էք գլխարկս.	Where have you put my hat?

Հանդերձանոցը դրած եմ.	I have put it in the wardrobe.
Որոն մէջ.	In which?
Այս հանդերձանոցին մէջ.	In this wardrobe.
Հիմա հոն չկոյ.	Is it no longer there?
Տակաւին չնայեցայ հոն.	I have not yet looked there.
Ո՞ր է բանալին. ո՞ւր դրած էք զայն.	Where is the key? Where have you put it?
Գամէն կախած եմ.	I have hung it on the nail.
Հոն կախուած չէ.	It is not hanging there.
Աւր ինկած ըլլալու է ուրեմն.	Then it must have fallen down.
Ահաւորիկ.	There it lies.
Աւրցուցէք, եթէ կը հաճիք.	Pick it up, if you please.

19.

Ո՞վ շէնեց (or կառոյց) այս տունը.	Who has built this house?
Պ. Միւլլէր անուն մէկը.	A certain Mr. Müller.
Անիկա անձամբ կը բնակի անոր մէջ.	Does he inhabit it himself?
Ո՛չ, անձամբ չի բնակիր անոր մէջ.	No, he does not live in it himself.
Ո՞ւր կը բնակի ուրեմն.	Where does he live then?
Ուրիշ փողոց մը կը բնակի.	He lives in another street.
Ուրիշ տուներ ունի՞.	Has he any other houses?
Այո՛, երեք տուն ունի.	Yes, he has three houses.
Հարսնաւ է.	Is he rich?
Այնպէս կ'ըսեն, բայց չեմ հաւատար.	They say so; but I do not believe it.
Իր կինը կ'ապրի՞ (or ո՞ղջ է) տակաւին.	Is his wife still living?
Ո՛չ, մեռած է.	No, she is dead.
Շատո՞նց մեռած է.	Is it long since she died?
Երեք տարի առաջ մեռաւ.	She died three years ago.
Ի՞նչ էր տարիքը or քանի՞ տարեկան էր.	What was her age?
Երեսունեւեօթը տարեկան էր.	She was 37 years of age.

20.

- Դրացւոյս մեռնիլը լսեցիք. Did you hear that my neighbour has died?
 Ո՛չ, Տէր, չլսեցի. երբ մեռաւ. No, I have not heard of it; when did he die?
 Անցեալ գիշեր մեռաւ. He died last night.
 Ի՞նչ հիւանդութենէ մեռաւ. Of what illness did he die?
 Ժանտաւտենդէ մեռաւ. He died of the typhoid fever.
 Որչափ ատեն հիւանդ եղաւ (or պահեցաւ). How long was he ill?
 Վեց շաբաթ հիւանդ պահեցաւ. He was ill for six weeks.
 Ձեր բարեկամն էր. Was he your friend?
 Այո՛, լավագոյն բարեկամն էր. Yes, he was my best friend.
 Ո՛ր ծանօթացաք անոր հետ. Where did you make his acquaintance?
 Ատանայի մէջ ծանօթացայ անոր հետ. I made his acquaintance at Adana.
 Ատանայի մէջ շատ ծանօթներ ունիք. Have you many acquaintances at Adana?
 Քանի մը հատ ունիմ. շատերը մեռած են. I have a few; most are dead.

21.

- Վաղը դի՛ս տեսնել կու գայիք. Will you come to see me to-morrow?
 Այո՛, եթէ ժամանակ ունենամ. Yes, if I have time.
 Ձեր քեներն ալ պիտի գայ. Will your sister-in-law come too?
 Ձեմ՝ կարծեմ որ է. Բայց աներձագս հետս պիտի գայ. I believe that she will not come; but my brother-in-law will come with me.
 Պիտի գնէիք այս ձին, եթէ ծախու ըլլալը գիտնայիք. Would you have bought this horse, if you had known that it was to be sold?
 Ո՛չ, պիտի չգնէի. Ինծի հա՛ճելի չի գար. No, I would not have bought it; it does not please me.

Միշտ հայերէն պիտի խօսէիք, եթէ գիտնայիք զայն.	Would you always speak Armenian, if you knew it?
Միշտ պիտի չխօսէի, բայց երբեմն.	I should not always speak it, but sometimes.
Ֆրանսերէն չէք խօսիր.	Do you not speak French?
Ո՛չ, Տէր, բայց թուրքերէն եւ անկլիերէն կը խօսիմ.	No, Sir, but I speak Tuk- ish and English.

22.

Ժամացոյցի բանալիս պէտք ունիք տակաւին.	Do you still want my watch-key?
Ո՛չ, պլլ եւս պէտք չունիմ անոր.	No, I do not want it any longer.
Ձերինը կորսնցուցիք.	Have you lost yours?
Ձեմ կրնար գտնել զայն.	I cannot find it.
Այս տղան նոր կօշիկի պէտք ունի.	Does this boy want new shoes?
Անիկա զոյգ մը նոր կօշիկի պէտք ունի.	He wants a new pair of shoes.
Իրենները մաշած են.	Are his worn out?
Այո, բոլորովին ծակծկած (or ծակերով լեցուն) են.	Yes, they are quite full of holes.
Որչափ հազաւ զանոնք.	How long has he worn them?
Երկու ամիս հազաւ զանոնք.	He has worn them two months.
Նոր զգեստի ալ պէտք չունի.	Does he not also want new clothes?
Այո, անիկա նոր վերարկուի մը եւ տաբատի մը պէտք ունի.	Yes, he wants a new coat and a pair of trowsers.

23.

Ի՞նչ բանի վրայ կը խորհիք.	What are you thinking of?
Ապագայիս վրայ կը խորհիմ.	I am thinking of my future.
Ի՞նչ բան խորհիլ կու տայ ձեր ապագային վրայ.	What makes you think of your future?
Պէտք է որ զբաղում մը ընտ- րեմ.	I must choose a profession.

- Ո՞վ կը փափաքի որ այդպէս
ընէք. Who desires you to do so?
Հայրս կը փափաքի. My father does.
Հիմա որոշման մը յանգած էք. Are you now decided?
Ո՛չ, դեռ որոշման մը յան- No, I have not yet decid-
գած չեմ. ed.
Եթէ ինձ խորհուրդ կը հարց- If you ask my advice, I
նէք, ես խորհուրդ կու տամ should advise you to be a
ձեզ որ վաճառական ըլլաք. merchant; for the whole
քանդի ամբողջ աշխարհը world is open to com-
բաց է վաճառականութեան. merce.
Շնորհակալ եմ ձեր խորհուր- I thank you for your ad-
դին համար. vice.
-

III. Reading Exercises.

A. Prose.

1.

Կին մը հաւ մը ունէր, որ ամեն օր հաւկիթ մը կ'ածէր: Բայց կինը գոհ չէր անով. նէ կ'ուզէր օրը երկու հաւկիթ ստանալ, քանզի խիստ սուղ կը ծախէր զանոնք: Ուստի աւելի հաւկիթ ունենալու յուսով, պարարեց հաւը: Սակայն խաբուեցաւ. հաւը շատ գիւրցաւ եւ ակ հաւկիթ չածեց:

Հարցարան. — Կին մը ի՞նչ ունէր: Հաւը ամեն օր քանի՞ հաւկիթ կ'ածէր: Կինը գո՞հ էր անով: Ինչո՞ւ գոհ չէր: Օրը քանի՞ հաւկիթ ստանալ կ'ուզէր: Աւելի հաւկիթ ունենալու յուսով ի՞նչ ըրաւ: Թաղողեցա՞ւ: Ինչո՞ւ չթաղողեցաւ:

2.

Ժամանակաւ լոնտոնցի քաղաքապետ մը խնդրեց հեղինակէ մը որպէս զի ճառ մը գրէ իրեն համար՝ քաղաքապետարանին մէջ ատենախօսելու: «Պարտիմ՝ նախ ճաշել ձեզ հետ, պատասխանեց նա, եւ տեսնեմ թէ ի՞նչպէս կը բանաք ձեր բերանը՝ գիտնալու համար թէ ի՞նչ տեսակ բառեր կը յարմարին անոր:»

Հարցարան. — Քաղաքապետ մը ի՞նչ խնդրեց հեղինակէ մը: Ո՞ր պիտի ատենախօսէր: Հեղինակը ի՞նչ պատասխանեց: Ինչո՞ւ համար նախ ճաշելու էր անոր հետ: Լոնտոն որ երկրի մայրաքաղաքն է: Անկլիա Եւրոպայի որ կողմն է:

3.

Մուրացկան մը ուրիշ մուրացկանի մը հանդիպելով՝ հարցուց անոր. «Ի՞նչ եղաւ Յովհաննէս՝ մեր վաղեմի բարեկամը»: «Աւա՛ղ, սիրելիս, պատասխանեց միւսը, հէ՛գ Յովհաննէս կախուելու դատապարտուեցաւ, սակայն նա ազատեց իր կեանքը՝ բանտին մէջ մեռնելով»:

Հարցաւ. — Մուրացկան մը որո՞ւ հանդիպեցաւ: Ի՞նչ հարցուց անոր: Յովհաննէս ի՞նչ բանի դատապարտուած էր: Ի՞նչպէս ազատեց իր կեանքը:

4.

«Չեր ձեռքը չափազանց անհանգիստ կ'ընէ զիս», ըսաւ իշխան մը շատախօս մի անձի, որ ճաշի ատեն իրեն քով նստած՝ անընդհատ կը շաղկրատէր ձեռքի շարժումներով: «Իրօք, տէր իմ, պատասխանեց շաղկաղփը, սեղանին վրայ այնքան խռնուած ենք որ չեմ գիտեր թէ ո՞ւր դնեմ ձեռքս»: «Բերնիդ վրայ դիր», ըսաւ իշխանը:

Հարցաւ. — Իշխան մը ի՞նչ ըսաւ անձի մը: Ի՞նչպիսի անձ մըն էր ան: Որո՞նք քով նստած էր ան: Ի՞նչ կ'ընէր շաղկաղփը: Ի՞նչ առարկեց ան: Ի՞նչ թիւղադրեց իշխանը: Ի՞նչ ըսեւ կ'ուզէր անով:

5.

Վէր. (= վերապատուելի = doctor) Սաութհ, անգամ մը երբ կը քարոզէր Կարողութ. Բ. (= երկրորդ) ի առջեւ, դիտեց որ ինքնակալը եւ անոր բոլոր հետեւորդները սկսան մրափել: Քիչ վերջը լսելով որ անոնցմէ ոմանք կը խորդան, ընդմիջեց իր քարոզը եւ գոչեց. «Լորտ Լօտրրտէյլ, կ'աղաչեմ արթնցէք. քանզի այնքան բարձր կը խորդաք որ պիտի արթնցնէք թագաւորը»:

Հարցաւ. — Վէր. Սաութհ որո՞նք առջեւ կը քարոզէր: Կարողութ. Բ. ո՞ր երկրի թագաւորն էր: Վերապատուելին ի՞նչ դիտեց եւ ի՞նչ ըրաւ: Որո՞ւ ուղղեց (addressed) իր խօսքը: Ի՞նչ ըսաւ Լորտ Լօտրրտէյլ:

6.

Ազնուական մը իր պալատին պատուհանը կեցած՝ տեսնելով որ իշապան մը անգթօրէն կը ծեծէ իր էջը, կը կանչէ եւ կ'ըսէ. «Կը բաւէ, կը բաւէ, ձեռքդ քեզի քաշէ, սրիկայ, եթէ զի կուգամ կը խարազանեմ զքեզ»։ «Ներեցէք, ազնիւ պարոն, կը պատասխանէ իշապանը, չէի գիտեր որ էջս ազգականներ ունի արքունիքի մէջ»։

Հարցաւ. — Ո՞ր կեցած էր ազնուական մը։ Զո՞վ տեսաւ։ Ի՞նչ կ'ընէր իշապանը։ Ի՞նչ սպառնացաւ իշապանին։ Ի՞նչ հեգնական պատասխան տուաւ իշապանը։

7.

Ատենօք գիւղացի մը, որ Բարիղի Բօնթ-օ-Շանտ կամուրջէն կ'անցնէր, մի քանի խանութներու մէջ վաճառք չնշմարեց։ Հետաքրքրութենէ մղուած՝ միջնորդի մը խանութին մօտեցաւ եւ ապուշ նայուածքով մը հարցուց. «Պարոն, կը հաճի՞ք ըսել ինչ թէ ի՞նչ ապրանք կը վաճառէք»։ Վաճառականը ուզելով զուարճանալ՝ հեգնաբար պատասխանեց մարդուկին. «Էշու գլուխ կը վաճառեմ»։ «Խաչ որ, պատասխանեց գիւղացին, պէտք է մեծ խնդրանք ունեցած ըլլաք. քանզի կը տեսնեմ որ միայն հատ մը մնացած է ձեր խանութին մէջ»։

Հարցաւ. — Գիւղացի մը ո՞րկէ կ'անցնէր։ Ո՞ր է Բարիղ։ Ո՞ր պետութեան մայրաքաղաքն է։ Գիւղացին ի՞նչ չնշմարեց։ Ի՞նչ բանէ մղուեցաւ։ Որո՞նք խանութին մօտեցաւ։ Ի՞նչպիսի նայուածք մը ունէր։ Ի՞նչ հարցուց։ Վաճառականը ի՞նչ կերպով վարուեցաւ։ Ի՞նչ էր գիւղացւոյն սրամիտ պատասխանը։ Լաւ չպատասխանեց նա։

8.

Էշ մը սովալուկ գայլի մը հանդիպելու դժբաղդութիւնը ունեցաւ։ «Գլթա՞ ինչ, ըսաւ դողահար կենդանին. եղուկ անասուն մըն եմ. նայէ՛ թէ՛ որքան խոշոր փուշ մը միտած է ոտքիս մէջ»։

“Յիրաւի կը վշտակրիմք եղ, պատասխանեց գայլը, խղճմտօրէն խօսելով՝ զքեզ քու թշուառութենէդ զերծելու հարկադրուած կ'զգամ ինքզինքս:”

Դեռ խօսքը բերանն էր, եւ ահա կտոր կտոր ըրաւ աղերսարկու աւանակը:

Հարցաւ. — Էշ մը որո՞ւ հանդիպեցաւ: Գայլը կո՞ւշտ էր: Ի՞նչ աղերսեց խեղճ էշը: Ի՞նչ միտած էր անոր ոտքին մէջ: Ի՞նչպէս պատճառարանեց գայլը: Ի՞նչ եղաւ էշուն վախճանը: Կարելո՞ւ է անգութէն գութ յուսալ:

9.

Ընկերական ակումբի մը մէջ կին մը կը պատմէր թէ իր ամուսնին հետ կռիւ մըն է ունեցեր եւ ապա հաշտուելով՝ այրը ի յիշատակ ասոր ծառ մըն է տնկիր: “Տեսա՞ր, ըսաւ կամացուկ մը, մի ուրիշ կին իր ամուսնին, եթէ մենք ալ ասանկ ըրած ըլլայինք, ցարդ գեղեցիկ անտառ մը ունեցած կ'ըլլայինք”:

Հարցաւ. — Կին մը որո՞ւն հետ կռիւ ունեցեր էր: Ո՞ւր կը պատմէր այդ մասին: Այրը ի՞նչ տնկած էր ի յիշատակ հաշտութեան: Ուրիշ կին մը ի՞նչ յիշեցուց իր ամուսնին: Ի՞նչ ըսել կ'ուզէր ատով:

10.

Օրիորդ մը ծովը ինկաւ. խեղդուելու վրայ էր, երբ Նիւֆաուանտլէնտեան շուն մը ազատեց զանիկա: Զգայազիրկ տուն տարուեցաւ. երբ սթափեցաւ, յայտնեց թէ որոշած էր ամուսնանալ իր ազատարարին հետ: Հայրը ըսաւ թէ անկարելի էր այդ: “Ամուսնացած է”, հարցուց աղջիկը: “Ո՛չ, բայց ազատարարդ շուն մըն է:”

Հարցաւ. — Օրիորդ մը ո՞ւր ինկաւ: Ո՞վ ազատեց զինքը: Ի՞նչ վիճակի մէջ տուն տարուեցաւ: Երբ սթափեցաւ, ի՞նչ որոշում յայտնեց: Կարելո՞ւ էր ամուսնանալ իր ազատարարին հետ: Ինչո՞ւ կարելի չէր:

11.

Դարե՛հ՝ Պարսկաստանի թագաւորը՝ տասը հազար տաղանթ մատուց Աղեքսանդրի, պայմանաւ որ Ասիան հաւասարապէս բաժնէ իրեն հետ: Իսկ մեծ յաղթականը պատասխանեց. «Երկիրը չկրնար երկու արեւ կրել, ո՛չ ալ Ասիա՝ երկու թագաւոր»: Բարմենիոյ՝ Աղեքսանդրի բարեկամներէն մին, որ լսած էր Դարեհի մատուցած պարգեւին մասին, ըսաւ. «Եթէ ես Աղեքսանդր ըլլայի, պիտի ընդունէի»: «Ես ալ պիտի ընդունէի, եթէ Բարմենիոյ եղած ըլլայի», պատասխանեց Մակեդոնիացի առիւծը:

Հարցում. — Ո՞վ էր Դարեհ: Որո՞նք են Պարսկաստանի սահմանները: Ո՞վ էր Աղեքսանդր: Ո՞ր էր իր ծննդավայրը: Մակեդոնիա Եւրոպայի ո՞ր կողմն է: Դարեհ քանի՞ տաղանթ մատուց Աղեքսանդրի: Սոյն վերջինը ընդունե՞ց առաջինն առաջարկը: Ի՞նչ պատասխանեց: Ո՞վ էր Բարմենիոյ: Սա ի՞նչպէս յայտնեց իր գաղափարը: Ի՞նչ էր յաղթականին պատասխանը:

12.

Երբ Լեհաստանի վերջին թագաւորը կը տիրէր, ապրտամբութիւն ծագեցաւ իրեն դէմ: Ապստամբներէն մին՝ լեհ իշխան մը՝ քսան հազար լիրա պարգեւ խոստացաւ թագաւորին գլխուն համար, եւ նոյն իսկ թագաւորին գրեց իր լրբութեանը մասին՝ զանիկա վախցնելու նպատակով:

Իսկ թագաւորը ամենայն հանդարտութեամբ գրեց անոր հետեւեալ կարճ պատասխանը. «Ստացայ ձեր նամակը եւ կարգացի զայն. ան բաւական հաճոյք պատճառեց ինձ, որ իմ գլուխս այդքան արժէք ունի ձեզ համար. սակայն կ'ապահովցնեմ զձեզ թէ ձերինին համար բնիոն մը անգամ չեմ տար»:

Հարցում. — Լեհաստանի ո՞ր թագաւորին դէմ ապրտամբութիւն ծագեցաւ: Ո՞վ էր ապստամբներէն մէկը: Այդ իշխանը ո՞րքան պարգեւ խոստացաւ: Ի՞նչ բանի համար էր այդ պարգեւը: Այդ մասին թագաւորին ալ գրե՞ց: Ի՞նչ

նպատակով գրեց անոր: Թագաւորը յուզուեցաւ. վախցաւ: Ի՞նչ էր արքայական կարճ՝ բայց շանթահարիչ պատասխանը: Ամեն գլուխ նոյն արժէքը ունի:

13.

Մեծն Փրեդերիկոս ծանր պարտութիւն մը կրեց Գօլինի մէջ: Ժամանակ մը վերջ, զօրահանդէսի մը ատեն, հեգնօրէն հարցուց զինուորի մը, որ խորունկ վէրք մը ստացած էր իր ծնօտին վրայ. «Բարեկամ, որ գարեջրատուն ստացար այդ ճանկուտօքը»: Զինուորը պատասխանեց. «Ստացայ զայն Գօլինի մէջ, ուր Ձեր վեհափառութիւնը վճարեց ճաշացուցակին համար»:

Հարցում. — Մեծն Փրեդերիկոս փայլուն յաղթութիւն մը ունեցաւ Գօլինի մէջ: Ե՞րբ տեղի ունեցաւ զօրահանդէսը: Այդ ատեն թագաւորը ի՞նչ հարցուց զինուորի մը: Զինուորին վէրքը թիթե՞ւ էր: Ո՞ր ստացած էր զայն: Պատերազմի դաշտին վրայ ստացուած վէրք մը ամօթ է թէ փառք:

14.

Ազնուական մը՝ Լորտ Նորթհի հետ միասին օթեակի մը մէջ նստած՝ չճանչնալով նորին լորտու թիւնը, խօսակցութեան բռնուեցաւ անոր հետ, եւ տեսնելով երկու տիկիններ որ դիմացի օթեակը մտան, դարձաւ անոր ու այսպէս խօսք ուղղեց (addressed). «Խնդրեմ, տէր, կրնա՞ք տեղեկացնել զիս թէ ո՞վ է այն տղեղ կինը, որ ճիշդ հիմա ներս եկաւ»: «Օ՛ր, պատասխանեց նորին լորտութիւնը՝ խիստ զուարթօրէն, կրնամ, անիկա իմ ամուսինն է»:

Ազնուականը ամօթէն շիկնած թլուատելով պատասխանեց. «Տէր, բիւր ներում կը խնդրեմ ձեզմէ, ե՛... ս զա՛... ա... նիկա ըսել չե՛նեմ ուզեր. ես ը... ը... սել կ'ո՛ւ... ու... զեմ այն ահռելի հրէշը, որ անոր հետ է»: — Նորին լորտութիւնը յարեց ժպտելով. «Անիկա ալ իմ դուստրս է»:

Հարցաբան. — Ո՞վ նստած էր Լորտ Նորթհի հետ: Ուր
նստած էին: Ո՞րը միւսին հետ խօսքի բռնուեցաւ: Խօսակ-
ցութեան միջոցին զորո՞նք տեսաւ ազնուականը: Այդ ճանչ-
նար զանոնք: Գեղանի՞ էին այն տիկիները: Որմէ՞ տեղեկու-
թիւն խնդրեց: Ի՞նչպէս էր հարցման ոճը: Լորտը բարկա-
ցաւ: Ի՞նչ պատասխան տուաւ: Ազնուականը ամօթահար
չեղաւ իր անխոհեմ հարցմանը համար: Իր սխալը դարմա-
նելու համար ի՞նչպէս ինքզինքը չքմեղացնել ջանաց: Ո՞վ էր
լրտուհույն քովի օրիորդը: Խոհեմակա՞ն է անծանօթէ մը
տեղեկութիւն խնդրել ուրիշ անծանօթի մը նկատմամբ:

15.

Այրի աղանի մը, որ առուակի մը եզերքը լաստենւոյ
մը վրայ թառած էր, տեսաւ մեղու մը որ ջուրը ինկած՝ կը
մաքառէր առուակին ալիքներուն դէմ, որոնք կ'սպառնային
վարել տանիլ զինքը: «Սպասէ՛, խեղճո՛ւկ թռչնակ, ես քեզ
նաւակ մը պիտի խրկեմ, որով կ'ընաս ազատիլ», գոչեց
աղանին: Նա կտուցովը տերեւ մը փրցուց եւ վար նետեց:
Մեղուն ազատեցաւ անով եւ շնորհակալ եղաւ իր բարե-
րարէն:

Շատ չանցաւ, եւ ահա որսորդ մը հասաւ հոն եւ հրա-
ցանը ուղղեց դէպ ի թռչունը: Երախտագէտ մեղուն տեսնե-
լով վտանգը, որուն մէջ կը գտնուէր իր բարերարը, իսկոյն
թռաւ եւ խայթեց որսորդին ձեռքը: Պճմմմ — գնտակը
վրիպեցաւ եւ աղանին ազատեցաւ:

Հարցաբան. — Աղանին ո՞ւր թառած էր: Հոնկէ ի՞նչ
տեսաւ: Ի՞նչ բանի դէմ կը մաքառէր: Աղանին ի՞նչպէս
քաջալերեց մեղուն: Նա ի՞նչ փրցուց: Ո՞ւր նետեց տերեւը:
Անով ազատեցա՞ւ մեղուն: Շատ չանցած ո՞վ հասաւ հոն:
Որսորդը ի՞նչով պիտի զարնէր թռչունը: Երբ մեղուն իր
բարերարին մօտալուստ վտանգը տեսաւ, ի՞նչ ըրաւ: Աղա-
նին զարնուեցա՞ւ:

16.

Գիւղի մը մէջ դարբին մը մարդ մը սպաննած ըլլալուն՝ կախաղանի դատապարտուեցաւ: Տեղւոյն գլխաւոր գիւղացիները հաւաքուելով՝ խնդրեցին դատաւորէն որ դարբինը մահուան չդատապարտուի, քանզի նա տեղւոյն հարկաւոր էր եւ առանց դարբնի կարելի չէր ձիեր լուսնել, անիւներ նորոգել, եւայլն: Սակայն դատաւորը ըսաւ. «Ի՞նչ պէս ուրեմն կրնամ գործադրել արդարութիւնը»: Մշակ մը պատասխանեց. «Տէր, գիւղին մէջ երկու ոստայնանկ կայ. ասանկ փոքր տեղւոյ մը համար մէկը բաւական է, միւսը կախէ»:

Հարցում. — Ո՞վ մարդ մը սպաննած էր: Ի՞նչ բանի դատապարտուեցաւ դարբինը: Ի՞նչ ըրին գլխաւոր գիւղացիները: Ի՞նչ խնդրեցին դատաւորէն: Ի՞նչ առարկելով ասանկ խնդրեցին: Ի՞նչ ըսաւ դատաւորը: Ո՞վ պատասխանեց դատաւորին: Արդարութիւնը գործադրելու ի՞նչ ճամբայ ցոյց տուաւ մշակը:

17.

Կէորդ Ա. (սուրբին)՝ Անկլիոյ Թագաւորը՝ երբ անգամ մը կը ճամբորդէր դէպ ի Հանովը, Հոլանտայի մէջ գիւղակի մը պանդոկը իջաւ՝ ձիերը փոխել տալու համար: Նոյն միջոցին անսթի ըլլալով՝ երեք հաւկիթ բերել տուաւ ու կերու: Մեկնելու պահուն պայիկը գանգատեցաւ նորին ղէ հափառութեան թէ պանդոկապետը երկու հարիւր ֆիօրին կը պահանջէր հաւկիթներուն փոխարէն: Ինքնակալը կանչել տուաւ զանիկա եւ ըսաւ. «Ի՞նչպէս կ'ըլլայ, պարոն, որ երեք հաւկիթի փոխարէն երկու հարիւր ֆիօրին կը պահանջես ինձմէ. արդեօք ատոնք այնքան հազուագիշտ են հոս»: «Ո՛չ, տէր արքայ, պատասխանեց սրամիտ պանդոկապետը, հաւկիթները բաւական առատ են եւ աժան, բայց Թագաւորները չափազանց հազուագիշտ են հոս, եւ պէտք է օգուտ քաղենք անոնցմէ, երբ բաղդը պատուէ զմեզ անոնց ներկայութեամբ: Թագաւորը ժպտեցաւ եւ հրամայեց որ երկու հարիւր ֆիօրինը համրուի:

Հարցաբան. — Անկլիա ո՞ւր է: Ի՞նչ է մայրաքաղաքին անունը: Քանի՞ միլիոն բնակիչ ունի: Ո՞ր գետին վրայ կանգնուած է: Գէորգ Ա. գէպ ո՞ւր կը ճամբորդէր: Ո՞ւր կանգ առաւ: Ի՞նչ բերել տուաւ ու տեղու համար: Պանդոկապետը քանի՞ ֆիօրին պահանջեց: Երբ հարցուեցաւ անոնց այնքան սղուծեան պատճառը, ի՞նչ պատասխանեց ան: Ի՞նչ հրամայեց թագաւորը:

18.

Օր մը սատանան մարդու մը առջեւ ելաւ իր ամենասոսկալի կերպարանքովը, եւ ըսաւ. « Հիմա պիտի մեռնիս: Բայց կրնամ քեզ շնորհել քու կեանքդ, եթէ սա երեք պայմաններէն մին ընդունիս. կամ հայրդ պիտի սպաննես, կամ քոյրդ պիտ ծեծես, կամ գինի պիտի խմես: »

« Որը ընեմ, մտածեց մարդը: Անկարելի է որ մեռնեմ հայրս, ինքն է որ ինձ կեանք պարգեւած է: Քոյրս չար-չըրկել ահուելի լիան է: Ուրեմն գինի կը խմեմ: »

Եւ գինի խմեց: Սակայն գինովնալուն պէս՝ սպաննեց իր հայրը եւ չարչրկեց իր քոյրը:

Հարցաբան. — Ասիկա իրական պատմութիւն մըն է թէ աւանդութիւն: Սատանան որո՞ւն առջեւ ելաւ: Կերպարանքը ի՞նչպէս էր: Ի՞նչ սպառնացաւ: Մարդուն կեանքը իրեն շնորհելու համար քանի՞ պայման առաջարկեց: Կրկնեցէ՞ք այդ պայմանները: Մարդը ի՞նչ մտածեց ատոնց մասին: Ո՞րը հաճեցի եկաւ իրեն: Հետեւանքը ի՞նչ եղաւ:

19. Ո՛վեդո՛ւր:

Հայ գրաբար լեզուի ամենէն ծաղկած ժամանակն է Ե. դարը, զոր Ո՛վեդո՛ւր կ'անուանէ պատմութիւնը: Այդ դարուն մէջ է որ գտնուեցան հայ գիրերը Սահակի եւ Մեսրոպի ձեռքով, եւ լոյս տեսան շատ մը հեղինակութիւններ ու թարգմանութիւններ, որոնց գլխաւորն է Աստուածաշուրնը: Յաջորդ դարերուն մէջ աւելի փայլուն գրողներ ունեցած ենք արդարեւ, բայց ոչ դը կրցած է հաւասարիլ

այն լեզուին, զոր գրեցին առաջին թարգմանիչներէն Եզնիկ Կողբացի եւ Երկրորդ թարգմանիչներէն Եղիշէ:

20. Հայ Գէրեբ:

Մեր այժմու գործածած տպագրական գիրերը թէպէտ Մէլլի-Գե-ն ալթ-թէն կը կոչուին, սակայն Մեսրոպի ձեւակերպած բուն գիրերը չեն. տասնեւվեց դարէ ի վեր հետզհետէ կատարելագործուած են անոնք նոր ճաշակներու համաձայն: Մեսրոպեան գիրերուն սկզբնական ձեւը Երէմ-Բ-ի կը կոչուի, որ մինչեւ իններորդ դար գործածուած է գրեթէ անփոփոխ: Իններորդ դարուն մէջ հնարուած է Բ-ը Երէմ-Բ-ի, նախորդ տառերը քիչ մը կարճեցնելով ու կարգի դնելով: Իսկ տասներկուերորդ դարուն մէջ, զանոնք ալ աւելի կարճեցնելով՝ կազմակերպեցին Բ-ը Երէմ-Բ-ի, որ հետզհետէ բարւոքուելով՝ մեր այսօրուան գիրը եղաւ: Տասներկուերորդ դարուն մէջ աւելցած են Մեսրոպի գտած երեսունեւվեց տառերուն վրայ Օ եւ Ֆ գիրերը, որով այսօր երեսունեւութի կը հասնին անոնք:

21. Առաջին Աշխարհաբար Գիրքը:

Առաջին աշխարհաբար գիրքը տպուած է Վենետիկի մէջ տասնեւեօթերորդ դարուն վերջերը, 1685—1687: Այս գրքին անունն է Պարզաբանութիւն հոգեւոր Սոցիալի-Դ-ի, եւ հեղինակն է Թովհանէս Լոլով, որ ասկէ զատ ունի նաեւ գրաբար հեղինակութիւններ: Նահապետ Ջուղայեցի անուն անձ մը տպագրել տուած է այս գիրքը իր ծաղբովը, աշխարհաբար լեզուն ծաւալելու բաղձանքով: Բայց այդ աշխարհաբար ոչ Ջուղայի ժողովրդեան բարբառն է, ոչ ալ Պոլսինը, այլ երկուքին խառնուրդը: Իսկ Միլիթար Սրբայ գրած է առաջին քերականութիւնը, որուն համառոտութիւնը միայն հրատարակուած է:

Հասկնալ Կ. Տոնէլեան:

22. Ս-հ-ի Թ-ը-ն-ը:

Գարնան առաջին օրէն սկսեալ՝ ամբողջ ամառը՝ արեւը մարը մտնելէն յետոյ՝ այգեստաններու հովանուտ հովտին մէջ տրտմագին ձայն մը կ'սկսի հնչել, Սահակ... Սահակ...:

Ոչ մէկը կրնայ ճշդել թէ ուրկէ կուգայ այդ ձայնը: Ամբողջ հովտին մէջ ուր որ երթաս՝ ձայնը կայ ու կը հնչէ, բայց քանի՛ կը կարծես թէ կը մօտենաս ձայնին, այնքան ձայնը կը հեռանայ քեռէ, անդադար կրկնելով միեւնոյն մեղամաղձիկ ողբերգը, Սահակ... Սահակ... Սահակ...:

*

Ա՛րսեն թէ այդ ձայնը յաւիտենական ողբերգն է վիպական թռչունի մը, որ ժամանակաւ մարդկային էակ մըն էր:

Ատենօք մայր մը կար, գորովագութ մայր մը, որ միակ որդի մը ունէր, Սահակ անուն, խարտիշագեղ պատանի մը, որուն վրայ հոգի կուտար: Անքան բուռն սիրով կապուած էր անոր հետ: Ու մայր ու որդի իրարմով երջանիկ էին, շատ երջանիկ...:

Բայց, բարձր, այն ժամանակները սովորութիւն կար որ երբ կամուրջ մը կառուցուէր, ջուրերու ոգիները սիրաշահելու համար կը զոհէին այն առաջին անձը, որ նորաջէն կամուրջին վրայէն առաջին անգամ անցնէր: Երբ այս զոհը չըլլար, ջուրերը կը կատղէին եւ իրենց ամեհի կոհակներովը շուտով կը փրցնէին կամուրջը:

Խարտիշագեղ Սահակ, որ այս անգութ սովորութիւնը չէր գիտեր, սեւ օր մը, գիտելու գնաց այն կամուրջը որ դեռ նոր շինուած, լմնցած էր, եւ ղուարթ, միամիտ, անցաւ կամուրջին վրայէն...:

Աւա՛ղ, սովորութիւնը անողոք էր, Սահակ դժբաղդ զոհը եղաւ այդ նորաջէն կամուրջին:

Սայրը՝ անգիտակ սոյն ահռելի դժբաղդութեան, կը սպասէր որ իր որդին գայ, ու չէր ալ գիտեր թէ ուր գնացած է անի: Բայց ի ղուր, խարտիշագեղ Սահակ ալ չվերա-

դարձաւ: Ու մայրը խենդի պէս չորս կողմը ինկաւ փնտռելու
իր սիրական զաւակը... բայց տեղ մըն ալ չգտաւ զանի:

*

Ո՞վ գիտէ որքան ժամանակ պտըտեցաւ այս տարաբաղդ
մայրը լեռներու եւ անտառներու մէջ՝ փնտռելով ու ողբա-
լով իր սիրականին կորուստը: Օրին մէկն ալ, չենք գիտեր
ի՞նչպէս, թեւեր առաւ եւ սլացաւ օդին մէջ:

Ու անկէ ի վեր գիշերուան մթութեան մէջ ինքընքը
ծածկած՝ կ'ողբայ իր սեւ ճակատագիրը եւ տակաւին կը
փնտռէ իր սիրական զաւակը անդադար կանչելով տերագին,
Սահակ... Սահակ... Սահակ...: Եռվն. Գազանման:

23. Ընտանեկան Յարկը:

Ընտանեկան յարկը օթեւան մըն է նուիրական, որ իր
մէջ կ'սփռուի ինչ որ սիրելագոյն է մարդկային սրտին: Ի՞նչ
ւրան աւելի սիրելի քան հայր, մայր, եղբայր, քոյր, ամու-
սին, զաւակ, աւելի հեշտալի քան ասոնց սիրոյն փոխադարձ
վայելումը, եւ աւելի սրբազան քան այն յիշատակներ,
որոնք ասոնցմէ կուգան: Ընտանեկան յարկը կը բովանդակէ
եւ կը բացատրէ այդ ամեն անոյշ բաները: Բոյն մըն է այն
սիրաջերմ մարդկային էակին համար իր ամեն հասակներուն
մէջ. անոր մէջ կը վայելէ խնամք, զոր ոչ ոք դուրսը կարող
է տալ անոր, սէր անսահման, որուն հետ կարող չէ բազ-
դատուիլ այդ յարկին օտար էակի մը յաճախ կեղծուպատիր
բարեկամութիւնը:

Հոն կը հանգչի մարդ, հոն կ'սփռուի չաճոյքները,
զորս կը վայելէ մարդ անոր մէջ, անհամեմատ քաղցրու-
թիւն մը ունին, եւ անբիծ անարատ են, մինչդեռ արտաքին
զուարճութիւններ յաճախ պղտոր են եւ կը ձգեն իրենց
ետեւ տխուր յիշատակներ: Ռ. Յ. Պէրպերիս:

24. Աշուն Լեռներ:

Տեսայ սոխակով լեռները Մայիսի մէջ. լեռներ գեռ
կանաչ էին, թարմ եւ պայծառ:

Տեսայ լեռները, սաստիկ տաքերուն. զով էին եւ կանաչութիւնը թանձր գունով մը պատած էր ամեն կողմ:

Տեսայ լեռները Աշնան մէջ: Այդ տիրող կանաչութիւնը տեղ տեղ կարմրած էր պղնձագոյն: Բնութիւնը իր սքանչելիքը կը պարզէր այս փոփոխութեամբ:

Անտառներու մէջ տերեւներ գալարուած ինկած էին գետին. խըշխըշացող, կակուղ յատակ մը կը կազմէին ատոնք. եւ ծառերէն շատեր իրենց պղնձի կարմիրով բուսական կանաչութիւնը գունաւորած են. գալարուած ինկած այդ տերեւներն ալ պղնձացած են:

Ճարտար վըձիներ պիտի դիտէին, պիտի ուսումնասիրէին շարունակ, աչքերը շլացնող նկարներ ընդօրինակելու եւ յօրինելու համար: — Արուեստին հրաշալի նախանձն է այդ:

Չիու վըայ երբ կ'անցնէի անտառի ճամբաներէն, այդ վիթխարի եւ ճարտարարուեստ հովանաւորութեան մէջ, կը հիանայի սքանչելագործ մատին վըայ:

Ինչ գեղեցիկ են անտառները: Ծառերը ճամբու կրկին եզերքներուն վըայ դէմդիմաց խնդուն՝ զիրար գրկած կը համբուրեն. յաղթական կամարներ կը ձեւացնեն ատոնք, որոնց տակէն ժամերով կ'անցնիս ուռած կուրծքով. ամեն կողմ գեղեցկութիւն, գեղարուեստ, ոտքիդ տակն ալ այդպէս: — Խոնջանքս այն ատեն միայն կը հանգչէր:

Հանդիպեցայ անպիսի ոստերու, որոնց վըայ ծառերու հիւսուած պսակները, գիծերն ու աղեղները՝ ամեն ձեւով ու մեծութեամբ, սքանչելիք էին:

Եւ ասոնք խոկմունք եւ սքանչացում միայն տուին ինձ:
Ռարգէն Ժ. Վ. Կիւշէսէրեան:

25. ԵՐԷՐ ԵՐԷՐ:

Ինչո՞ւ համար այնչափ տխուր ու տագոյն ես, Փէրտինանդ: Անշուշտ գէշ լուրեր ինձ կը բերես:

— Տէր, ալ չեմ կրնար նաւաստիքը բռնել. թէ որ ծովեզերքը չերեւնայ, ամեն բան լնցած է. վասն զի ամենքը մէկ բերան քու արիւնդ կ'ուղեն:

Դեռ խօսքը բերանն էր, եւ ահա կատաղի ամբոխը հասաւ :

Անոնց աղաղակը՝ խաղաղ նաւահանգստին մէջ թափուող խռովայոյզ ալիքներուն ձայնին կը նմանէր : Մատնիչ, դաւաճան, կը գոչէին, ուր են մեզ ըրած խոստումներդ : Ազատէ՛ զմեզ անօթութենէ, եւ թէ որ չունիս, արիւնդ տուր որ խմենք :

Ասեմախոհ Գոլումպոս անոնց կատաղութեանը դիւցազնական քաղցրութեամբ մը պատասխան տուաւ :

— Թէ որ արիւնոյս կրնաք երջանիք ըլլալ, ձերն է առէք. բայց թողէք, կ'աղաչեմ, որ արեւուն իր նուիրական ճառագայթներովը արեւելքը ոսկեղօծելը մէկ մըն ալ տեսնեմ : Եթէ վաղը ազատարար ափունք մը չերեւնայ, այն ատեն ես ձեզմէ մահս պիտի խնդրեմ. բայց մինչեւ այն ատեն նոյն ճամբուն հետեւեցէք եւ վստահ եղիք Աստուծոյ :

Դիւցազին հանդարտ ու անխռով կերպարանքովը նորէն կը հանդարտին :

— Տէր, ըսածիդ պէս ըլլայ, կը կանչեն միաբերան, բայց թէ որ արեգակը առանց մեզի փրկութիւն ցուցնելու ելլէ, անոր լոյսը վերջին անգամ տեսած պիտի ըլլաս :

Եւ արեգակը հորիզոնէն վար կ'իջնէր, վերջալոյսը գիշերուան տեղիք կուտար, եւ նաւապետին կուրծքը ճընշուած՝ չէր կրնար հանգիստ շունչ առնել :

Նաւուն ողնափայտը լայնածաւալ ծովը կը պատուէր կ'անցներ, աստղերը մէկիկ մէկիկ կ'երեւնային. բայց, աւանդ, յուսոյ աստղը բնաւ չէր երեւնար, երկիրն ու փրկութիւնը շատ հեռու էին : Տխուր գիշերը անբուն կ'անցներ Գոլումպոս, հեռագիտակը ձեռքը եւ աչքերը անդադար արեւմուտք դարձուցած :

— Դէպ ի արեւմուտք, դէպ ի արեւմուտք թուիր, ո՛վ նաեւ իմ հաւատարիմ : Դուն ես իղձերուս եւ ակնկալութեանցս նպատակը. օրհասական մտացմունքս ու սիրտս կ'ողջունեն զքեզ :

տերիւթաւի ծառերուն մէջէն, դաշտերուն վրայ դալկուն
ու անծաղիկ . . . :

Ու ես յառած աչերս հոն՝ ուր հետզհետէ դողդոջուն
վերջալոյսը կը մարի մայրամուտքի խրոխտ լեռներու ետին՝
ալ ժողվեանելով իր ցանցնած ոսկի ցուքերը. կը նայիմ, կը
նայիմ շարունակ՝ սիրտս անցեալին տրտմալի միանգամայն
քաղցր յիշատակներովը առլի . . . :

Եւ այդ վերյիշումներով պարտականած՝ կը խորհիմ
պահ մը ոնցնող օրոհալ եւ անցուցած օրերուս վրայ, որոնք
ճիշդ այս պահուն կեանքիս քսանեւեօթը անդարձ տարի-
ները կազմած են, ու կ'ըսեմ. «Ինչ է կեանք, եթէ ոչ
իրագործուած յոյսերով եւ յուսախաբութիւններով խառն
ժէ երաւ յը, որ կուգայ ու կ'անցնի . . . »

Պօղոս Գ. Միմնեմա:

27. Հարկի երէւ:

(Թովմաս Հոստ:)

Մատներն յոգնած ու մաշած, կոպերը ծանրացած
կարմրած, կին մը ցնցոտիներով ծածկուած, որուն խեղճու-
թեան դէմ հակապատկեր մըն էր իր գէմքը, նստած էր՝
յար շարժելով ասեղն ու դերձանը. կարելով կարելով,
միշտ կարելով, թշուառութեան, անօթութեան եւ աճա-
պարանքի մէջ, եւ իր տխրահնչուն ձայնովը կ'երգէր շա-
պիկին երգը:

Կարել, կարել, կարել. մինչ աքաղաղը կը խօսի տանի-
քին վերեւ. կարել, կարել, տակաւին կարել մինչեւ որ
աստղերը փայլին առաստաղին մէջէն. — Ո՛հ, գերութիւն
է այս գերութիւն, միթէ քրիստոնէի աշխատանք է այս:

Աշխատէ, աշխատէ, աշխատէ, մինչեւ որ խելքդ դառ-
նայ: Աշխատէ, աշխատէ, աշխատէ, մինչեւ որ աչքերդ
պղտորին ու գոցուին: Թեզանիքը կարէ, օձիքը, աստառը
կարէ. մինչեւ որ կոճակներուն հասնելուդ՝ քունդդ վար
իյնաս ու երազիդ մէջ ալ շարունակես կարել:

«Ո՛վ մարդիկ, որք սիրեցեալ քոյրեր ունիք, ո՛վ մար-
դիկ, որ մայրեր ու կիներ ունիք, կտաւ չէ՞ զոր կը հագնիք,

այլ մադկային արարածներու կեանք է. — կարէ, կարէ, միշտ կարէ, խեղճութեան, անօթութեան եւ աճապարանքի մէջ. կրկնակ թելերով կը կարես պատանքդ ինչպէս եւ շապիկ մը:

“Բայց ինչո՞ւ մահուան խօսքը կ'ընեմ, վտիտ, սոսկալի կամխօքին խօսքը. անոր ահարկու դէմքէն չեմ վախնար ես. նա այնքան ինձ կը նմանի, ես այնքան կը նմանիմ անոր՝ ծովապահութեան երկար օրերէ ետքը: Ո՛վ Աստուած, կարե՞լք բան է որ հացն այսքան սուղ ըլլայ, եւ կար կարող ողջկան միսն ու արիւնը այնքան աժան ըլլան:

“Կարեն, կարեն, կարեն. իմ աշխատութիւնս երբէք չթելթելանար: Եւ ի՞նչ է անոր վարձքը, յարդէ անկողին մը, չոր հաց մը եւ ցնցոտիներ, սա ճեղքած առաստաղը, այս ցուրտ տախտակամածը, կոտրած աթու մը, եւ այնքան մերկ պատ մը. շնորհակալ եմ ստուերիս, երբեմն այն պատին վրայ տարածուելուն համար:

“Կարեն, կարեն, կարեն, Գեկտեմբերի միգապատ օրուան մէջ. եւ կարեն, կարեն, միշտ կարեն, երբ օդը պայծառ է եւ տաքուկ. երբ երգիքին եզերքը ծիծեռնակները կը կանչեն իրենց բոյնը շինելու, ինձ ցուցնելով արեւէն ոսկեզօծուած փետուրներն, եւ գարունէն ալ զօրկուրս յիշեցնելով:

“Ո՛հ, իցիւ թէ կարենայի շնչել զեփիւռին ու գարնան նաժաղիկին անո՞ւշ շունչը, կարենայի արեւը զգալ գլխուս վերեւ, ու խոտը ոտքիս տակ. կարճ ժամ մը միայն, մէկ ժամ կարենայի զգալ ինչ որ զգացի կարօտութեան տառապանքները ճանշնալ սկսելէ առաջ, երբ մէկ շրջագայութեան համար դեռ ճաշէ մը չէի զրկուեր:

“Ո՛հ, կարճ ժամ մը միայն, մէկ ժամ կարենայի շունչ առնել, կարճ շունչ մը, ո՛չ թէ երջանկաւէտ արձակուրդ մը՝ սիրելու կամ յուսալու համար, այլ միայն հանգստեան ժամ մը վշտակրութեան համար, լալու համար քիչ մը, որով սիրտս կը թելթելանար. բայց կոպերուս տակ պէտք է որ դառն արցունքներս չորնան. զի մէն մի արտօսը կրնայ կասեցնել ասեղս եւ դերձանս:”

Թարգմաննք Ռիչարդոյ Բեքտան:

28. Գի-ղէ եկեղեցին է- Ան-ր քահանայ:

Մեր գիւղի եկեղեցին հողակերտ ու փայտաշէն է, որ մի քանի տարի առաջ հազիւ հաղ նորոգուեցաւ. տէս, սեղան պարզ, անպաճոյճ, փայտակերտ, կոպիտ շինուած մի խաչկալ ունի, վէմ-քար ու մոմակալ աստիճաններ անշուք միջոտած կտաւով ծածկուած են. պատարագի ժամանակ հազիւ թէ երկու մոմ կը վառուին, ուրիշ ժամանակ բաւական է մի փայտէ ճրագակալ եւ վրան հողէ ճրագ բոլորովին ձիթոտած ու միջոտած. սեղանի տերունական պատկերը տես ինչ անձեւ եւ անարուեստ է: Եկեղեցւոյ յատակը եւ սեղանի վրայ միայն փսիւթներ փռուած են: Գիւղական եկեղեցիներ մեծ մասամբ վերնատուն չունին, այլ մարդիկ առաջ կը կանգնին, կիներ ետեւի կողմ:

Թողունք այս նիւթական անշքութիւնը, որ Աստուծոյ տիեզերական փառքին առաջ նշանակութիւն չունի, որուն աթոռ երկինք է եւ ոտքին պատուանդան՝ երկիր: Գանք բարոյական մասի նկարագիր հանել: Մի ծերունի քահանայ ունինք, ցուպը ձեռքը դողդոջելով հազիւ եկեղեցի կուգայ. աչքեր Խսահայկ Նահապետի պէս վատատես եղած են ի վաղուց, բայց ինքն եկեղեցւոյ ժամերգութեան շատ բաներ գոց ըրած է եւ կը կարդայ. ինքն երկիւղած, բարի եւ ժողովրդասէր քահանայ մըն է:

ԴՈ. Է.

29. Գի-ղացի է- Օյը:

(Առակ:)

Գիւղացի մը, որ արտեր ու ջաղացքներ ունէր եւ գիւղացւոց մէջ բաղդաւոր ու հարուստ մէկն էր, իր յաջողութեան բաղդը կը պարտէր այն սեւ օձին, որ ասոր տան մէջ կը բնակէր: Մէկ հատիկ զաւակ մը կ'ունենայ այս գիւղացին, եւ որովհետեւ օձը սովոր էր տան մէջ համարձակ շրջելու, երախան օր մը օձին հետ խաղալով՝ անոր պոչը իր ափին մէջ սաստիկ կը ճզմէ. որքան կը ջանայ օձը՝ կարող չըլլար իր պոչը ազատելու տղուն ձեռքէն: Ճարը հատած կը խայթէ տղուն թաթիկը. տղան կը թողու պոչը, ու կը

Թունաւորութի միանգամայն. օձը իր խայթածին ու թունաւորածին հետեւանքը գիտնալով՝ կը փախչի տան մէկ անկիւնը կը կծկի. Ժամեր կ'անցնին, եւ տղան վերջապէս կը մեռնի:

Յղուն հայրը սաստիկ կսկիծէն ուրազը կը վերցնէ օձին կը զարնէ, օձին պոչը կը կտրի եւ օձը իր գլուխն ու փեղեկը մարմինը առած կը փախչի տունէն ու գիւղէն դուրս քարերու մէջ կ'ապրի: Օրեր կ'անցնին, բայց հետզհետէ այդ գիւղացւոյն բաղդը կ'աւրուի: Օր մը իր կնոջը հետ կը մտածեն. «Ելթանք մեր օձը նորէն մեր տունը հրաւիրենք բերենք, որպէս զի մեր բաղդը վերադառնայ», եւ կ'երթան քարերու մէջ կանչեն իրենց օձը. ան պատասխան կուտայ. «Ինչպէս ձեզ՝ նոյնպէս ինձ. փափաքելի է այդ, բայց ա՛յ անկարելի է. քանի որ դուք ձեր զաւկին մահը յիշէք եւ ես ալ իմ պոչը, իրարու հետ չենք կրնար հաշտ ապրիլ»:

Գ. Ծպիսկ. Սրտաւնձնանման:

B. Poetry.

1. Նապաստակ:

Այ՛ նապաստակ իմ սիրուն,
Շուտ վերջ տուր այդ խաղերուն:
Ո՛հ, չե՛ս տեսներ դու միթէ,
Որսորդը քեզ կը գիտէ:
Փախի՛ր, փախի՛ր, սիրելիս,
Որ չըլլայ թէ զարնուիս:

Նապաստակը խորոտիկ
Աչքերն դարձուց բոլորտիք.
Եւ ականջներն իր բարակ
Տնկեց, փախաւ շատ արագ.
Որսորդն ուղղեց իր հրացան —
Պո՛ւմ-պո՛ւմ — գնդակ, վառօդ փճացան:

Միշիթայի Պոմսուցի:

2. Առաջին Աղբիւր:

Փառք քեզ, Յիսուս իմ մարդասէր,
 Որ պահեցիր զիս այս գիշեր.
 Տուիր անոյշ երազ ու քուն
 Մինչեւ հասան ժամերն այգուն:
 Պահէ նաեւ այսօր ու միշտ
 Ծնողքս ու զիս անփորձ անվիշտ.
 Տո՛ւր որ ըլլամ անմեղ ամբիժ
 Եւ արժանի սիրոյն Երկնից.
 Արդիւնաւէտ եւ անգին
 Ըլլան օրերն իմ կեանքին: Ամէն:

3. Երկրորդ Աղբիւր:

Անցան ցորեկուան ժամեր լուսավառ,
 Բամեր հաւքերու մտան իրենց թառ.
 Մինչ կ'ուզեմ ես ալ մտնել անկողին,
 Ի քուն փակել իմ խոնջ ափանդին,
 Նուիրեմ քեզի, Աստուած կաթոգին,
 Էութիւնս համակ, իմ սիրտն ու հոգին: Ամէն:

4. Սեղանի Աղբիւր:

Փառք քեզ, ո՛վ Տէր,
 Որ մեր սեղան
 Քու բարիքներ
 Միշտ կը տեղան:

Շնորհէ նաեւ	Տո՛ւր աղքատին
Հոգւոյդ սնունդ	Առօրեայ հաց
Որ յարատեւ	Որ փարատին
Օրհնենք անունդ:	Ամպեր վշտաց:

Ո՛հ, ապրինք յար
 Փառքիդ համար: Ամէն:

5. Կ-Ի-Ն -- Մ-Ի-Ի-Լ:

Փունջի մը մէջ, ուր ծաղիկներ շատ կային,
Կակաշն օր մը քոյնէն էր ինկեր մեխակին.
Քիչ ատենէն անոր բուրումն էր առեր.
Օգտակար է իշտ ունենալ լաւ ընկեր:

Հասկէ՛ք Կ. Տօնեշեան:

6. Եր-ժ-ը-ն-հ-ն:

Երբ կը զարնես դու մանտօլին
Ու ես յուզուած ունկընդրեմ՝,
Կ'ըսեմ՝ երբն է պըլպուլին
Որ գեղգեղէ այգուն դէմ:

Երբոր զարնես մանտօլին
Ի՞նչ շեշտեր զերդ մարգարիտ
Մատիկներուդ տակ ծըլին,
Հատիկ հատիկ ու վըճիտ:

Երբ կը զարնես մանտօլին
Ա՛յնքան անոյշ մեղմօրօր,
Վիշտ ու ցաւեր կը հալին
Մոմիկին պէս Տիրամօր:

Բայց երբ զարնես մանտօլին՝
Վսեմապէս կորովի,
Կարծես շանթեր լծաւալին,
Անըզգան ալ խըռովի:

Երբ նուագես մանտօլին՝
Խոնարհիմ քու առջեւ ես,
Զի սեւ աչքերդ փայլին
Ներշնչուած քրմուհւոյն պէս:

Քու ձեռքիդ մէջ մանտօլին
Որփէսի հոգին է.
Հրեշտակներն ալ կ'զմայլին
Նախանձին քեզ, Սթինէ:

Երբոր զարնես մանտօլին,
 Յետոյ յոգնած մըրափես,
 Այդ տեսքն է էն սըխրալին...
 Կ'ապշինք որ դեռ մանուկ ես:

(Մասիս)

Մ. Աճառնաճ:

7. ԾԱՌԱՅ:

(Հին առակ:)

“Կաղնի մ'եմ ես յաղթ ու վըսեմ,
 Բարձր, հաստարմատ եւ հուժկու,
 Գըլուխս հասնի ամպերու սեմ,
 Ծաղրէ կայծակն ահարկու:

“Իմ թանձր ու թաւ ոստոց մէջէն
 — Անյաղթ մազեր Սամիսոնի, —
 Վայրագ հովեր ի զո՛ւր փըշեն,
 Յորոց աշխարհ սասանի:

“Արեւ, անձրեւ, ձիւն ու կարկուտ,
 Տարերց զայրոյթն, ռիս ու քէն,
 Չեն խորտակեր ոյժս անկապուտ,
 Ես չեմ վախնար երկինքէն...:

“Ճիւղերուս մէջ պատըսպարին
 Թռչնոց բոյներ բազմաթիւ,
 Որոնց զուարթ երգ ու պարին
 Ականջ դընեմ ցայգ ու տիւ:

“Շուքիս ներքեւ հովիւք յամեն,
 Մոռնան վիշտ, ցաւ, ամեն բան,
 Մինչ փառքս երգեն սարեակք ամեն
 Եւ սոխակներ օրհնաբան:

“Ոտքերուս տակ բոյսեր բոլոր,
 Թըզուկ, գաճաճ են չնչին,
 Որք ուշ կամ վաղ, ոլոր մոլոր,
 Կոտրին, փըշրին, կորնչին:

“Ես անսասան եւ պերճ կոթող,
Ապրիմ, տեւեմ ծառ հրեկայ,
Զիս տապալող կամ ինձ յաղթող
Աշխարհիս մէջ ոչինչ կայ:”

— Մայր բընութիւնն արդար կիրքով
Անոնց դէմ որ յոխորտան,
Հրպարտ ծառին արմատին քով
Ո՛րդ մը դըրաւ անպիտան:

Աղնքս. Գ. Փամոսնամ:

8. Վարդին փռւել:

Ինչո՞ւ հայրիկ,	— Ոչ վարդ միայն
Կ'ըսէր Յարիկ,	Այլ ամեն բան
Վարդը քընքուշ	Է երկնից տակ
Ունի սուր փուշ:	Փըշոտ, որդեակ:

Երկինքն հոն վեր
Բուսած վարդեր
Չունին բիծ, փուշ,
Են միշտ քընքուշ:

Հ. Այսեւն Ղազիկնամ:

9. Խաղաղ:

Ցերեւներուն մեջէն բարակ,
Ողբ սընդուտի կը նմանին,
Կուռ ողկոյցներ սեւ ու ճերմակ
Վար կը կախեն հատիկներնին:

Ոմանք երկայն, ոմանք կըլոր,
Մանրիկ, փայլուն եւ լուսանցիկ,
Ցերեւներուն վըրայ խոշոր՝
Կը կարծրին բանուած ծաղիկ:

Արցունք են թէ շաղի կաթիլ,
Ամպին ցանցէն ցօղուած չիթ չիթ,
Զըմրո՞ւխտ արդեօք, վա՛րդ նորածիլ,
Կամ աստղերէ՞ն ինկած ժըպիտ:

Անոնք արցունք չեն, ոչ գոհար,
 Ոչ ալ ծաղիկ, ոչ ալ կիտուած.
 Անուշ խաղող են զովարար,
 Միրգ, զոր միայն օրհնեց Աստուած:

Զայն շինեցին լոյս հրեշտակներ
 Նուրբ մատներովն իրենց ճարտար,
 Այգիներուն աշնան նուէր,
 Սիրուն տղաք, ձեզի համար:

Ջաւպէդ Կ. Տօճեղեան:

10. ՅԱՆՈՒՆ ԹԱՆԻ:

(Աւանդավէպ:)

Զըքնաղ առտու մը գարնան
 Յօղոտ, կիսալոյս,
 Աղուոր աղջիկ մ'աննըման,
 Հարսնցու մի կոյս:

Լոգարանին մէջ մինակ,
 Անփոյթ պէտքերով,
 Կը լուացուի ու ճերմակ
 Շուշան մ'է տեսքով:

Մազերն սփիւռ ոսկեզօծ՝
 Կը սանդրէ անի,
 Ու կը սարսուան լանջքը հոծ
 Եւ պորտն հոլանի:

Ու վարսերը կը ցրուին,
 Վիժակ՝ սունապան՝
 Ծրփալով շուրջն իր մարմին,
 — Խորան մաքրութեան:

Այլ բաղնիքին կիսաբաց
 Դռնէն՝ աղջկան
 Եղբօր աչքն է հանդիպած՝
 Քրտոջ մերկութեան . . .:

Օ՛հ, ի՞նչ ամօթ, Աստուած իմ,
 Փրկէ՛, փրկէ՛ զինք.
 “Թռչուն մ’ըլլամ ու թռչեմ
 Երկինքէ երկինք , . . .”

Եւ աղուորը սարսուգին
 Յանկարծ կ’առնէ թեւ,
 Մոռցած սանտրը դեռ գլխին՝
 Մազերուն վերեւ:

*

Յոպոպ թռչունն է այսօր
 Սիրուն աղջիկն այն,
 Բըբուկն ալ՝ սանտրը անոր,
 Ըստ աւանդութեան:

Արտուշէս Եսայան:

II. Լ-ԵԼ-Յ:

(Հ. Հայնէ:)

Է՞ր, չը գիտեմ, տխուր եմ այսքան,
 Անյայտ է ինձ վշտիս պատճառ.
 Զըրոյց մը հին վաղընջական
 Միտքս է ինկեր, չերթար՝ յամառ:

Զով է օդը, ու կը մթնէ,
 Եւ Հռենոս հոսի անխուով,
 Լեռան կատար բոցագոյն է
 Արփույն վերջին նըշոյներով:

Հըրաշագեղ ու աննման
 Աղջիկ մը հոն վերն է նստել.
 Զարդերն ոսկի կը շողջողան,
 Կը սանտրէ մազն իր ոսկեթեւ:

Կը սանտրէ զայն սանտրով ոսկի,
 Ու մի եւ նոյն ատեն կ’երգէ.
 Կը խըռովի երգէն հոգի,
 Ա՛յնքան մոգիչ կ’եղանակէ:

Իր կուրին մէջ նաւաւարդ
Վառի տենչով մը մոլեգին.
Ա՛լ չի տեսներ խուժն ու ժայռը,
Միայն ի վեր աչքերն հային:

Ալիք՝ կարծեմ թէ հուսկ ապա
Կուլ կուտան նաւն ու նաւաւար,
Ու Լոռէլայն է որ կ'ըլլայ
Իրեն հրգովն անոր պատճառ:

Ռ. Յ. Պէրպէրեան:

12. Ի՞նչ Մահ:

Եթէ տրտման մահու հրեշտակ
Անհուն ժպտով մ'իջնէ իմ դէմ...
Շողիանան ցաւքս ու հոգիս,
Գիտցէք որ դեռ կենդանի եմ:

Եթէ սընարըս՝ իմ տիպար
Մոմ մը վըտիտ ու մահագէմ,
Ո՛հ, նըշուլէ ցուրտ ճառագայթք,
Գիտցէք որ դեռ կենդանի եմ:

Եթէ ճակտովս արտօսրազօծ
Զիս պատանի մէջ ցուրտ զերդ վէմ
Փաթթեն, դընեն սեւ դագաղը,
Գիտցէք որ դեռ կենդանի եմ:

Եթէ հնչէ տիտուր կողնակ՝
Թրթռուն ծիծաղն մահու դրժխեմ,
Դագաղս առնէ իր յամր քայլ,
Գիտցէք որ դեռ կենդանի եմ:

Եթէ մարդիկն այն մահերգակ՝
Որք սեւ ունին եւ խոժոռ դէմ՝
Համասրփուն խունկ ու աղօթք,
Գիտցէք որ դեռ կենդանի եմ:

Թէ յարգարեն իմ հողակոյտ,
 Եւ հեծեծմամբ ու սըգալէն
 Իմ սիրելիքը բաժնըւին,
 Գիտցէք որ միշտ կենդանի եմ:
 Իսկ աննըշան եթէ մընայ
 Երկրի մէկ խորշն հողակոյտն իմ,
 Եւ յիշատակս ալ թառամի,
 Ա՛հ, այն ատեն ես կը մեռնիմ:

Պ. Դոռոնեան:

13. Տղան-գիւն:

Աշնան չորցած թուփերու հետ
 Հովիկն այն ալ քըշեց տարաւ,
 Վաղաթարշամ ծաղիկն անհետ,
 Դեռ չը բուրած իսպառ կորաւ:
 Սեւ գերեզման մը փորեցին,
 Լացող չեղաւ անոր վըրան.
 Սիրոյ համար ծընած հոգին
 Անսէր իջաւ ի գերեզման:

Կորիւն Մկրտչեան:

14. Չիւն:

Ակնախըտիղ անբըծութիւն մը վերէն
 Երկնից վըճիտ բարձրութենէն կ'իջնէր վար,
 Վարանելով, օրօրուելով, ծուլօրէն,
 Քալուածքին պէս կնոջ մարմնեղ եւ ըստուար:
 Ու փողոցին մայթին վըրայ կը փրուէր
 Ճերմակութիւնն իրեն քնքուշ՝ ցեխին քով.
 Ուքերու տակ կը կոխկըռտուէր, կը լըռէր,
 Անտրտունջ միշտ ու քիչ մըն ալ հաճոյքով:
 Վերէն հիմա ձիւնը առատ կը մաղուէր,
 Թոժարակամ թողլով եթերը կապոյտ.
 Անձամատոյց կ'ինն էր ան որ կը թաղուէր
 Փոսի մը մէջ ցեխի, անհոգ ու անփոյթ:

Գ. Զօհրապ:

15. ԼԵԼՈՒՆԵՐ:

Առտըւան մեղմ սիւքին տակ,
Մեղմ՝ համբոյրին պէս կոյսի,
Կը դողդըղան մեկուսի
Լուրթ լեւակներն ու ճերմակ:

Մեղմ՝ համբոյրին պէս կոյսի,
Առի անոնց բոյրն յըստակ.
Լուրթ լեւակներն ու ճերմակ
Տարփոտ լանջեր են՝ ըսի:

Առի անոնց բոյրն յըստակ,
Ինչպէս հեւք մը նոր հարսի.
Տարփոտ լանջեր են՝ ըսի,
Յոլքերն այգուն, լոյծ լեւակ:

Ինչպէս հեւք մը նոր հարսի՝
Լեւակն հեշտանք մըն է տաք.
Յոլքերն այգուն, լոյծ լեւակ,
Պզտիկ ծովեր են վարսի:

Վահագն Մարգարէ:

16. ԲԱՆԱԼՆ:

Դասարանի ժամերէս վերջ սրընթաց,
Երբ կը դառնամ տուն՝ մըտքով խոնջ ու ցընդած,
Հազիւ էմքին կ'անցունեմ դրան Բանալն,
Ջուխտ աստղիկներ յանկարծ առջիս կը փայլին,
Հրեշտակիկներ անթեւ՝ Լուսինն ու Նշուհի,
— Մին՝ շահագրամ բուրեղ, քնքուշ՝ միսը վարդ —
«Հայրիկս եկաւ, Մայրիկ» — յանկերգը կրկին
Իրենց երգին — կ'ընէ իմ տունըս՝ երկին . . .
Եւ կը մոռնամ խոնջանք, հոգ, վիշտ, ամէն ինչ,
Մինչեւ աչքերըս ծանրանան քաղցր ի նինջ . . . :

Զուգուած կեանքի խուլ ժըխորէն անախորժ,
 Կ'առանձնանամ խըցիկիս մէջ՝ — լըռիկ խորշ — .
 Պզտիկ քառի՜ մը դառնալով կամացուկ՝
 Ինձ կը բանայ գրադարանիս փեղկեր զոյգ :
 Ա՛հ, հոգեցունց, նըւիրական այդ պահուն՝
 Խորհուրդներու խորին՝ անծիր ու անհուն
 Ի՛նչ աշխարհներ — հոգնացոյց Աբուլֆ —
 Կը թաւալին՝ անթարթ աչացըս առջին . . . :
 Եւ կը սկըսիմ ես ալ դառնալ անոնց հետ,
 Մինչեւ անձուկ մոլորի միտքըս անհետ . . . :

Անցեալն՝ որ դառն՝ ոմանց, այլոց՝ անուշ էր —
 Սիրտս ու հոգիս չարչըրկող՝ որքան յուշեր
 Արդեօք թողած է գանկիս տակ, ո՞վ գիտէ . . .
 Կրնամ զանոնք մոռնալ վայրկեան մը միթէ . . . :
 Դեբիւն . . . ցընդում՝ մ'ըստուերներու որ խուսին —
 Կրկնապատկէ իղձերս — վիշտերս խօլ ու սին — .
 Բայց երբ ուղղեմ անզօր նայուածքըս հեռուն՝
 Անպարագիր հորիզոնին սեւեռուն՝
 Ո՛ւր՝ կեանք, երազ իրար գրկած կը հալին,
 Ո՞վ տայ պիտ' ինձ ապագայի քառալին . . . :

Ա. Կ. Կիւղպեճիան:

17. Սիրուն:

Գիշերն աստղեր ու լուսնակ,
 Ցերեկն ալ ցոլքն արեւուն
 Կը ցոլացնէ շարունակ
 Երկնից կապոյտըն անհուն,
 Թափանցիկ:

Թռչող ամպերն սպիտակ,
 Ծառեր, թռչունք ու մարդիկ
 Կը ցոլացնէ լուրթ — լըճակ
 Իր ալեաց մէջ հանդարտիկ
 Թափանցիկ:

Պատկերները շքեղ անթիւ,
 — Երկնից, ծովուն, ցամաքին —
 Կը ցոլացնէ ցայգ ու տիւ
 Պատուհանին ապակին

Թափանցիկ:

Բայց, ի՞նչ անմեղ սիրտ մ'անվիշտ,
 Հոգի՛ մ'անբիծ, անարատ,
 Կը ցոլացնեն, Մանկի՛, միշտ
 Ժպտող աստղերըդ ջուխտա՛կ

Թափանցիկ:

Ա. Կ. Կիւրպչեան:

18. Յոթնամեակ:

Երկնքի չափ ի՞նչ կայ խոր,
 Ի՞նչ օդի նման կենսողոր,
 Հզօր ի՞նչ կայ քան զսէր,
 Ծովուն պէս ի՞նչ մշտներ.
 Երկրի զոյգ հաստատուն,
 Ի՞նչ արեւի պէս հրարուն
 Կրօնքի նման սուրբ ու խոր,
 Քան զլուսին ի՞նչ աղուոր.
 Իշխի պէս ի՞նչ կայ հարուստ
 Ի՞նչ գոյութեան զոյգ անուստ.
 Այս ամենուն մէջ, ո՛հ, ի՞նչ
 Հաստէին ցոլքին պէս կայ ջինջ:

Յ. Գ. Մ.:

19. Պատմութիւն Մեծ:

Մի՛ լար, հայր իմ ու մայրիկ,
 Կոյս, մի՛ լար, թէ երթամ
 Հեռու երկիր պանդխտիկ,
 Այլ շուտով ետ դառնամ.
 Ո՛հ, մէկ աւանդ սիրական
 Տո՛ւր ինձ, մայր, քու համբոյր:
 Առաւ համբոյրն ու գնաց.

Այլ ի տար աշխարհին
 Թուաւ արեւն իր կենաց
 Ի ծաղիկ հասակին.
 Լացէք, հայր իմ ու մայրիկ,
 Լաց, ի կոյս, զի երթամ
 Հեռու երկիր պանդխտիկ
 Մեռանիմ ես անժամ:

Մ. Պէշիկթաշեան:

20. Խ-Բ-Ն-Ձ Սէր:

Առաու մը ձմրան
 Տեսայ զայն մինակ,
 Ձեռքը թաշկինակ,
 Նստած բլրին վերան:

“ Ի՞նչ ունիս, աղջիկ.
 Տրտում, մրտածկոտ,
 Ի՞նչ կը փնտռես հող,
 Ու կուլաս մեջիկ: ”

Աչքն արցունքներով
 Կը նայէր հեռուն,
 Սեւ սեւ ամպերուն
 Ու ծովուն խրոփ:

“ — Անփորձ, հրապուրած
 Առաջին օրէն,
 Հաւտացի իրեն,
 Խաբեց զիս, գընաց . . . : ”

Կ. Ոսկեան:

21. Ա՛-ՎԵՐԴԵՐԷ՛:

Գարունները միշտ հիններն են
 Վարդածիծաղ ու բոցանոյշ,
 Ամպեր կապոյտ, աչքեր մեղոյշ,
 Գինովութիւն մը կը բուրեն:

Ալեակներ նոր են յաւիտեան,
 Վաղն արշալոյսն է նոր դարուն,
 Վիշտեր սրտէն փախչին հեռուն,
 Ու խառնուին հին մթութեան:

Երազանքի քաղցր են օրեր,
 Լուսով, բոյրով շաղուած յաւէտ,
 Կեանքի ուղին միշտ արփաւէտ՝
 Դաղիկներու մէջն է պահուելու:

Գէտը պղտոր չէ՛ ալ հիմակ,
վճիտ ջուրով կը ծաւալի,
լուսընկային ղերդ հայելի,
լճակին պէս անդորր համակ:

Հառաչ չունի՛ իր երգին հետ,
Ժայռերը ցաւ չեն տար իրեն,
Կ'անցնի անձայն ափունքներէն,
Ովկիանին մէջ կըլլայ անհետ:

*

Հոգին սակայն չուզեր հաւտալ,
Ամեն բան կեղծ կուգայ կարծես,
Մութին մարող ասուպին պէս
Կ'ուզէ ինք ալ մութին երթալ:

Կը վերածնին միշտ գարուններ,
Թռչունները կուգան նորէն,
Տես արծիւներն ալ ամպերէն
Կը սըլանան աւելի վեր:

Կ'որոնեմ՝ զո՛ր ու սրտաբեկ,
Չեղ չի տուի՛ գերեզմանին,
Շուրջըս համայնք վերածաղկին,
Մտերմութիւն, հաւատք, ո՛ր էք:

Ռ. Որբերդեան:

22. Կ--Ի--:

Այ, թռչնակ սիրուն, թռչնակ աննրման,
Դո՛ւ հաւատարիմ՝ կարապետ գարնան.
Կանաչ ու անթառամ է միշտ քու պուրակ,
Քու երկնակամար՝ ջինջ ու կապուտակ.
Վըշտով չեն թրթռար քնարիդ թելեր,
Իւ քու տարուան մէջ կը պակսի ձրմեռ:

Իցէ կրնայի, ո՛հ, ազատութեւ
Մաւառնիւ քեզ հետ, թռչիւ յարատեւ,
Եւ ամեն տարի ընել մի շըրջան՝
Գարնան լինելու ընկեր անսպաժան :

Շ. Վ.

23. Բնագրություն :

Մինչդեռ յոժ ունիս դու ամենայն օր
Ապրուստի համար քրտինք թափելու,
Ամաչիւր, ո՛վ մարդ, կարկառած ձեռքով՝
Աղքատի նման՝ չոր հաց մուրալու:
Իսկ երբոր չունիս բնաւ ոչ մի յոյս
Քու յոժի վրայ — առանց տատանման
Հայրենի երկիրդ օհնելով՝ պառկիր
Եւ լուռ անմուռնչ մտիլ գերեզման:

Թարգմ. Ռ. Անդրեան:

IV. Vocabulary.

A. Armenian-English.

(Բառադարձի Հայերէն-Անգլերէն)

— Indicates the repetition of the same word. Words in parentheses serve to complete the sense of those words that precede or follow them.

Ա.

ագարակ farm.
ագի tail.
ազատ free; — արար deliverer, liberator; — ել to save.
ազգ nation; — ական relative.
ազնուական nobleman.
աթոռ chair.
աժան cheap.
ալ too, also.
ալ չ... no more.
ալիք wave.
ախոռ stable.
ախորժակ appetite.
ախորժիլ to like.
ածել to lay; to play (on piano etc.).
ածելիկ razor.
ածիլել to shave.
ականջ ear.
ակնկալել to expect.
ակնկալութիւն expectation, hope.
ակումբ club.
ակումպ tooth.
ահարկու terrible.
ահա(ւասիկ) here is, here are.
ահռիկ shocking, horrible.
աղ salt.
աղալ to grind.
աղաղակել to cry.
աղաչել to entreat, to supplicate.
աղաւնի pigeon.
աղեղ bow.

աղերս supplication; — արկու supplicating.
աղմուկ noise.
աղջիկ girl.
աղտոտ dirty.
աղցան salad.
աղքատ poor.
աղօտ dim.
աղօրէպան miller.
աղօրիք mill.
աճապարանք haste.
ածիլ to grow.
ամայի desert.
ամառ summer.
ամբոխ crowd, multitude.
ամբողջ whole.
ամենհի fierce, furious, raging.
ամեն every, all.
Ամենակարող Almighty.
ամիս month.
ամուլ barren.
ամուսին spouse.
ամուսնանալ to marry.
ամուր firm, strong.
ամուրի bachelor.
ամայալ to be ashamed.
ամպ cloud.
ամփոփել to comprise, to comprehend.
ամօթ shame; — ահար confused, abashed.
այբուբեն alphabet.

պղեկութ vintage.
 պղի vineyard.
 պլանդակ queer.
 պծ goat; — եամ buck; — եմիկ doe.
 պսօր to-day.
 պսո cheek.
 պր husband.
 պրեկել to visit.
 անապատ desert, wilderness.
 անասուն animal.
 անարգել to despise.
 անգամ even; times; — մը once.
 անգութ merciless.
 անգիտակ unawares, unconscious.
 անդադար incessantly, ever.
 անզօր feeble, weak.
 անընդհատ constantly.
 անիծել to curse.
 անիրաւ wrong; — ել to do wrong, to do an injustice.
 անիւ wheel.
 անխաչեմ imprudent.
 անխռով calm.
 անծանօթ unknown, stranger.
 անկողին bed.
 անկանոն irregular.
 անկատար imperfect.
 անկարելի impossible.
 անկեղծ sincere.
 անկիւն corner.
 անհամեմատ incomparable.
 անձ person; — նական personal; — նաւորութիւն personage.
 անմահ immortal.
 անմեղ innocent.
 անշուշտ assuredly, certainly.
 անողորմ relentless.
 անոյշ sweet.
 անուանել to name, to call.
 անուն noun, name.
 անպաճոյճ plain, unadorned.
 անսահման immense.
 անտառ forest, woods.
 անցաւոր transient, fleeting.
 անցեալ past, last.
 անցնիլ to pass.
 անթի hungry.
 անթաւութիւն hunger.
 աշակերտ pupil, disciple.
 աշխատանք labour.

աշխարհ world: — արար modern (Armenian).
 աշուն autumn.
 աչք eye.
 ապահովել to assure.
 ապանի future.
 ապերախտ ungrateful.
 ապերջանիկ unhappy.
 ապիլ to be astonished.
 ապուշ stupid, silly.
 ապուր soup.
 ապսպրել to order.
 ապստամբ rebel; — ութիւն revolt, rebellion.
 ապրանք goods, wares.
 Ապրիլ April; to live.
 աջ right (hand).
 առած proverb.
 առանց without.
 առաջ before, ago; — ին first; — ը the former.
 առաջարկութիւն offer, proposal.
 առաստաղ roof, ceiling.
 առատ abundant.
 առարկել to object.
 առաւօտ morning.
 առաքինի virtuous.
 առաքինութիւն virtue.
 առիւծ lion.
 առնել to take.
 առուակ brook.
 առջեւ before; — ելել to meet.
 առտու morn.
 անեղ needle.
 անդաման needlecase.
 աստի cloth.
 ասպետ knight.
 աստառ lining.
 աստղ star.
 Աստուած God; — աշունչ Bible.
 ատել to hate.
 ատեն time; — զք once, formerly.
 արագիլ stork.
 արարած creature.
 արգիլել to forbid, to prevent.
 արդար just; — եւ indeed; ութիւն justice.
 արեգակ sun.
 արեւ sun; — էլք east; — մուտք west.
 արթնցնել to wake.

արժանի worthy; — *ըլլալ* to deserve.

արժեք to cost.

արի valiant, brave.

արիւն blood.

արծաթ silver.

արձակուրդ holiday.

արմատ root.

արմաւ date; — *ենի* date-tree.

արմտիք corn, production.

արջ bear.

արուեստ art; — *ագէտ* artist.

արտ field.

արտոյտ lark.

արտօսը, *արցունք* tear.

արքունիք court.

աւաղ sand.

աւաղակ robber.

աւանակ donkey.

աւանդութիւն tradition.

աւարտել to conclude.

աւել broom.

աւելնալ to be added.

աւլել to sweep.

ափ palm of the hand.

ափն, *ափունք* shore, coast.

աքաղաղ cock.

աքացել to kick.

Բ.

բազմոց sofa, seat.

բազկաթոռ arm-chair.

բազուկ arm.

բաժակ glass, cup.

բաժնել to divide.

բակ yard.

բաղդ fortune, fate.

բաղդատել to compare.

բաղխել to knock.

բաղձանք wish, desire.

բաղնիք bath.

բայ verb.

բան thing; *ամեն* — *լնցած է* all hope is lost.

բանալ to open; — *ի* key.

բանաստեղծ poet.

բանուած enamelled.

բանա prison; — *արկել* to imprison.

բաշխել to distribute.

բառ word; — *արան* dictionary.

բարակ thin, slender, subtle.

բարբառ dialect, tongue.

բարեբաղդ fortunate.

բարեկամ friend.

բարեձեւ handsome.

բարերար benefactor.

բարեւ compliment, salutation.

բարի good.

բարկանալ to be angry.

բարձր high; — *ահասակ* tall.

բարոյական moral.

բարութիւն goodness.

բարւոյքել to improve, to perfect.

բարօրութիւն welfare.

բաց open; *կիսա* — ajar.

բացառութիւն exception.

բացատրութիւն explanation.

բաւական enough, sufficient.

բրուկ crest.

բեռ burden, load; — *նակիր* porter.

բերան mouth; *ձկ* — with one voice, unanimously.

բերել to bring.

բելեռ pole.

բթամիտ dull.

բիւր ten thousand.

բլուր hill.

բնակիլ to dwell, to live.

բնակիչ inhabitant.

բնաւորութիւն disposition.

բնիւն farthing, mite.

բոյն nest.

բոյս herb, plant.

բովանդակել to contain, to comprise.

բութ blunt.

բուն original, proper.

բուռն violent, intense.

բուսական vegetable.

բուսնիլ to sprout, to grow.

բուրդ wool.

բուրում fragrance.

բռնել to hold, to seize.

բրդեայ woollen.

բրիժ to dig, to hoe.

բրինձ rice.

բրուտ potter.

Գ.

դադաթ top; — նակէտ Zenith.
 գալ to come.
 դալարուած wriggled.
 գահ throne.
 դադաթար opinion, idea.
 դաճաճ dwarf.
 դամ nail; — հլ to drive (a nail).
 դայլ wolf.
 գանգատիլ to complain.
 գանձ treasure; — ապետ treasurer.
 գառագեղ menagery, cage.
 գառնուկ lamb.
 դարեջուր beer.
 դարեջրատուն alehouse.
 դարուն spring.
 գաւաղան stick, sceptre.
 գաւաթ cup.
 գեղանի fine, handsome, beautiful.
 գեղարուեստք fine arts.
 գեղեցիկ beautiful.
 գետ river; — ալ stream; — ափ bank.
 գետին ground, earth.
 գերի slave.
 գերութիւն slavery.
 գէշ bad.
 գէր fat.
 գիծ line.
 գին price.
 գինեմլ drunkard.
 գինի wine.
 գինով drunk; — նալ to get —.
 գիշեր night; — բարի good —.
 գիտնալ to know.
 գիտութիւն science, learning.
 գիր letter, character.
 գիրնալ to become fat.
 գիրք book.
 գիւղ village; — աջի peasant.
 գլխարկ fez, hat.
 գլխաւոր chief, principal.
 գլուխ head; chapter.
 գծագրել to draw.
 գնել to buy, to purchase.
 գնտակ bullet.
 գոգնոց apron.
 գոհ contented; — ունակութիւն contentment.
 գոհար jewel.

գող thief; — նալ to steal; — օն theft.
 գոմ stable.
 գոյն colour.
 գոչել to exclaim, to cry.
 գոռալ to roar.
 գովել to praise.
 գովեստ praise, eulogy.
 գործ work, affair, deed, business;
 — ագրել to fulfil, to execute;
 — ածուլթիւն use; — աւոր workman.
 գորշ gray.
 գորովագութ affectionate.
 գոյ shut; — հլ to shut; — ընել to learn by heart.
 գուլպայ stocking.
 գումարուել to assemble, to convene.
 գունատ pale, tarnished.
 գունաւորել to dye, to colour.
 գուշակել to predict, to foresee.
 գտակ cap.
 գտնել to find, to discover.
 գրաբար literal; հայ — ancient Armenian.
 գրասեղան desk.
 գրատետր writing-book.
 գրել to write.
 գրիչ pen.
 գրկել to embrace.
 գրող writer.
 գրչակալ pen-holder.
 գրպան pocket.
 գրքայկ or գրքուկ manual.

Դ.

դադաղ coffin, bier.
 դադրել to cease.
 դալկահար icteric.
 դահեկան piaster.
 դանակ knife.
 դաշնակ piano.
 դաշնակցութիւն confederation.
 դաշտ field, plain.
 դառն bitter.
 դառնալ to turn.
 դաս lesson; class; — ընկեր class-mate; — տնարակութիւն education.

դատ բանալ to enter an action;
— ապարտել to condemn; — ա-
ւոր judge.

դար century, age.
դարբին blacksmith.
դարման remedy.

դաւանան fraudulent, imposter,
traitor; — ութիւն treason.

դգալ spoon.
դեղ medicine.
դեղին yellow.
դեղձանիկ canary-bird.
դեղնած pale.

դեռ still, yet; — խօսքը բերանն
էր he had scarcely spoken.

դեսպան ambassador; — ախոր-
հումրդ conference.

դերանուն pronoun.
դերասան actor.
դերձակ tailor.
դերձան thread, string.
դեւ devil.

դէմ against; — դիմաց opposite.
դէմք face, visage, countenance.

դժբաղդ unfortunate; — ութիւն
misfortune.

դժուար difficult.
դի or դիակ corpse.
դիտարան observatory.
դիտաւորութիւն intention.
դիտել to observe, to look.
դիւցազն hero.
դղեակ castle, fortress.
դնել to put, to place.
դողալաւ trembling.

դողդողուն tottering, trembling.
դուռ door, gate.
դուստր daughter.
դուքս duke.
դպիր scribe.

դպչել to touch.
դպրատուն school-house.

դպրոց school; — ական scholar;
— ակեց school-fellow.

դրախտ paradise.
դրամ money.
դրացի neighbour.
դրոշ flag, banner.

Ե.

եղ ox.
եղակի singular.
եղեբե bank, coast.
եթէ if; — ոչ else.
ելակ strawberry.
ելլել to get up, to rise.
եկեղեցի church.
եղանակ season; mood; air.
եղբայր brother.
եղբորաղջիկ niece.
եղբորորդի nephew.
եղէր reed.
երազ dream, vision.
երախայ babe, child.
երախապէտ grateful.
երգ song, hymn; — ել to sing;
— ել singer; — ոչ singing.
երդեք dormer window.
երեւնալ to appear.
երէկ yesterday.
երէց elder, older.
երթալ to go.
երինջ heifer.
երիտասարդ young man.
երկաթ iron; — ագիր capital
(letter).
երկայն long.
երկ(ասիրութիւն) work; toil.
երկինք heaven.
երկիր earth, land, country.
երկիւղ fear; — ատ pious.
երկնականար sky.
երկու two; — քն ալ both.
երկչոտ timid.
երկրաշարժ earthquake.
երշեկ sausage.
երջանիկ happy.
երջանկութիւն happiness.
եփել to cook, to bake.

Ձ.

զամբիկ mare.
զայրոյթ anger, wrath.
զանգակ bell; — առուն belfry.
զարմանալ to be surprised.
զարնել to strike, to shoot.
զաւակ child.
զբաղում occupation, profession,
business.

զրօսանք amusement.
զրօսեցուցիչ amusing, enter-
 taining.

զգալ to feel.
զգայազերի insensible.
զգեստ dress.
զերի like, the same as.
զերծել to put out of.
զինուոր soldier.
զմայլել to be charmed.
զմեղ penknife.
զմրուխտ emerald.
զոհ sacrifice.
զոյգ pair.
զով cool; — **արար** refreshing.
զուարթ blithesome, gay.
զուարճանալ to amuse (oneself).
զրկել to deprive, to bereave.
զորահանդէս review.
զորավար general.
զորաւոր strong.

Լ.

էակ being.
էապէս essentially.
էգ female.
էշ ass.
էջ page.
էրիկ husband.

Բ.

ընդհուպ soon.
ընդմիջել to break off, to inter-
 rupt.
ընդունելութիւն participle; re-
 ception.
ընդունիլ to receive, to accept.
ընդօրինակել to copy, to trans-
 cribe.
ընել to do.
ընթացք course.
ընթրել to sup.
ընթրիք supper.
ընծայ present, gift.
ընկեր companion, mate; — **ական**
 social.
ընկղմիլ to be drowned.
ըսել to say; — **ուզել** to mean.

Թ.

Թագ crown; — **աւոր** king; —
ուհի queen.
Թաթ hand; paw.
Թամբ saddle.
Թանկ(ազին) precious, dear.
Թանձր dense, thick; dark.
Թաշկինակ handkerchief.
Թառամիլ to fade.
Թառիլ to perch.
Թատերախաղ drama.
Թատրոն theatre.
Թարգմանիլ to translate.
Թարգմանութիւն translation.
Թարմ fresh.
Թաւ thick, bushy.
Թաւալիլ to roll, to revolve.
Թափել to pour, to empty.
Թափիլ to flow (into).
Թեզանիք sleeve.
Թեթեւ light.
Թել cord, thread.
Թելադրել to suggest.
Թերութիւն fault, defect.
Թլինի fig-tree.
Թղուկ pigmy, dwarf.
Թէյ tea.
Թի shovel; — **ակ** oar.
Թիթեւնիկ butterfly.
Թիկնաթոռ arm-chair.
Թիւ number.
Թլուստել to stammer.
Թղթապանակ pocket-book.
Թնդանօթ cannon.
Թնդացնել to resound.
Թշնամի enemy.
Թշուառ wretched, miserable.
Թոթիւն cub.
Թողուլ to leave.
Թոյն poison, venom.
Թովիլ fascinating.
Թուարանութիւն arithmetic.
Թուական date.
Թուել to number.
Թուզ fig.
Թութ mulberry.
Թուի brown.
Թուղթ paper.
Թունաւորել to poison.
Թուր sword.
Թռչիլ to fly.

Թռչուն bird.
Թքաման spittoon.

Ժ.

ժամ hour; — *անակ* time; —
ացործ watchmaker; — *ացոյց*
 watch; — *անակաւ* once.
ժամանակին in time.
ժամանել to arrive.
ժանդոտ rusty.
ժապաւէն ribbon.
ժառանգ heir; — *ել* to inherit.
ժողով meeting; — *աւրդ* people,
 multitude.
ժպիտ smile.
ժպտիլ to smile.
ժրպան diligent.

Ի.

իղձ wish, desire.
իմաստութիւն wisdom.
իմաստուն wise.
ինչալ to fall.
ինչք property.
ինքնակալ monarch.
իշապան ass-driver.
իշխան prince.
իջնել to descend, to get down.
իսկոյն instantly.
իւրեկուն evening.
իւրք indeed.
իցիւ oh that!
իւղ oil.
իւրաքանչիւր each, every.

Լ.

լալ to weep, to cry.
լակոնական laconic.
լայն broad; — *ածաւալ* vast,
 spacious.
լաւանդինի alder.
լեզու language, tongue.
լեռ mount, — ain.
լիճ lake.
լիովին quite, fully.
լիցքնել to finish.
լոգարան bathing-place
լողալ to swim.
լոյս light; *ի* — *լնծայել* to publish.

լուալ to wash.
լուացարարուհի washer-woman.
լուսանցիկ transparent.
լուսին moon.
լուսնել to shoe.
լուր news; — *լրկել* to send word.
լուցկի match.
լուսթիւն silence.
լսել to hear.
լրագիր newspaper.
լրբութիւն insolence.

Խ.

խաբել to deceive.
խածնել to bite.
խաղալ to play; — *իք* toy, play-
 thing.
խաղալ calm, tranquil; — *աւթիւն*
 peace.
խաղալ grapes.
խայթել to sting.
խանութ shop.
խաչ cross; — *կալ* desk for a
 crucifix.
խառն mixed; — *աւրդ* mixture.
խարազան whip.
խարխափել to grope along.
խարտիշագեղ fair-complexioned.
խաւար darkness.
խափանել to hinder, to stop.
խելացի clever, intelligent.
խելք brain, wit.
խեղճ poor, miserable.
խենդ fool, silly.
խիտ very; hard, harsh, sharp.
խղճմտութիւն conscientiously.
խմել to drink.
խնամք care.
խնդալ to laugh; to rejoice.
խնդուն cheerful, merry, gay.
խնդրանք demand, request.
խնդրել to ask, to beg.
խնդրեմ pray.
խնձոր apple; — *ենի* — -tree.
խշխշիւն rustling (of the leaves).
խոզ pig; — *կաղին* acorn.
խոկում reflexion, meditation.
խոհանոց kitchen.
խոհարար cook.
խոհեմ prudent.
խոյ ram.

Խոնարհ humble.
 Խոնարհում conjugation.
 Խոնաւ damp, humid.
 Խոնջանք fatigue, weariness.
 Խոշոր big, stout.
 Խոստանալ to promise.
 Խոստովանել to confess, to own to.
 Խոստում promise.
 Խոտ grass.
 Խոր, — ունկ deep.
 Խորան altar, pavilion.
 Խորդալ to snore.
 Խորհել to think.
 Խորշել to shun, to avoid.
 Խորտիկ pretty.
 Խորտակել to crush, to dash to pieces.
 Խոնուած crowded.
 Խռովայրդ tumultuous, turbulent, agitated.
 Խռովել to be troubled.
 Խրատ advice; — էլ to advice.
 Խրկել to send.
 Խրոխա imperious, proud.
 Խօսակցութիւն conversation.
 Խօսիլ to speak, to talk; (աքաշաղք) — to crow.
 Խօսք word, speech; — Ի բռնուիլ to enter into conversation; — ուղղել to address.

Ճ.

Ժագիլ to rise; to break out.
 Ժախել to sell.
 Ժաղիկ flower.
 Ժաղկաւոր young.
 Ժաղկիլ to flower, to bloom; to flourish.
 Ժաղկոց flower-garden.
 Ժաղրել to mock.
 Ժախք or Ժաղք expense.
 Ժանր heavy, severe.
 Ժանօթ acquaintance; friend.
 Ժառ tree.
 Ժարաւ thirst; thirsty.
 Ժաւալել to expand, to spread.
 Ժեծել to beat.
 Ժեբ old; — ունի old man.
 Ժիծաղելի ridiculous, funny.
 Ժիծեռնակ swallow.
 Ժնանիլ to beget, to bear (a child).

Ժնծղայ cymbal.
 Ժնողք parents.
 Ժնրադրել to kneel.
 Ժնօւ jaw, cheek, chin.
 Ժոմ (ապահուծիւն) fast.
 Ժղլ lazy, idle.
 Ժով sea; — ափ or — եզր sea-coast, shore.
 Ժուլութիւն laziness.
 Ժուխ smoke.
 Ժռիլ to bend.
 Ժրար parcel, packet.
 Ժփալ to undulate, to fluctuate.

Կ.

Կազմ construction; binding (of books; — ակերպել to form, construct, to fashion; — էլ to form; to bind.
 Կաթ milk.
 Կաթիլ drop.
 Կայուն estate.
 Կախաղան gibbet.
 Կախել to hang.
 Կակալ tulip.
 Կակուղ soft.
 Կահաւորել to furnish (a house).
 Կահարաւի furniture.
 Կաղ lame.
 Կաղամար inkstand.
 Կաղնի oak.
 Կամար vault, arch.
 Կամացուկ slowly.
 Կամուրջ bridge.
 Կամք will.
 Կայան station.
 Կայծակ lightning, thunderbolt.
 Կայմ mast.
 Կայսր emperor; — ութիւն empire.
 Կանաչ green.
 Կանգ առնել to stop, to halt.
 Կանգնել to erect, to raise.
 Կանթեղ lamp.
 Կանոն rule.
 Կանուխ early.
 Կանչել to call.
 Կապար lead.
 Կապոյտ blue.
 Կառապաւն coachman.
 Կառավարել to govern.

կառուցանել to build.
 կատաղի raging, mad, enraged.
 կատարեալ perfect.
 կատարելագործել to improve, to perfect.
 կատաճ mad.
 կատու cat.
 կարագ butter.
 կարգ class, order; — ի գնել to arrange.
 կարդալ to read.
 կարել to sew, to stitch, to seam.
 կարենալ to be able.
 կարծել to think, to presume.
 կարկուտ hail.
 կարճ short, brief; — եցնել to shorten.
 կարմիր red.
 կարմրալանջ redbreast.
 կարմրել to redden.
 կարող able, capable.
 կարօտ needy, indigent; — ու թիւն want, poverty.
 կացիս axe.
 կեանք life.
 կեղծաւոր hypocrite.
 կեղծուպատիւր illusive, false.
 կենալ to stay.
 կենդանագիր portrait.
 կենդանի animal, beast.
 կեռաս cherry.
 կեսուր mother-in-law.
 կերպարանք appearance, face.
 կէս half; — գիշեր midnight; — օր noon.
 կթել to milk.
 կին woman, wife.
 կիսարայ ajar.
 կիտուած enamel; dotting.
 կիրք passion.
 կլիմա climate.
 կլոր round.
 կծկել to couch.
 կղզի island.
 կմախք skeleton.
 կնիկ woman, wife.
 կշտանալ to be filled., to be satisfied.
 կռթ handle.
 կռթող obelisk.
 կոհակ billow, wave.
 կողմ side, part.

կողոպտել to rob.
 կոճակ button.
 կոմս count.
 կոյս virgin, maiden.
 կոչել to call, to name.
 կոչում calling.
 կոպ eyelid.
 կոպիտ rude, rough.
 կով cow.
 կոտրել to break.
 կործանել to destroy.
 կորով vigour, power.
 կորուստ loss, waste.
 կուռ compact, firm, solid.
 կուրծք breast, bosom, chest.
 կպչել to adhere.
 կռիւ quarrel, struggle.
 կսկիծ sharp pain.
 կտու linen.
 կտոր bit, piece; — կտոր ընել to tear to pieces.
 կտուց beak, bill.
 կրել to bear, to sustain.
 կրկին double, two; again.
 կրկնել to repeat.
 կրնալ to be able.
 կրտսեր younger; — ագոյն young-est.
 կօշիկ shoe, boot.
 կօշկակար shoemaker.

Հ.

Հագնիլ to put on, to wear, to dress.
 Հազալ to cough.
 Հազիւ scarcely.
 Հազուադիւտ rare.
 Հալածել to persecute.
 Հալիլ to melt, to thaw.
 Հակապատկեր contrast.
 Հաճելի agreeable, pleasant.
 Հաճիլ to please.
 Հաճոյք pleasure.
 Համաձայն in conformity, according to . . ., after.
 Համառտ brief; — ութիւն abbreviation, extract.
 Համար for.
 Համարձակ free, frank, bold; — իլ to venture, to dare.
 Համբաւ fame, renown.

- Համբերութիւն patience.
 Համբոյր kiss.
 Համբուրել to kiss.
 Համոզել to convince.
 Համրել to count, to number.
 Հայ Armenian.
 Հայելի looking-glass.
 Հայր father; — իկ papa.
 Հանգիստ rest, repose.
 Հանգչիլ to repose, to rest.
 Հանգստարան resting-place.
 Հանդարտ quiet, calm, tranquil;
 — օրէն cooly; — իլ to appease
 to calm.
 Հանդիպիլ to meet.
 Հանճար genius.
 Հաշտուիլ to be reconciled.
 Հասակ age, size.
 Հասկնալ to understand.
 Հասնիլ to arrive, to reach.
 Հասուն ripe.
 Հասոր volume.
 Հարաւ south; — պին — ern.
 Հարկ tax; necessity; — ադրել
 to compel; — աւոր necessary,
 important.
 Հարուստ rich, wealthy.
 Հարս bride.
 Հարստութիւն wealth, riches.
 Հարցում question, interrogation.
 Հաց bread.
 Հաւ hen; — Կիթ egg; — ք fowl.
 Հաւասար equal.
 Հաւատալ to believe.
 Հաւատարիմ true, faithful.
 Հաւաքուիլ to join together.
 Հեղեակն ironical.
 Հեղեօրէն jocosely.
 Հեղ meek.
 Հեծանիւ bicycle.
 Հեղինակ author; — ութիւն au-
 thority; work.
 Հեշտալի delightful.
 Հեռադիտակ telescope.
 Հեռանալ to go far.
 Հեռու far, distant.
 Հետ with; — եւիլ to follow;
 — եւորդ attendant.
 Հետաքրքրութիւն curiosity.
 Հետեանք consequence.
 Հեղհեղեղ successively, by deg-
 rees.
 Հզօր mighty.
 Հէք poor, unfortunate.
 Հիանալ to admire, to marvel.
 Հիացում admiration.
 Հիմա now, at present.
 Հին old, worn; ancient.
 Հիւանդ sick, patient; — անոց
 hospital.
 Հիւսել knit, to weave, to en-
 twine.
 Հիւսիս, — պին north, — ern.
 Հիւր guest; — անոց parlour.
 Հնազանդ obedient; — իլ to obey.
 Հնարել to invent.
 Հնարիչ inventor.
 Հնչել to pronounce; to ring.
 Հոգի soul; Սուրբ — the Holy
 Ghost; Թեկուն վրայ — տալ to
 love tenderly.
 Հով top.
 Հոլանի unveiled, naked.
 Հոլովում declension.
 Հոծ compact, dense, thick.
 Հող soil, earth; — ակոյս mound.
 Հոյակապ grand, magnificent; e-
 minent.
 Հով wind.
 Հովանաւորութիւն shadow; pat-
 ronage.
 Հովանի shade, shadow.
 Հովանոց umbrella.
 Հովիտ valley.
 Հովիւ shepherd.
 Հորիզոն horizon.
 Հուժկու robust, strong.
 Հպասակ subject.
 Հպարտ proud; — ութիւն pride.
 Հռչակաւոր renowned, famous.
 Հսկայ giant.
 Հրահանք exercise; — իլ instruc-
 tive.
 Հրամայել to command, to order.
 Հրաման command, order, permis-
 sion.
 Հրայրք ardour, fire.
 Հրաշալի marvelous, wonderful.
 Հրապարակ market-place, square.
 Հրատարակել to publish.
 Հրացան gun.
 Հրաւիրել to invite.
 Հրդեհ fire, conflagration.
 Հրէշ monster.

հորաքոր aunt.
 հորեղբայր uncle.
 հորեղբորորդի } cousin.
 հորեղբորաղջիկ }

2.

ձախ (ձեռք) left (hand).
 ձայն voice, sound.
 ձեռնարկ enterprise.
 ձեռնոց glove.
 ձեռք hand; — ուլ by..., through.
 ձերբակալել to arrest.
 ձեւ form; — ակերպել to form;
 — ացնել to shape, to represent.
 ձի horse.
 ձիթենի olive-tree.
 ձիւն snow; — ել to snow.
 ձմեռ winter.
 ձուկ fish.

Ղ.

ղամբար lamp.
 ղեկ rudder, helm; — ավար steers-
 man, helmsman.

Ր.

ճագար rabbit.
 ճակատ forehead; — ազիր destiny,
 fate; — ամարտ battle.
 ճամբայ way; — ելել to set out.
 ճամբորդ traveller; — ել to tra-
 vel; — ութիւն journey.
 ճանկուտուք scratch.
 ճանչնալ to know, to recognize.
 ճաշ dinner; — ացուցակ reckon-
 ing; — ել to dine.
 ճաշակ taste.
 ճառ essay, speech.
 ճառագայթ ray, beam.
 ճար means, way.
 ճարտար skilful; — արուեստ ar-
 tistic; — ապետ architect.
 ճեղքել to cleave; to crack.
 ճերմակ white; — եղէն linens.
 ճկնել to squeeze, to press.
 ճիշտ just.
 ճիւղ branch.
 ճկիկ knocker.
 ճնձղուկ sparrow.

Elementary Armenian Grammar.

ճնշել to press, to subdue.
 ճշգրտել to adjust.
 ճշմարիտ true, faithful.
 ճշմարտութիւն truth.
 ճոխ rich, opulent.
 ճրագակալ candlestick.
 ճօճանակ pendulum.

Ս.

մազ hair.
 մածուկ clotted milk.
 մահ death; — ուան դատապար-
 տութիւն to suffer death; — կա-
 նացու mortal.
 մահիճ bed.
 մայր mother; — իկ mamma.
 մայրամուտք sunset.
 մայրաքաղաք capital.
 մանեակ necklace.
 մանկութիւն childhood.
 մանուկ child.
 մանչ lad, boy.
 մանր, — իկ small, minute.
 մաշած worn.
 մաս part; — նիկ particle.
 մատ finger; — անի ring.
 մատեն book.
 մատենագրութիւն literature.
 մատենադարան bookcase.
 մատիտ pencil.
 մատնիչ traitor.
 մարգարիտ pearl.
 մարդ man.
 մարդ մտնել to set (sun).
 մարի bird (hen).
 մարմին body.
 մաքառիլ to struggle, to fight.
 մաքուր clean, neat.
 մաքրել to clean.
 մաքրութիւն cleanliness, purity.
 մելամաղձիկ melancholic.
 մելան ink.
 միակ pink.
 մեծ great; — արել to esteem.
 մեղաւոր sinner.
 մեղմ gentle, mild, soft.
 մեղու bee.
 մեղք sin.
 մեռած dead.
 մեռնիլ to die.
 մետաղ metal.

Ժառանգ silk.
 Ժրտել to reject.
 Ժրկ naked, bare.
 Ժրմ near; — էնալ to come or to go near.
 Ժրնայ machine.
 Ժգ mist, fog.
 Ժակ only.
 Ժապա simple, artless, innocent.
 Ժանդանյն at the same time.
 Ժառն together, in company.
 Ժայեալ united.
 Ժգապա foggy, gloomy.
 Ժլագեւ incident.
 Ժլա insect.
 Միջերկրական (ծով) Mediterranean (sea).
 Ժլորդ broker.
 Ժլոց means.
 Ժս meat, flesh.
 Ժաբ mind.
 Ժրդ fruit.
 Ժառել to run into.
 Ժլառ scissors.
 Ժգուած prompted.
 Ժնալ to remain.
 Ժակ labourer.
 Ժլուծիւն vice.
 Ժամ wax, taper; — ալալ taper-stand.
 Ժանալ to forget.
 Ժաւալ to beg.
 Ժաւաղական } beggar.
 Ժաւաղակ }
 Ժիւ to be cold.
 Ժոածել to contemplate, to think.
 Ժոացի intelligent.
 Ժոերիմ intimate.
 Ժոնել to enter.
 Ժրափել to nod, to nap.
 Ժրլա smooky, sooty.
 Ժրցանակ prize.
 Ժո near; — ալաւ imminent;
 — էնալ to come or to go near.
 Ժրպցոյր aunt.
 Ժրեղբայր uncle.

8.

Եղբական conqueror; victorious, triumphal.
 Եաճախ often, frequently.

Եաճել to tarry, to loiter.
 Եյանել to express, to reveal.
 Եյապրոց program.
 Եանկարծ sudden; all at once.
 Եանցաւոր guilty, faulty.
 Եալոջ successful; — էլ to prosper, to succeed.
 Եալորդ successor; following.
 Եաւաղանալ to advance, to improve.
 Եաւաղեկ next.
 Եաւել to gaze.
 Եառակ bottom; pavement; ground.
 Եարկել to respect.
 Եարկ story; roof; ընտանեկան Եարկ home.
 Եարմարել to attack.
 Եարմար fit, proper.
 Եաւանանական eternal.
 Ելշտակ memory; է — as a memorial, in memory of; — արան monument.
 Ելշնել to remind.
 Եգնած weary, fatigued.
 Եգնել to be fatigued.
 Եխարաւալ to be proud.
 Եյս hope.
 Եպոպ hoopoo, pewet.
 Եաւաղել to be moved, to be touched.
 Եաւաւալ to hope.
 Եաւաւալից hopeful.
 Եաւաւաւալից թիւն despondency, deception.
 Եաւաւալ in the hope of...
 Եորինել to fashion, to make.

9.

Եախ first; firstly — աղաւալ թիւն sentence; — ահայր forefather.
 Եախանձ envy, jealousy.
 Եախառնել to offend, to insult.
 Եախընարել to prefer.
 Եախորդ former.
 Եահանդ state, province.
 Եամակ letter; — առաւել postoffice.
 Եայել to look.
 Եապաասակ hare.
 Եարինջ orange.
 Եաւ ship; — ալ boat; — ահան-գիստ harbour, haven; — ապեա

captain; — *ստի* sailor; — *ստի*
տիք crew.
նեղ narrow.
նետ arrow; — *ել* to throw.
ներ sister-in-law.
ներբողել to extol.
ներել to forgive, to pardon.
ներկայ present.
ներշնչել to inspire.
ներում pardon.
ներս in, within.
նիւթ matter.
նկանակ loaf.
նկար painting, picture; — *ագիր*
 description; character; — *ել*
 to paint; — *իւ* painter.
նման like, alike; — *իւ* to resemble.
նշանակութիւն meaning.
նշանառ shot.
նշանաւոր noted.
նշմարել to perceive.
նոյն same; — *իսկ* even.
նոր new; — *աձեւութիւն* fashion;
 — *որել* to repair, to mend.
Նորին His or Her.
նուագահանդէս concert.
նուագել to play on a musical
 instrument.
նուէր gift, present.
նուիրական sacred.
նուշ almond.
նպատակ aim, purpose, end.
նպարագաւառ grocer.
նստիլ to sit down.

Ձ.

շաբաթ week; Saturday.
շահ gain; — *եկան* interesting;
 — *իւ* to gain, to win
շաղ evening-dew.
շաղկրաս babbler.
շանթ thunderbolt.
շապիկ shirt.
շառաշ clash, crash.
շատ many, much; — *մը* a great
 many.
շատախօս talkative.
շարժել to move.
շարունակ continuous, continually.
շաքար sugar.
շեշտ accent.

շերամ silk-worm.
շերտ slice.
շիկնել to blush.
շինել to make.
շիշ bottle.
շլացուցիչ dazzling, flaring.
շկահիւն clash.
շղթայ chain; *ան* — chainless.
շնորհակալ ըլլալ to thank.
շնորհել to grant.
շողենաւ steam-boat.
շողի vapour.
շողալ to twinkle.
շողբորթ flatterer.
շուկայ market.
շուն dog.
շունչ breath; — *առնել* to breathe.
շուշան lily.
շուք shadow; pomp; honour.
շրշիւն rustling (of leaves).
շրջագայութիւն walk, roaming.
շրջագետ gown, robe, dress.
շրջիլ to wander, to walk.
շքեղ magnificent, fair.

Ռ.

որի spirit.
որ lamentation; — *երգ* tragedy;
 elegy.
որկոյղ cluster, bunch of grapes.
որն spine, back-bone; — *ափայտ*
 keel.
որդոյն salutation.
որջուներ to salute, to hail.
ռ style, manner.
ոյժ strength, force.
ոչ no; — *ինչ* nothing.
օլտար sheep.
օռողել to water.
օսկեղար the golden age.
օսկեզօծել to gild.
օսկի gold.
օստ limb, branch.
օտայն web; — *անկ* weaver.
օտիկան policeman.
ովիհան ocean.
օտանաւոր rhyme, poem.
օտանայն tramp.
օտք foot.
օրք orphan.
օրդ worm.

որդի son.
որթ calf.
որթ(ատուկ) vine.
որշել to decide, to fix.
որովայն womb; belly.
որոտալ to thunder.
որչափ how much?
որս game, prey; — ապահ game-keeper; — որդ hunter.
ուզել to want.
ուղղել to direct, to aim, to correct.
ուղտ camel.
ունայնութիւն vanity.
ունենալ to have.
ունկնդրել to listen, to hear.
ուշ late.
ուռած inflated, swollen.
ուսանող student.
ուսում study; — նարան college.
ուսուցիչ teacher.
ուտել to eat.
ուրազ adze.
ուրախ glad.

2.

չար naughty, evil, bad.
չարչիւն to torture, to torment.
չափազանց exceeding, excessive.
չոր dry; — նալ to wither.
չորքոտանի quadruped.
չքաւոր needy, indigent.
չքմեղացնել to excuse.
չքնալ admirable, fine, charming.

Պ.

պալատ palace.
պահ watch, time; — մը for a little while.
պահանջել to demand, to require.
պահել to keep, to observe.
պաղատախառն imploringly.
պայթիւն hurt, crash; report (of a gun).
պայկ guard, page.
պայծառ bright.
պայման condition.
պանդոկ inn; — ապետ inn-keeper.
պանիր cheese.
պաշտել to adore.
պաշտպանել to defend, to protect

պաշտօնեայ minister, officer.
պապ pope; grand-father.
պառաւ old woman.
պառկել to lie down.
պատ wall.
պատահել to happen.
պատանի youngster.
պատանք shroud.
պատառ slice; — աքաղ fork.
պատասխանել to answer.
պատել to surround.
պատերազմ war; — իւ to fight.
պատիժ punishment; — կրել to suffer.
պատիւ honour.
պատկեր picture.
պատճառ cause, reason; — արանել to reason.
պատմութիւն history.
պատշաճ proper.
պատշգամ balcony.
պառուանդան foot-stool.
պատուել to honour.
պատուելի (= պատ.) reverend (= Rev.).
պատուհան window.
պատուել to tear.
պատուարել to shelter.
պատրաստել to prepare.
պար danse; — ահանդէս ball.
պարապիւ to be occupied with.
պարարել to fatten.
պարգեւ offer, gift, prize.
պարզ simple.
պարոն (= Պ.) mister (= Mr.).
պարունակել to contain.
պարտաւել to blame.
պարտականութիւն duty.
պարտեղ garden; մանկա — kindergarten.
պարտիզպան gardener.
պարտիմ I must, I owe.
պարտութիւն defeat.
պարտք debt.
պարփակել to encircle, to comprehend.
պերճախօս eloquent.
պիծակ wasp.
պլպուլ nightingale.
պղինձ copper.
պղինձադոյն bronzed, copper-coloured.

պղպեղ pepper.
 պղտոր turbid, muddy.
 պնակ plate.
 պոչ tail.
 պորտ navel.
 պուպրիկ doll.
 պրանք coquetry.
 պսակ crown; wreath, garland.
 պտղաբերել to fructify.
 պտյոտ walk.
 պտուղ fruit.
 պտտիլ to walk.
 պրծիլ to get rid of.

Ջ.

ջաղացք mill.
 ջանալ to try, to endeavour.
 ջանասէր diligent, active.
 ջերմ fever; warm; hearty.
 ջերմեանդ devout.
 ջուր water.
 ջրել to water.
 ջրհաւ waterfowl.

Ռ.

ռահ way, road; — զիրայ pioneer.
 րամիկ vulgar, popular.

Ս.

սահման frontier, limit; definition.
 սանտր comb.
 սաստիկ intense, excessive.
 սարեակ blackbird.
 սարսուռգին fearful, terrible.
 սափրիչ barber.
 սեղան table.
 սեմ threshold.
 սենեակ room.
 սենեկապետ chamberlain.
 սեր cream.
 սերտել to learn, to study.
 սեւ black.
 սէր love.
 սթափիլ to come to oneself.
 սիրական darling, beloved.
 սիրաշահիլ to win (by love.)
 սիրել to love, to like — ի dear.
 սիրերգ lovesong.
 սիրուն pretty, lovely.

սիրտ heart.
 սխալ mistake, fault.
 սկզբնական primitive, original.
 սկիւլ to begin.
 սնապարծ vain, boastful.
 սնգուս taffeta.
 սնունդ nurture, nourishment.
 սնտուկ box.
 սոխակ nightingale.
 սոսկալի dreadful, horrible.
 սով famine; — ալււկ hungry, starving.
 սովոր էր he used to.
 սովորութիւն custom.
 սովորիլ to learn.
 սուղ dear.
 սուր sword; sharp.
 սուրբ saint, holy.
 սուրճ coffee.
 սպաննել to kill, to murder.
 սպառնալ to threaten.
 սպասաւոր servant.
 սպասել to wait, to expect.
 սպասուհի maid-servant.
 սռնապան greaves.
 ստանալ to get.
 ստորագաս inferior; — ական sub-junctive.
 ստուեր shadow.
 սրահ drawing-room.
 սրամիտ witty.
 սրբադրել to correct.
 սրբադան sacred, holy.
 սրբատեղի sanctuary.
 սրիկայ rascal.
 սրճատուն coffee-house.
 սփռիլ to console.
 սփռել to spread.
 սքանչալմ admiration.
 սքանչելի excellent; — ք wonder

Վ.

վաղր tiger.
 վախ fear; — նալ to fear.
 վախճան end.
 վախցնել to frighten.
 վաղեմի ancient, old.
 վաղը to-morrow.
 վաղուց long since.
 վաճառական merchant.
 վաճառք wares, goods.

վայելլ to enjoy.
վայրաք fierce.
վայրի wild.
վայրկեան minute.
վանդակ cage.
վառեակ chicken.
վառօք gun-powder.
վառ bad, vile; — **ասես** weak of sight.
վատնել to waste, to lavish.
վարագոր curtain.
վարդ rose; — **ենի** — bush.
վարժ trained, expert.
վարժապետ school-master.
վարժարան school.
վարձ wages, pay; — **առքել** to reward.
վարձան bird (cock).
վարսել to treat, to deal with.
վարս hair, tresses; — **սվերոյ** hair-dresser.
վեհանձն generous.
վեհափառութիւն majesty.
վերադառնալ to return.
վեր. (= **վերապատուելի**) Dr. (doctor).
վերարկու coat.
վերջնութիւն remembrance.
վերջնել to lift.
վերջ end; — **ին** last; — **ինք** the latter; — **սլոյս** twilight; — **աալ** to give an end.
վերնասրահ upper room; woman's gallery in churches.
վէժ stone, rock.
վէրք wound, cut.
վիժիարի colossal, gigantic.
վիժակ water-spout, jet.
վիշտ sorrow, grief.
վիպական romantic.
վիրաբոյժ surgeon.
վիրաւորել to wound.
վճարել to pay.
վճիւռ limpid.
վնաս loss; — **սկար** hurtful.
վշտակրութիւն suffering, grief.
վսեժ sublime; — **սխտ**, sublimed in thought.
վստահ confiding; sure; — **իլ** to confide, to trust; — **սւթիւն** confidence, trust.

վտանգ danger.
վէրկել to miss, to go aside.
վճին brush; pencil.

S.

սաղնայ anxiety; crisis.
սագր brother-in-law.
սաղանթ talent.
սալ sister-in-law.
սալ to give.
սախտակ board; — **սմաժ** floor.
սակաւին still, yet.
սանել to carry.
սանիք roof.
սանձ pear; — **ենի** — tree.
սաղալել to fall down, to overthrow.
սասապանք affliction, distress.
սարաբաղ unfortunate.
սարածել to spread, to extend.
սարբ year.
սարբ element; — **սկան** elementary.
սաք warm, hot.
սգեղ ugly.
սեղ place; — **ք** instead of; — **ի** **աալ** to yield, to give way; — **ի սւննալ** to take place; — here and there.
սեղեկացնել to inform.
սեղեկութիւն information.
սեսակ sort, kind; species.
սեսարան scene, spectacle.
սեսք sight, look.
սերել leaf; — **սթափ** fall.
սեր sir; lord, owner; — **սքքայ** Sire; — **սւնական** Lord's, dominical.
սիեղերական universal.
սիկին lady, Mrs.
սիւ day, day-time.
սխտ sad.
սխտահ dolorous.
սկար weak, feeble.
սղայ boy, child.
սնկել to plant.
սնորէն director.
սոպարիլ printer.
սոպարութիւն printing.
սոյել to print.

տուն house, home.
 տրտում՝ sad, sorry.
 տոն feast, festival.

Բ.

բամփ flock.
 բռնկէ moment.

Յ.

յած low; vile.
 յամաք land, continent; — պին
 terrestrial.
 յայգ night.
 յանց net, net-work.
 յերեկ day-time.
 յնծալից joyful.
 յնցրոկ rags.
 յնցուղ watering-pot.
 յուք flashes.
 յուլ bull.
 յուլ rod, stick.
 յուրս cold.
 յրուել to disperse.
 յփսի shawl.
 յօղ dew.

Փ.

փախչիլ to flee, to run away.
 փախստական fugitive.
 փակչիլ to cleave to.
 փայլ lustre, splendour; — էլ to
 shine; — ուն bright, shining;
 — ակ lightning; — ասակել to
 lighten.
 փայտ wood.
 փառասէր ambitious.
 փառք glory.
 փարստել to dispel.
 փափաք desire.
 փեղչիլ hat, bonnet.
 փեայ bridegroom.
 փետուր feather.
 փլկել to be pulled down.
 փնտռել to ask for, to seek.
 փոթորիկ storm.
 փոխադարձ mutual.

փոխարէն for, in exchange for.
 փոխել to change.
 փողոց street.
 փոփոխութիւն change, trans-
 formation.
 փոքր small.
 փութաջան diligent.
 փունջ bunch, bouquet.
 փուշ thorn.
 փչել to blow.
 փռել to spread.
 փսիթ mat.
 փրկութիւն salvation, ransom.

Ք.

քալել to walk, to step.
 քահանայ priest.
 քաղաք city, town; — ապետ
 alderman; — ապետարան Guild-
 hall; — ավար polite.
 քաղցր sweet, delicious; — արարդ
 kind, gentle.
 քամի wind.
 քանակ ruler.
 քաջ brave; — ակերել to encour-
 age.
 քար stone.
 քարոզ sermon; — էլ to preach;
 — էլ preacher.
 քաջահ vinegar.
 քեռաղջիկ niece.
 քեռորդի nephew.
 քերականութիւն grammar.
 քէն rancour, ill-will.
 քիթան flax, linen.
 քիթ nose.
 քնանալ to sleep.
 քնքշշ delicate, tender, pretty.
 քշիլ sister.
 քուն sleep; ան — awake, sleepless.
 քսակ purse; — անտա pick-pocket.
 քրիստոնէս Christian.
 քրմուհի priestess.

Օ.

օգնական assistant.
 օգնել to help, to aid.
 օգուտ քաղել to profit.

•դասկար useful.

•դ air, weather.

•թեւ box.

•թեւան lodging, dwelling.

•ձ snake, serpent; — աղաղալ winding, serpentine.

•ձիւր collar.

•ճառ soap.

•աւար stranger, foreigner.

•ը day; — ը every day.

•բէնք law.

•բոբր young lady, Miss.

•հաւան dying, in the pangs of death.

•հեկ to bless.

•.

•ֆլորին florin.

•ֆրանսերէն French.

V. Vocabulary.

B. English-Armenian.

(Բնագիրէն լեզուի մէջ անցնելու համար)

A.

a, an մը, մըն, մ' :
 able կարող, ձեռնհաս :
 absurdity անտեղութիւն :
 accident պատահար, արկած :
 account հաշիւ :
 to accuse ամբաստանել, մեղադրել :
 to act գործել, վարուիլ :
 action գործ. — ողութիւն :
 active գործունէայ. ներգործական :
 actor դերասան :
 adjective ածական :
 to admire հիանալ :
 to adore պաշտել, երկրպագել :
 to advance յառաջանալ, յառա-
 ջադիմել. in — կանխիկ :
 advice խրատ. խորհուրդ :
 to advise խրատել, խորհուրդ տալ :
 affair զբաղում, գործ :
 afternoon յետինք, յետ միջօրէի :
 age հասակ. տարիք. դար :
 ago առաջ. long — շատոնց :
 agreeable հաճելի :
 air օդ. եղանակ. կերպարանք :
 alike նոյն, նման :
 alive ողջ, կենդանի :
 all բոլոր, ամեն. not at — բնաւ.
 — of a sudden յանկարծ, իս-
 կան :
 alley ծառուղի, նրբուղի :
 almond նուշ. — tree նշենի :
 almost գրեթէ :
 alone առանձին, միայնակ :
 aloud բարձրաձայն :
 alphabet այբուբեն :
 also ալ, նաեւ :

always միշտ, հանապազ :
 ambitious փառասեր :
 amusing զբօսեցուցիչ :
 ancient վաղեմի, հին :
 and եւ, ու :
 angel հրեշտակ :
 answer պատասխան :
 ant մրջիւն :
 any քանի մը, քիչ մը, մաս մը :
 apartment յարկաբաժին :
 apple խնձոր. — tree — ենի :
 to apply դիմել :
 apron գոգնոց :
 architect ճարտարապետ :
 arithmetic թուաբանութիւն :
 arm բազուկ. — chair թիկնաթոռ.
 — s զէշք :
 army բանակ :
 to arrest ձերբակալել :
 to arrive ժամանել, հասնիլ :
 art արուեստ. — ist գեղարուեստ-
 տաւոր :
 article յօդ. յօդուած. հատուած :
 to ask հարցնել. — charity ողոր-
 մութիւն խնդրել :
 ass էշ, աւանակ :
 assent հաւանութիւն :
 to attack յարձակիլ :
 aunt հօրաքոյր, մօրաքոյր :
 author հեղինակ, մատենագիր :
 autumn աշուն :
 to await սպասել, մնալ :

B.

back կռնակ. ետեւ :
 bad գէշ, չար :

balcony պատշգամբ:
 ball պարահանդէս. գունակ. գնդակ:
 bank գետափ. գրամատուռն. — note
 գրամաթուղթ:
 barber սափրիչ:
 banner դրօշ:
 barren ամուլ:
 battle ճակատամարտ, մարտ, պա-
 տերազմ:
 to be ըլլալ:
 bear արջ:
 beast գազան:
 to beat ծեծել, զարնել:
 beautiful գեղեցիկ:
 bed անկողին, մահիճ. to go to —
 պառկել. — room ննջատնեակ:
 bee մեղու. — hive փեթակ:
 beer գարեջուր:
 before առջեւ, առաջ:
 to beg խնդրել, աւգել. — for մու-
 թալ. — gar մուրացիկ:
 to begin սկսել. — ner սկսնակ,
 նորուս:
 belfry զանգակատուն:
 to believe հաւատալ:
 Bible Աստուածաշունչ, Ս. (=
 սուրբ) Գիրք:
 bicycle հեծանիւ:
 big խոշոր:
 billow կոհակ, ակիւ:
 bird թռչուն, — of prey գիշա-
 կեր —:
 birth ծնունդ, ծագում. — place
 ծննդավայր:
 bit կտոր:
 bitch քած:
 to bite խածնել:
 bitter դառն:
 black սև. — bird սարեակ. —
 board (սեւ) գրատախտակ:
 to blame պարտուել:
 to bless օրհնել:
 blithesome զուարթ:
 to bloom փթթել, ծաղկիլ:
 blue կապույտ:
 blunt բուլթ:
 body մարմին:
 bonnet փեղդր:
 book գիրք, մատենան. — case գրա-
 դարան, մատենադարան. — keep-
 ing տոմարակալութիւն. —
 seller գրաւաճառ:

born ծնած. was — ծնալ:
 to borrow փոխ առնել:
 bosom ծոց:
 both երկուքն ալ:
 bottle շէշ, սրուակ:
 bower սարփինա:
 box սնտուկ. օթեակ:
 boy մանչ, տղայ:
 branch ճիւղ, ճառ:
 brave քաջ, արի. — ry — ութիւն:
 to bray զուլ:
 bread հաց:
 to break կտրել. — down տա-
 պալել:
 breakfast նախաճաշ:
 breast լանջք, կուրծք:
 bride հարս. — groom փեսայ:
 bridge կամուրջ:
 bright պայծառ:
 to bring բերել:
 broad լայն:
 broom աւել:
 brother եղբայր. — in-law աներ-
 ձագ, տագր:
 brow ճակատ:
 brown թուխ:
 bubble պղպշակ:
 to build կառայանել, շինել:
 bull ցուլ. — ock զուարակ:
 to burn այրել, վառել:
 but բայց. փայն:
 butcher մսագործ:
 butter կարագ:
 butterfly թիթեռնիկ:
 to buy գնել:

C.

cage վանդակ:
 calf հորթ:
 to call կանչել, կոչել:
 camel աւղա:
 canary-bird գեղձանիկ:
 cannon թնդանօթ:
 cap գլուխ:
 capital մայրաքաղաք. գրամադպար.
 գլխաւոր, էական:
 captain նաւապետ. հարիւրապետ:
 care հոգ, խնամք. — ful հոգածու,
 խնամու. — less անհոգ:
 carpenter հիւն:
 castle գլեակ:

cat կատու:
 cause պատճառ. դատ.
 to cease դադարիլ:
 ceiling ձեղուն:
 century դար:
 certain ստորագր. — ly ոտուգիւ:
 chamber սենեակ, խորհրդարան.
 — lain սենեկապետ.
 chain շղթայ. — less ան —:
 chair աթոռ:
 to change փոխել:
 character նկարագիր. տառ.
 cheap ամս:
 cheek այտ:
 cheese պանիր:
 cherry կեռաս. — tree — ենի:
 chicken վառեակ:
 child մանուկ, տղայ. — hood մանկութիւն:
 Christian քրիստոնեայ. — ity քրիստոնէութիւն:
 church եկեղեցի, ժամ:
 city քաղաք:
 class դաս, կարգ. — mate դասընկեր:
 clear յստակ, վճիտ, որոշ:
 clever հնարամիտ, խելացի:
 to climb մագլել, շուքուրիլ:
 clock (պատի) ժամացոյց. օ՛ — ժամը:
 cloud ամպ:
 club ակումբ, կլոբ:
 coat վերարկու:
 cock աքաղաղ, խոռակ:
 coffee սուրճ. — house սրճարան:
 cold ջուրտ, պաղ:
 college ուսումնարան:
 colour գոյն. — s դրօշ.
 to come գալ:
 to command հրամայել:
 compliment բարեւ:
 concert նուագաչանդէս:
 to conclude աւարտել:
 to condemn դատապարտել:
 condition վիճակ, կապութիւն, պայման:
 confederation դաշնակցութիւն:
 conference դեպքանախորհուրդ:
 contented գոհ:
 to contract պայմանագրել, հաստատել:
 to convene գումարուիլ:
 to convince համոզել:

cook խոհարար:
 cool զով:
 corn արմուխ:
 corner անկիւն:
 corpse դի, դիակ:
 to correct ուղղել, սրբագրել:
 count կսմ. հաշիւ:
 country երկիր:
 courier սուրհանդակ:
 court արքունիք. — yard բակ:
 cousin հօրեղբորորդի:
 cow կով:
 cream ռեր:
 cub թոժիւն, կորիւն:
 cup գաւաթ:
 to curse անիծել:
 curtain վարագոյր:
 cymbal ծնծղայ:

D.

daisy մարգարտածաղիկ:
 damp խոնավ:
 dance պար. to — — ել:
 danger վտանգ:
 dark մութ, խաւար. նոյմ աղօտ:
 date թուական. արմաւ. — tree ամրակենի:
 daughter գուտոր. — in-law հարս:
 day օր. — time յերեկ. to — այսօր:
 dead մեռած:
 to deal վարուիլ:
 dear սիրելի. սուղ:
 death մահ:
 debt պարտք:
 deep խոր(ունկ):
 to defend պաշտպանել:
 delicious համեղ:
 to delight զուարճացնել:
 desert անապատ, ամայի:
 desk գրասեղան:
 to despise անարգել, արհամարհել, խորշիլ:
 dessert աղանդեր:
 to destroy կործանել, ջնջել:
 devil դեւ:
 devout ջերմեանդ:
 diamond աղամանդ:
 dictionary բառարան:
 to die մեռնիլ:
 difficult դժուար:

diligent ջանասէր, ժրաջան :
 dinner ճաշ :
 director տնօրէն :
 dirty աղտոտ :
 disciple աշակերտ :
 to discover գտնել :
 disgrace նախատիկք, ամբթ :
 dish աման :
 to dispel փարատել :
 disposition բնաւորութիւն, տրամադրութիւն :
 distant հեռու, հեռաւոր :
 doctor բժիշկ, վարդապետ :
 doe այծեմերկ :
 dog շուն :
 doll պուպրիկ :
 door դուռ :
 to double կրկն(ապատկ)ել :
 dozen երկոտասնեակ :
 drama թատերախաղ :
 to draw քաշել, գծագրել :
 to drink խմել :
 duke դուքս :
 dull բթամիտ :
 duty պարտականութիւն :
 to dwell բնակիլ :

E.

each իւրաքանչիւր :
 ear ականջ :
 early կանուխ :
 earth երկիր, հող, գետին. — quake երկրաշարժ :
 easy գիւրիկ :
 to eat ուտել :
 education դաստիարակութիւն, կրթութիւն :
 egg հաւկիթ, ձու :
 elder երէց :
 eldest երիցագոյն :
 eloquent պերճաբան :
 emotion սրտայուզութիւն :
 emperor կայսր :
 empire կայսրութիւն :
 enemy թշնամի :
 enough բաւ(ական) :
 enterprise ձեռնարկ, գործ :
 essay ճառ :
 estate կալուած :
 to esteem մեծարել :
 eternal յաւիտենական :

even անգամ :
 evening երեկուն. good — բարի երեկուն :
 every ամեն. — where — ուրեք :
 evil չար :
 ewe մաքի :
 ewer ստաման, շշրէֆ :
 exactly ճշդիւ, անվրէպ :
 to examine (հարցա)քննել. փորձել :
 example օրինակ :
 excellent սքանչելի, բնտիր :
 exception բացառութիւն :
 exercise հրահանգ, վարժութիւն, պարտականութիւն (դաստի), մարմնամարզ :
 expert վարժ, փորձագետ, վարպետ :
 to extol ներբողել :
 eye աչք. — brow յօնք :

F.

face դէմք, երես :
 fair չքնաղ, գեղեցիկ :
 faith հաւատք. — ful հաւատարմ :
 fame համբաւ, հռչակ :
 famine սով :
 famous համբաւեալ :
 fashion նորաձեւութիւն, տարազ :
 fate բաղդ :
 father հայր. — in-law աներ, կես- — րայր :
 fatigued յոգնած, խոնջած. to be յոգնիլ :
 fault թերութիւն, սխալ :
 to fear վախնալ :
 feast խնջոյք. տոն :
 feather փետուր :
 fever ջերմ :
 few քիչ. a — քանի մը :
 fez ֆէ, գլխարկ :
 field գաշա, արտ :
 to find գտնել :
 fine չքնաղ, գեղանի :
 to finish լնջնել, լրացնել :
 fire կրակ, հուր. to — կրակ ընել :
 fireman հրովարտակ :
 fish ձուկ. — erman ձկնորս :
 fit յարմար. ախտաժամ :
 flatterer շողջաբարժ :
 floor տախտակամած :

to flourish ծաղկիլ.
 to flow հոսիլ, թափիլ.
 flower ծաղիկ. to — ծաղկիլ. —
 -garden ծաղկոց.
 flute սրինգ.
 foot ոտք. — step հետք.
 to forbid արգիլել.
 forefather նախահայր.
 to forget մոռնալ.
 fork պատառաքաղ.
 form ձեւ, կերպարանք. to — ձեւ
 տալ, կաղմել.
 to forsake թողուլ, երեսէ ձգել,
 լքանել.
 fortunate բարեբաղդ.
 fortune բաղդ. հարստութիւն.
 fount, — ain աղբիւր, ջրակն.
 fox աղուէս.
 fragrant բուրեղ.
 free զերծ. արձակ, ազատ.
 to freeze սառիլ.
 fresh թարմ, զով.
 to frequent յաճախել.
 friend բարեկամ. — ship — ու-
 թիւն.
 to frisk խայտալ, ջատկոտել.
 fruit պտուղ, արգասիք.
 future ապանեի, ապագայ.

G.

gain շահ. to — —իլ.
 garden պարտէզ. — er պարտիզ-
 պան.
 gate մեծ դուռ.
 gay զուարթ.
 general զօրապետ. ընդհանուր.
 gently մեղմ(ով).
 giant հսկայ.
 girl աղջիկ.
 to give տալ.
 glad ուրախ.
 glass բաժակ. ապակի.
 glorious փառաւոր.
 glory փառք.
 glove թափապան, ձեռնոց.
 goat այծ. he — նոխաղ.
 God Աստուած.
 goddess գիշուհի.
 gold ոսկի.
 good բարի, աղէկ. բարիք. a —
 deal շատ մը, խել մը.

to govern կառավարել. — er կա-
 ռավարիչ. — ment կառավարու-
 թիւն.
 gown շրջադէստ. night — գիշե-
 բանոց.
 grammar քերականութիւն.
 grand մեծ, հշակապ, — father
 պապ. — mother հանի.
 grape խաղող.
 grass խոտ.
 grave գերեզման.
 great մեծ.
 green կանաչ. տհաճ համրակ.
 grey դճր.
 to grind աղալ.
 grocer նպարավաճառ.
 ground դեռին. — less անհիմն.
 to grow աճիլ. ըլլալ.
 guilty յանցաւոր, ոճրագործ.
 gypsy գնչու.

H.

hail կարկուտ. to — — տեղալ.
 hair մազ, հեր, վարք.
 half կէս. — dead կիսամեռ. —
 made կիսկատար.
 hamlet շէն, գիւղակ.
 hand ձեռք. — in — միաբան.
 handkerchief թաշկինակ.
 handle կոթ, երախակալ.
 handsome բարեձեւ.
 to hang կախել.
 to happen պատահիլ.
 happy երջանիկ, բարեբաւտ.
 hard կարծր, պինդ, դժուար, դա-
 ժան. — ly հազիւ, դժուարաւ.
 to hasten փութալ, աճապարել.
 hat փեղշոյր, գլխարկ.
 to hate ստել.
 head գլուխ. — ache գլխացաւ.
 to heal բժշկել, բուժել.
 to hear լսել.
 heart սիրտ.
 hearth բուրակ, օձախ.
 heaven երկինք.
 heavy ծանր.
 heifer երինջ.
 help օգնութիւն. to — օգնել.
 help yourself հրամայէք.
 helve կոթ.
 hen հաւ.

hero *գիւցազն*;
 high *բարձր*;
 hill *բլուր*;
 to hinder *արգելել, ետ պահել*;
 history *պատմութիւն*;
 home *տուն, ընտանեկան յարկ, հայրենիք*;
 honour *պատիւ. to — պատուել*;
 — able *պատուարժան*;
 hope *յոյս. to — յուսալ. — fulfilment. — less անյոյս*;
 horse *ձի*;
 hospital *հիւանդանոց*;
 hour *ժամ*;
 house *տուն*;
 hue *երանգ. երփն, գոյն*;
 human *մարդկային. — ity մարդկութիւն*;
 humble *խոնարհ, ցած*;
 hungry *անօթի*;
 to hunt *որսալ. — er որսորդ*;

I.

ice *սառ*;
 idea *գաղափար*;
 idle *ծոյլ. անգործ*;
 ill *հիւանդ*;
 immediately *անմիջապէս*;
 immortal *անմահ*;
 imperial *կայսերական*;
 to improve *յառաջանալ*;
 inhabitant *բնակիչ*;
 ink *միլան, թանաք. — stand կաշամար*;
 innocent *անմեղ, փափա*;
 insect *միջատ*;
 instructive *հրահանգիչ, կրթիչ, խրատական*;
 intelligent *մտացի, ուշիմ*;
 intention *մտադրութիւն*;
 interesting *շահեկան, հետաքրքրական*;
 intimate *մօտերիմ*;
 to invent *հնարել*;
 invitation *հրաւեր*;
 iron *երկաթ*;
 island *կղզի*;
 ivy *բաղնիչ*;

J.

jewel *գոհար, ակն. — er աղանձառ*;
 joke *կատակ. արախոտութիւն*;
 journey *ճամբորդութիւն*;
 joy *ուրախութիւն, ցնծութիւն*;
 judge *գատաւոր. to — դատել*;
 just *ուղիղ, արդար, ճիշդ. ճշդիւ. — as well ճիշդ պայպէս ալ*;
 justice *արդարութիւն, իրաւունք*;

K.

key *բանալի*;
 to kill *սպանել, մերթել*;
 kind *տեսակ. քաղցր (արարող), ազնիւ*;
 kindergarten *մանկապարտէզ*;
 king *թագաւոր. — dom — ութիւն*;
 to kiss *համբուրել, պագնել*;
 to kneel *ծնրադրել*;
 knife *դանակ*;
 to knit *հիւսել*;
 to knock *բաղխել*; — er *ճկեկ*;
 to know *ճանչնալ, գիտնալ*;

L.

labour *աշխատանք*;
 lad *մանչ. — ուկ*;
 lady *տիկին, տիրուհի*;
 lamb *դառն(ուկ)*;
 lame *կաշ*;
 lamp *կանթեղ, զամբար*;
 language *լեզու, բարբառ*;
 large *մեծ, ընդարձակ*;
 lark *արտոյտ*;
 late *ուշ*;
 to laugh *ծիծաղել, խնդալ*;
 law *օրէնք*;
 lazy *ծոյլ, պղերդ*;
 lead *կապար*;
 leader *առաջնորդ, ուղեցոյց*;
 leaf *տերեւ, թերթ*;
 to learn *սովորել, ուսանել*;
 leather *կաշի*;
 left *ձախ*;
 lesson *դաս, համար*;
 letter *նամակ. գիր. տառ*;
 library *գրատուն, մատենադարան*;
 life *կեանք. — less անկենդան*;

to lift վեր վերցնել:
light լոյս. թեթեւ. to — en փայ-
լատակել:
to like ախորժիլ, սիրել:
like նման, պէս:
lily շուշան:
limb ոտ, ճիւղ:
linen քթան. — s ճերմակեղէն:
to linger տնտնալ, յապաղել, ու-
շանալ:
lion առիւծ:
literature մատենագրութիւն, գր-
ականութիւն:
little քիչ. փոքր:
to live ապրիլ. բնակիլ:
lively աշխդ, պայծառ:
load բեռ, ծանրութիւն:
loaf նկանակ:
lone առանձին, լքեալ, միայնակ:
long երկայն. բնդ երկար:
to look նայիլ. — about for որո-
շնել, փնտռել. — like նմանիլ:
Lord (Տէր) Աստուած. տէր, սե-
պուհ:
love սէր. to — սիրել. — song
սիրերգ. — ly սիրուն:
luggage բեռ, գոյք, կահկարասի:

M.

machine մեքենայ:
mad կատաղած:
maid, — en կոյս, օրիորդ:
to make շինել, բնել. — way
ճամբայ բանալ:
mamma մայրիկ:
man մարդ:
manner կերպ, եղանակ. — s վարք:
many շատ, բազմութիւն. how — ?
քանի:
map աշխարհացոյց:
mare զամբիկ:
market շուկայ:
mast կայմ:
master տէր. վարժապետ. վար-
պետ. to — իշխել, տիրապետել,
քաջ հմուտ ըլլալ:
mate բնկեր:
matter նիւթ, մարմին, իր:
means միջոց, կերպ:
meat միս. կերակուր:
medal շքադրամ:

medicine դեղ:
menagerie զառապեղ:
merchant վաճառական:
metal մետաղ:
mighty հզօր:
milk կաթ. clotted — մածուն.
to — կթել:
mill աղօրիք. — er աղօրեպան:
mind միտք, նպատակ, յօժարու-
թիւն. to — անսալ:
minister պաշտօնեայ, նախարար.
prime — նախարարապետ:
minute վայրկեան, րոպէ:
mistake սխալ. to — — իլ:
Mister (= Mr.) Պարոն (= Պ.):
Mistress (= Mrs.) Տիկին:
to mix խառնել, զանգել:
to mock ծաղրել, հեգնել:
money գրամ, ոտակ:
month ամիս:
monument յիշատակարան, կոթող:
moon լուսին:
morn, — ing առաւօտ. good —
բարի լոյս:
morrow, to — վաղը:
mortal մահկանացու:
mother մայր. — in-law կեսուր,
ղըբանչ:
motion շարժում:
mountain լեռ:
to mourn ողբալ:
mouth բերան:
to move շարժել, մղել, յուզել:
to mow հնձել, քաշել:
Mr. (= mister) Պ. (= պարոն):
much շատ. how — որչափ:
multitude ամբիս, բազմութիւն,
ժողովուրդ:

N.

name անուն:
narrow նեղ:
nation ազգ. — ality — պիտու-
թիւն:
native բնիկ:
navy նաւատորմ:
near մօտ:
necessary կարեւոր, հարկաւոր:
neck վիզ, պարանոց. — lace մա-
նակ:
needle ասեղ. — case ասղաման:

neighbour գրադի. գրկից;
 nephew եղբորորդի, քեռորդի;
 nest բոյն;
 new նոր, թարմ;
 next հետեւեալ, հետագայ, կից.
 քովի, յառաջիկայ;
 niece եղբորազջիկ, քեռազջիկ;
 night գիշեր. mid — կէս գիշեր.
 by — գիշերով. good — գիշեր
 բարի;
 Nile Նեղոս;
 no ոչ. — longer ոչ եւս, ալ չ...
 — matter գնահատելի;
 noble ազնիւ, ազնուական, վսեմ;
 noise աղմուկ, աղաղակ;
 noon կէսօր;
 north հիւսիս. — ern — ային;
 nose քիթ;
 note նշան. ծանօթութիւն. պար-
 տաճութեան. — d նշանաւոր;
 to notice գիտել, տեղեկացնել;
 noun անուն, գոյական;
 novel վէպ, նորավէպ;
 now հիմա, այժմ;
 number թիւ. to — թուել;

O.

oak կաղնի;
 obedient հնազանդ, հլու;
 to obey հնազանդիլ;
 object առարկայ. նպատակ;
 to offend նախատել;
 often յաճախ, շատ անգամ;
 old ծեր, հին, տարիքոտ. — en
 վաղեմի. — man ծերունի;
 olive-tree ձիթենի;
 open բաց. to — բանալ;
 orange նարինջ;
 order կարգ (աւորութիւն), պա-
 տուէր. տնտեսան. to — հրա-
 մայել. ապսպրել. in — to հա-
 մար;
 orphan որդ;
 other ուրիշ, միւս;
 to owe պարտիլ, պարտական ըլլալ;
 own անձնական, յատուկ. to —
 իւրացնել, սեփականել. խոստո-
 վանիլ. — er տէր;
 ox եղ;

P.

page էջ, էրես. մանկաւիկ;
 to paint նկարել, ներկել. — er
 նկարիչ. — ing նկարչութիւն,
 ներկարարութիւն. նկար;
 pair զոյգ;
 palace պալատ, ապարանք;
 papa հայրիկ;
 paper թուղթ;
 parcel ծրար;
 pardon ներում, թողութիւն. to —
 ներել. to ask, beg — ներում
 ինդրել;
 parents ծնողք;
 parlour հիւրանոց;
 part մաս. — icle — նիկ;
 passion կիրք;
 patience համբերութիւն;
 to pay վճարել, հատուցանել;
 peace խաղաղութիւն, հանգիստ;
 pear տանձ. — tree — ենի;
 peasant գիւղացի;
 pen գրիչ. — cil մատիտ. — holder
 գրչակալ. — knife զմիւր;
 pepper պղպեղ;
 to perch թռչել;
 perfect կատարեալ;
 permission հրաման, թոյլտուութիւն;
 person անձ. — age — նաւորութիւն;
 physician բժիշկ;
 plaster դահեկան, շերտ;
 picture պատկեր;
 piece կտոր;
 pig խոզ;
 pigeon աղաւնի;
 place տեղ, to plain գետեղել;
 plain դաշտ. հարթ, պարզ;
 plant տունկ. to — տնկել;
 play խաղ. to — խաղալ. to —
 the piano դաշնակ ամեն;
 to please հաճիլ, հաճեցնել;
 pocket գրպան. — book գրպանի
 (յուշա) տետր;
 poet բանաստեղծ, պուէտ;
 pole բեւեռ, ձող;
 polite քաղաքավար;
 poor աղքատ, խեղճ, հեղ;
 portrait կենդանագիր, պատկեր;

post սուրհանդակ. դիրք. ձող. —
office նամակատուն:
pound քաշ. վրա:
praise գովեստ. to — գովել.
preacher քարոզիչ:
precious թանկագին:
to prefer նախընտրել:
pretty սիրուն, ազուար:
price գին, արժեք:
pride հպարտութիւն:
priest քահանայ, քուրմ:
prince իշխան. — ss ուհի:
printer տպագրիչ:
printing տպագրութիւն:
prize մրցանակ. to — գնահատել:
progress յառաջդիմութիւն. զար-
գացում:
promise խոստում. to — խոստա-
նալ. խոսք տալ:
proverb առած:
prudent խոհեմ:
Psalm Սաղմոս:
to publish հրատարակել:
punctually կէտ առ կէտ. ճշդիւ,
ժամադրահետեւութեամբ, անվրէժ:
to punish պատժել:
purse քսակ:

Q.

queen թագուհի:
queer այլանդակ:
question հարցում, խնդիր:
quick արագ. — ly փութով, իս-
կոյն:
quiet հանդարդ, անշարժ:
quince սերկեւել:
quite լիովին, բոլորովին:
quiver դողալ, սարսուխ:

R.

rabbit ծագար:
race տոհմ, սերունդ. արշաւ:
radiant լուսափայլ, պայծառ:
raging կատաղի:
rain անձրեւ. to — անձրեւել.
— bow ծիածան:
ram խոյ:
rare հազուադէպ, հազուադիւս:
ray ճառագայթ:
razor ածելի:

Elementary Armenian Grammar.

to reach հասնել:
to read կարդալ:
to receive ընդունիլ, ստանալ:
red կարմիր. — breast կարմրա-
յանջ. to — den կարմիրիլ:
to reject մերժել:
religion կրօն:
to remain մնալ:
to repair նորոգել:
report տեղեկագիր, պայթիւն:
to resemble նմանիլ:
respect յարգանք. to — յարգել.
— fully յարգանք:
rest հանգիստ. to — հանգստանալ:
return վերադարձ, to — վերա-
դառնալ. վերադարձնել:
reward վարձատրութիւն:
ribbon ժապաւէն:
rich հարուստ, ճոխ:
ridiculous ծիծաղելի:
right ուղիղ. տնտեսալ, աջ. to be
— իրաւունք ունենալ:
ring մատանի, օղ:
ripe հասուն. un — տհաս:
river դետ:
to rob կողոպտել. — ber աւա-
զակ:
roof տանիք:
room սենեակ. տեղ:
rose վարդ. — bush — էնի:
rule կանոն. to — իշխել:

S.

sad տրտում, տխուր:
saddle թամբ:
sail առագաստ. to — նաւել. ա-
ռագաստ բանալ. — or նաւատորմ,
նաւալ:
salt աղ:
salutation բարեւ, ողջջն. to —
բարեւել, ողջունել:
salvation փրկութիւն:
same նոյն:
sanctuary սրբատեղի:
sand աւաղ. — y — ուտ:
satisfied գոհ, կշտացած:
sausage երշիկ:
to say ըսել:
school դպրոց. — boy դպրոցական,
աշակերտ. — house դպրատուն.
— master վարժապետ:

science գիտութիւն:
 scissors փայտ:
 sculptor քանդակագործ:
 sea ծով:
 season եղանակ:
 to see տեսնել:
 to seek փնտնել. գտնել:
 seldom թիւ անգամ, գաւն ախար:
 to sell ծովել. վաճառել:
 to send կոչել, յղել. — word
 լուր ասել:
 sentence երկարութիւն:
 to sew կոչել:
 shame ամբ, երեսնից:
 sharp —, կտրուկ:
 to shave անկել:
 shawl թիւթ, լու:
 sheath փայտեան:
 sheep օտար:
 shepherd հովիտ:
 to shine լուսնել:
 ship նավ:
 shirt շորիկ:
 shoe կոշիկ. — maker կոշիկագործ:
 shop կոնսթ. — keeper — փայտ:
 short կտրուկ:
 shot նշանակում:
 shovel թիւ:
 to shut փակել, փակել:
 sick հիւանդ, — ան:
 silence լռութիւն:
 silk ծաւար. — worm ճիւղ:
 silver արծաթ:
 simple պարզ. պարզութիւն:
 sin ծաւար. — ner ծաւար. 12 —
 ծաւարիկ, ծաւար փայտել:
 sincere անփայտ:
 sincerity անփայտութիւն:
 to sing կոչել. — or կոչել, կոն
 ծաւար:
 sir տէր, փայտ:
 sister քույր. — in-law աս. ան:
 to sit (down) նստել:
 size հասակ, ծաւարութիւն:
 skilful փայտագործ, կոչար:
 sky երկնք:
 slave զօր:
 slice փայտեան:
 smile փայտ. 10 — փայտել:
 snow փայտ. 10 — փայտել:
 soap փայտ:
 suit կոշիկ, փայտել:

soldier ծաւար:
 some թիւ 12. փայտել. 12. 12:
 son որդի. ասար:
 song կոչ. — star կոչել:
 sorrow փայտ:
 soul հոգի:
 south հարաւ. — ար. — փայտ:
 sparrow փայտել:
 to speak կոչել:
 spurn փայտ, հոգի:
 spoon փայտ:
 spring փայտ. փայտել. փայտ
 փայտ:
 square փայտել. փայտել:
 statue փայտ. փայտ:
 star փայտ:
 station կոչար:
 statue փայտ:
 statue փայտ. փայտ:
 to stay կոչել:
 steam շար. — ship, փայտեան:
 stick փայտեան:
 still փայտեան, փայտ:
 stocking փայտ:
 stout փայտ:
 stark փայտել:
 strawberry կոշիկ:
 street փայտ:
 stubble փայտ:
 St. John փայտեան:
 study փայտ. 10 — փայտել.
 փայտել:
 St. John փայտ:
 volume փայտ:
 to succeed փայտել. փայտել:
 success փայտութիւն:
 to suffer թիւ աս. փայտել կոչել:
 sugar շաքար:
 summer փայտ:
 suit փայտ. փայտել:
 to suit թիւթել. — 12 թիւթել:
 sure փայտ. — 12 — փայտ:
 swear փայտել. 10 — փայտ
 փայտել:
 to sweep փայտ:
 sweet փայտ. փայտ:
 sword թիւթ, փայտ:

Y.

value փայտ. փայտ. փայտել.
 — փայտ փայտ:

tail աղի, պոչ:
 tailor դերձակ:
 tall բարձր(ահասակ), երկայն(ահասակ):
 tea թեյ:
 to teach սովորեցնել, ուսուցանել.
 — er ուսուցիչ, դասատու:
 to thank շնորհակալ ըլլալ:
 there թան:
 thing բան:
 to think խորհիլ, կարծել:
 thirsty ծարաւ. — ի:
 thorn փուշ:
 throne գահ:
 to throw նետել. — down տապա-
 լել:
 thunder որոտում. to — որոտալ.
 — storm փոթորիկ, մրրիկ:
 time ժամանակ, ատեն. — 8 անգամ:
 tool գործիք:
 tooth ակռայ:
 top գագաթ, կատար. հոլ:
 town քաղաք, աւան:
 toy խաղալիք:
 to translate թարգմանել:
 translation թարգմանութիւն:
 to travel ճամբորդել. — 1er ճամ-
 բորդ, ուղեւոր:
 tread քայլել, կոխել:
 treasure գանձ:
 tree ծառ:
 to tremble դողալ, թրթռալ:
 true ճշմարիտ, հաւատարիմ:
 truth ճշմարտութիւն:
 to try ջանալ, փորձել:
 tulip կակաշ:
 turn դարձ, պտոյտ. in — կարգաւ:
 type տիպ, օրինակ:

U.

ugly սղեղ:
 umbrella հովանոց:
 uncle հօրեղբայր, մորեղբայր:
 unhappy — անբախտիկ:
 to unite միացնել:
 use օգուտ, գործածութիւն, շահ.
 — ful օգտակար, — less անպէտ,
 անշահ:
 usual հասարակ, սովորական. — ly
 սովորաբար:

to utter ճառել, արտասանել,
 պատմել:

V.

vain ունայն, անպարծ:
 valiant քաջ(արի):
 vally հովիտ:
 veal հորթենի:
 velvet թաւիշ:
 verb բայ:
 very խիստ:
 vice միութիւն:
 village գիւղ:
 vine որթ(ատունկ):
 vinegar քաջախ:
 violent բռն, սաստիկ, ուժգին:
 violet մանուշակ:
 virtue առաքինութիւն:
 virtuous առաքինի:
 visit այցելութիւն. to — այցելել.
 — or այցելու:
 voice ձայն:
 volcano հրաբուխ:
 volume հատոր:
 vow ուխտ, խոստում:
 voyage ճամբորդութիւն:

W.

wade ջուրի մէջէ քայլել:
 to wait սպասել:
 walk պտոյտ. ճննելիք. to — քա-
 լել, պտոյտիլ:
 wall պատ, որմ:
 want պէտք, կարօտութիւն. to —
 ուզել, պէտք ունենալ:
 war պատերազմ. man of — մար-
 տանաւ:
 warm տաք. to — տաքցնել, տաք-
 նալ:
 to wash լուալ:
 wasp պիծակ:
 watch գրպանի ժամացոյց. պա-
 հապան, դէտ. to — հսկել, դի-
 տել, պահպանել:
 water ջուր. to — ջրել, ոռոգել.
 — fowl ջրհաւ. — ing-pot ջրե-
 ցուղ:
 wave ալիք, կոհակ. to — տատա-
 նիլ, ծփալ, ծածանիլ:
 way ճամբայ. միջոց. կերպ:

- science գիտութիւն:
 scissors մկրատ:
 sculptor անգրքիագործ:
 sea ծով:
 season եղանակ:
 to see տեսնել:
 to seek փնտռել, որոնել:
 seldom քիչ անգամ, դուռն ուրեք:
 to sell ծախել, վաճառել:
 to send խրկել, յղել. — word
 լուր տալ:
 sentence նախադասութիւն:
 to sew կարել:
 shame ամեթ, նախատինք:
 sharp սուր, կտրուկ:
 to shave ածելել:
 shawl ցփսի, լու:
 sheath պատեան:
 sheep ոչխար:
 shepherd հովիտ:
 to shine փայլել:
 ship նաւ:
 shirt շապիկ:
 shoe կոշիկ. — maker կոշկակար:
 shop խանութ. — keeper — պան:
 short կարճ:
 shot նշանառու:
 shovel թի:
 to shut դուռնել, փակել:
 sick հիւանդ, — ստ:
 silence լռութիւն:
 silk մետաքս. — worm շերամ:
 silver արծաթ:
 simple պարզ. պարզամիտ:
 sin մեղք. — ner մեղաւոր. to —
 մեղանել, մեղք դործել:
 sincere անկեղծ:
 sincerity անկեղծութիւն:
 to sing երգել. — er երգիչ, երա-
 ժիշտ:
 sir տէր, պարոն:
 sister քոյր. — in-law տալ. ներ:
 to sit (down) նստիլ:
 size հասակ, մեծութիւն:
 skilful ճարտար, կարող:
 sky երկնակամար:
 slave գերի:
 slice պատառ:
 smile ժպիտ. to — ժպտիլ:
 snow ձիւն. to — ձիւնել:
 soap օճառ:
 soft կակուղ, փափուկ:
 soldier զինուոր:
 some քիչ մը. քանի մը. մաս մը:
 son որդի. սւսար:
 song երգ. — ster երգիչ:
 sorrow վիշտ:
 soul հոգի:
 south հարաւ. — ern — ային:
 sparrow ճնճղուկ:
 to speak խօսիլ:
 spirit ոգի, հոգի:
 spoon դգալ:
 spring գարուն. աղբերակն. զսպա-
 նակ:
 square քառակուսի. հրապարակ:
 stable ախոռ, գոմ:
 star աստղ:
 station կայան:
 statue արձան:
 statute օրէնք, կանոն:
 to stay կենալ:
 steam շոգի. — ship շոգենաւ:
 stick գաւազան:
 still հանգարտ. լուռ:
 stocking գուլպայ:
 stone քար:
 stork արագիլ:
 strawberry ելակ:
 street փողոց:
 student ուսանող:
 studious ուսումնասէր:
 study ուսում. to — ուսանիլ.
 սերունդ:
 stupid ապուշ:
 sublime վեճ:
 to succeed յաջողիլ. յաջորդել:
 success յաջողութիւն:
 to suffer թոյլ տալ. պատիժ կրել:
 sugar շաքար:
 summer ամառ:
 sun արեւ, արեգակ:
 to sup ընթրիլ. — per ընթրիք:
 sure վստահ. — ly — արար:
 swallow ծիծեռնակ. to — կուլ.
 տալ, կլլել:
 to sweep աւելի:
 sweet քաղցր. սիրուն:
 sword թուր, սուր:
 T.
 table սեղան. ջանկ. աղիւտակ.
 — cloth սփռոց:

tail ագի, պոչ:
 tailor դերձակ:
 tall բարձր(աճասակ), երկայն(աճա-
 սակ):
 tea թեյ:
 to teach սովորեցնել, ուսուցանել.
 — er ուսուցիչ, դասատու:
 to thank շնորհակալ ըլլալ:
 there հան:
 thing բան:
 to think խորհել, կարծել:
 thirsty ծարաւ. — ի:
 thorn փուշ:
 throne գահ:
 to throw նետել. — down տապա-
 լել:
 thunder որոտում. to — որոտալ.
 — storm փոթորիկ, մրրիկ:
 time ժամանակ, ատեն. — Տ անգամ:
 tool գործիք:
 tooth ակոս:
 top գագաթ, կատար. հոլ:
 town քաղաք, աւան:
 toy խաղալիք:
 to translate թարգմանել:
 translation թարգմանութիւն:
 to travel ճամբորդել. — ler ճամ-
 բորդ, ուղեւոր:
 tread քայլել, կոխել:
 treasure գանձ:
 tree ծառ:
 to tremble դողալ, թրթռալ:
 true ճշմարիտ, հաւատարիմ:
 truth ճշմարտութիւն:
 to try ջանալ, փորձել:
 tulip կակաչ:
 turn դարձ, պտոյտ. in — կարգաւ:
 type տիպ, օրինակ:

U.

ugly տղեղ:
 umbrella հովանոց:
 uncle Տօրեղբայր, մօրեղբայր:
 unhappy — պերջանիկ:
 to unite միացնել:
 use օգուտ, գործածութիւն, շահ.
 — ւլ օգտակար, — less անպէտ,
 անշահ:
 usual հասարակ, սովորական. — ly
 սովորաբար:

to utter ճառել, արտասանել,
 պատմել:

V.

vain ունայն, սնապարծ:
 valiant քաջ(արի):
 vally հովիտ:
 veal հորթենի:
 velvet թաւիշ:
 verb բայ:
 very խիստ:
 vice միլութիւն:
 village գիւղ:
 vine որթ(ատունկ):
 vinegar քաղախ:
 violent բուռն, սաստիկ, ուժգին:
 violet մանուշակ:
 virtue առաքինութիւն:
 virtuous առաքինի:
 visit այցելութիւն. to — այցելել.
 — or այցելու:
 voice ձայն:
 volcano հրաբուխ:
 volume հատոր:
 vow ուխտ, խոստում:
 voyage ճամբորդութիւն:

W.

wade ջուրի մէջէ քայլել:
 to wait սպասել:
 walk պտոյտ. ճնմելիք. to — քա-
 լել, պտուիլ:
 wall պատ, որմ:
 want պէտք, կարոտութիւն. to —
 ուզել, պէտք ունենալ:
 war պատերազմ. man of — մար-
 տանաւ:
 warm տաք. to — տաքցնել. տաք-
 նալ:
 to wash լուալ:
 wasp պիծակ:
 watch գրպանի ժամացոյց. պա-
 հապան, դէտ. to — հսկել. դի-
 տել, պահպանել:
 water ջուր. to — ջրել, ոռոգել.
 — fowl ջրհաւ. — ing-pot ջրն-
 ցուղ:
 wave ալիք, կոհակ. to — տատա-
 նիլ, ծփալ, ծածանիլ:
 way ճամբայ. միջոց. կերպ:

weak տկար, անկոր:
 wealth հարստութիւն, ճոխութիւն. — y ճոխ, հարուստ, մեծափարթամ:
 week շաբաթ, եօթնեակ:
 to weep լալ, ողբալ:
 well աղէկ, լաւ. ջրհոր:
 white ճերմակ, սպիտակ:
 whole ամբողջ, բոլոր:
 wife կին, կնիկ. կողակց:
 wild վայրի, վայրագ, անաստ:
 will կամք. կտակ. — ing յօժար-
 (ակամք). — ingly կամովին:
 wind հով. — mill հողմաղաց. fair — նպաստաւոր հով:
 window պատուհան, լուսամուտ:
 wine գինի:
 wlng թեւ, թռիչք:
 wisdom իմաստութիւն:
 wise իմաստուն. — ly իմաստուն-
 թեամբ:
 to wish սւղէլ. փափաքել, անձկալ:
 wit նրբամիտ, սրբամիտ. հանճար:
 to wither չորնալ:
 without առանց:
 wolf գայլ:
 woman կին, կնիկ:
 womb որովայն:
 to wonder զարմանալ, հիանալ:
 wood փայտ. անտառ. թաւառու.
 — pecker փայտփոր:
 word բառ, խօսք, լուր:

work գործ, երկասիրութիւն. to — գործել, բանիլ:
 world աշխարհ:
 worm ճճի, որդ:
 worth արժանիք. — y արժանի:
 wound վէրք. to — վիրաւորել:
 to write գրել:
 wrong անիրաւ, սխալ. to be — իրաւունք չունենալ:

Y.

year տարի. — ly տարեկան:
 yellow դեղին:
 yes այո:
 yesterday երէկ:
 yoke լուծ:
 yolk հաւկթի դեղնուց:
 young դեռատի. — man երիտա-
 սարդ:
 younger կրտսեր:
 youngest կրտսերագոյն:
 youth մանկութիւն, պատանեկու-
 թիւն, երիտասարդութիւն:

Z.

zeal նախանձ. եռանդ. — ous —
 աւար. — ատ:
 zephyr զեփիււս, սիւք:
 zigzag ճոռառմամբ, օձապտոյտ:
 zone գօտի, կամար:
 zoology կենդանաբանութիւն:

**This book is a preservation photocopy.
It was produced on Hammermill Laser Print natural white,
a 60 # book weight acid-free archival paper
which meets the requirements of
ANSI/NISO Z39.48-1992 (permanence of paper)**

**Preservation photocopying and binding
by**

**Acme Bookbinding
Charlestown, Massachusetts**

1996

408 F120

3 2044 036 508 299

THE BORROWER WILL BE CHARGED
AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS
NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON
OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED
BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE
NOTICES DOES NOT EXEMPT THE
BORROWER FROM OVERDUE FEES.

Harvard College Widener Library
Cambridge, MA 02138 (617) 495-2413

